ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 2004

ΣΤΟ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΟΛΟΥ

Επιβλέποντες: **Δέφνερ Αλέξιος**

Ψυχάρης Ιωάννης

Φοιτήτρια: **Μαντίδη Αθηνά**

Βόλος, Σεπτέμβριος 2003

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πόλη του Βόλου, ως μία από τις τέσσερις ελληνικές πόλεις που θα φιλοξενήσουν τους προκριματικούς Ολυμπιακούς Αγώνες Ποδοσφαίρου του 2004, υφίσταται έντονες μεταβολές ως αποτέλεσμα των υλοποιούμενων Ολυμπιακών Παρεμβάσεων. Η κατασκευή αθλητικών, μεταφορικών και άλλων υποδομών και η υλοποίηση σχεδίων αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης αλλάζουν την εικόνα της πόλης προετοιμάζοντάς τη να υποδεχτεί το μεγάλο αθλητικό γεγονός. Οι παρεμβάσεις αυτές σε συνδυασμό με την παγκόσμια προβολή που θα δεχτεί η περιοχή και την μεταολυμπιακή κληρονομιά έχουν για την πόλη πολυδιάστατες επιπτώσεις σε κοινωνικοοικονομικό και χωρικό επίπεδο. Εντοπίζοντας τις σημαντικότερες από τις επιπτώσεις αυτές τίθεται το ζήτημα της ελαχιστοποίησης του κόστους και της αξιοποίησης των ωφελειών της Ολυμπιακής διοργάνωσης προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης της πόλης στο πλαίσιο της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας της. Η μεταολυμπιακή βιωσιμότητα των ρυθμίσεων θα αποδείξει ότι η πόλη του Βόλου εκμεταλλεύτηκε σωστά το Ολυμπιακό γεγονός και κατέστη περισσότερο ανταγωνιστική στην παγκόσμια κλίμακα της αστικής ανάπτυξης.

Λέξεις – κλειδιά:

Ολυμπιακοί Αγώνες, Ολυμπιακή κληρονομιά, Κοινωνικοοικονομικές συνέπειες, Χωρικές συνέπειες, Ανάπτυξη.

PREAMBULE

Volos, étant l' une des quatre villes qui accueilleront les Jeux éliminatoires Olympiques de football en 2004, subit d'intenses transformations a cause des constructions sportives et d'autres projets qui s'effectuent dans le cadre de l'organisation du grand évènement sportif. L'ensemble des éléments sportifs, les nouveautés urbaines, les infrastructures s'intègrent dans le tissu urbain en changeant l'image de la ville. Cette transformation en association avec l'exposition globale et l'héritage Olympique créent des conséquences polyvalentes au niveau socioéconomique et territorial. Le sujet de la maîtrise repose sur la localisation des effets positifs et négatifs qui se dérivent des transformations diverses. Le but s'appuie sur l'élimination des points faibles et en même temps la mise en valeur des points forts afin d'accélérer le développement dans le cadre des avantages comparatifs de la ville. La durabilité et la rentabilité postérieure des projets et des constructions démontreront que la ville a vraiment mit en valeur l'héritage olympique et a, par conséquent, améliore sa place dans le classement global des villes en voie de développement.

Mots – clefs: Jeux Olympiques, Héritage des Jeux Olympiques, Conséquences socioéconomiques, Conséquences territoriales, Développement

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ....8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ – ΣΧΗΜΑΤΩΝ....9
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ....10
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ....11
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ....14
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ....15
ΕΙΣΑΓΩΓΗ....16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ....19
1.1. ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ....19
1.2. ΜΕΓΑΛΑ ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ....21
1.3. ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΩΣ ΚΟΡΥΦΑΙΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ....25
1.3.1. Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ....26
1.4. ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ....29
1.4.1. ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ – ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΟΛΗ 1992....30
1.4.1.1. Επενδύσεις....32
1.4.1.2. Η αλλαγή του αστικού τοπίου της Βαρκελώνης....32
1.4.1.3. Η ανάπλαση του θαλασσίου μετώπου της Βαρκελώνης....34
1.4.1.4. Κατασκευαστική δραστηριότητα και κατοικία....37
1.4.1.5. Απασχόληση....38
1.4.1.6. Κοινωνικές επιπτώσεις....38
1.4.1.7. Ανταγωνιστικότητα της πόλης – προσέλκυση επενδύσεων....39
1.4.1.8. Ολυμπιακή προβολή και η ταυτότητα της πόλης....40
1.4.1.9. Ολυμπιακή Κληρονομιά....42
1.4.2. ΣΙΝΤΝΕΥ – ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΟΛΗ 2000....43
1.4.2.1. Πράσινη Ολυμπιάδα....43
1.4.2.2. Η εκστρατεία για την προβολή του Σίντνεϊ....44
1.4.2.3. Σχεδιασμός για Μεταολυμπιακή Χρήση....47
1.4.2.4. Οικονομικές Επιπτώσεις....47

1.4.2.5. Επιπτώσεις στην αθλητική δραστηριότητα.....48
1.4.2.6. Ολυμπιακή Κληρονομιά.....49
1.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....51
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 1ΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....52
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ.....55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....66
2.1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ – ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ.....67
2.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ.....68
2.3. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ.....69
2.4. ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....72
2.5. ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ.....75
2.5.1. ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ.....75
2.5.2. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.....78
2.5.3. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....79
2.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....84
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2ΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....85
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ.....87

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΟΛΟΥ.....92
3.1. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΛΛΑΔΑ 2004».....92
3.2. ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ.....95
3.2.1. ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΦΙΛΟΞΕΝΗΣΟΥΝ ΤΟΥΣ ΠΡΟΚΡΙΜΑΤΙΚΟΥΣ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ – ΒΟΛΟΣ.....99
3.2.2. ΔΙΚΤΥΟ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΡΙΩΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΝΟΜΟΥ.....100
3.2.3. ΔΙΚΤΥΟ ΠΡΟΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΡΙΩΝ.....100
3.2.4. ΔΙΚΤΥΟ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΡΙΩΝ.....101
3.2.5. ΕΡΓΑ ΟΔΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ.....101
3.2.5.1. Η Περιφερειακή Οδός του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου.....102

3.2.5.2. Κατασκευή Γέφυρας στις οδούς Γ. Δήμου – Παρασκευοπούλου στο χείμαρρο Κραυσίδωνα.....105
3.2.5.3. Η αναβάθμιση του τουριστικού λιμένα.....105
3.2.6. ΕΡΓΑ ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ.....107
3.2.6.1. Αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση της κεντρικής παράκτιας ζώνης Βόλου, από τελωνείο έως Γορίτσα.....107
3.2.6.2. Αναβάθμιση της εισόδου της πόλης.....108
3.2.6.3. Επέκταση και βελτίωση Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου.....109
3.2.6.4. Ολοκλήρωση Συνεδριακού Κέντρου Ιεράς Μητρόπολης.....109
3.2.7. ΕΡΓΑ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ.....110
3.2.7.1. Απαλλοτριώσεις στο Πανθεσσαλικό Αθλητικό Κέντρο.....110
3.2.7.2. Διαμόρφωση χώρων στάθμευσης στο ΠΑΚΘ.....111
3.2.7.3. Ξενώνας αθλητών στο ΠΑΚΘ.....111
3.2.7.4. Εξοπλισμός του ξενώνα αθλητών στο ΠΑΚΘ.....111
3.2.7.5. Διαμόρφωση περιβάλλοντα χώρου στο ΠΑΚΘ.....111
3.2.8. ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ.....111
3.2.9. ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΠΙΣΠΕΥΔΟΝΤΑΙ ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ.....112
3.2.9.1. Αεροδρόμιο Νέας Αγχιάλου.....112
3.2.9.2. Νομαρχιακό Γενικό Νοσοκομείο Βόλου.....112
3.2.9.3. Οικοτουριστικό Πρόγραμμα για το Νομό Μαγνησίας εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.....113
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 3ΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....115
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ.....117

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....138
4.1. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ΜΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ.....138
4.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ.....143
4.3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ.....146

4.4. ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....149
4.4.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ.....149
4.4.2. ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ.....154
4.5. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....156
4.5.1. ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....156
4.5.2. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....160
4.5.3. ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ.....162
4.5.4. ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ.....168
4.6. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΕΠ.....169
4.7. ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ.....172
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....182
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 4ΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....184

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....187
5.1. ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ.....187
5.1.1. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΑΡΑΚΤΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ.....188
5.1.2. ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ.....190
5.2. ΥΠΟΔΟΜΕΣ..... 196
5.2.1. ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ.....197
5.2.2. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΛΛΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ..... 199
5.3. ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ.....202
5.3.1. ΔΙΚΤΥΟ ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΩΝ.....206
5.4. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....207
5.5. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΜΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ – ΟΦΕΛΟΥΣ.....211
5.6. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ – ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....215
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....218
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 5ΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....220

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΩΦΕΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ 222

6.1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΠΟΛΗΣ 222

6.2. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΠΟΛΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΟΛΟΥ 224

6.2.1. ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ 226

6.2.2. ΜΕΤΑΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΧΡΗΣΗ – ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ 230

6.2.2.1. Αθλητικές υποδομές 230

6.2.2.2. Αξιοποίηση αρχαιολογικού μουσείου μέσα από τη δημιουργία «δικτύου αρχαιολογικών χώρων» 231

6.2.3. ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ – ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΑ ΚΟΙΝΑ 233

6.2.4. ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ – ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΣ ΤΗΣ 235

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 238

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 6^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 242

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 244

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1. Χρονολογικός πίνακας Ολυμπιακών Διοργανώσεων.....20
Πίνακας 2.1. Τομεακή σύνθεση της απασχόλησης στο ΠΣΒ.....68
Πίνακας 2.2. Αθλητικές εγκαταστάσεις στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου.....76
Πίνακας 2.3. Δυναμικότητα σε καταλύματα Δήμου Βόλου.....80
Πίνακας 3.1. Τα υποπρογράμματα του «Ελλάδα 2004».....93
Πίνακας 3.2. Συγκεντρωτικός Πίνακας Ολυμπιακών Παρεμβάσεων Νομού Μαγνησίας.....97
Πίνακας 4.1. Δομή της Ανάλυση Κόστους – Οφέλους μιας Ολυμπιακής Διοργάνωσης.....147
Πίνακας 4.2. Κατηγορίες και αναμενόμενος αριθμός επισκεπτών.....163
Πίνακας 4.3. Αναμενόμενες τουριστικές δαπάνες.....164
Πίνακας 4.4. Αναμενόμενος αριθμός διανυκτερεύσεων των επισκεπτών στο ΠΣΒ.....165
Πίνακας 4.5. Εκτιμώμενη τουριστική δαπάνη από την παρακινούμενη ζήτηση.....165
Πίνακας 4.6. Διαχρονική κατανομή των επιδράσεων του προγράμματος «Ελλάδα 2004» και των συμπληρωματικών έργων ως ποσοστό του ΑΕΠ για το Νομό Μαγνησίας.....171
Πίνακας 4.7. Αριθμός οικοδομικών αδειών ανά έτος για τους Δήμους Βόλου και Ν. Ιωνίας από το 1995 έως το 2003.....172
Πίνακας 4.8. Οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο των πιο πρόσφατων Ολυμπιακών Πόλεων.....176
Πίνακας 5.1. Ανάλυση κόστους – οφέλους των επιπτώσεων στο ΠΣΒ.....211

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ - ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 2.1. Αφίξεις ημεδαπών και αλλοδαπών στο Δήμο Βόλου από το 1995 έως το 2000.....82

Διάγραμμα 2.2. Διανυκτερεύσεις ημεδαπών και αλλοδαπών στο Δήμο Βόλου από το 1995 έως το 2000.....83

Διάγραμμα 4.4. Οι οικοδομικές άδειες στους Δήμους Βόλου και Ν. Ιωνίας ανά έτος από τα 1995 έως το 2002.....173

Σχήμα 4.1. Οι επιπτώσεις από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων.....142

Σχήμα 4.2. Η μακροπρόθεσμες οικονομικές ωφέλειες ενός Αθλητικού Γεγονότος σε μια περιφέρεια.....145

Σχήμα 4.3. Τυπολογία των τουριστών των Ολυμπιακών Αγώνων.....159

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ

Σχέδιο 1: Πανθεσσαλικό Στάδιο Νέας Ιωνίας

Σχέδιο 2: Αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου

Σχέδιο 3: Παρεμβάσεις στο πάρκο Αγίου Κωνσταντίνου

Σχέδιο 4: Το αμφιθέατρο στο πάρκο Αγίου Κωνσταντίνου

Σχέδιο 5: Οι Ολυμπιακές Παρεμβάσεις στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

Εικόνα 1.1. : Το λιμάνι και τμήμα του αστικού ιστού της Βαρκελώνης.....56
Εικόνα 1.2. : Ο Ολυμπιακός δακτύλιος.....56
Εικόνα 1.3. : Σχέδιο υποδομών του Ολυμπιακού Χωριού.....57
Εικόνα 1.4.: Το Ολυμπιακό Στάδιο – εξωτερική όψη.....57
Εικόνα 1.5.: Βαρκελώνη – Ολυμπιακές εγκαταστάσεις.....58
Εικόνα 1.6.: Ολυμπιακός Λιμένας.....59
Εικόνα 1.7.: Το Ολυμπιακό Στάδιο.....59
Εικόνα 1.8.: Πύργος στην Anella Olympica.....59
Εικόνα 1.9.: Το Ολυμπιακό Στάδιο.....59
Εικόνα 1.10.: Palau Sant Jordi – ένας αθλητικός πολυχώρος στο λόφοMontjuic....60
Εικόνα 1.11.: Palau Sant Jordi.....60
Εικόνα 1.12.: Το Ολυμπιακό χωριό.....61
Εικόνα 1.13.: Anella Olympica στο Λόφο Montjuic.....61
Εικόνα 1.14.: Το Ποδηλατοδρόμιο.....61
Εικόνα 1.15.: Ολυμπιακές εγκαταστάσεις στο Homebush Bay.....62
Εικόνα 1.16.: Harbour Bridge-Opera House - η άφιξη της Ολυμπιακής Φλόγας.....63
Εικόνα 1.17.: Κόλπος Homebush.....63
Εικόνα 1.18.: Κόλπος Homebush – μεταλλική γέφυρα.....63
Εικόνα 1.19.: Το Ολυμπιακό Χωριό.....64
Εικόνα 1.20.: Άποψη του Ολυμπιακού Σταδίου.....64
Εικόνα 1.21.: Το Ολυμπιακό Στάδιο.....64
Εικόνα 1.22.: Το Ολυμπιακό Στάδιο – Τελετή Έναρξης.....64
Εικόνα 1.23.: Τελετή έναρξης στο Σίντνεϊ.....65
Εικόνα 1.24.: Τελετή έναρξης στο Σίντνεϊ.....65
Εικόνα 1.25.: Τελετή έναρξης στο Σίντνεϊ.....65
Εικόνα 1.26.: Τελετή έναρξης στο Σίντνεϊ.....65
Εικόνα 2.1.: Η «διαδρομή» της προκυμαίας του Βόλου.....88
Εικόνα 2.2.: Η διαδρομή της παραλίας κατά μήκος του πάρκου του Αγίου Κωνσταντίνου.....88
Εικόνα 2.3.: Η πόλη και το «όριο» της θάλασσας – άποψη από το δημαρχείο έως την αρχή της Ιάσονος.....89

Εικόνα 2.4.: Η κοίτη του Κραυσίδωνα ως όριο των πολεοδομικών ενοτήτων Βόλου – Νέας Ιωνίας.....89
Εικόνα 2.5.: Ο «κόμβος» στην διασταύρωση Λαρίσης – Αθηνών.....90
Εικόνα 2.6.: Το Κτίριο Παπαστράτου και η τοξωτή γέφυρα ως τοπόσημα.....90
Εικόνα 2.7.: Το Δημαρχείο του Βόλου ως «τοπόσημο».....91
Εικόνα 3.1. Οι Ολυμπιακές Πόλεις..... 118
Εικόνα 3.2. Ο νομός Μαγνησίας.....118
Εικόνα 3.3. Το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου.....119
Εικόνα 3.4. Μακέτα του Πανθεσσαλικού Αθλητικού Κέντρου.....120
Εικόνα 3.5. Εξωτερική Όψη του Πανθεσσαλικού Αθλητικού Κέντρου.....120
Εικόνα 3.6. Όψη του ΠΑΚΘ κατά την περίοδο κατασκευής του το Μάιο του 2003.....121
Εικόνα 3.7. Άποψη του εργοταξίου στο ΠΑΚΘ – Ιούνιος 2003.....121
Εικόνα 3.8. Άποψη του εργοταξίου στο ΠΑΚΘ – Ιούνιος 2003.....122
Εικόνα 3.9. Κατασκευή κερκίδας του σταδίου στο ΠΑΚΘ – Ιούνιος 2003.....122
Εικόνα 3.10. Ολοκλήρωση της στέγης του ΠΑΚΘ το Σεπτέμβρη του 2003.....123
Εικόνα 3.11. Κατασκευή της πεζογέφυρας του ΠΑΚΘ το Σεπτέμβρη του 2003...123
Εικόνα 3.12. Κυκλοφοριακό διάγραμμα ανισόπεδου κόμβου Λαρίσης.....124
Εικόνα 3.13. Προτεινόμενα νέα οδικά έργα της Κυκλοφοριακής Μελέτης και η χάραξη της Περιφερειακής Οδού.....124
Εικόνα 3.14. Η χάραξη της Περιφερειακής Οδού με τις εναλλακτικές λύσεις.....125
Εικόνα 3.15. Η χάραξη της Περιφερειακής Οδού με τις θέσεις των ισόπεδων και των *ανισόπεδων* κόμβων.....125
Εικόνα 3.16. Υλοποίηση μέρους του τμήματος Λαρίσης – Κραυσίδωνα του Περιφερειακού.....126
Εικόνα 3.17. Οριζοντιογραφία κόμβου Λ. Λαμπράκη – Σέκερη.....127
Εικόνα 3.18. Κόμβος Λαμπράκη – Σέκερη.....127
Εικόνα 3.19. Διασταύρωση Αθηνών – Λαρίσης.....128
Εικόνα 3.20. Οριζοντιογραφία κόμβου Αθηνών – Σέκερη.....128
Εικόνα 3.21. Οριζοντιογραφία κόμβου στην υπό κατασκευή γέφυρα Παρασκευοπούλου με Γ. Δήμου.....129
Εικόνα 3.22. Εργασίες για την κατασκευή της γέφυρας Παρασκευοπούλου – Γ. Δήμου, Αύγουστος 2003.....129
Εικόνα 3.23. Η κατασκευή της γέφυρας, Αύγουστος 2003.....130

Εικόνα 3.24. Το τέρμα της οδού Παρασκευοπούλου όπως είναι σήμερα – Αύγουστος 2003.....130
Εικόνα 3.25. Κυκλοφοριακές αλλαγές απέναντι από το Λιμενικό.....131
Εικόνα 3.26. Το Λιμάνι του Βόλου και η κεντρική προβλήτα.....132
Εικόνα 3.27. Το Λιμάνι του Βόλου και η κεντρική προβλήτα.....132
Εικόνα 3.28. Το Λιμάνι του Βόλου και η κεντρική προβλήτα.....132
Εικόνα 3.29. Το Λιμάνι του Βόλου και η κεντρική προβλήτα.....132
Εικόνα 3.30. Άποψη των Ανατολικών αποθηκών της κεντρικής προβλήτας.....132
Εικόνα 3.31. Το υφιστάμενο κτίριο που προορίζεται να γίνει Κέντρο Τουριστικής Προβολής.....133
Εικόνα 3.32. Το κτίριο του Κέντρου Τουριστικής Προβολής από την οδό Λαμπράκη.....133
Εικόνα 3.33. Η είσοδος του Μουσείου κατά τη διάρκεια των εργασιών – Αύγουστος 2003.....134
Εικόνα 3.34. Άποψη του νέου κτιρίου του Νοσοκομείου από την οδό Πολυμέρη..134
Εικόνα 3.35. Άποψη του κτιρίου του πολιτικού αεροδρομίου Ν. Αγχιάλου.....135
Εικόνα 3.36 Άφιξη πτήσης Charter στον αερολιμένα Ν. Αγχιάλου.....135
Εικόνα 3.37. Εξωτερική όψη του Συνεδριακού Κέντρου Ιεράς Μητρόπολης στο Φυτόκο.....136
Εικόνα 3.38. Το αμφιθέατρο του Συνεδριακού Κέντρου.....136
Εικόνα 3.39. Υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής Αναύρου απέναντι από το λόφο της Γορίτσας.....137
Εικόνα 3.40. Η πρόταση για την περιοχή Αναύρου.....137

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

ΑΕΠ = Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

ΑΝΕΜ = Αναπτυξιακή Εταιρεία Μαγνησίας

ΒΙΠΕ = Βιομηχανική Περιοχή

ΓΕΑ = Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας

ΔΕΜΕΚΑΒ = Δημοτική Επιχείρηση Μελετών και Κατασκευών Βόλου

ΔΗΚΙ = Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας

ΔΗΤΕΒ = Δημοτική Τουριστική Επιχείρηση Βόλου

ΔΟΕ = Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή

ΔΟΚΠΥ = Δημοτικός Οργανισμός Κοινωνικής Παρέμβασης και Υγείας

ΔΥΣΗΝ = Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας

ΕΑΚ = Εθνικό Αθλητικό Κέντρο

ΕΕ = Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΟΤ = Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

ΙΤΕΠ = Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων

ΚΑΠΗ = Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων

ΚΕΚΑΝΑΜ = Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης και Απασχόλησης Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μαγνησίας

ΚΕΜΘ = Κέντρο Μουσικού Θεάτρου

ΚΕΠΕ = Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών

ΚΟΔΒ = Καλλιτεχνικός Οργανισμός Δήμου Βόλου

ΚΠΣ = Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

ΝΑΜ = Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας

ΝΕΤΠ = Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής

ΟΛΒ = Οργανισμός Λιμένος Βόλου

ΠΑΚΘ = Περιφερειακό Αθλητικό Κέντρο Θεσσαλίας

ΠΕΠ = Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΠΜ = Πτέρυγα Μάχης

ΠΣΒ = Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου

ΤΕΕ = Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας

ΥΠΕΧΩΔΕ = Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων

ΦΕΚ = Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση αυτής της Διπλωματικής Εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς τη συνεργασία και την πολύτιμη βοήθεια ορισμένων ανθρώπων τους οποίους θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω. Αρχικά, ιδιαίτερα διαφωτιστικές υπήρξαν οι συζητήσεις μου με την Τεχνική Σύμβουλο Δήμου Βόλου, κ. Μπακλατσή, οι οποία με κατεύθυνε στο ξεκίνημα της εργασίας μου. Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω τον αντιδήμαρχο Νέας Ιωνίας και υπεύθυνο Ολυμπιακών έργων κ. Μπαλή, ο οποίος με ξενάγησε στο χώρο του ΠΑΚΘ και με προμήθευσε με πολύτιμο υλικό από το αρχείο του Δήμου. Επίσης, πολύ χρήσιμες ήταν οι συζητήσεις μου με τον Συντονιστή Λειτουργιών Ολυμπιακής Πόλης του Βόλου, κ. Δερβένη, ο οποίος με διαφώτισε σχετικά με τα θέματα οργάνωσης των αγώνων καθώς και η βοήθεια της υπαλλήλου της Ένωσης Ξενοδόχων Μαγνησίας, κ. Ιωάννου, η οποία με προμήθευσε *με* στατιστικό υλικό και βιβλία του αρχείου της σχετικά με τον τουρισμό για τη Μαγνησία. Τέλος, οφείλω να ευχαριστήσω τον υπάλληλο της ΔΗΤΕΒ κ. Κουτσοδημήτρη που στάθηκε πρόθυμος να απαντήσει στις ερωτήσεις μου σχετικά με τις δράσεις της ΔΗΤΕΒ για την προβολή του Βόλου.

Καθώς η εργασία μου στηρίχτηκε κατά ένα μέρος σε προηγούμενες διπλωματικές και εργασίες εξαμήνου, ευχαριστώ θερμά τους συμφοιτητές μου, Μελίδου Π., Τανισκίδη Β., Κιοσσέ Γ., Κηπουρό Σ., Ρέσσο Λ., Αλέξη, Α., Καλογήρου Α., Σγούρα Τ. *για την* ευγενική παραχώρηση των εργασιών τους και τη βοήθειά τους στη δύσκολη εργασία της συλλογής στοιχείων. Φυσικά, πάνω από όλα, πολύτιμη στάθηκε η καθοδήγηση των επιβλεπόντων καθηγητών μου κ.κ. Δέφνερ Α. και Ψυχάρη Ι. οι οποίοι επέβλεψαν την εξελικτική πορεία της εργασίας μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έξι χρόνια μετά την επιλογή της Αθήνας ως Διοργανώτριας Πόλης της 28ης Ολυμπιάδας και ένα χρόνο πριν τη διεξαγωγή του Μεγάλου Ολυμπιακού Γεγονότος, η χώρα μπαίνει στον πυρετό της διοργάνωσης και συνειδητοποιεί τις τεράστιες απαιτήσεις της αλλά και τις μεγάλες ωφέλειες που ενδέχεται να αποκομίσει. Η πόλη του Βόλου, ως μία από τις τέσσερις Ολυμπιακές πόλεις της χώρας μετά την Αθήνα, οργανώνεται και συντονίζει τον προγραμματισμό και την υλοποίηση των μεγάλων έργων που θα αλλάξουν την εικόνα της.

Η επιλογή του θέματος της πτυχιακής μου εργασίας έγινε σε μια εποχή που οι αλλαγές τις οποίες υφίσταται η πόλη εν όψει της Ολυμπιακής Διοργάνωσης σηματοδοτούν την περαιτέρω αναπτυξιακή της πορεία και τα μεγάλα έργα που υλοποιούνται φιλοδοξούν να αφήσουν σημαντική αξιοποιήσιμη κληρονομιά. Στο πλαίσιο αυτό η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να προσεγγίσει την αστική ανάπτυξη μέσα από το πρίσμα της Ολυμπιάδας και να εκτιμήσει τον αντίκτυπο των Ολυμπιακών Αγώνων σε όλες τις εκφάνσεις του αστικού χώρου.

Άλλωστε, η στενή σύνδεση της πόλης με τους Ολυμπιακούς Αγώνες είναι ένα από τα πρωταρχικά στοιχεία που εμπεριέχονται στην Ολυμπιακή Χάρτα. Δεν είναι οι χώρες, τα έθνη ή τα κράτη που φιλοξενούν και διοργανώνουν τους Αγώνες αλλά οι πόλεις. Έτσι, οι Ολυμπιακοί Αγώνες συνδυάζουν – μεταξύ άλλων – δύο φαινομενικά αντίθετα χαρακτηριστικά: την τοπική διάσταση που τους προσδίδει η διοργανώτρια πόλη – και κατ' επέκταση η χώρα που τους υποδέχεται – και την παγκοσμιότητα, αφού οι πόλεις που αναλαμβάνουν τη διοργάνωσή τους γίνονται επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος.(Γκιόσος, 2000: 53)

Οι επιπτώσεις της Διοργάνωσης των Ολυμπιακών* – πιο συγκεκριμένα της διοργάνωσης των προκριματικών αγώνων ποδοσφαίρου - στο Πολεοδομικό Συγκρότημα του Βόλου μελετώνται σε δύο διαστάσεις: την κοινωνικοοικονομική και τη χωρική. Η μελέτη των επιπτώσεων δε στηρίζεται τόσο σε ποσοτικά στοιχεία και προβλέψεις όσο σε εκτιμήσεις και ενδεχόμενα εξέλιξης της πόλης μέσα από το συνδυασμό των αστικών παρεμβάσεων. Ειδικότερα, επιχειρείται μελέτη της εμπειρίας

* Στο κείμενο όταν αναφερόμαστε σε διοργάνωση Ολυμπιακών Αγώνων στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου εννοούμε τη διοργάνωση των προκριματικών ποδοσφαίρου και γενικότερα την υλοποίηση των έργων στην πόλη για τη φιλοξενία αυτού του αθλητικού γεγονότος.

προηγούμενων Ολυμπιακών πόλεων και παραλληλισμός της πόλης του Βόλου με αυτές σε μια προσπάθεια να αξιοποιηθεί η εμπειρία του παρελθόντος και να εφαρμοστεί, φυσικά προσαρμοσμένη στις τοπικές συνθήκες, στην πόλη του Βόλου.

Η μέθοδος προσέγγισης κρύβει κινδύνους αποπροσανατολισμού αφού τα παραδείγματα που παρατίθενται είναι κατεξοχήν μεγάλες πόλεις που αναλαμβάνουν εξολοκλήρου τη διοργάνωση της Ολυμπιάδας. Όμως η εμπειρία τους χρησιμοποιείται κατά τρόπο αφαιρετικό ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα του τύπου «γιατί η συγκεκριμένη πόλη υιοθέτησε τη συγκεκριμένη στρατηγική» και «πώς επέδρασε αυτή η αλλαγή στον υπάρχοντα αστικό ιστό». Δεν πρόκειται λοιπόν για καταγραφή επιτυχημένων διοργανώσεων και απλά παραδείγματα αξιοποιημένης Ολυμπιακής κληρονομιάς αλλά για δημιουργική αναζήτηση τρόπων με τους οποίους η πόλη του Βόλου θα μπορέσει να κατευθύνει τα μεμονωμένα έργα προς μια συγκεντρωτική τάση ανάπτυξης χωρίς να επαναλάβει τα λάθη του παρελθόντος

Ο Βόλος δέχεται τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις μιας συμπληρωματικής Ολυμπιακής Διοργάνωσης και οι επιρροή του Ολυμπιακού Γεγονότος θα είναι σαφώς μικρότερη από ότι στην Αθήνα Όμως δεν παύει να είναι μια πόλη που αλλάζει εν όψει Ολυμπιακών και στην οποία γίνονται μεγάλα έργα και αντιμετωπίζονται κοινά προβλήματα. Ο βαθμός στον οποίο η πόλη θα αφομοιώσει τις ραγδαίες μεταβολές και μέσα από αυτές θα δώσει την απαραίτητη ώθηση στην ανάπτυξή της εξαρτάται από τη φυσιογνωμία και το δυναμικό της. Η επιτυχία έγκειται στη σωστή διαχείριση του Γεγονότος, στη διορατικότητα των διοργανωτών και στη συνεργασία των πολιτών ώστε η πόλη να επωφεληθεί από τη μοναδική ευκαιρία προβολής και ανάπτυξης.

Η διπλωματική εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η εμπειρία προηγούμενων Ολυμπιακών Πόλεων. Το κεφάλαιο ξεκινά με μια σύντομη ιστορική αναδρομή των Ολυμπιακών Αγώνων στην αρχαιότητα και σήμερα. Στη συνέχεια γίνεται εκτενής αναφορά στη φύση και τις επιπτώσεις των Ειδικών Γεγονότων και παρουσιάζεται το φαινόμενο των Ολυμπιακών Αγώνων ως Ειδικό Γεγονός. Τέλος, παρουσιάζονται δύο περιπτώσεις μελέτης Ολυμπιακών Πόλεων με σημαντική Ολυμπιακή κληρονομιά: η Βαρκελώνη και το Σίντνεϊ. Στην κάθε περίπτωση δίνεται έμφαση σε διαφορετικούς τομείς της κληρονομιάς ανάλογα με το βαθμό επιτυχίας της κάθε διοργάνωσης στον συγκεκριμένο τομέα και σύμφωνα με την αντιστοιχία τους με τομείς της ελληνικής πραγματικότητας.

Το δεύτερο κεφάλαιο, το οποίο θεωρήθηκε αναγκαίο για την εξειδίκευση της εργασίας σε επίπεδο πολεοδομικού συγκροτήματος, αποτελεί μια συνοπτική

παρουσίαση της φυσιογνωμίας του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου, στην οποία επιχειρείται προσέγγιση της οικονομικοκοινωνικής και πολεοδομικής ταυτότητας της περιοχής. Επίσης, παρουσιάζεται η εικόνα της πόλης και παρατίθενται στοιχεία σχετικά με τους τομείς αθλητισμού, πολιτισμού και τουρισμού. Τα περιεχόμενα του κεφαλαίου δε θεωρείται ότι καλύπτουν εξολοκλήρου τη φυσιογνωμία της περιοχής, η οποία είναι πολυδιάστατη και δυναμική. Ωστόσο, επελέγησαν οι συγκεκριμένοι τομείς για μια συνοπτική παρουσίαση αλλά και λόγω της συσχέτισής τους με την Ολυμπιακή διοργάνωση.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά οι Ολυμπιακές Παρεμβάσεις στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου, όπως αυτές παραθέτονται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού. Η παρουσίαση εμπλουτίζεται με τη φωτογραφική απεικόνιση του κάθε έργου ξεχωριστά, στη φάση της κατασκευής του και όπως προβλέπεται μετά την ολοκλήρωσή του, όπου υπάρχουν σχέδια ή στοιχεία.

Το τέταρτο κεφάλαιο, που θεωρείται και το βασικό κεφάλαιο της εργασίας, ομαδοποιεί τις επιπτώσεις σε κατηγορίες και τις αναλύει με βάση τη διεθνή εμπειρία. Οι επιπτώσεις χωρίζονται σε κοινωνικοοικονομικές και χωρικές. Για την κάθε κατηγορία γίνεται προσπάθεια σύνδεσης της διεθνούς εμπειρίας με τα πραγματικά δεδομένα της περιοχής του ΠΣΒ έτσι ώστε να εξαχθεί κάποιο γόνιμο συμπέρασμα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα επηρεάσουν οι παρεμβάσεις την πόλη. Η δυσκολία έγκειται στην έλλειψη ικανοποιητικών στοιχείων για τις Ολυμπιακές παρεμβάσεις και στην καθυστέρηση στην υλοποίησή τους.

Στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας επιχειρείται η εξαγωγή ενός συνολικού συμπεράσματος το οποίο αποτελεί τη βασική πηγή για τη διατύπωση περαιτέρω προτάσεων. Η μεταολυμπιακή κληρονομιά συνδυάζεται με μια στρατηγική City Marketing ώστε η Ολυμπιακή διοργάνωση να αποτελέσει το έναυσμα για την ανάπτυξη της πόλης μέσα από την αξιοποίηση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων και τη γόνιμη συνεργασία φορέων και πολιτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

1.1. ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων χρονολογείται το 776 π.Χ., οπότε και αρχίζουν να καταγράφονται οι πρώτοι Έλληνες Ολυμπιονίκες. Στους αγώνες έπαιρναν μέρος μόνο άνδρες και από το 623 π.Χ. επιτρεπόταν η συμμετοχή και στα παιδιά. Τα αθλητικά γεγονότα διαρκούσαν πέντε ημέρες από τις οποίες η πρώτη ήταν αφιερωμένη στον επίσημο όρκο των αθλητών στον Ορκιο Δία και η τελευταία ήταν ημέρα απονομής και εορταστικών εκδηλώσεων. Τα Ολυμπιακά αγωνίσματα ήταν τα εξής: Στάδιος δρόμος, Δίαυλος, Οπλιτοδρομία, Δόλιχος, Πάλη, Πυγμαχία, Παγκράτιο, Πένταθλο, Άλμα, Δισκοβολία, Ακοντισμός, Αρματοδρομίες και Ιπποδρομίες. Οι Ολυμπιακοί της αρχαιότητας αποτελούσαν ένα ύψιστο αθλητικό γεγονός με ισχυρή θρησκευτική και πολιτιστική διάσταση. Το 393 μ.Χ. ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος ο Α΄ προχώρησε στην κατάργησή τους με τη δικαιολογία ότι αποτελούσαν αντιχριστιανικές εκδηλώσεις.

Πρόδρομος της αναβίωσης των Ολυμπιακών αγώνων ήταν ο Βαγγέλης Ζάππας ο οποίος το 1856 απέστειλε επίσημη πρόταση για την τέλεση Ολυμπιακών στην ελληνική κυβέρνηση που συνοδευόταν από δωρεά της περιουσίας του για το σκοπό αυτό. Έτσι, τελέστηκαν τα Α΄, Β΄ και Γ΄ Ολύμπια. Την ιδέα του Ζάππα διεθνοποίησε και υλοποίησε στην τελική της μορφή ο Γάλλος βαρώνος Pierre de Coubertin ο οποίος είχε την πρωτοβουλία για τη διοργάνωση του Α΄ Διεθνούς Αθλητικού Συνεδρίου το 1894 στη Σορβόννη, στο οποίο εξελέγη η πρώτη Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ) και επελέγη η Αθήνα ως πρώτη Ολυμπιακή πόλη, τιμής ένεκεν. Οι πρώτοι Ολυμπιακοί φιλοξενήθηκαν στο Καλλιμάρμαρο Παναθηναϊκό Στάδιο - χωρίς επίσημους κανονισμούς από τη ΔΟΕ. - και διήρκεσαν εννέα ημέρες. Οι Ολυμπιακοί αναβιώνουν από τότε κάθε τέσσερα χρόνια με εξαίρεση τρεις χαμένες Ολυμπιάδες εξαιτίας των Α΄ και Β΄ Παγκοσμίων Πολέμων (Βόλος Ολυμπιακή Πόλη, 2003).

Στις 5 Σεπτεμβρίου του 1997, στη Λωζάνη της Ελβετίας, η Αθήνα επελέγη να φιλοξενήσει την 28^{η} Θερινή Ολυμπιάδα. Οι συνυποψήφιες προς επιλογή Ολυμπιακές πόλεις ήταν η Ρώμη, το Κέιπ Τάουν, η Στοκχόλμη και το Μπούενος Άιρες. Το Ολυμπιακό Γεγονός θα διεξαχθεί τον Αύγουστο του 2004 στην Αθήνα και σε τέσσερις ακόμη Ολυμπιακές πόλεις: τη Θεσσαλονίκη, το Βόλο, το Ηράκλειο και την Πάτρα που

θα φιλοξενήσουν τους προκριματικούς του ποδοσφαίρου. Τα αθλήματα που θα διεξαχθούν κατά την 28η Ολυμπιάδα είναι: η αντιπτέριση, η αντισφαίριση, η άρση βαρών, η γυμναστική, η επιτραπέζια αντισφαίριση, η ιππασία, η ιστιοπλοΐα,

Πίνακας 1.1. Χρονολογικός πίνακας Ολυμπιακών Διοργανώσεων

ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ	ΕΤΟΣ	ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΟΛΗ	ΑΘΛΗΜΑΤΑ	ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ	ΧΩΡΕΣ	ΔΙΑΓΩΝΙ-ΖΟΜΕΝΟΙ
I	1896	Αθήνα	9	43	14	245
II	1900	Παρίσι	17	86	19	1078
III	1904	Σαιντ-Λούις	13	96	13	689
IV	1908	Λονδίνο	21	107	22	2035
V	1912	Στοκχόλμη	13	102	28	2437
VI	1916	Δεν πραγματοποιήθηκε				
VII	1920	Αμβέρσα	21	152	29	2607
VIII	1924	Παρίσι	17	126	44	2972
IX	1928	Αμστερνταμ	14	109	46	2884
X	1932	Λος Άντζελες	14	117	37	1333
XI	1936	Βερολίνο	19	129	49	3936
XII	1940	Δεν πραγματοποιήθηκε				
XIII	1944	Δεν πραγματοποιήθηκε				
XIV	1948	Λονδίνο	17	136	59	4092
XV	1952	Ελσίνκι	17	149	69	5429
XVI	1956	Μελβούρνη Στοκχόλμη	16 1	145 6	67 29	3178 59
XVII	1960	Ρώμη	17	150	83	5313
XVIII	1964	Τόκιο	19	163	93	5133
XIX	1968	Μεξικό	18	172	112	5498
XX	1972	Μόναχο	21	172	121	7121
XXI	1976	Μόντρεαλ	21	198	92	6043
XXII	1980	Μόσχα	21	203	80	5283
XXIII	1984	Λος Άντζελες	21	221	140	6802
XXIV	1988	Σεούλ	23	237	159	8473
XXV	1992	Βαρκελώνη	25	257	169	9368
XXVI	1996	Ατλάντα	26	271	197	10332
XXVII	2000	Σίντνεϊ	28	300	198	10000
XXVIII	2004	Αθήνα	28	300	199	10500 περίπου
XXVIV	2008	Πεκίνο	28	-	-	-

Πηγή: Toohey και Veal, 2000 και Βόλος, Ολυμπιακή Πόλη, 2003

η καλαθοσφαίριση, το κανόε καγιάκ, η κωπηλασία, το μοντέρνο πένταθλο, το μπέιζμπολ, η ξιφασκία, η πάλη, η πετοσφαίριση, η ποδηλασία, το ποδόσφαιρο, η

πυγμαχία, η σκοποβολή, το σοφτ μπολ, ο στίβος, το τάεκβοντο, το τζούντο, το τρίαθλο, η τοξοβολία, το χόκεϊ, ο υγρός στίβος και η χειροσφαίριση. Η έναρξη των Ολυμπιακών θα πραγματοποιηθεί στις 11 Αυγούστου 2004 στο Πανθεσσαλικό στάδιο του Π.Σ. Βόλου με τα προκριματικά του Ολυμπιακού Τουρνουά Ποδοσφαίρου και η λήξη τους στις 29 του ίδιου μήνα, ενώ από τις 17 έως τις 28 Σεπτεμβρίου θα διεξαχθούν οι Παραολυμπιακοί Αγώνες (www.athens2004.gr).

1.2. ΜΕΓΑΑΑ ΑΘΑΗΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Τα **Ειδικά Γεγονότα** (Mega Events) είναι μια κατηγορία γεγονότων τόσο θεαματικών που αναγνωρίζονται ανά την υφήλιο ως κορυφαία γεγονότα άξια της παγκόσμιας προσοχής. Πρόκειται για διοργανώσεις θεαμάτων μικρής χρονικής διάρκειας όπως φεστιβάλ, εκθέσεις, πολιτιστικά και αθλητικά γεγονότα τα οποία είτε πραγματοποιούνται με περιοδική συχνότητα είτε είναι μοναδικά (Craig-Smith and Fagence,1995). Εμφανίζονται ως σημαντικό χαρακτηριστικό της αποβιομηχανοποιημένης, μεταμοντέρνας κοινωνίας όπου η προώθηση των «αστικών θεαμάτων» έχει μετατραπεί σε αποτελεσματικό μέσο αστικής και οικονομικής ανάπτυξης. Θεωρούνται ως ευκαιρία για οικονομική αναγέννηση, επενδύσεις σε υποδομές και περιβαλλοντική αναβάθμιση. Κατά συνέπεια, η διοργάνωση τέτοιου είδους γεγονότων διεκδικείται πλέον από πολλές χώρες δημιουργώντας έναν ιδιότυπο παγκόσμιο δι-αστικό ανταγωνισμό (http://geographyfieldwork.com/barcelona.htm).

Ειδικότερα, τα **Μεγάλα Αθλητικά Γεγονότα** που πραγματοποιούνται σε περιοδικά χρονικά διαστήματα και σε διαφορετικές κάθε φορά πόλεις δίνουν μοναδική ευκαιρία για παγκόσμια προβολή και ανάπτυξη. Ως Μεγάλα Αθλητικά Γεγονότα θεωρούνται τα παρακάτω:

- Ολυμπιακοί Αγώνες
- Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου
- Ευρωπαϊκό Κύπελλο Ποδοσφαίρου
- Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Στίβου
- Grand Prix (Formula 1)

Όλα τα παραπάνω αποτελούν αδιαμφισβήτητα μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις καθώς παρακολουθούνται από όλες τις χώρες και φυσικά από εκατομμύρια θεατές σε όλο τον κόσμο είτε ζωντανά είτε μέσα από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και

ιδιαίτερα την τηλεόραση. Οι επιπτώσεις τους για το γεωγραφικό, αστικό, κοινωνικό χώρο που τις φιλοξενεί είναι πολυδιάστατες, θετικές και αρνητικές

Είναι γεγονός, λοιπόν, ότι πολλές πόλεις δημιουργούν εντυπωσιακή αθλητική υποδομή και φιλοξενούν σημαντικές αθλητικές διοργανώσεις, όπως οι παραπάνω, προκειμένου να αποκομίσουν οικονομικά οφέλη από την αναπτυσσόμενη αγορά του αθλητικού τουρισμού. Αρκετές αθλητικές εγκαταστάσεις και γήπεδα γίνονται πόλος έλξης τουριστών σαν τουριστικά αξιοθέατα. Τέτοια παραδείγματα είναι το γήπεδο της Βαρκελώνης, το περίφημο Camp Nou, το οποίο φιλοξενεί περίπου 500.000 επισκέπτες το χρόνο και η περίφημη πίστα της φόρμουλα 1 του Μονακό που την διασχίζουν καθημερινά χιλιάδες τουρίστες που επισκέπτονται την πόλη του Μονακό καθώς η λεγόμενη πίστα είναι ο παραλιακός δρόμος της πόλης.

Παράλληλα έχει αποδειχθεί ότι σε πόλεις που φιλοξενούν τέτοιου είδους γεγονότα η ανάπτυξη αθλητικών προϊόντων μέσα σε αυτές, έχει αποκτήσει πολύ μεγαλύτερη σημασία από την απλή προσέλκυση του αθλητικού τουρισμού, καθώς υπάρχει μια τάση ανάδειξης του αθλητισμού σαν κάτι πιο σύνθετο από μια τοπική εκδήλωση ή μέθοδο προσέλκυσης κοινού θεωρώντας τον αθλητισμό την μικρογραφία της νέας εποχής και μια νέα κατεύθυνση κυρίως για τις πόλεις που βρίσκονται σε μια *μετα*βιομηχανική κρίση (http://geographyfieldwork.com/BarcelonaUrbanDetails.htm).

Γενικότερα, τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα δίνουν στην πόλη (και τη χώρα) που τα φιλοξενεί τη μοναδική δυνατότητα να «πουλήσει» με άμεσο τρόπο τον εαυτό της, την κουλτούρα της και τα ελκτικά της στοιχεία σε ένα ευρύ διεθνές κοινό (Δέφνερ, 1999: 42).

Τα στοιχεία που διαφοροποιούν τις μεγάλες και ιδιαίτερα, τις **αθλητικές διοργανώσεις** από τις στατικές τομεακές παρεμβάσεις με στόχο την αστική ανάπτυξη είναι:

- Η μικρή διάρκεια, με μακροχρόνιες όμως επιπτώσεις
- Η δαπανηρή επένδυση σε έργα αλλά και οι οργανωτικές – επιχειρηματικές διαδικασίες για την απόσβεσή τους.
- Ο συνδυασμός αθλητισμού – πολιτισμού, που δίνει ποιοτική διάσταση στις εκδηλώσεις και διαμορφώνει ένα ελκυστικό γεγονός για συμμετέχοντες και επισκέπτες
- Η περιοδικότητα των εκδηλώσεων και η διασπορά τους στο χρόνο
- Οι διακλαδικές επιδράσεις, που προκαλούν στροφή των παραγωγικών δραστηριοτήτων στις υπηρεσίες και τον τουρισμό

- Η ανάδειξη των πολιτιστικών και ιστορικών πόρων των μεγαλουπόλεων (Γκιόσος, 2000: 52).

Για πάνω από έναν αιώνα, λοιπόν, Ειδικά Γεγονότα μεγάλης κλίμακας χρησιμοποιούνται ως καταλύτες για οικονομική ανάπτυξη και αστική αλλαγή. Τα τελευταία χρόνια όμως τα Μεγάλα Αθλητικά Γεγονότα, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, θεωρούνται ως ο πιο αποτελεσματικός δρόμος προς την επίτευξη των παραπάνω στόχων.

Έχουν εντοπιστεί τέσσερις μεγάλες **κατηγορίες ωφελειών** που απορρέουν από τέτοιου είδους Μεγάλα Αθλητικά Γεγονότα:

1. Οι νέες αθλητικές εγκαταστάσεις και άλλες συναφείς εξυπηρετήσεις που δημιουργούνται εν όψει της αθλητικής διοργάνωσης
2. Η βραχυπρόθεσμη οικονομική ώθηση που προέρχεται από νέες κατασκευές και άλλες επενδύσεις καθώς και η εισροή χρημάτων από τις καταναλωτικές δραστηριότητες των επισκεπτών κατά τη διάρκεια του Γεγονότος.
3. Η ευκαιρία για προσέλκυση νέων επενδύσεων και προώθηση τουριστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή.
4. Η αστική ανάπλαση (Swann, 2001)

Η επιλογή διοργάνωσης ενός Μεγάλου Αθλητικού Γεγονότος που *θα* λειτουργήσει ως καταλύτης για την ανάπτυξη μιας πόλης αποτελεί πλέον μια από τις αναπτυξιακές προσεγγίσεις της εποχής μας και έχει μετεξελιχθεί σε στρατηγική για την ώθηση της ανάπτυξης. Καθώς οι σύγχρονες πόλεις, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης *και* της επακόλουθης αυξημένης διεθνούς ανταγωνιστικότητας, παλεύουν για αύξηση των ποσοστών απασχόλησης και των επενδύσεων κεφαλαίου, αναδύεται αυτή η νέα στρατηγική για την διέγερση της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης. Πρόκειται για τη **στρατηγική των Ειδικών γεγονότων** και ειδικότερα των Μεγάλων Αθλητικών Γεγονότων κατά την οποία ένα μεγάλο γεγονός χρησιμοποιείται για να δώσει ώθηση στην τοπική ανάπτυξη (Andranovich et al., 2001).

Το αυξημένο ποσοστό πόλεων που επιλέγει τη στρατηγική αυτή με σκοπό την αποκόμιση ειδικών αναπτυξιακών ωφελειών, υποστηρίζεται από το γενικότερο κλίμα της σύγχρονης εποχής. Εκεί που κάποτε κυριαρχούσε το αναπτυξιακό πρότυπο των παραγωγικών δραστηριοτήτων (δευτερογενής τομέας) τώρα οι πόλεις στρέφονται στο **καταναλωτικό πρότυπο αστικής ανάπτυξης** (consumption – based development) *που* αφορούν στη βιομηχανία του ελεύθερου χρόνου, της ψυχαγωγίας, του τουρισμού και των αθλημάτων. Οι περισσότερες πόλεις που υιοθέτησαν αυτό το πρότυπο ανάπτυξης

προτίμησαν τη στρατηγική του «μικτού κέντρου» που εφοδιάζεται με συνεδριακά κέντρα, αθλητικές και ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις κ.α. δίπλα στα τυπικά καταστήματα λιανικού εμπορίου που προϋπήρχαν. Σε τέτοιες προσπάθειες ελλοχεύει και ο κίνδυνος της δημιουργίας ενός «μεταμοντέρνου αστικού θέρετρου» με παραδείγματα το Μαϊάμι και το Λος Άντζελες, περιοχές που στην πορεία να ανακτήσουν την αστική τους ταυτότητα μετατράπηκαν σε προϊόντα μιας διεθνούς εμπορευματοποιημένης κουλτούρας.

Μια άλλη αρνητική επίπτωση αυτού του προτύπου οικονομικής ανάπτυξης είναι *η αποκαλούμενη* «τουριστική σαπουνόφουσκα». Πρόκειται για το φαινόμενο που συναντάμε σε πολλές πόλεις, του σαφούς διαχωρισμού των τουριστικών περιοχών από την πραγματική πόλη που δίνει την εντύπωση ότι τα κέντρα των πόλεων αναπλάθονται με σκοπό την ψυχαγωγική – τουριστική χρήση και όχι τη λειτουργική χρησιμοποίησή τους από τους κατοίκους.

Παραδείγματα σαν τα παραπάνω φανερώνουν ότι το καταναλωτικό πρότυπο αστικής ανάπτυξης δημιουργεί φαινομενικά τυποποιημένα τουριστικά περιβάλλοντα τα οποία δημιουργούνται με βάση ένα τουριστικό πρότυπο και με σκοπό να αναδείξουν μια συγκεκριμένη εικόνα της περιοχής η οποία θα εμπεριέχει όλα όσα επιδιώκει ένας επισκέπτης της πόλης χωρίς όμως να εναρμονίζεται με τη φυσιογνωμία της περιοχής (Andranovich et al., 2001).

Από την άλλη, η ανάπτυξη οργανωμένων αθλητικών δραστηριοτήτων σε μια πόλη κατά τη διοργάνωση Μεγάλων Αθλητικών Γεγονότων παίζει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία της ταυτότητάς της και στη συνειδητοποίηση αυτής της ταυτότητας από τους κατοίκους. Η αθλητική ανάπτυξη, και χωρίς περαιτέρω αναπτυξιακή στρατηγική, έχει τη δύναμη να κρατήσει ενωμένα τα στοιχεία που συνδράμουν στην περαιτέρω ανάπτυξη μιας πόλης.

Η χρησιμοποίηση ενός Ειδικού Γεγονότος μεγάλης εμβέλειας ως επίκεντρο για την προώθηση της ανάπτυξης πρέπει να γίνεται με σύνεση και σεβασμό στην ιδιαιτερότητα της εκάστοτε πόλης. Η στρατηγική για τη φιλοξενία του Γεγονότος εμπεριέχει μεγαλύτερο κίνδυνο από μια οποιαδήποτε στρατηγική υιοθέτησης του προτύπου «ανάπτυξης βασισμένης στην κατανάλωση» γιατί απαιτεί από την *πόλη να* αφομοιώσει, κατά κάποιο τρόπο, το Γεγονός, να το εντάξει στα δικά της πρότυπα και να το προσφέρει μεγαλειωδώς στους επισκέπτες της, επιδιώκοντας παράλληλα να επωφεληθεί από αυτό στο μέγιστο βαθμό αποκομίζοντας οφέλη όπως η θετική προβολή, η προσέλκυση τουριστών και εξωτερικών επενδύσεων. Φυσικά, μεταξύ

σύλληψης της ιδέας και πραγματοποίησης του Γεγονότος, παρεμβάλλονται πολλοί παράγοντες που ενδέχεται να ανατρέψουν τα σχέδια και συνεπώς τις μεγάλες προσδοκίες της πόλης για ώθηση στην ανάπτυξη.

1.3. ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΩΣ ΚΟΡΥΦΑΙΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Στην κατηγορία των Μεγάλων Αθλητικών Γεγονότων ξεχωρίζουν φυσικά οι Ολυμπιακοί Αγώνες που αποτελούν κορυφαία αθλητική διοργάνωση και διαφοροποιούνται σαφώς από τα υπόλοιπα Γεγονότα λόγω της βαρύνουσας ιστορικής και πολιτιστικής σημασίας τους, της αδιαμφισβήτητα παγκόσμιας εμβέλειας και συμμετοχής τους και της μοναδικής δυνατότητας που δίνουν για ανάπτυξη της διοργανώτριας πόλης.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες δεν είναι πια – αν ήταν ποτέ – μόνο ένα αθλητικό γεγονός: είναι επίσης ένα πολιτιστικό και οικονομικό φαινόμενο, ένα γεγονός των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, μια τουριστική έλξη, μια ευκαιρία μάρκετινγκ, ένας καταλύτης για αστική ανάπτυξη και αναζωογόνηση, μια δύναμη αλλαγής της εικόνας της πόλης, ένα μέσο για εκστρατείες «άθλησης για όλους», μια έμπνευση για τους νέους και μια δύναμη για παγκόσμια ειρήνη και κατανόηση. Φυσικά, παρά τις κάποιες ομοιότητες, κάθε Ολυμπιακή Διοργάνωση είναι μοναδική και αντανακλά την κοινωνική και πολιτιστική φυσιογνωμία της χώρας και της πόλης που φιλοξενεί τους αγώνες καθώς επίσης και το ευρύτερο παγκόσμιο κλίμα της εποχής (Toohey *και* Veal, 2000: 5).

Όπως αναφέρεται παραπάνω, ανάμεσα στις ευκαιρίες που αναζήτησαν οι Τοπικές Αυτοδιοικήσεις των πόλεων στην προσπάθειά τους να θέσουν την οικονομία τους σε νέες βάσεις και να ενισχύσουν το συγκριτικό τους πλεονέκτημα, είναι και η **στρατηγική της αναπτυξιακής ώθησης μέσα από τη διοργάνωση Ολυμπιακών Αγώνων**. Ένας παράγοντας που κάνει τους Ολυμπιακούς Αγώνες τόσο πολύτιμους είναι η σχετική σπανιότητά τους: οι Ολυμπιακοί διοργανώνονται μόλις κάθε τέσσερα χρόνια και επιπλέον, η Ολυμπιακή Επιτροπή έχει την τάση να επιλέγει διοργανώτριες πόλεις αποφεύγοντας το χωρικό συγκεντρωτισμό. Έτσι, χώρες σε όλη τη υφήλιο έχουν τη δυνατότητα να διεκδικήσουν και να κερδίσουν μια Ολυμπιακή Διοργάνωση.

Χαρακτηριστικό είναι ότι το σύμβολο των Ο.Α., τα πέντε Ολυμπιακά δαχτυλίδια, είναι το πιο αναγνωρίσιμο λογότυπο στον κόσμο καθώς είναι γνωστό σε

πάνω από 90% του παγκόσμιου πληθυσμού, ποσοστό που ξεπερνά τα λογότυπα μεγάλων εταιριών όπως η Shell και η McDonald's (Andranovich et al., 2001).

1.3.1. Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Το Ολυμπιακό Κίνημα πλέον έχει εδραιωθεί ως θεσμός που μακροπρόθεσμα έχει αλλάξει την ιστορία της ανθρωπότητας δίνοντας πολιτιστική διάσταση στον αθλητισμό και αναπτυξιακή διάσταση στις αθλητικές διοργανώσεις. Οι αθλητικές διοργανώσεις με τη σειρά τους λαμβάνουν διαστάσεις πολύ-γεγονότων που αντανακλούν το πνεύμα της εκάστοτε εποχής και αφήνουν σημαντική κληρονομιά στην πόλη και στη χώρα που τις φιλοξενεί αλλά και παγκόσμια.

Η κληρονομιά των Ολυμπιακών Αγώνων, δηλαδή οι θετικές και αρνητικές επιπτώσεις από τη διοργάνωσή τους αποτέλεσαν αντικείμενο επιστημονικής μελέτης τα τελευταία χρόνια καθώς αναγνωρίζεται η σημασία της και η παγκόσμια συμβολή της στον αθλητισμό και στον πολιτισμό. Κατά συνέπεια, υπήρξαν προσπάθειες ορισμού της έννοιας και διαχωρισμού και κατηγοριοποίησης των επιπτώσεων.

Όπως διατυπώθηκε επισήμως στο **Διεθνές Συμπόσιο για την Κληρονομιά των Ολυμπιακών Αγώνων από το 1984 έως το 2000**, που πραγματοποιήθηκε το Νοέμβρη του 2002 στο Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης, «η **έννοια της Κληρονομιάς** είναι πολυδιάστατη και δυναμική – μεταβλητή στο χρόνο – και επηρεάζεται από μια ποικιλία παγκόσμιων και τοπικών παραγόντων. Συνεπώς, είναι μια παγκόσμια και συνάμα τοπική έννοια, που διαχέεται σε πόλεις, περιφέρειες και κράτη καθώς και σε διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, είναι θεμελιώδης έννοια για την κατανόηση της αποστολής των Ολυμπιακών στην κοινωνία»

Οι συμμετέχοντες στο Συμπόσιο αναγνώρισαν την αναγκαιότητα του σχεδιασμού προς την κατεύθυνση μιας μακροπρόθεσμης κληρονομιάς στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης. «Σχεδιάζοντας με αυτόν τον τρόπο προστατεύουμε το περιβάλλον και παράλληλα συντείνουμε στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη». Ως παραδείγματα αναφέρονται η χρησιμοποίηση φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών και η συμβολή της αρχιτεκτονικής και της κατασκευής υποδομών στην εύρεση νέων μορφών βιώσιμης, φιλικής προς το περιβάλλον ανάπτυξης (http://multimedia.olympic.org/pdf/en.report_635.pdf).

Η Ολυμπιακή Κληρονομιά έχει πολλές όψεις που κλιμακώνονται από τις πιο γνωστές - αρχιτεκτονική, αστικός σχεδιασμός, μάρκετινγκ πόλεων, αθλητικές υποδομές, οικονομική και τουριστική ανάπτυξη – έως τις λιγότερο αναγνωρίσιμες όπως παραγωγή ιδεών και διαπολιτιστικών αξιών, η συλλογική προσπάθεια και ο εθελοντισμός, η εμπειρία και η τεχνογνωσία. Αυτές που δεν είναι άμεσα αντιληπτές συνέπειες είναι εξίσου σημαντικές και δρουν ως κινητήριος μοχλός για τις αντιληπτές συνέπειες ώστε να δημιουργηθεί μια μακροπρόθεσμη κληρονομιά

Οι οικονομικές επιπτώσεις

Η οικονομική κληρονομιά των ολυμπιακών αγώνων είναι δύσκολο να υπολογιστεί λόγων της επιρροής πολλών μεταβλητών. Η σύγκριση μεταξύ οικονομικών επιπτώσεων διαφορετικών ολυμπιακών πόλεων είναι επισφαλής δεδομένης της εμπλοκής πολλών διαφορετικών παραγόντων που οφείλονται στις τοπικές συνθήκες και στις εκάστοτε παγκόσμιες οικονομικοκοινωνικές συνθήκες στο πλαίσιο των οποίων διεξάγονται οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Οι αναλύσεις που έχουν γίνει κατά καιρούς καταδεικνύουν τα σημαντικά οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από τους Ολυμπιακούς (http://multimedia.olympic.org/pdf/en.report_635.pdf).

Πολιτιστική κληρονομιά

Θεωρείται μια από τις θεμελιώδεις πτυχές της Ολυμπιακής κληρονομιάς που θα μπορούσε να θεωρηθεί η βάση της ύπαρξης και συνέχισης του θεσμού. Η πολιτιστική κληρονομιά αναγνωρίζεται ως η απόλυτη πηγή όλων των άλλων πτυχών αυτού που ονομάζουμε Ολυμπιακή Κληρονομιά.

Κοινωνική Κληρονομιά

Ο θεσμός των Ολυμπιακών Αγώνων φέρνει στο προσκήνιο συζητήσεις με θέμα τη διαπολιτισμικότητα μέσα από την έκφραση της τοπικής ταυτότητας. Επιπλέον, οι Ολυμπιακοί Αγώνες στιγματίζουν το χώρο και το χρόνο κατά τον οποίον διεξάγονται, σχηματίζοντας μοναδικά ιστορικά και γεωπολιτικά σημεία αναφοράς, όχι μόνο για τους κατοίκους της διοργανώτριας πόλης αλλά και για τους κατοίκους όλης της υφηλίου (http://multimedia.olympic.org/pdf/en.report_635.pdf).

Αθλητική κληρονομιά

Το Ολυμπιακό κίνημα έχει αφήσει σημαντική αθλητική κληρονομιά σε διάφορες περιοχές. Η ενσωμάτωση περισσότερων ολυμπιακών αθλημάτων και η αύξηση του ποσοστού συμμετοχής γυναικών έχουν βελτιώσει κατά πολύ τα παγκόσμια αθλητικά πρότυπα.

Πολιτική κληρονομιά

Ως ένας μη κυβερνητικός οργανισμός που όμως εξασκεί μεγάλη επιρροή, το Ολυμπιακό κίνημα θα μπορούσε να λάβει και πολιτικοκοινωνικό χαρακτήρα καθώς προάγει την παγκόσμια ειρήνη μέσω του θεσμού της παγκόσμιας ανακωχής κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών (http://multimedia.olympic.org/pdf/en.report_635.pdf).

Εκπαιδευτική κληρονομιά

Οι αναφορές στην αειφορία, τον πολιτισμό, τα κοινωνικά οφέλη στο πλαίσιο των Ολυμπιακών, γέννησαν την αναγκαιότητα για την Ολυμπιακή πολιτική να εστιάσει στην Ολυμπιακή παιδεία. Προτείνεται, λοιπόν, η σύνδεση εκπαιδευτικών προγραμμάτων με Ολυμπιακά προγράμματα, όπως για παράδειγμα ο ρόλος της Ολυμπιακής παιδείας στο σχεδιασμό ενός μοντέλου αειφόρου ανάπτυξης.

Οι συμμετέχοντες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι κρίνεται απαραίτητο να δοθεί βάρος στη μελέτη της Κληρονομιάς των Ολυμπιακών Αγώνων και των διαστάσεών της, όπως αυτές ορίστηκαν στο Συμπόσιο. Η μελέτη των επιπτώσεων μιας Ολυμπιακής Διοργάνωσης θα πρέπει να γίνεται αφού περάσει κάποιο χρονικό διάστημα από τη λήξη της, αποφεύγοντας έτσι την ερμηνεία δεδομένων αμέσως μετά τη διεξαγωγή των Αγώνων και εξετάζοντας όλες τις όψεις της Ολυμπιακής Κληρονομιάς (http://multimedia.olympic.org/pdf/en.report_635.pdf).

1.4. ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ – ΣΙΝΤΝΕΙ

Οι πόλεις που επελέγησαν με σκοπό τη μελέτη της εμπειρίας *τους ως* διοργανώτριες πόλεις Ολυμπιακών Αγώνων είναι η Βαρκελώνη και το Σίντνεϊ. Κατά *τη* διαδικασία επιλογής, αποκλείστηκαν Ολυμπιακές διοργανώσεις που τελέστηκαν πριν το 1984 γιατί οι κανόνες της ΔΟΕ ήταν τελείως διαφορετικοί σε ότι αφορά τα δικαιώματα εμπορευσιμότητας των Αγώνων, των απαιτήσεων σε υποδομές και του αριθμού των αθλημάτων. Με τη λογική αυτή, η πιο πρόσφατη διοργάνωση είναι η 27η Ολυμπιάδα στο Σίντνεϊ, *η* οποία είχε κοινές τεχνολογικές και οργανωτικές απαιτήσεις και θεωρήθηκε άκρως επιτυχημένη και πρωτότυπη λόγω της οικολογικής φύσης της. Επίσης, το Σίντνεϊ διεξήγαγε με πρωτοποριακό τρόπο μια αποδοτικότατη εκστρατεία τουριστικής προβολής για όλη τη χώρα, το παράδειγμα της οποίας μπορεί κάλλιστα να χρησιμοποιηθεί και στη χώρα μας.

Από την άλλη, η εμπειρία της Βαρκελώνης είναι πολύ σημαντική λόγω της ομοιότητας του τουριστικού περιβάλλοντος, αλλά και για ένα σημαντικότερο λόγο: η Βαρκελώνη, όπως σήμερα η Αθήνα και ολόκληρη η χώρα, πριν τους αγώνες του 1992 αντιμετώπιζε προβλήματα υποβάθμισης ή ανυπαρξίας γενικότερων υποδομών που θα μπορούσαν να συντελέσουν στη μακροπρόθεσμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Οι Αγώνες για τη Βαρκελώνη ήταν η αφορμή για ένα αναπτυξιακό ξεκίνημα. Κάτι ανάλογο επιδιώκει και η Αθήνα και κατ' επέκταση ο Βόλος. Γενικότερα, η περίπτωση της Βαρκελώνης έχει, στο βαθμό που καθίσταται δυνατή μια σύγκριση μεταξύ τόσο διαφορετικών πόλεων, πολλά κοινά σημεία με την πόλη του Βόλου (για παράδειγμα η ανάπλαση - αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου που γίνεται και στο Βόλο, αλλά σε πολύ μικρότερη κλίμακα, η μικρή τουριστική αγορά, η έλλειψη οργάνωσης στον τουριστικό τομέα και άλλα).

Τέλος, αυτές οι δύο Ολυμπιακές πόλεις εισπράττουν τα οφέλη της παγκόσμιας αναγνώρισης χάρη σε μια επιτυχημένη Ολυμπιακή διοργάνωση. Η εμπειρία τους κρίνεται σκόπιμο να μελετηθεί διεξοδικά, ώστε να αξιοποιηθούν τα θετικά στοιχεία και *να αποφευχθούν* τα ατοπήματα προς την κατεύθυνση της αποκόμισης των μέγιστων ωφελειών από την ελληνική διοργάνωση.

1.4.1. ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ – ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΟΛΗ 1992

«Όσο καλά κι αν αγωνίστηκαν οι αθλητές δε μπόρεσαν να κυριαρχήσουν σ' αυτούς τους Ολυμπιακούς. Η πόλη έκλεψε την παράσταση»

New York Times, 1992

Η Βαρκελώνη – πρωτεύουσα της ισπανικής περιφέρειας της Καταλονίας – ήταν η πόλη που κέρδισε, το 1986, το «στοίχημα» των Ολυμπιακών και ανέλαβε την 25η Θερινή Ολυμπιάδα του 1992. Οι ανταγωνίστριες πόλεις μεταξύ των οποίων ξεχώρισε, ήταν το Βελιγράδι, το Μπρίσμπεϊν, το Μπίρμινχαμ, το Άμστερνταμ και το Παρίσι.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1992 που φιλοξενήθηκαν στη Βαρκελώνη θεωρήθηκαν από τους επιτυχημένους στην ιστορία για τη γενικότερη αναμόρφωση της πόλης και την κληρονομιά που άφησαν, η οποία είχε σημαντικό αντίκτυπο στους κατοίκους της. Η μεσογειακή αυτή πόλη αποτελεί ουσιαστικά το πρότυπο πάνω στο οποίο στηρίχτηκε και το ελληνικό μοντέλο για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 (Σκύφτας, 2002).

Η Βαρκελώνη είναι ένα βιομηχανικό Μεσογειακό λιμάνι στη Βορειοδυτική Ισπανία με πληθυσμό 1,6 εκατομμυρίων κατοίκων. Μετά από μια μεγάλη περίοδο οικονομικής και κοινωνικής παρακμής, στην οποία συνέβαλε και το δικτατορικό καθεστώς του Φράνκο, η υποψηφιότητα για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών ήταν μια ευκαιρία για ανάπτυξη και διεθνή προβολή (Botella, 1995).

Η διοργάνωση των Ολυμπιακών στη Βαρκελώνη αποδείχτηκε ο καλύτερος τρόπος για την αναζωογόνηση της πόλης καθώς συνδύασε την αστική ανάπλαση και την εξωτερική προβολή. Μεταξύ του 1986 και του 1992 η Βαρκελώνη πέρασε από το στάδιο της οικονομικής ύφεσης σε μια οικονομική έκρηξη και κατάφερε τη σημαντικότερη μέχρι τότε αστική αλλαγή στην Ευρώπη (Brunet,1995).

Για τον προγραμματισμό της διοργάνωσης επελέγη μια ελαστική σχεδιαστική μέθοδος το master plan το οποίο αναθεωρούνταν κάθε έξι μήνες και η καθεμία έκδοσή του περιελάμβανε την καλύτερη πρόβλεψη του συνόλου των εργασιών που θα αντιμετώπιζε η Επιτροπή. Η δομή του master plan βασιζόταν σε σχέδια και τελικές

προθεσμίες για την ολοκλήρωση των έργων. Η προετοιμασία των σχεδίων ανατέθηκε *σε μια* ad hoc επιτροπή – τη Σχεδιαστική Επιτροπή – η οποία αποτελούνταν από τους επικεφαλής του σχεδιασμού κάθε έργου γεγονός που προσέδωσε αξιοπιστία στη δράση της επιτροπής αφού πολλά από τα έργα ήταν αλληλεξαρτώμενα. Αυτή η από κοινού εργασία επέτρεψε να δημιουργηθεί η απαιτούμενη παιδεία καθώς και τα κριτήρια λήψης αποφάσεων για το τόσο σύνθετο αυτό έργο της διοργάνωσης των Ολυμπιακών (Brunet,1995).

Οι **βασικοί κίνδυνοι** που αντιμετώπισε η διοργάνωση των Ολυμπιακών της Βαρκελώνης ήταν:

- Οι εσωτερικές τιμές και το αυξανόμενο κόστος ζωής. Στη Βαρκελώνη παρατηρήθηκε αύξηση στο κόστος ζωής κατά 20% σε σύγκριση με το υπόλοιπο της περιοχής της Καταλονίας
- Οι αξίες συναλλαγής. Τα τηλεοπτικά δικαιώματα και οι άλλες εμπορικές συμφωνίες πραγματοποιούνταν με ξένο νόμισμα. Σήμερα ο κίνδυνος αυτός δεν υφίσταται λόγω της ύπαρξης του ευρώ.
- Η τήρηση του ημερολογίου της προετοιμασίας των Ο.Α. η οποία τελικά δεν αντιμετώπισε ιδιαίτερα προβλήματα.
- Η συμμετοχή του κοινού. Ο πόλεμος που ξέσπασε στον κόλπο τον Αύγουστο του 1990 προμήνυε μικρότερη από την αναμενόμενη διεθνή συμμετοχή. Όμως μετά το τέλος του, οι υπόλοιποι διεθνείς παράγοντες συνετέλεσαν στην επιτυχία των Ο.Α.
- Το **συνολικό κόστος** των Ο.Α. διακρίνεται σε δύο επιμέρους κόστη:
- Το **οργανωτικό κόστος** (organizational cost)που αφορά στα έξοδα για ενέργειες και έργα αναλώσιμα κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης που δεν αποτελούν κληρονομιά μετά το πέρας των Αγώνων.
- Το **σχεδιαστικό κόστος** (project cost) που αφορά στα έξοδα για έργα και ενέργειες που θα συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται μετά το πέρας των Αγώνων. Το κόστος αυτό καλύφθηκε μέσα από επενδύσεις.

Προφανώς, το οργανωτικό κόστος είναι και το πραγματικό «κόστος» της διοργάνωσης αφού δεν αφήνει κάποια οφέλη. Συνεπώς η πολιτική που ακολουθήθηκε στους Ολυμπιακούς της Βαρκελώνης στόχευε στην ελαχιστοποίηση του οργανωτικού κόστους και στη μεγιστοποίηση του σχεδιαστικού κόστους (Botella, 1995).

1.4.1.1. Επενδύσεις

Οι άμεσες και έμμεσες επενδύσεις και δαπάνες σχετιζόμενες με τους αγώνες αυτούς έφτασαν σχεδόν τα 9,5 εκατομμύρια δολάρια. Από αυτές, το 26,2% ήταν άμεσα έξοδα, το 14,5% λειτουργικά έξοδα, το 11,7% άμεσες επενδύσεις για τους αγώνες, και το 73,8% έμμεσες επενδύσεις σχετιζόμενες με τους αγώνες. Όπως παρατηρεί ο Brunet (1995) μόνο οι Ολυμπιακοί Αγώνες τους Τόκιο, είχαν μεγαλύτερες άμεσες επενδύσεις. Όμως και το συνολικό οικονομικό αποτέλεσμα για τη Βαρκελώνη θεωρείται ότι ήταν πάρα πολύ υψηλό με συνολικό οικονομικό αποτέλεσμα 26 δισεκατομμυρίων δολαρίων από τα οποία το άμεσο αποτέλεσμα ήταν 9,4 δισεκατομμύρια δολάρια και το έμμεσο ήταν 16,6 δισεκατομμύρια δολάρια.

Οι σημαντικότερες επενδύσεις έγιναν στα εξής προγράμματα: κατασκευές δρόμων, κατοικίες, γραφεία, εμπορικά κέντρα, τηλεπικοινωνίες και υπηρεσίες, ξενοδοχεία, αθλήματα και περιβάλλον. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι στη Βαρκελώνη έγινε το 38,5% των Ολυμπιακών επενδύσεων, ενώ το υπόλοιπο 61,5% αφορούσε στη μητροπολιτική περιοχή και την υπόλοιπη Καταλονία (Σκύφτας, 2002).

1.4.1.2. Η αλλαγή του αστικού τοπίου της Βαρκελώνης

Η αστική αλλαγή για τη Βαρκελώνη άρχισε με τις προετοιμασίες για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 1992. Καθώς η πόλη παρουσίαζε σοβαρά προβλήματα αστικής παρακμής σε περιοχές του κέντρου και της περιφέρειας, οι σχεδιαστές επιχείρησαν μια συνολική προσέγγιση και χρησιμοποίησαν τους Ολυμπιακούς ως μέσο για αστική αναδιάρθρωση. Οι Ολυμπιακές εγκαταστάσεις χωροθετήθηκαν σε τέσσερις εγκαταλελειμμένες αστικές περιοχές με κορυφαίο παράδειγμα το Ολυμπιακό χωριό (εικόνα 1.3) του οποίου οι εγκαταστάσεις αναπτύχθηκαν σε εγκαταλελειμμένη παραθαλάσσια βιομηχανική περιοχή. Η δημιουργία έξι νέων τεχνητών παραλιών εκατέρωθεν του Ολυμπιακού λιμένα (εικόνα 1.6) έδωσε την ευκαιρία στην πόλη να στρέψει το πρόσωπό της προς τη θάλασσα παράλληλα με μια ριζική αναμόρφωση του εσωτερικού της (http://geographyfieldwork.com/barcelona.htm).

Η αλλαγή που προκάλεσαν στην εικόνα και τη δομή της πόλης οι Ολυμπιακοί του 1992 ήταν μοναδική. Μέσα στα έξι χρόνια Ολυμπιακής προετοιμασίας η πόλη

μετατράπηκε σε ένα απέραντο εργοτάξιο που υπέστη μια εκ βαθέων μεταμόρφωση - συγκρινόμενη στη δεκαετία του 80 μόνο με αυτή του Παρισιού ή του Βερολίνου - οδηγώντας πολλούς να πουν ότι η πόλη ξαναγεννήθηκε. Σ αυτό το χρονικό διάστημα οι δημόσιοι φορείς από κοινού με την ιδιωτική πρωτοβουλία, έδωσαν την αμέριστη συμπαράστασή τους κι ο τοπικός πληθυσμός την ενθουσιώδη συμμετοχή του (http://teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page10.htm).

Η ανάθεση των Ολυμπιάδας στη Βαρκελώνη αποτέλεσε το έναυσμα για την εφαρμογή μιας ήδη εκπονηθείσας μελέτης για την πόλη. Διαμορφώσεις πλατειών, μεγάλων αλλά και μικρής κλίμακας ελεύθερων χώρων, χάραξης και ανάδειξης οδικών αξόνων (πεζών και οχημάτων), εκτεταμένες διαμορφώσεις και αναπλάσεις του θαλάσσιου μετώπου, κατασκευή και ανακαίνιση αθλητικών εγκαταστάσεων καθώς και η ανέγερση του Ολυμπιακού Χωριού (εικόνα 1.12) μέσα στον ιστό της πόλης, είναι ορισμένα από τα έργα που υλοποιήθηκαν με την ευκαιρία των αγώνων. Τα έργα αυτά έχουν ενσωματωθεί στη ζωή της πόλης και αποτελούν πόλους τουρισμού αλλά και ανάπτυξης δραστηριοτήτων που αφορούν στον ελεύθερο χρόνο (Μελίδου και Τανισκίδη, 2002).

Όμως, η αστική αλλαγή δεν κινήθηκε απλώς σε επίπεδο απλής εφαρμογής ενός φιλόδοξου σχεδίου. Αντίθετα, συντελέστηκε μια μεταβολή στην αντίληψη του αστικού τοπίου η οποία θεωρήθηκε άλμα για τα πολεοδομικά δεδομένα της πόλης. (Brunet, 1995) Έτσι, από τη σταθερή προγενέστερη αντίληψη του αστικού χώρου ως *ομοιομόρφου*, χωρίς σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ συνοικιών και δρόμων, προωθήθηκαν ενέργειες με σκοπό τη λειτουργική και αισθητική διαφοροποίηση των αστικών υποσυνόλων, ώστε να μετατραπεί η Βαρκελώνη σε «πόλη της αντιφατικής ομορφιάς» (www.dynamic-artners.es/english/html/barcelona.html).

Το στοίχημα της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στη Βαρκελώνη, ως προς το πολεοδομικό και αρχιτεκτονικό επίπεδο, αντιπροσώπευε την επέκταση μιας πολιτικής που είχε ξεκινήσει από καιρό, αλλά κι ένα βήμα μπροστά από τις μεθοδολογικές θεωρήσεις και αντιλήψεις της πόλης που είχαν σχεδιαστεί ανεξάρτητα από την πρόκληση των Αγώνων. Δεν επρόκειτο για μια διαδικασία *μεταστάσεων που* προκλήθηκαν από μικρές δράσεις, αλλά περισσότερο για μεγάλες και διαρθρωμένες επεμβάσεις υποδομών, με νέες οικοδομήσεις και κατασκευές, με την ενεργοποίηση ιδιωτικών και δημοσίων κεφαλαίων, που συντονίστηκαν σε κοινές δράσεις. Η ευκαιρία *αντιμετωπίστηκε* ως αποτελεσματικό εργαλείο, πέρα από την στενή έννοια της

εκτέλεσης των έργων και της διοργάνωσης των αθλητικών γεγονότων.(http://teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page04.htm).

Η σημαντικότερη πτυχή της αστικής αλλαγής για τη Βαρκελώνη αντανακλάται στο κυκλοφοριακό δίκτυο της πόλης. Συγκρίνοντας την κυκλοφοριακή πυκνότητα πριν και μετά την κατασκευή των δακτυλίων (εικόνα 1.2) παρατηρούμε μια αξιοσημείωτη *βελτίωση* στην κατανομή του κυκλοφοριακού φόρτου και της κίνησης των οχημάτων.

1.4.1.3. Η ανάπλαση του θαλασσίου μετώπου της Βαρκελώνης

Στο σημείο αυτό γίνεται ειδική αναφορά στην ανάπλαση του θαλασσίου μετώπου της Βαρκελώνης (εικόνα 1.1) σε αντιπαραβολή με την υπό εξέλιξη ανάπλαση στην παραλία της πόλης του Βόλου. Σκοπός της εκτενούς αναφοράς είναι η εξαγωγή βασικών συμπερασμάτων και η χρησιμοποίηση της εμπειρίας για την εκτίμηση της επιτυχίας ή όχι των παρεμβάσεων στο θαλάσσιο μέτωπο του Βόλου.

Πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες, στη δεκαετία του 1980, το Παλιό Λιμάνι ήταν ένα άθλιο χάος από μισο-εγκαταλειμμένες αποθήκες, σωρούς απορριμμάτων και σκουριασμένα σιδερικά. Επιπλέον, δύο σιδηροδρομικές διασταυρώσεις χώριζαν την παραλιακή ζώνη από την πόλη αλλά και από την άμεση επαφή της με τη θάλασσα (National Geographic Traveler, τεύχος Βαρκελώνη, 2002). Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1992 έδωσαν στους φορείς της πόλης την αφορμή για μια πλήρη μεταμόρφωση της προκυμαίας.

Για την εκτέλεση των έργων, πριν απ όλα, θα έπρεπε να λυθεί το μεγάλο πρόβλημα των εμποδίων που προκαλούσαν οι υποδομές. Για την επίλυση αυτού του προβλήματος, έγινε ένα διπλό εγχείρημα. Σε πρώτη φάση, ανυψώθηκαν οι οδοί όπου βρισκόταν το μέτωπο (εκμηδενίστηκε δηλαδή το εμπόδιο μεταξύ της πόλης και *του* επιπέδου της θάλασσας) και η σιδηροδρομική κυκλοφορία παρακάμφθηκε με διασταύρωση. Σε δεύτερη φάση, έγινε η υπόγεια εγκατάσταση αυτής της διασταύρωσης (εξαφανίζοντας το εμπόδιο μεταξύ του μελλοντικού συνοικισμού και του κέντρου της πόλης). Σε τρίτη φάση, απεφασίσθη ότι το μέρος της καινούργιας παράλληλης οδού της πόλης που θα έπρεπε να περνά μεταξύ του νέου συνοικισμού και της θάλασσας θα ήταν σε σήραγγα ή σε τάφρο για να αποφευχθεί η δημιουργία νέου εμποδίου. Τέλος, προχώρησε η αποκατάσταση των παραλιών. Αυτό το σύνολο επεμβάσεων (και κάποια άλλα παραρτήματα αυτών) επέτρεψαν τη δημιουργία 18 εκταρίων παραλίας, στο

παράλιο μέτωπο της ανατολικής Βαρκελώνης, σε μια γραμμή μεγαλύτερη των 4 χλμ. και τη δημιουργία, παράλληλα, πάρκων έκτασης μεγαλύτερης των 50 εκταρίων.

Με φυσικούς όρους, η Ολυμπιακή Πόλη επινοήθηκε ως ένα σύνολο πέντε τμημάτων παράλληλων προς το μέτωπο, που ολοκληρώνονταν με ένα σύστημα πάρκων:

α) Παραλίες και ολυμπιακό λιμάνι. Οι παραλίες απέναντι από το Ολυμπιακό Χωριό έχουν έκταση ενός χιλιομέτρου. Κάθε παραλία προστατεύεται από τα θαλάσσια ρεύματα και τις καταιγίδες από κυματοθραύστες παράλληλους του μετώπου. Στο λιμάνι, με ποσοστό 75% δημόσιων χώρων, στεγάζονται αθλητικές εγκαταστάσεις, χώροι αθλοπαιδιών και εμπορικοί χώροι και διατίθενται 700 θέσεις πρόσδεσης στο νερό και 300 θέσεις πρόσδεσης στην ξηρά.

β) Ο παραλιακός περίπατος. Ο χώρος αυτός έχει πλάτος 30 μέτρα και περιλαμβάνει χώρο περιπάτου, καφέ, εστιατόρια και άλλες υπηρεσίες.

γ) Τα παραθαλάσσια κτίρια. Οικοδομήθηκαν δύο ουρανοξύστες υψηλότεροι των 100 μέτρων (ένα κτίριο γραφείων και ένα ξενοδοχείο), καθώς και άλλα μικρότερα κτίρια.

δ) Η παράλληλη οδός, η οποία, όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί μέρος του καινούργιου δακτυλίου του συγκοινωνιακού δικτύου της πόλης (με μέση κίνηση 120.000 αυτοκίνητα ανά ημέρα) και βρίσκεται σε σήραγγα ώστε να αποφευχθεί, η κατάληξή της σε ένα νέο όριο μεταξύ της πόλης και της θάλασσας.

ε) Αστικός πυρήνας. Η οικιστική ζώνη παρουσιάζει κτίρια διαφόρων ειδών όπως διαμερίσματα, μονοκατοικίες και άλλα (Nello, 1997).

Η ανάπλαση του θαλασσίου μετώπου της πόλης έδωσε νέα πνοή στην προκυμαία την οποία μετέτρεψε σε ζωντανό και πολυσύχναστο χώρο συνάθροισης. Χαρακτηριστικό της προκυμαίας είναι η περίφημη γέφυρα Ράμπλα ντελ Μαρ της οποίας το κυματιστό σχήμα εναρμονίζεται πλήρως με το νερό από κάτω της. Χιλιάδες κόσμου τη διασχίζουν καθημερινά με προορισμό το Μαρεμάγκνουμ, μια πανδαισία από εμπορικά καταστήματα και κέντρα αναψυχής. Πίσω από το Μαρεμάγκνουμ βρίσκεται ένα συγκρότημα κινηματογράφων και δίπλα του το Ενυδρείο, μια εντυπωσιακή εγκατάσταση που φιλοξενεί ένα εκπληκτικό θαλάσσιο θέαμα σε ειδικές δεξαμενές με τεχνητό φωτισμό (National Geographic Traveler, τεύχος Βαρκελώνη, 2002).

Η παραπάνω περιγραφή δίνει μια πρώτη μικρή εντύπωση της σημερινής εικόνας του λιμανιού η οποία είναι προϊόν μιας πετυχημένης προσπάθειας ανάπλασης. Η επιτυχία της προσπάθεια αυτής εντοπίζεται σε ορισμένα βασικά σημεία που αποτέλεσαν και άξονες δράσης της πολεοδομικής παρέμβασης:

Η ανακαίνιση του παραθαλάσσιου χώρου, και καθενός από τα τμήματά του, δε θεωρήθηκε ως ένα έργο απομονωμένο, αλλά ως μέρος ενός συνολικού έργου για ολόκληρη την πόλη. Ένα έργο που ξεκινά από την ανάγκη και τη δυνατότητα βελτίωσης της πόλης από το εσωτερικό της και από ένα διπλό στόχο: αφενός να γίνει η πόλη περισσότερο λειτουργική και ανταγωνιστική και, αφετέρου, να χρησιμοποιηθεί η μεταλλαγή αυτή ως όργανο κοινωνικής ανακατανομής. Μέσα από τη διαπίστωση αυτή έγινε προσπάθεια να ισχυροποιηθεί ο ρόλος του δημόσιου χώρου ως πρωταρχικό στοιχείο της ανάπλασης ώστε να αποδοθεί ο χώρος της προκυμαίας στους πολίτες και να λειτουργήσει ανασταλτικά στις ενδεχόμενες τάσεις διαχωρισμού.

Η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων δε σήμανε για τη Βαρκελώνη την παράκαμψη των τακτικών πολεοδομικών εργαλείων, με τη δικαιολογία της βιασύνης ή της ανάγκης συντονισμού. Τα έργα εκπονήθηκαν στα πλαίσια του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου για τη Μητρόπολη, το οποίο ήταν σε ισχύ από το 1976 και οι αναγκαίες τροποποιήσεις έγιναν, με σεβασμό στις κανονικές διαδικασίες. Αυτό κατέστησε δυνατή τόσο την καλύτερη ενσωμάτωσή του στην μεταλλαγή του συνόλου της πόλης, όσο και τη διαφάνεια και τον έλεγχό του από τις δημόσιες αρχές και τους πολίτες.

Η πρωτοπορία του δημόσιου τομέα, και κυρίως της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, υπήρξε ουσιώδης για την επιτυχία της παρέμβασης. Αν το εγχείρημα του Ολυμπιακού Χωριού - παρά την πρόκληση της πώλησης των κατασκευασμένων κατοικιών - μπορεί να θεωρηθεί επιτυχές, αυτό οφείλεται, αναμφίβολα, στην παρέμβαση της Δημόσιας Διοίκησης στο σχεδιασμό και στην εκτέλεση του έργου, παρόλο που, όπως διαπιστώθηκε, η επένδυση προερχόταν στο μεγαλύτερο μέρος της από τον ιδιωτικό τομέα. Αντιθέτως, παρατηρήθηκαν καθυστερήσεις και δυσκολίες στην υλοποίηση άλλων έργων που συνδέονται, σε μεγάλο ποσοστό, με την απουσία μεγαλύτερης *συμμετοχής* του Δημοσίου.

Η ανακαίνιση των παραθαλάσσιων χώρων στη Βαρκελώνη πρότεινε, ρητώς, τη διασφάλιση της πολυπλοκότητας των νέων περιοχών. Πολυπλοκότητα σε ό,τι αφορά τις χρήσεις (με την ενσωμάτωση κατοικιών, εμπορικών χώρων και χώρων δεικτών) ή στον *κοινωνικό* τομέα (με την παρουσία διαφόρων κοινωνικών ομάδων στη ζώνη). Εδώ, οι απρόβλεπτοι παράγοντες ήταν δύο ειδών: αφενός, η ριζική μείωση του εδάφους για βιομηχανικές χρήσεις θα έχει χωρίς αμφιβολία, αντίκτυπο στην οικονομία και στην κοινωνική δομή της πόλης και ο αντίκτυπος αυτός δε θα συμπίπτει απαραιτήτως με τη συνέχεια της αστικής πολυπλοκότητας. Αφετέρου, η προσέλκυση του μέρους του

πληθυσμού με μέσα και υψηλά εισοδήματα αύξησε την κοινωνική πολυπλοκότητα της ζώνης και υπήρξε, χωρίς αμφιβολία, ένας θετικός παράγοντας για την παραμονή των μεσοαστικών οικογενειών στην πόλη.

Η παρέμβαση στον παραθαλάσσιο χώρο είχε ως κύριο στόχο την απομάκρυνση των φυσικών εμποδίων που χώριζαν την πόλη από τη θάλασσα. Για το σκοπό αυτό θα ήταν ιδιαίτερα σοβαρό, όπως συνέβη και σε άλλες περιπτώσεις, να μετατραπούν οι νέες εκτάσεις σε φυσικά ή κοινωνικά εμπόδια. Οι πολεοδομικοί κανονισμοί που αφορούν στα ύψη και στους όγκους εμπόδισαν επίσης να καταλήξει η τυπολογία των κτιρίων στην πρώτη γραμμή στη θάλασσα, μέχρι σήμερα, στη δημιουργία μιας οθόνης ή ενός *συνεχιζόμενου* οπτικού εμποδίου. Η μοναδική εξαίρεση, η οποία είναι πολύ αξιοσημείωτη, είναι οι δύο ουρανοξύστες μπροστά από το Ολυμπιακό Χωριό, των οποίων η ύπαρξη θα μπορούσε να δικαιολογηθεί ακριβώς λόγω του ότι αποτελούν εξαίρεση (http://teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page09.htm).

1.4.1.4. Κατασκευαστική δραστηριότητα και κατοικία

Ο τομέας των κατασκευών αντανακλά καλύτερα το μέγεθος της οικονομικής άνθισης της πόλης πριν και μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Είναι αξιοσημείωτο ότι ο απασχολούμενος πληθυσμός στον τομέα των κατασκευών αυξήθηκε κατά 72% από το 1985 έως το 1992 με έτος – κορυφή το 1991, δηλαδή ένα έτος πριν την τέλεση των Ολυμπιακών. Η κατανάλωση σκυροδέματος αυξήθηκε κατά 74% και η αύξηση στην κατανάλωση ενέργειας από τον κλάδο έφτασε το 142%, κατά την περίοδο 1985 – 1993.

Σε επίπεδο ποσοστών επί του συνόλου της κατασκευαστική δραστηριότητας εν όψει Ολυμπιακών, από το 1988 έως το 1991, το 34% αντιστοιχούσε σε επιφάνεια χώρων στάθμευσης, το 23% σε χώρους κατοικίας, το 13% σε επιφάνεια εμπορικών καταστημάτων, το 12% σε χώρους γραφείων και το 5% σε ξενοδοχειακές μονάδες. Ειδικότερα, η δυναμικότητα των κατασκευών επιφάνειας γραφείων ξεπερνά σε ποσοστό αυτή των Βρυξελών και της Μαδρίτης. Ως αποτέλεσμα, οι προσδοκίες για προσέλκυση επενδύσεων στον τομέα αυτό είναι ακόμα υψηλές.

1.4.1.5. Απασχόληση

Η ανακήρυξη της Βαρκελώνης ως Ολυμπιακή πόλη είχε σημαντικές επιπτώσεις και στον τομέα της απασχόλησης: συγκεκριμένα από το 1986 έως το 1992 σημειώθηκε κατακόρυφη πτώση στα ποσοστά ανεργίας από 18.4% το Νοέμβρη του 1986 σε 9.6% τον Ιούλιο του 1992. Και ενώ τα ποσοστά της ανεργίας έπεφταν ο αριθμός επαγγελματικών συμβάσεων ανέβηκε 2.5 φορές. Γενικότερα, και μετά *τους* Ολυμπιακούς στη Βαρκελώνη υπήρξε αναζωογόνηση στην επαγγελματική δραστηριότητα και εμφανής βελτίωση της οικονομίας της ευρύτερης περιοχής η οποία φάνηκε ικανότερη να αντισταθεί στην οικονομική κρίση που υφίσταντο, την εποχή εκείνη ο ευρωπαϊκός χώρος (Brunet, 1995).

Ο Brunet (1995) συμπεραίνει ότι στη Βαρκελώνη σημειώθηκε ετήσια αύξηση της απασχόλησης λόγω Ολυμπιακών ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων αλλά και ετήσια αύξηση της απασχόλησης λόγω των έμμεσων επιπτώσεων στη γενικότερη ζήτηση. Τέλος, δημιουργήθηκε σημαντική πρόσθετη αύξηση στα ποσοστά απασχόλησης λόγω της κεφαλαιοποίησης και των αλλαγών στην παραγωγική βάση της περιοχής.

Τα θετικά αποτελέσματα για την απασχόληση, εκτός από την αγορά εργασίας της ίδιας της πόλης, επηρέασαν και την αγορά εργασίας της μητροπολιτικής περιοχής της Βαρκελώνης, καθώς και όλη την περιφέρεια της Καταλονίας όπου το ποσοστό των ανέργων μειώθηκε κατά 46,7%. Αντίθετα, το ποσοστό μείωσης των ανέργων για το σύνολο της Ισπανίας ήταν 25,8%, πράγμα που δείχνει ότι η ανεργία στην ευρύτερη περιοχή της Βαρκελώνης μειώθηκε πολύ περισσότερο από ότι στο σύνολο της χώρας (Εργαστήριο Οικονομικών Αναλύσεων και Προβλέψεων Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 2002).

1.4.1.6. Κοινωνικές επιπτώσεις

Άλλη επίπτωση ήταν η ισχυρή αυτοπεποίθηση και διάθεση για δραστηριοποίηση των κατοίκων της Βαρκελώνης των οποίων το πάθος για τους Ολυμπιακούς κατέπληξε πολλούς από τους επισκέπτες.

Οι κάτοικοι σε έρευνα που έγινε πριν και μετά τους Αγώνες φάνηκαν να αξιολογούν θετικά την ποιότητα ζωής στην πόλη. Σε γενικές γραμμές δηλαδή οι αλλαγές στην πόλη είχαν θετικό αντίκτυπο στους πολίτες οι οποίοι και μετά το πέρας

της διοργάνωσης συνεχίζουν να εκτιμούν το επίπεδο ζωής διαψεύδοντας τη μικρή μερίδα πολιτών που ισχυρίστηκε ότι μετά του Ο.Α. η πόλη θα επιστρέψει *στους* παλιούς απαθείς ρυθμούς της.

Επίσης σημαντική είναι εκτίμηση της εικόνας της πόλης από τους επισκέπτες οι οποίοι φάνηκαν απόλυτα ικανοποιημένοι από τα Ολυμπιακά γεγονότα, την Ολυμπιακή ατμόσφαιρα, την πρόσβαση σε υπηρεσίες κ.α.

Μια αρνητική διάσταση της αστικής αναδιάρθρωσης για τη Βαρκελώνη είναι η μεταφορά των περιθωριακών κατοίκων από κακόφημες περιοχές του κέντρου προς στην περιφέρεια της πόλης. Με τον τρόπο αυτό το πρόβλημα της περιθωριοποίησης και της εγκληματικότητας δεν εξαλείφθηκε αλλά μάλλον μετατοπίστηκε από το κέντρο στην περιφέρεια αφού πλέον εντοπίζονται κοινωνικά προβλήματα σε περιοχές εκτός πόλης όπου δεν υπήρχαν πρωτύτερα (http://geographyfieldwork.com/barcelona.htm).

1.4.1.7. Ανταγωνιστικότητα της πόλης – προσέκλυση επενδύσεων

Στα μέσα του 1991 η ανταγωνιστικότητα της πόλης είχε αυξηθεί κατά πολύ αφού η Βαρκελώνη καταλάμβανε την $8^{η}$ θέση στην κατάταξη των Ευρωπαϊκών πόλεων σχετικά με την προτίμηση των επιχειρήσεων για εγκατάσταση. Μετά το 1992 έπεσε στη $13^{η}$ θέση λόγω της αύξησης των τιμών ενοικίασης όμως επανήλθε μετά από ένα χρόνο *στην* $9^{η}$. Τα δυνατά σημεία της πόλης που την ανέβασαν στην κατάταξη θεωρήθηκαν η καλή ποιότητα ζωής για τους εργαζόμενους ($5^{η}$ θέση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο), η αξία ενοικίασης χώρων γραφείου ($6^{η}$ θέση), εγγύτητα και εύκολη πρόσβαση στην αγορά ($10^{η}$ θέση), ικανοποιητικό επίπεδο μεταφορικών υποδομών ($15^{η}$ θέση) και τηλεπικοινωνιών ($19^{η}$ θέση). Ο Brunet (1995) τονίζει ότι παρότι οι προσπάθειες των διοργανωτών σε όλους τους Ολυμπιακούς Αγώνες στρέφονται γύρω από τους θεατές που επισκέπτονται τη διοργανώτρια πόλη και τα στάδια των αγώνων, η οικονομική επιτυχία, όπως και το κύρος και η εικόνα της πόλης διεθνώς σχετίζονται μόνο με τους θεατές των αγώνων από την τηλεόραση.

1.4.1.8. Ολυμπιακή προβολή και η ταυτότητα της πόλης

Οι σημερινές Ολυμπιακές τελετές έναρξης και λήξης δίνουν τη δυνατότητα εκτενούς πολιτιστικής παρουσίασης της διοργανώτριας πόλης. Συγκεκριμένα, στην τελετή έναρξης του 1992 στη Βαρκελώνη, μία ώρα και δεκατέσσερα λεπτά από ένα τρίωρο θέαμα ήταν αφιερωμένη σε τοπικές πολιτιστικές εκδηλώσεις. Όμως πολύ πριν αρχίσει ο προγραμματισμός των εκδηλώσεων, το 1986, ξεκινούσε κιόλας η διαδικασία της δημιουργίας μιας ταυτότητας της πόλης. Η διαδικασία αυτή βασιζόταν στα παρακάτω βήματα:

- Επιλογή της γεωπολιτικής αναφοράς για τη διοργανώτρια πόλη, δηλαδή το κατά πόσο θα αναφέρεται ως Βαρκελώνη, Καταλονία ή Ισπανία.
- Καθορισμός ενός επιθυμητού χαρακτήρα για την πόλη βασισμένου σε ρεαλιστικά στοιχεία που όμως θα προάγει τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της στο μέγιστο βαθμό.
- Επιλογή κατάλληλων συμβολικών αναπαραστάσεων αυτού του χαρακτήρα χρησιμοποιώντας υπάρχοντα αστικά και γεωγραφικά σύμβολα και σχεδιάζοντας νέα όπως το λογότυπο και η μασκότ.
- Σχεδιασμός του τρόπου διάδοσης αυτής της ταυτότητας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- Σχεδιασμός των τελετών έναρξης και λήξης ώστε να παρουσιάζουν τη διοργανώτρια χώρα – πόλη με προσιτό και ευχάριστο τρόπο στο διεθνές κοινό.

Οι παραγωγοί της τελετής, για να εντοπίσουν ένα σημείο εκκίνησης διεξήγαγαν μια έρευνα αγοράς σχετικά με την εικόνα της πόλης και γενικότερα της χώρας σε διεθνές επίπεδο. Τα αποτελέσματα της έρευνας δεν ήταν και τόσο ενθαρρυντικά αφού αποδείχτηκε ότι εκτός Ευρώπης το ποσοστό των ατόμων που γνώριζαν κάτι για τη Βαρκελώνη εκτός του γεγονότος ότι ήταν Ολυμπιακή διοργανώτρια πόλη, ήταν ελάχιστο. Τα αποτελέσματα που αφορούσαν σε ολόκληρη την Ισπανία ήταν ακόμη πιο απογοητευτικά αφού η εικόνα που είχαν οι περισσότεροι περιοριζόταν σε τουριστικά στερεότυπα όπως: ήλιος, φτηνό κρασί, όμορφες γυναίκες, σιέστα μετά το μεσημεριανό και άλλα. Αν και οι παραπάνω εικόνες ήταν αποτελούσαν επί χρόνια τουριστικά θέλγητρα για την Ισπανία θεωρήθηκαν μειονέκτημα σε ότι αφορά την παρουσίαση της χώρας ως σύγχρονο δημοκρατικό κράτος με ανεπτυγμένη οικονομία.

Αποφασίστηκε, λοιπόν, να προβληθούν ορισμένα χαρακτηριστικά της ταυτότητας της πόλης ώστε να είναι εύληπτα και να προσαρμόζονται εύκολα στις οπτικοακουστικές αναπαραστάσεις. Με τον τρόπο αυτό δόθηκε η δυνατότητα στις

διάφορες ομάδες που συμμετείχαν στην τελετή να προβάλλουν τη δική τους εικόνα της πόλης. Οι ομάδες ήταν πολλές και δεν έλειψαν οι συγκρούσεις όμως όλοι κατέληξαν σε ένα επιθυμητό αποτέλεσμα λόγω της κοινής επιθυμίας για επιτυχία.

Οι στόχοι σε ότι αφορά την παρουσίαση της ταυτότητας για την Καταλονία και την Ισπανία ήταν οι εξής: Πρωταρχικά, οι διοργανωτές θέλησαν να εξαλείψουν μερικά από τα τετριμμένα στερεότυπα που αποδίδονταν στη χώρα τους. Αντιθέτως, προσπάθησαν να προάγουν μερικά από αυτά όπως η «χώρα του πάθους και του ήλιου». Επιπλέον, δόθηκε βάρος στην προβολή της ισπανικής κουλτούρας με τη χρησιμοποίηση αντιπροσωπευτικών έργων τέχνης από ισπανούς καλλιτέχνες διεθνούς φήμης όπως ο Νταλί, ο Πικάσο και ο Μιρό, και τη συμμετοχή στην τελετή έναρξης καταξιωμένων καλλιτεχνών όπως η Μονσεράτ Καμπαγιέ και ο Χοσέ Καρέρας. Τέλος, η ανησυχία για το αν η προβολή των Ισπανικών εθίμων θα επισκιάσει την καταλονική κουλτούρα αντιμετωπίστηκε με τη φανερή διαφοροποίηση της Καταλονίας μέσα από την προβολή καθαρά τοπικών εκδηλώσεων και σύμβολων (Chalip, 2000).

Σε ότι αφορά τη Βαρκελώνη, οι στόχοι προς την επίτευξη των οποίων κινήθηκε η διοργάνωση της προβολής κυμαίνονταν στο πλαίσιο μιας στρατηγικής «city marketing» με σκοπό την προσέλκυση επενδύσεων που θα ενίσχυαν την τοπική οικονομία και ανάπτυξη. Για το σκοπό αυτό, οι διοργανωτές θέλησαν να παρουσιάσουν την πόλη ως ακμάζουσα και κοσμοπολίτικη, έτοιμη να υποδεχτεί τη νέα χιλιετία. Επίσης, δόθηκε έμφαση στις νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιήθηκαν ως απόδειξη ότι η Βαρκελώνη είναι οικονομικά, διοικητικά και τεχνολογικά προηγμένη ώστε να διοργανώσει με επιτυχία ένα γεγονός παγκόσμιας εμβέλειας εξορκίζοντας, με αυτόν τον τρόπο, οποιαδήποτε στερεότυπα ισπανικής αδράνειας και αναποτελεσματικότητας. Όπως σε κάθε διαφημιστική εκστρατεία, τα αρνητικά στοιχεία της πόλης (μόλυνση, κοινωνικός αποκλεισμός, φτώχεια κλπ.) αποσιωπήθηκαν.

Κεντρική ιδέα των σχεδιαστών της εκστρατείας προβολής ταυτότητας ήταν το Μεσογειακό σκηνικό το οποίο χρησιμοποιήθηκε ως πλαίσιο αναφοράς της διαφορετικότητας του ισπανικού και καταλονικού στοιχείου. Επίσης, δόθηκε έμφαση στο γεγονός της επιστροφής των Ολυμπιακών στη Μεσόγειο όπου γεννήθηκαν και ειδικότερα στην ελληνική Ολυμπιακή παράδοση. Τέλος, το μεσογειακό στοιχείο, παγκοσμίως γνωστό, σφράγισε την αισθητική έκφραση των αγώνων και ενσωματώθηκε σε όλες τις εκφάνσεις της προβολής (Chalip, 2000).

1.4.1.9. Ολυμπιακή Κληρονομιά

Οι σημαντικότερες πτυχές της Ολυμπιακής Κληρονομιάς για τη Βαρκελώνη θεωρούνται τα σημαντικά ιδιωτικά και δημόσια κεφάλαια που επενδύθηκαν σε υποδομές και κατασκευές κατά την Ολυμπιακή Διοργάνωση, καθώς και η σταθερή αύξηση των ποσοστών απασχόλησης.

Οι πτυχές αυτές αντανακλώνται στην αλλαγή της αστικής αλλά και της οικονομικής δομής της πόλης. Η τελευταία μεταφράζεται σε υψηλά ποσοστά κεφαλαιοποίησης, μεγέθυνση του τριτογενούς τομέα της οικονομίας, παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα, διεθνής προβολή και ελκυστικότητα (Brunet, 1995).

Σε γενικές γραμμές,οι Ολυμπιακοί Αγώνες συνεισέφεραν στη Βαρκελώνη στις άμεσες και έμμεσες επενδύσεις, στις νέες κατασκευές, στη δημιουργία θέσεων μόνιμης απασχόλησης, στην αστική μεταμόρφωση της πόλης, στην ανάπτυξη του τομέα παροχής υπηρεσιών, στη διεθνοποίησή της, στην παραγωγικότητά της και στην ανταγωνιστικότητά της (Σκύφτας, 2002).

Η οικονομική ολοκλήρωση ενδυναμώνει την δυτική μεσογειακή περιφέρεια η οποία πλέον λειτουργεί ως γέφυρα ανάμεσα στην κεντρική και τη νότια Ευρώπη. Η Βαρκελώνη υπέστη στην ουσία μία ριζική αναμόρφωση που τη μετέτρεψε σε πολιτιστικό κέντρο της Δυτικής Μεσογείου.

Συνεπώς, ο μητροπολιτικός χαρακτήρας της Βαρκελώνης και η θέση της πάνω στον κεντρικό άξονα των ευρωπαϊκών επικοινωνιακών δικτύων, την καθιστούν εξαίρετη περιοχή για εγκατάσταση επενδύσεων. Η Ολυμπιακή Κληρονομιά συνδράμει στο γεγονός αυτό με την επιβεβαίωση του ρόλου της πόλης ως κέντρου υπηρεσιών ειδικευμένου σε δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας (Brunet, 1995).

1.4.2. ΣΙΝΤΝΕΙ – ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΟΛΗ 2000

Το Σίντνεϊ είναι μια σύγχρονη μεγαλούπολη με 4 εκατομμύρια κατοίκους που προέρχονται από 100 διαφορετικές εθνότητες. Το Σίντνεϊ ανήκει στην Πολιτεία της Νότιας Ουαλίας, μία από τις 8 διοικητικές περιοχές της Αυστραλίας που γεωγραφικά βρίσκεται στη νοτιοανατολική ακτή της Αυστραλίας. Στις 23 Σεπτεμβρίου 1993, η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή ανέθεσε τη διοργάνωση της 27ης Ολυμπιάδας του 2000 (Παπανίκος, 1999).

Το παράδειγμα του Σίντνεϊ χρησιμοποιείται εδώ κυρίως για τη στρατηγική της τουριστικής προβολής που υιοθετήθηκε κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων. Η Διοργάνωση αυτή έχει θεωρηθεί από τις πιο επιτυχημένες, τουλάχιστον στο εμπορικό σκέλος και στην προβολή της διοργανώτριας χώρας ως τουριστικού προορισμού. Επίσης, η πόλη του Σίντνεϊ ονομάστηκε διοργανώτρια της «Πράσινης Ολυμπιάδας». Οι καινοτόμες προτάσεις για οικολογική διοργάνωση των αγώνων αποτέλεσαν το έναυσμα για μια σειρά αποφάσεων με στόχο την καθιέρωση και συνέχιση του οικολογικού χαρακτήρα της διοργάνωσης για όλες τις επόμενες Ολυμπιάδες.

1.4.2.1. Πράσινη Ολυμπιάδα

Για να κερδίσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες το Σίντνεϊ έπρεπε να συμμορφωθεί με ορισμένες προτεραιότητες και επιταγές της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής. Μία από αυτές ήταν η επιθυμία για οικολογικούς Ολυμπιακούς Αγώνες. Η Επιτροπή είχε μάλιστα αναγγείλει ότι θα χρησιμοποιούσε ως κριτήριο για την αξιολόγηση των υποψηφίων πόλεων τις περιβαλλοντικές εκτιμήσεις. Αλλά το μεγάλο πρόβλημα του Σίντνεϊ ήταν ότι η προτεινόμενη περιοχή της πόλης επρόκειτο να είναι στη μέση μιας από τις χειρότερες περιοχές τοξικών αποβλήτων της Αυστραλίας (http://forests.org/archive/spacific/ozolyp).

Η λύση ήταν να συγκεντρωθούν και να προωθηθούν άλλες "πράσινες" πτυχές της προσφοράς του Σίντνεϊ. Η Επιτροπή στρατολόγησε μερικούς οικολόγους και

περιβαλλοντικούς συμβούλους για να δημιουργήσουν τις περιβαλλοντικές οδηγίες για την κατασκευή και τη λειτουργία των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων. Οι οδηγίες υποστήριξαν τη χρήση ανακυκλώσιμων και ανακυκλωμένων οικοδομικών υλικών, τη χρήση της ξυλείας φυτειών σε αντιδιαστολή με τη δασική ξυλεία, και την εκτύπωση εισιτηρίων από ανακυκλωμένο χαρτί. Το Ολυμπιακό Χωριό (εικόνα 1.19) σχεδιάστηκε από μια κοινοπραξία αρχιτεκτόνων, συμπεριλαμβανομένης μιας εταιρείας της GREENPEACE Αυστραλίας. Το σχέδιο εξασφάλισε τη χρήση ηλιακής τεχνολογίας και ηλιακών σχεδίων, καθώς και συστήματα παραγωγής ενέργειας και ανακύκλωσης αποβλήτων υδάτων. (http://forests.org/archive/spacific/ozolyp)

Όταν το Σίντνεϊ ανέλαβε τους ολυμπιακούς αγώνες, δημιουργήθηκε η 'Επιτήρηση των Πράσινων Αγώνων' του 2000 (GGW2000) από περιβαλλοντικές ομάδες με στόχο την εξασφάλιση της μεγιστοποίησης των περιβαλλοντικών οφελών από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, όπως και της ελαχιστοποίησης του περιβαλλοντικού κόστους (www.nccnsw.org.au/member/ggw/about/evo).

Στο διεθνές επίπεδο, η οικολογικοποίηση της ολυμπιακής προσφοράς του Σίντνεϊ φάνηκε να αντιστοιχεί σε μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση μέσα στο ολυμπιακό κίνημα της σημασίας της οικολογικής υποστήριξης (www.nccnsw.org.au/member/ggw/about/evo).

1.4.2.2. Η εκστρατεία για την προβολή του Σίντνεϊ

Η στρατηγική της Αυστραλιανής Επιτροπής Τουρισμού (Australian Tourist Commission) για τη χρησιμοποίηση των Ολυμπιακών Αγώνων για την προβολή της πόλης του Σίντνεϊ, αλλά και ολόκληρης της Αυστραλίας ήταν πολύ φιλόδοξη και πρωτότυπη. Διήρκεσε τέσσερα χρόνια και είχε προϋπολογισμό 6,7 εκατομμύρια δολάρια (ΗΠΑ). Η Αυστραλιανή Επιτροπή Τουρισμού συνεργάστηκε με φορείς και εταιρείες με στόχο την ανάπτυξη ενός εκτεταμένου προγράμματος δημοσίων σχέσεων ώστε να μεγιστοποιηθεί κάθε δυνατότητα δημόσιας προβολής του τουριστικού προτύπου της χώρας. (Εργαστήριο Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων και Προβλέψεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 2002). Τα πλεονεκτήματα της στρατηγικής αυτής έχουν χρονικό ορίζοντα δέκα έτη (Australian Tourist Commission, 2001).

Για την υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής, εντοπίστηκαν τρεις στρατηγικές απαιτήσεις για τη βέλτιστη αξιοποίηση των Ολυμπιακών σε επίπεδο τουριστικής ζήτησης:

- Πρώτον, οργανωμένη δράση με στόχο την προσέλκυση τουριστών σε όλη τη χώρα και όχι αποκλειστικά στην περιοχή διεξαγωγής των Ολυμπιακών, δηλαδή, ενθάρρυνση στους επισκέπτες να δουν την Ολυμπιακή επίσκεψη ως ευκαιρία για τουρισμό.
- Δεύτερον, σύναψη σχέσεων και συνεργασιών που θα ενισχύσουν την ικανότητα της χώρας να αναπτύξει τον τουριστικό τομέα.
- Τρίτον, χρησιμοποίηση των Ολυμπιακών ως μέσο κίνησης του ενδιαφέροντος των μελλοντικών τουριστών – αύξηση της ελκυστικότητας της χώρας ως γενικού προορισμού (Chalip, 2000).

Κατά το Ολυμπιακό έτος πολλοί ταξιδιώτες που δεν ενδιαφέρονταν για το Ολυμπιακό γεγονός και αγνοούσαν ακριβείς ημερομηνίες διεξαγωγής, θεώρησαν ότι το Σίντνεϊ και η Αυστραλία γενικότερα δεν θα είναι διαθέσιμα για τουρισμό λόγω της υπεραυξημένης κίνησης. Έτσι, απέκλεισαν εξαρχής αυτόν τον προορισμό εξαιτίας μιας αβάσιμης υπόθεσης. Η Αυστραλιανή Τουριστική Επιτροπή αντέδρασε στο φαινόμενο αυτό εκκινώντας μια εκστρατεία με τίτλο «Αυστραλία 2000: Διασκέδαση και Αγώνες» (Australia 2000: fun and games) που κύριο στόχο είχε να τονίσει τη διαθεσιμότητα όλης της χώρας να υποδεχτεί επισκέπτες, ώστε να ενθαρρύνει τους μη ολυμπιακούς επισκέπτες να πραγματοποιήσουν την επίσκεψή τους, αλλά και να προτείνει στους ολυμπιακούς επισκέπτες να επεκτείνουν την επίσκεψή τους και σε άλλους τουριστικούς προορισμούς σε όλη την Αυστραλία και όχι μόνο στο Σίντνεϊ (Chalip, 2000).

Η εκστρατεία για την προώθηση του τουρισμού δρομολογήθηκε στο πλαίσιο τριών βασικών στόχων:

1. Παρουσίαση μιας σύγχρονης και τεχνολογικά ανεπτυγμένης χώρας
2. Παρουσίαση μιας «λιγότερο μακρινής» Αυστραλίας
3. Παρουσίαση της ποικιλίας των τοπίων, αξιοθέατων και δραστηριοτήτων που προσφέρει η χώρα.

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών, λοιπόν, η Αυστραλιανή Τουριστική Επιτροπή στηρίχτηκε στις εξής έξι στρατηγικές:

- Πρόγραμμα για την αύξηση των επισκέψεων και της αρθρογραφίας ξένων δημοσιογράφων με την εξασφάλιση στοιχείων, βίντεο, φωτογραφικού υλικού και κειμένων.

- Συνεργασία με τον Οργανισμό Ολυμπιακών Τηλεοπτικών Μεταδόσεων του Σίντνεϊ. Η Επιτροπή ενίσχυσε την προσπάθεια του οργανισμού παρέχοντας υλικό προς μετάδοση.
- Βοήθεια σε μικρότερους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς που δεν έχουν πρόσβαση σε υλικό του Οργανισμού κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών.
- Κατασκευή συνεδριακών και εκθεσιακών κέντρων και προβολή της χώρας ως ικανή να φιλοξενήσει κάθε είδους συνέδριο, έκθεση ή επιχειρηματικό γεγονός.
- Συνεργασία με χορηγούς. Οι χορηγοί των Ολυμπιακών έχουν αδιαμφισβήτητα μερίδιο στην προβολή της χώρας καθώς χρησιμοποιούν εικόνες της χώρας και της διοργανώτριας πόλης στα διαφημιστικά σποτάκια.
- Χρησιμοποίηση του μαραθώνιου μετάδοσης της Ολυμπιακής Φλόγας (εικόνα 1.16) για την προβολή εικόνων της Αυστραλίας (Chalip, 2000)

Τα σημαντικότερα αποτελέσματα της στρατηγικής που υιοθετήθηκε για τον τουρισμό είναι τα παρακάτω:

- 1.6 εκατομμύρια επισκέπτες επιπλέον που ξόδεψαν 3,5 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ.
- Προγράμματα προβολής της χώρας και διασυνδέσεις μεταξύ Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης με οικονομικό αποτέλεσμα 2,1 δισεκατομμύρια δολάρια.
- Ολυμπιακοί Χορηγοί που επενδύουν 170 εκατομμύρια δολάρια για την προβολή της Αυστραλίας.
- Πάνω από 90 συνδυασμένες διαφημιστικές εκστρατείες στις οποίες εμπλέκονται 200 εταίροι με σκοπό την προώθηση τουριστικών πακέτων στην Αυστραλία.

Επιπλέον, θεωρήθηκε σκόπιμο από την Αυστραλιανή Επιτροπή Τουρισμού να υιοθετηθεί μια μεταολυμπιακή στρατηγική η οποία περιλαμβάνει τα εξής:

- Μια «επιθετική» εκστρατεία μάρκετινγκ συνολικού κόστους 6 εκατομμυρίων δολαρίων που περιλαμβάνει την επανασχεδίαση της ιστοσελίδας της Αυστραλιανής Τουριστικής Επιτροπής Australia.com
- Διεξαγωγή μελέτης του τρόπου με τον οποίον η Ολυμπιακή προβολή άλλαξε διεθνώς την εικόνα της Αυστραλίας
- Συνεχής ανάπτυξη του προσοδοφόρου τομέα της διοργάνωσης συνεδρίων και εκθέσεων (Haynes, 2001).

Είναι φανερό ότι η Αυστραλιανή Επιτροπή Τουρισμού χρησιμοποιεί ακόμα και θα συνεχίσει να χρησιμοποιεί την επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων για να προωθεί

τον τουρισμό στη χώρα, γεγονός που συνιστά από μόνο του μια Ολυμπιακή κληρονομιά.

1.4.2.3. Σχεδιασμός για Μεταολυμπιακή Χρήση

Ο βασικός στόχος της Ολυμπιακής Επιτροπής της αυστραλιανής πόλης ήταν οι νέες κατασκευές που σχεδιάστηκαν, να χρησιμοποιηθούν και πέρα από τους αγώνες του 2000. Έτσι, λήφθηκε υπόψη ο προγραμματισμός όχι μόνο της πλέον κατάλληλης χρήσης τους κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά ταυτόχρονα, η καλύτερη εκμετάλλευσή τους, στη μεταολυμπιακή χρήση. Έτσι, ο σχεδιασμός έγινε στο πλαίσιο ενός πολεοδομικού συνόλου, με στόχο να αναβαθμιστούν οι υποβαθμισμένες περιοχές των προαστίων της πόλης.

Οργανώθηκε, για το σκοπό αυτό, ένα εργαστήρι με την παρουσία πενήντα εμπειρογνωμόνων από την Αυστραλία και απ όλο τον κόσμο για να αντιμετωπίσουν τα πολεοδομικά, αρχιτεκτονικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά θέματα που αφορούν τη διαδικασία της επαναχρησιμοποίησης της επιλεγμένης περιοχής, με αποτέλεσμα ένα περισσότερο διαρθρωμένο φάσμα προτάσεων για τη διάταξη του ολυμπιακού πάρκου, αλλά και για τις μελλοντικές χρήσεις του πολύπλοκου συστήματος των χώρων και των εγκαταστάσεων που θα χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια των δύο εβδομάδων των Αγώνων (Bruttomesso, 1998).

1.4.2.4. Οικονομικές Επιπτώσεις

Αρχικά, εφόσον οι οικονομικές επιπτώσεις μεταφράζονται εκτός των άλλων και σε αύξηση θέσεων απασχόλησης οφείλουμε να τονίσουμε ότι, από μελέτη που διεξήγαγε η Αυστραλιανή Επιτροπή Τουρισμού, προκύπτει ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί το στοιχείο της αβεβαιότητας σχετικά με τα αποτελέσματα των Αγώνων και για το λόγο αυτό επιβάλλεται να χρησιμοποιηθούν ορισμένα σενάρια. Για παράδειγμα, τονίστηκε στη μελέτη ότι η αυξημένη χρησιμοποίηση παραγωγικών συντελεστών για την κάλυψη των αναγκών των Ολυμπιακών Αγώνων δεν είναι κατ'ανάγκη αύξηση της παραγωγικής δραστηριότητας αφού υπάρχει το ενδεχόμενο οι συγκεκριμένοι παραγωγικοί συντελεστές να απασχολούνταν σε άλλες χρήσεις πριν τους

αγώνες και να μεταπήδησαν σε Ολυμπιακή χρήση. Με τον τρόπο αυτό φυσικά δε δημιουργούνται πρόσθετες θέσεις εργασίας (Australian Tourist Commission, 2001).

Σε ότι αφορά τα καθαρά κέρδη που υπολογίζεται ότι αποκόμισε η χώρα, το συνολικό κόστος της Αυστραλιανής Διοργάνωσης ήταν 6,5 δισεκατομμύρια δολάρια από τα οποία τα 1,3 δις ήταν συνεισφορά του ιδιωτικού τομέα. Όμως, είναι γενικά παραδεκτό ότι τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σίντνεϊ έσωσαν οι πωλήσεις των εισιτηρίων, η αύξηση των εσόδων από τα ραδιοτηλεοπτικά δικαιώματα, τα επιτυχημένα προγράμματα μάρκετινγκ και οι 47.000 εθελοντές που έκαναν πολύ καλή δουλειά, βοηθώντας τα χιλιάδες μέλη της Ολυμπιακής οικογένειας.

Σε ότι αφορά τους χορηγούς, οι πολυεθνικές εταιρίες που ανήκουν στο πρόγραμμα TOP της ΔΟΕ, αλλά και οι εθνικοί χορηγοί επένδυσαν πολλά στους Ολυμπιακούς. Το πρόγραμμα TOP απέφερε έσοδα περισσότερα από 200 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ στην Οργανωτική Επιτροπή του Σίντνεϊ, τα οποία αφορούσαν και τεχνολογική υποστήριξη για τη διοργάνωση των Αγώνων. Το πρόγραμμα των Εθνικών χορηγών απέφερε 492 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ σε έσοδα. Επιτυχία είχε και το πρόγραμμα αδειών (licensing), το οποίο έφερε έσοδα 550 εκατομμύρια δολαρίων ΗΠΑ σε λιανικές πωλήσεις. Για τα ραδιοτηλεοπτικά δικαιώματα η ΔΟΕ έδωσε συνολικά 1331 εκατομμύρια δολάρια, από τα οποία τα 798 εκατομμύρια πήγαν στο ταμείο της Οργανωτικής Επιτροπής και τα 533 εκατομμύρια στην Ολυμπιακή οικογένεια (Σκύφτας, 2003).

Το συνολικό οικονομικό αποτέλεσμα για την Αυστραλία αποδίδεται στην αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας κατά 0,12% σε μια περίοδο 12 ετών με έτος – εκκίνησης το 1994 (Haynes, 2001).

1.4.2.5. Επιπτώσεις στην αθλητική δραστηριότητα

Στην περίοδο που ακολούθησε μετά τη λήξη της 27ης Ολυμπιάδας παρατηρήθηκε στην Αυστραλία αύξηση του ενδιαφέροντος και της συμμετοχής σε Ολυμπιακά αθλήματα, με μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση ενδιαφέροντος στα αθλήματα στα οποία σημείωσαν επιτυχία οι Αυστραλιανοί αθλητές όπως πετοσφαίριση, γυμναστική, υδατοσφαίριση, και χόκεϋ. (Haynes, 2001).

1.4.2.6. Ολυμπιακή Κληρονομιά

Μια από τις «ανησυχίες» μιας Ολυμπιακής πόλης είναι η κληρονομιά των Ολυμπιακών Αγώνων ή αλλιώς τα μακροπρόθεσμα οφέλη από τη διοργάνωσή τους. Για το Σίντνεϊ ένα ουσιαστικό μέρος της κληρονομιάς είναι ο τουρισμός που δημιουργήθηκε χάρη στο Μεγάλο αυτό γεγονός – όχι μόνο κατά τη διάρκεια αλλά και μετά τη λήξη των Ολυμπιακών. Άλλωστε, οι υπέρογκες χρηματικές επενδύσεις κατά τη διοργάνωση δικαιολογούν την προσδοκία για ισάξια μακροπρόθεσμα οφέλη.

Ένα από τα βασικά οφέλη από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών είναι η κληρονομιά σε αθλητική υποδομή που όμως είναι αμφισβητούμενη καθώς πολλές από τις αθλητικές εγκαταστάσεις κατά τη μεταολυμπιακή χρήση τους υπολειτουργούν ή δε λειτουργούν καθόλου λόγω της δαπανηρής συντήρησής τους. Για παράδειγμα, στη Βαρκελώνη το Ολυμπιακό Στάδιο Μπέιζμπολ και οι Ολυμπιακές καταδυτικές εγκαταστάσεις δε χρησιμοποιούνται πλέον ενώ στο Σίντνεϊ τα δύο Ολυμπιακά Στάδια (εικόνες 1.20, 1.21, 1.22) χρειάζονται 200 αθλητικά γεγονότα το χρόνο για να είναι βιώσιμα (ισοζύγιο εσόδων - εξόδων) και μέχρι στιγμής δεν καταφέρνουν να συγκεντρώσουν πάνω από τα μισά (Chalip, 2000).

Σε επίπεδο υποδομών μακροπρόθεσμες επιπτώσεις θεωρούνται οι βελτιώσεις στο αστικό τοπίο της πόλης. Το Σίντνεϊ σε μια προσπάθεια λειτουργικής αναβάθμισης της πόλης, μεταξύ άλλων, κατασκεύασε νέους δρόμους, επέκτεινε το υπάρχον αεροδρόμιο και αύξησε τη φέρουσα ικανότητα σε ξενοδοχειακές κλίνες κατά 25%. Είναι γεγονός ότι οι κατά τη διοργάνωση η πόλη βίωσε μια κατασκευαστική έξαρση - διεκπεραιώνοντας εργασίες ετών σε ελάχιστο χρόνο - την οποία διαδέχθηκε μια προσωρινή αλλά αισθητή κάμψη. Επίσης, ενώ η ξενοδοχειακή πληρότητα κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών έφτανε το 100%, ένα χρόνο μετά έπεσε στο 65%. Το μεγαλύτερο μέρος του ποσοστού αυτού αντιπροσωπεύει μεγάλες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις οι οποίες κυριάρχησαν στην αγορά καταδικάζοντας σε οικονομική ύφεση ή κλείσιμο τις μικρότερες, φαινόμενο που είχε παρατηρηθεί και στην Ατλάντα (ATC, 2001).

Αφού, λοιπόν, οι αθλητικές εγκαταστάσεις δύσκολα καθίστανται βιώσιμες και οι επενδύσεις σε ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις ευνοούν τις μεγάλες αλυσίδες επιχειρήσεων, τίθεται το ερώτημα της πραγματικής αξίας της Ολυμπιακής κληρονομιάς. Όπως αποδεικνύουν διάφορες μελέτες οικονομικών επιπτώσεων των Ολυμπιακών Αγώνων, μακροπρόθεσμα και συγκεντρωτικά προκύπτουν θετικά οφέλη

από τη διοργάνωση. Από τις μέχρι τώρα εκτιμήσεις προβλέπεται ότι η Αυστραλία μέσα σε μια δεκαετία από τη διοργάνωση θα έχει οικονομικό κέρδος 6,5 δις αυστραλιανών δολαρίων.

Αυτό που είναι ενδιαφέρον είναι ότι ένα ποσοστό της τάξης του 50 – 60% των συνολικών εσόδων θα προέλθει από τον τουρισμό ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας προβολής της χώρας. Εκτιμάται ότι στην περίοδο 1997 – 2004 επισκέφτηκαν την Αυστραλία επιπλέον 1,6 εκατομμύρια τουρίστες. Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν ότι το σημαντικότερο οικονομικό όφελος από μια Ολυμπιακή Διοργάνωση προέρχεται από την ιδιαίτερα αυξημένη τουριστική κίνηση κατά τη διάρκεια και μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Επομένως, κρίνεται σκόπιμη η αξιοποίηση των Ολυμπιακών στο μέγιστο βαθμό ώστε η πόλη ή η χώρα να αποκομίσει τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη (ATC, 2001).

Στο πλαίσιο αυτό οι προκλήσεις για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του γεγονότος είναι πολλές: Βασικός στόχος είναι όχι μόνο η αποκόμιση του μεγαλύτερου δυνατού οφέλους κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης αλλά κυρίως η προσπάθεια κεφαλαιοποίησης των κερδών μακροπρόθεσμα. Κατά δεύτερο λόγο, οι περισσότερες έρευνες δείχνουν ότι κατά την περίοδο αμέσως μετά τους Ολυμπιακούς σημειώνεται αισθητή ύφεση στον τουρισμό. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους, ο σημαντικότερος από τους οποίους είναι η έλλειψη ειδικού μάρκετινγκ που θα προσδιορίζει τις δράσεις (διαφημιστικές εκστρατείες κ.α.) για τη μεταολυμπιακή περίοδο. Επιπρόσθετα, είναι απόλυτα αναγκαίος ο συντονισμός όλων εκείνων των εμπλεκόμενων φορέων και οργανισμών που θα εργαστούν συλλογικά ώστε να καταστήσουν επιτυχή μια πολιτική μάρκετινγκ (Chalip, 2000).

Συμπερασματικά, η ενίσχυση της τουριστικής κίνησης είναι βασική Ολυμπιακή κληρονομιά. Η αξιοποίηση των Ολυμπιακών με σκοπό τα τουριστικά οφέλη για να επιτύχει χρειάζεται νέες ή ενισχυμένες «συμμαχίες» μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, αθλητισμού και τουρισμού, τουρισμού και διοργανωτών γεγονότων, τουρισμού και χορηγών. Χρειάζεται προσοχή και σωστή διαχείριση των τουριστικών ροών κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών, αποτελεσματική χρήση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για την προβολή των προορισμών και στρατηγική χρησιμοποίηση των συνεργασιών μεταξύ εμπλεκομένων φορέων. Η πρόκληση είναι να εξεταστούν και να εκτιμηθούν αυτές προγενέστερες προσπάθειες με σκοπό την αξιοποίηση της μέχρι τώρα εμπειρίας και την εφαρμογή ανάλογων ή βελτιωμένων πρακτικών σε μελλοντικές Ολυμπιακές διοργανώσεις (Chalip, 2000).

1.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα Μεγάλα Αθλητικά Γεγονότα, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες δίνουν τη δυνατότητα στη διοργανώτρια πόλη να αποκομίσει σημαντικά οφέλη καθώς θεωρούνται ως ευκαιρία για οικονομική αναγέννηση, επενδύσεις σε υποδομές και περιβαλλοντική αναβάθμιση. Μπορούν να λειτουργήσουν ως καταλύτες για την ανάπτυξη μιας πόλης αν αυτή αξιοποιήσει τα σημαντικά οφέλη της διοργάνωσης.

Προς την κατεύθυνση της διέγερσης της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης εφαρμόζεται η στρατηγική των Μεγάλων Αθλητικών Γεγονότων με σκοπό την αποκόμιση ειδικών αναπτυξιακών ωφελειών.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, ως Μεγάλο Αθλητικό Γεγονός, έχουν θετικές (κυρίως) αλλά και αρνητικές επιπτώσεις για τη διοργανώτρια πόλη, οι οποίες διαχέονται στην ευρύτερη περιοχή. Οι επιπτώσεις αυτές συνιστούν την Ολυμπιακή Κληρονομιά και κατηγοριοποιούνται σε: οικονομικές, πολιτιστικές, κοινωνικές, αθλητικές, πολιτικές και εκπαιδευτικές.

Η Ολυμπιακή κληρονομιά απεδείχθη σημαντικότατη για δύο προηγούμενες διοργανώτριες πόλεις, τη Βαρκελώνη και το Σίντνεϊ. Η πρώτη συνδύασε την αστική ανάπλαση με την εξωτερική προβολή και πέρασε από το στάδιο της οικονομικής ύφεσης σε μια οικονομική έκρηξη καταφέρνοντας τη σημαντικότερη μέχρι τότε αστική αλλαγή στην Ευρώπη. Η σημαντικότερη κληρονομιά που άφησε η διοργάνωση για τη Βαρκελώνη είναι η αλλαγή του αστικού τοπίου που κυριολεκτικά μεταμόρφωσε την πόλη. Η δεύτερη έχει θεωρηθεί από τις πιο επιτυχημένες, τουλάχιστον στο εμπορικό σκέλος και στην προβολή της διοργανώτριας χώρας ως τουριστικού προορισμού. Η εκστρατεία για την προβολή του Σίντνεϊ και ολόκληρης της Αυστραλίας κατάφερε να επιφέρει σημαντικότατη αύξηση στον τομέα του τουρισμού.

Στα επόμενα κεφάλαια γίνεται προσπάθεια συσχετισμού της εμπειρίας των δύο αυτών πόλεων με την περίπτωση του Βόλου, ως Ολυμπιακή Πόλη 2004.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 1ου ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ (2003): *Βόλος, Ολυμπιακή πόλη*, Εκδόσεις Επικοινωνία, Βόλος

Εργαστήριο Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων και Προβλέψεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2002): *Οι χωρικές και αναπτυξιακές επιπτώσεις του προγράμματος "ΕΛΛΑΔΑ 2004"*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος

Μελίδου, Π. και Τανισκίδη, Β. (2002): Ολυμπιακοί αγώνες στη Barcelona, το Sydney και την Αθήνα-Αλλαγή αστικού τοπίου, Εργασία για το μάθημα Πολεοδομία V, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος

Παπανίκος, Γ. (1999): *Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 και οι Επιπτώσεις στον Ελληνικό Τουρισμό*. Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Αθήνα.

Σκύφτας, Φ. (2002): «Το όραμα που έγινε πραγματικότητα». Περιοδική έκδοση *The Games*, τεύχος 16. Ανεξάρτητη έκδοση της LIBERIS ATHENS. Αθήνα.

Andranovich, G. et al. (2001): «Olympic cities: Lessons learned from Mega-Event politics». Andranovich, G. et al. (2001): «Olympic cities: Lessons learned from Mega-Eventpolitics».
http://www.blackwellpublishers.co.uk/images/Journal_Samples/JUAFD735-2166~23~2~079/079.pdf

Australian Tourist Commission (2001): «Olympic games tourism strategy». www.ausport.gov.au/fulltext/2001/atc/olympicreview.pdf

Botella, M. (1995): «The keys to success of the Barcelona games» http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/WP029_eng.pdf

Brunet, F. (1995): «An economic analysis of the Barcelona '92 Olympic games». http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/OD006_eng.pdf

Bruttomesso, R. (1998): «Σίντνεϊ: η βιωσιμότητα μιας Ολυμπιάδας». *Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ*, τεύχος 2008. www.tee.gr

Chalip, L. (2000): «Leveraging the Sydney Olympics for tourism». http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/OD008_eng.pdf

Craig-Smith, S. and Fagence, M. (1995): *Recreation and Tourism as a catalyst for Urban Waterfront Redevelopment – An International Survey*, Praeger Publishers, London

Haynes, J. (2001): «Socio-economic impact of the Sydney 2000 Olympic games». http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/OD013_eng.pdf

IOC (2002): Conclusions and Recommendations of the International Symposium on Legacy of the Olympic Games, 1984 – 2000. IOC Olympic Studies Center, Autonomous University of Barcelona.
http://multimedia.olympic.org/pdf/en.report_635.pdf

Nello, O. (1997): «Η μετατροπή του παραλιακού μετώπου της Βαρκελώνης». Άρθρο από το Συνέδριο «Το Λιμάνι και η Πόλη», που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη το Δεκέμβρη του 1997. *Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ*, τεύχος 2008. www.tee.gr

Simonis, D. (2003): *Βαρκελώνη*. National Geographic Traveler. Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε., Αθήνα

Swann, G. (2001): «When do Major Sports Events leave a lasting economic legacy?». http://www.mbs.ac.uk/research/innovative/assets/applets/legacy_sports_events.pdf

Toohey, K. and Veal, A.J. (2000): *The Olympic Games - A social science perspective*. CABI Publishing: Sydney.

http://geographyfieldwork.com/barcelona.htm)

http://teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page10.htm

http://www.dynamic-artners.es/english/html/barcelona.html

http://teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page04.htm

http://teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page09.htm

http://geographyfieldwork.com/barcelona.htm).

http://forests.org/archive/spacific/ozolyp

www.nccnsw.org.au/member/ggw/about/evo

www.nccnsw.org.au/member/ggw/about/evo

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ

ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ

Εικόνα 1.1. : Το λιμάνι και τμήμα του αστικού ιστού της Βαρκελώνης

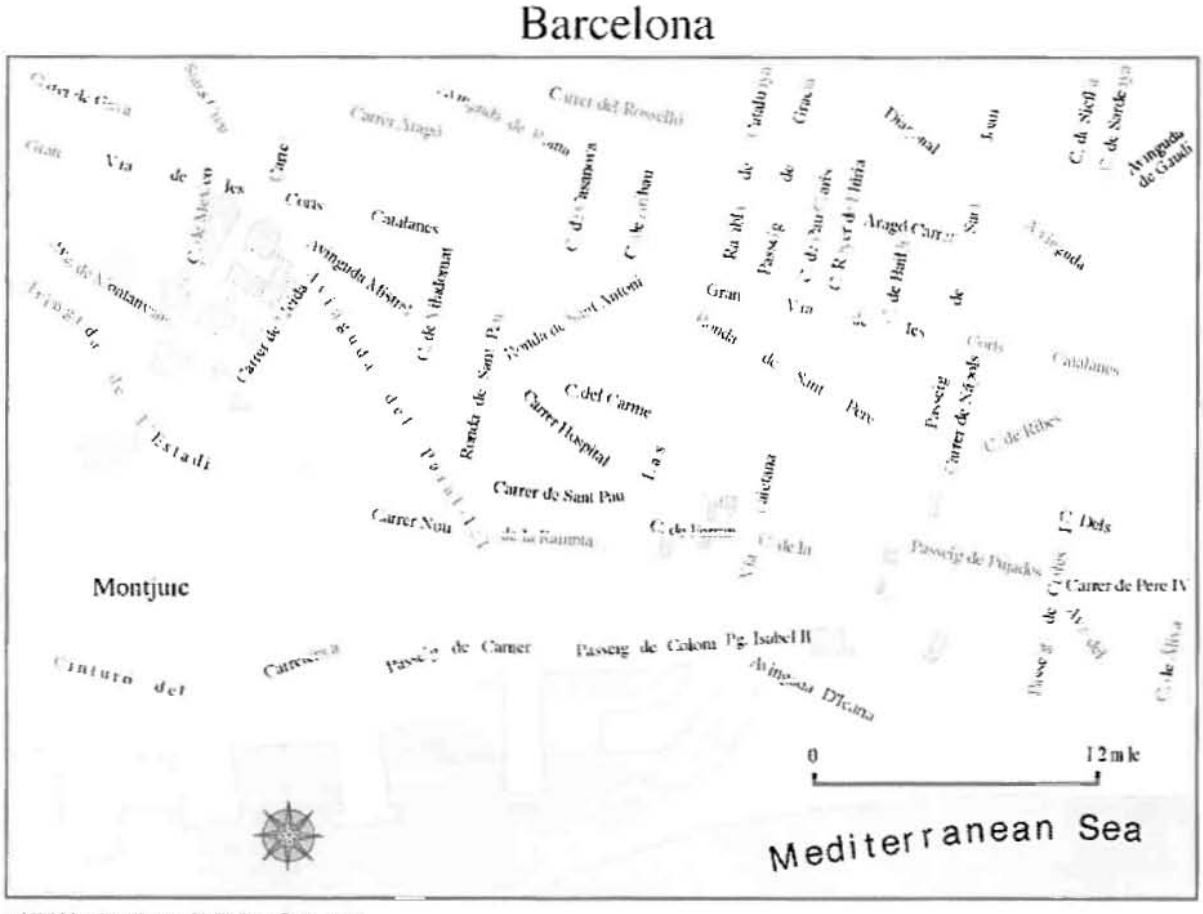

Πηγή: www.odyssey.on.ca/~eurorprail/barccm.htm

Εικόνα 1.2. : Ο Ολυμπιακός Δακτύλιος

Πηγή: www.bofill.com/website-ingles/proyectos/inef.htm

Εικόνα 1.3. : Σχέδιο υποδομών του Ολυμπιακού Χωριού

Πηγή: http://geographyfieldwork.com/BarcelonaUrbanDetails.htm

Εικόνα 1.4.: Το Ολυμπιακό Στάδιο – εξωτερική όψη

Πηγή: www.barcelonaturisme.com/turisme/exp/ing/ap10-2.htm)

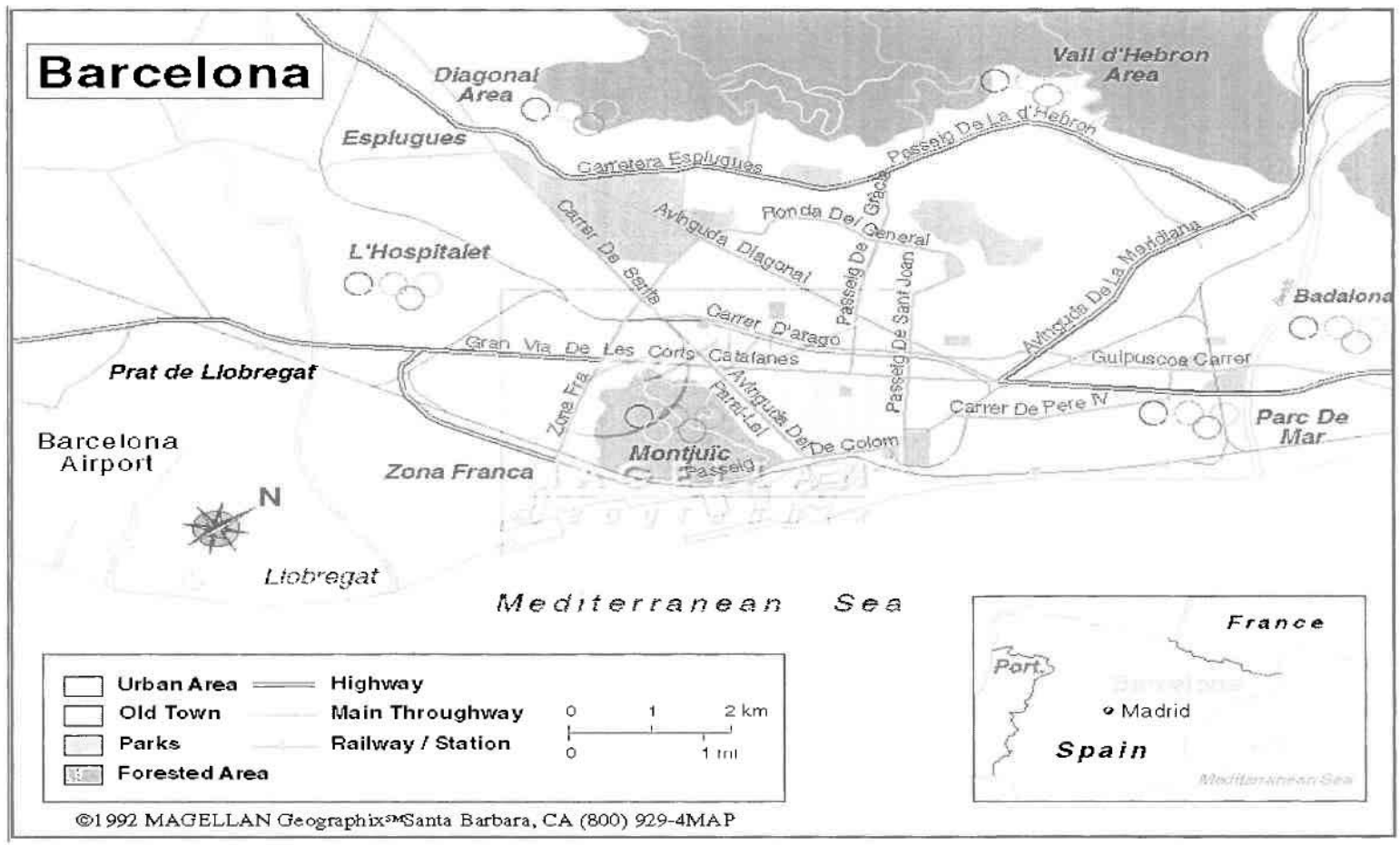

Πηγή: http://edition.cnn.com/travel/city.guides/world/europe/spain/barcelona.html

Εικόνα 1.6.: Ολυμπιακός Λιμένας

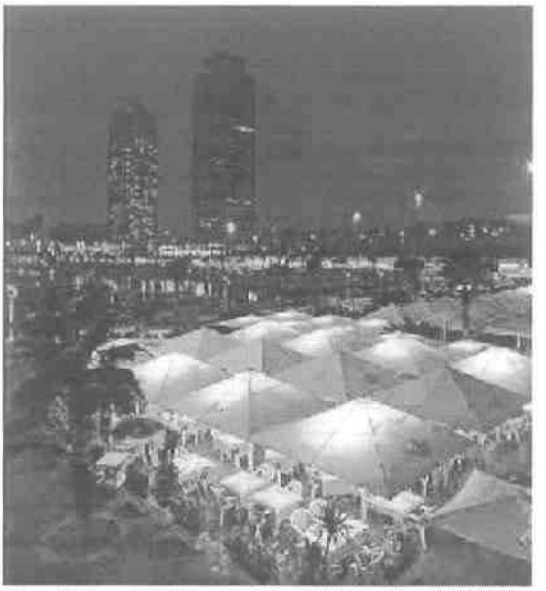

Πηγή: www.photoguide.to/barcelona/

Εικόνα 1.7.: Το Ολυμπιακό Στάδιο

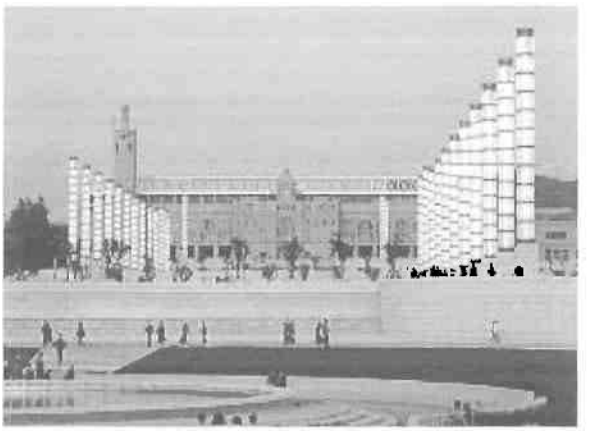

Πηγή: www.photoguide.to/barcelona/

Εικόνα 1.8.: Πύργος στην Anella Olympica

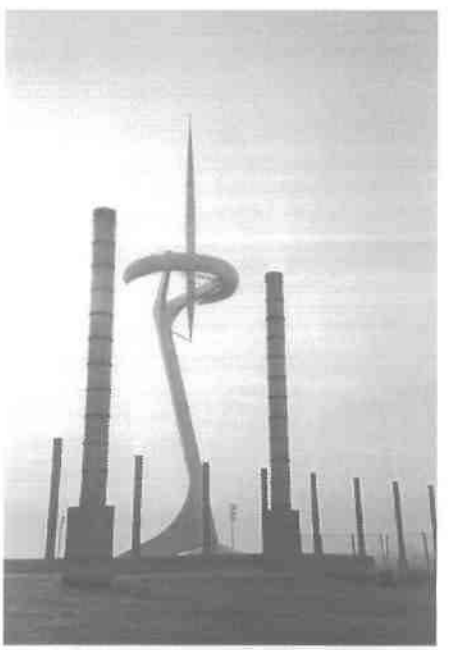

Πηγή: www.telescoweb.com/city/barcelona/areac.html

Εικόνα 1.9.: Το Ολυμπιακό Στάδιο

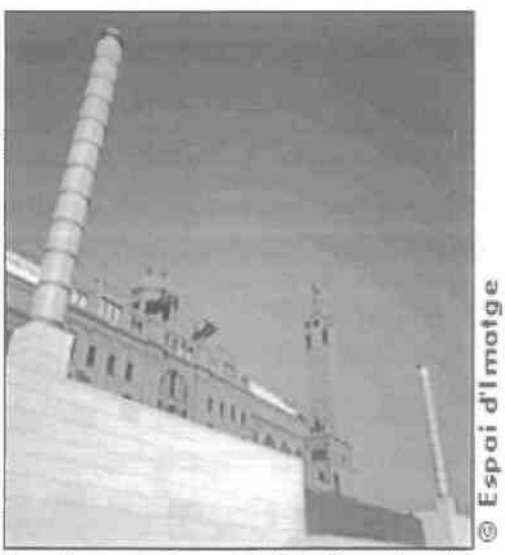

Πηγή: www.photoguide.to/barcelona/

Εικόνα 1.10.: Palau Sant Jordi – ένας αθλητικός πολυχώρος στο λόφο Montjuic

Πηγή: www.barcelonaturisme.com/turisme/exp/ing/ap10-2.htm

Εικόνα 1.11.: Palau Sant Jordi

Πηγή: www.barcelonaturisme.com/turisme/exp/ing/ap10-2.htm

Εικόνα 1.12.: Το Ολυμπιακό χωριό

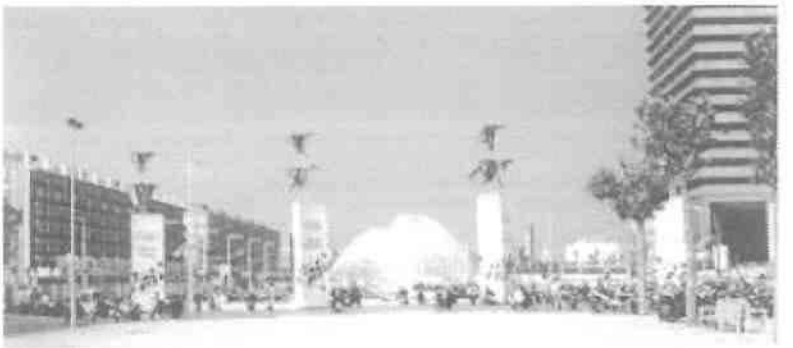

Πηγή: www.bcn.es/english/turisme/perdis/ibcnolim.htm

Εικόνα 1.13.: Anella Olympica στο Λόφο Montjuic

Πηγή: www.seebarcelona.com/pointsof.htm

Εικόνα 1.14.: Το Ποδηλατοδρόμιο

Πηγή: www.barcelonaturisme.com/turisme/exp/ing/ap10-2.htm

ΣΙΝΤΝΕΙ

Εικόνα 1.15.: Ολυμπιακές εγκαταστάσεις στο Homebush Bay

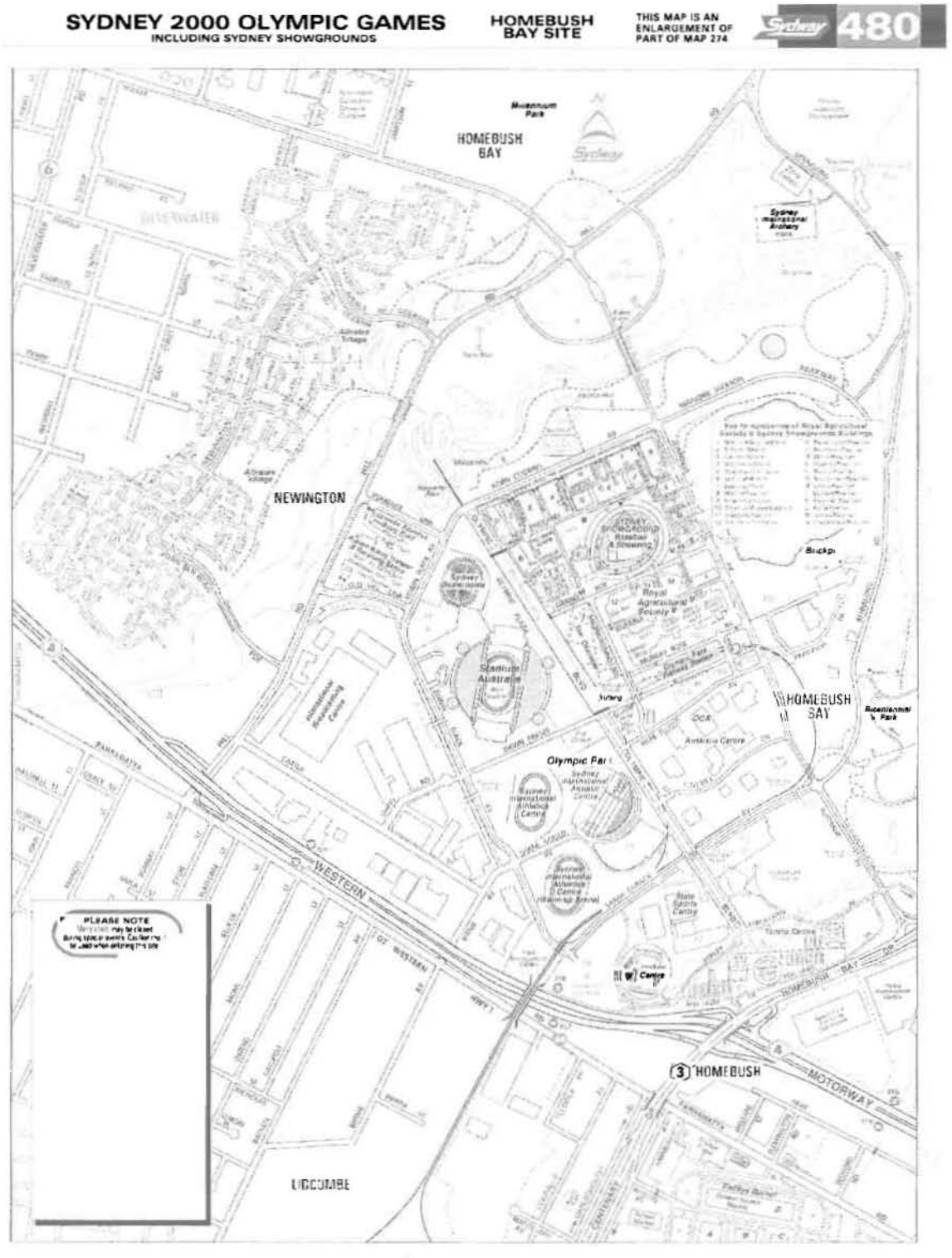

Πηγή: http://www.ausway.com/olympics.html

Εικόνα 1.16.: Harbour Bridge-Opera House - η άφιξη της Ολυμπιακής Φλόγας

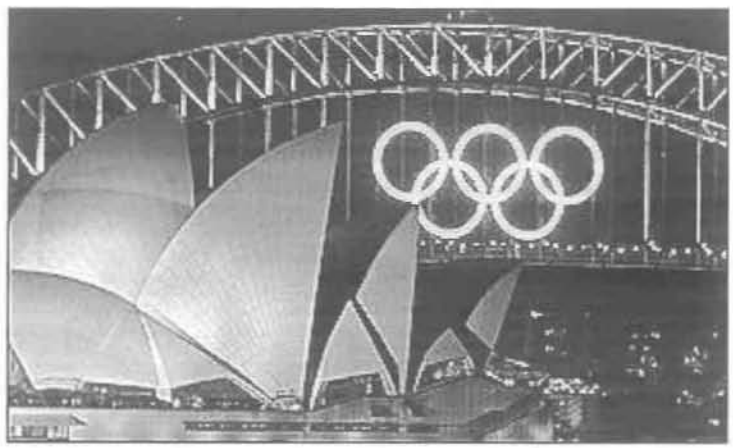

Πηγή: www.apo-tokyo.org/productivity/021

Εικόνα 1.17.: Κόλπος Homebush

Πηγή: www.apo-tokyo.org/productivity/021

Εικόνα 1.18.: Κόλπος Homebush – μεταλλική γέφυρα

Πηγή: www.apo-tokyo.org/productivity/021

Εικόνα 1.19.: Το Ολυμπιακό Χωριό

Πηγή: www.about-australia.com/spgreen

Εικόνα 1.20.: Άποψη του Ολυμπιακού Σταδίου

Πηγή: www.cadinfo.net/editorial/sydney2k

Εικόνα 1.21.: Το Ολυμπιακό Στάδιο

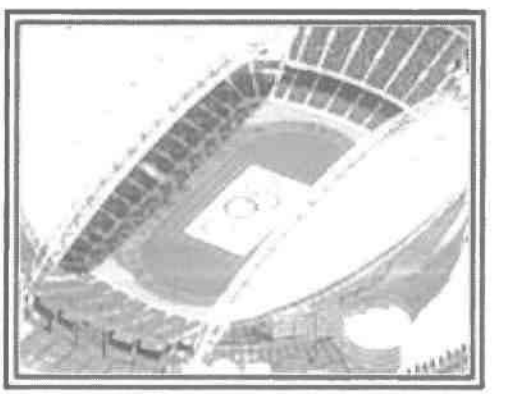

Εικόνα 1.22.: Το Ολυμπιακό Στάδιο – Τελετή Έναρξης

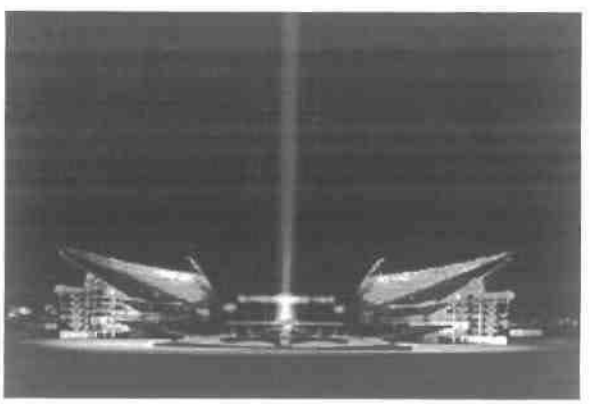

Πηγή: www.cadinfo.net/editorial/sydney2k

Εικόνα 1.23.

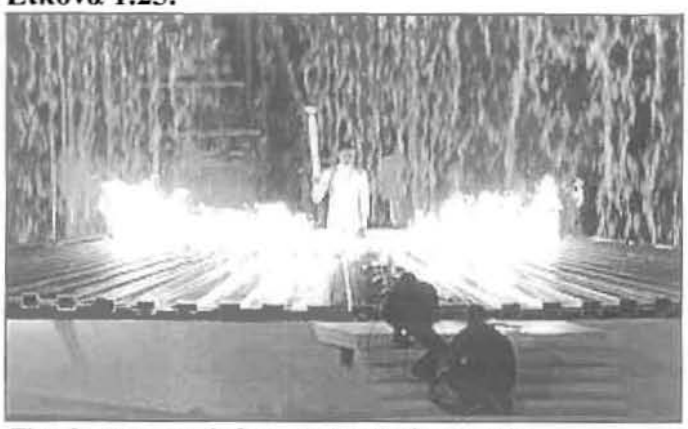

Πηγή: www.cadinfo.net/editorial/sydney2k

Εικόνα 1.24.

Τελετή
Έναρξης
27ης Ολυμπιάδας

Πηγή: www.cadinfo.net/editorial/sydney2k

Εικόνα 1.25.

Πηγή: www.cadinfo.net/editorial/sydney2k

Εικόνα 1.26.

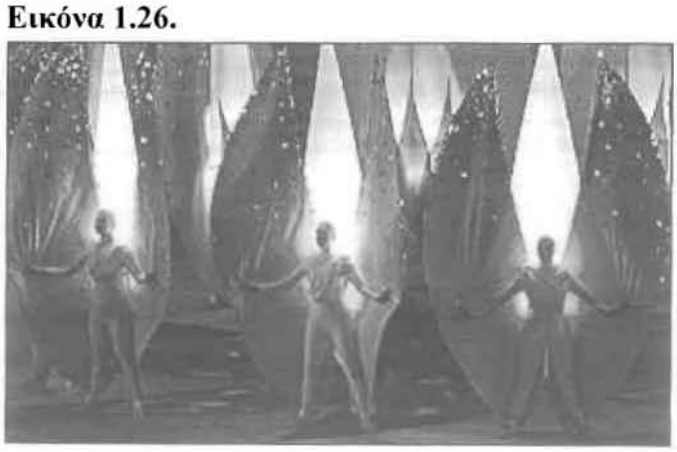

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η διαπίστωση της φυσιογνωμίας μιας πόλης, ως συγκεκριμένης οντότητας, συγκεκριμένης ιδιαιτερότητας με ορισμένη ταυτότητα, γίνεται πάντα μέσα από την αντίληψη – κατανόηση όλων των μορφών της έκφρασης της πόλης, και *την* ερμηνεία τελικά όλων των στοιχείων εκείνων που θεωρούμε σημαντικά για τη σχέση μας με τον τόπο (Στεφάνου, 2000: 22).

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται προσπάθεια για σαφή οριοθέτηση των στοιχείων που δομούν τη φυσιογνωμία του Π.Σ. Βόλου και που αναμένεται να μεταβληθούν *με τη* διοργάνωση του μεγάλου αυτού αθλητικού γεγονότος. Παρακάτω επιχειρείται συνοπτική παρουσίαση των κυριότερων χαρακτηριστικών που αλληλεπιδρούν για να δημιουργήσουν την ταυτότητα του Βόλου.

Ο Στεφάνου (2000: 18) επιχειρεί μια προσέγγιση εντοπίζοντας τα βασικά δομικά στοιχεία της φυσιογνωμίας μιας πόλης σε κατηγορίες, όπως αυτά ενυπάρχουν στην αντίληψη των ειδικών αλλά και στην κοινή συνείδηση των ανθρώπων:

- Φυσικά δεδομένα του χώρου (γεωγραφική θέση, φυσικό ανάγλυφο, κλίμα κ.α.)
- Άνθρωπος και κοινωνία (παραγωγικές και άλλες δραστηριότητες, κοινωνικές μορφές)
- Πολιτισμικά στοιχεία (ιστορία, μυθολογία, θρησκευτική παράδοση)
- Κτιστά κελύφη (πολεοδομική δομή και λειτουργίες, μορφή ιστού, ελεύθεροι χώροι, αρχιτεκτονικά στοιχεία)
- Λοιπά στοιχεία (χρωματική ατμόσφαιρα της πόλης, ακουστικά τοπία, οσμητικές και γευστικές ιδιαιτερότητες)

Με βάση την παραπάνω προσέγγιση επιχειρείται μια διαφορετική συνοπτικότερη κατηγοριοποίηση η οποία περικλείει όλα τα παραπάνω με τρόπο που θεωρήθηκε ότι ταιριάζει περισσότερο στη φύση της εργασίας:

- **Γεωγραφική – Διοικητική ταυτότητα** (περιλαμβάνει τα φυσικά δεδομένα του χώρου)
- **Οικονομία – Απασχόληση** (χρησιμοποιείται ως βασική έκφραση των δραστηριοτήτων του ανθρώπου και της κοινωνίας)
- **Πολεοδομική ταυτότητα** (ή ορθότερα πολεοδομικό ιστορικό ώστε να περιλαμβάνει πολιτισμικά και ιστορικά στοιχεία αλλά και στοιχεία κτιστών κελυφών)

- **Εικόνα της πόλης** (μορφή ιστού και λοιπά στοιχεία όπως ατμόσφαιρα και άλλα)
- **Ελεύθερος χρόνος στην πόλη** (Αθλητισμός, τουρισμός, πολιτισμός)

2.1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ – ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Ο Βόλος, διοικητικά, ανήκει στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και είναι έδρα του Νομού Μαγνησίας. Το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου, το οποίο αποτελεί την περιοχή μελέτης της εργασίας αυτής, έχει πληθυσμό 120.000 κατοίκων. Περιλαμβάνει το Δήμο Βόλου με 80.000 κατοίκους, το Δήμο Νέας Ιωνίας με 30.000 κατοίκους και το Δήμο Ιωλκού με 2.500 κατοίκους καθώς και μικρότερες περιαστικές κοινότητες που στο σύνολό τους φιλοξενούν πληθυσμό 7.500 κατοίκων (ΕΣΥΕ, 2000). Πληθυσμιακά, ο Βόλος είναι 5^{η} μεγαλύτερη ελληνική πόλη.

Η πρόσβαση στο Βόλο επιτυγχάνεται:

α) Οδικώς. Η ΠΑΘΕ περνάει 15 χλμ. δυτικά της πόλης. Συνολικά, ο Βόλος απέχει περίπου 326 χλμ. (4 ώρες) από Αθήνα και 215 χλμ. (2,5 ώρες) από Θεσσαλονίκη

β) Σιδηροδρομικώς. Απέχει περίπου 5 ώρες από την Αθήνα (με ταχεία intercity) και η σύνδεση γίνεται μέσω Λαρίσης, με γραμμή μονής κατεύθυνσης (στο μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής)

γ) Αεροπορικώς. Για την αεροπορική σύνδεση της πόλης με το εξωτερικό χρησιμοποιούνται τα δύο αεροδρόμια της περιοχής. Πρόκειται για το πολιτικό αεροδρόμιο της Σκιάθου και το στρατιωτικό αεροδρόμιο της Ν. Αγχιάλου. Το αεροδρόμιο της Ν. Αγχιάλου δέχεται μόνο τουριστικές πτήσεις charter, αλλά η γενική υποδομή του, όσον αφορά την υποδοχή διεθνών τουριστών, θεωρείται μάλλον ελλιπής. Ωστόσο, ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, αναμένεται να αναβαθμιστεί, ώστε να αποτελέσει το βασικό αεροδρόμιο για την κάλυψη των αναγκών της Θεσσαλίας. Η Ν. Αγχίαλος απέχει περίπου 15 χμ από το Βόλο. Το αεροδρόμιο της Σκιάθου δέχεται πτήσεις charter από πολλές ευρωπαϊκές πόλεις και συνδέεται αεροπορικώς με την Αθήνα με καθημερινές πτήσεις, αλλά αυτό ισχύει μόνο το καλοκαίρι

δ) Δια Θαλάσσης. Το λιμάνι συνδέει την πόλη με τα άλλα σημαντικά λιμάνια της χώρας, κυρίως για εμπορικούς σκοπούς. Μάλιστα, το λιμάνι του Βόλου παλιότερα συνδέονταν με λιμάνια της Μέσης Ανατολής, κάτι που αργότερα σταμάτησε να ισχύει. Πρόσφατα, υπογράφηκε η επαναλειτουργία του πορθμείου Βόλος-Συρία. Επιβατικά

δρομολόγια πραγματοποιούνται προς τις Β. Σποράδες και προς άλλα νησιά του Αιγαίου, τα οποία πληθαίνουν το καλοκαίρι. Ο Βόλος συνδέεται με το νησί της Σκιάθου τακτικά με πλοίο (απέχει περίπου 3 ώρες) και ιπτάμενα δελφίνια (απέχει περίπου 75 λεπτά) (Κουτσιανά, 2001).

2.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Ο Νομός Μαγνησίας, γενικότερα, χαρακτηρίζεται από πολυτομεακή παραγωγική δραστηριότητα. Οι κυριότεροι τομείς ανάπτυξης είναι ο τριτογενής και ο δευτερογενής τομέας ενώ συμμετοχή στο ΑΕΠ έχει και ο πρωτογενής τομέας (www.periferiakianaptixi.gr/periferies/thesalia/index.html).

Κατά τους Μαλούτας και Συνεργάτες (1995), η κατάσταση στην αγορά του Βόλου παρουσιάζει κάποια βασικά γνωρίσματα:

- Σαφή στροφή της απασχόλησης στις υπηρεσίες και, παράλληλα, έντονη μείωση της απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα.
- Περιορισμένη ανεργία (το 3,1% του ενεργού πληθυσμού για το 1995)
- Στασιμότητα στην αγορά εργασίας
- Αύξηση της γυναικείας απασχόλησης
- Αυξημένο ποσοστό ευέλικτων τύπων απασχόλησης (μερική απασχόληση, μειωμένο ωράριο και εποχική απασχόληση)

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της ΕΣΥΕ η τομεακή σύνθεση της απασχόλησης στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου διαρθρώνεται ως εξής:

Πίνακας 2.1. Τομεακή σύνθεση της απασχόλησης στο ΠΣΒ

Πρωτογενής	3,37%
Δευτερογενής	26,68%
Τριτογενής	69,95%

Πηγή: ΕΣΥΕ

Επίσης, αξίζει να αναφέρουμε ότι για το 2002, το ποσοστό ανεργίας για το νομό Μαγνησίας φτάνει το 12,2%, ενώ ο μέσος όρος της χώρας είναι 10,5%. Φαίνεται, λοιπόν, ότι το πρόβλημα της ανεργίας σήμερα, παρά τις θετικές εξελίξεις, αγγίζει την περιοχή του ΠΣΒ σε σημαντικό βαθμό.

Ο συνδυασμός βιομηχανίας και τουρισμού αποτελεί τη βασική ιδιομορφία του Βόλου. Η βιομηχανική και βιοτεχνική παραγωγή συμμετέχει κατά μεγάλο ποσοστό στη συνολική οικονομική δραστηριότητα του νομού Μαγνησίας, με 35% της απασχόλησης και 36% του ακαθάριστου τοπικού προϊόντος. Μόνο στη βιομηχανική περιοχή του Βόλου είναι εγκατεστημένες πάνω από 70 βιομηχανικές μονάδες με περισσότερους από 4000 εργαζόμενους, που την τοποθετούν στην τρίτη θέση από άποψη οικονομικής δυναμικότητας μετά από τις ΒΙ.ΠΕ. της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

Οι δραστηριότητες των μονάδων εκτείνονται στους τομείς των τροφίμων και ποτών, μεταλλικών κατασκευών, αυτοκινήτων, ηλεκτρολογικού υλικού, χαρτοβιομηχανίας, κλωστηρίων, μεταφορικών ταινιών, υψηλής τεχνολογίας και έρευνας στον τομέα του μετάλλου, απορρυπαντικών, χημικών κ.λ.π.

Η Βιομηχανική περιοχή διαθέτει οργανωμένη υποδομή, σιδηροδρομική σύνδεση με το λιμάνι και άμεση πρόσβαση στον αυτοκινητόδρομο Αθηνών - Θεσσαλονίκης. Η κάλυψη των χώρων εγκατάστασης οδήγησε στην επέκταση σε μια Β' Βιομηχανική Περιοχή πάνω στον οδικό άξονα Βόλου - Βελεστίνου σε απόσταση 15 χλμ. από την πόλη (www.volos-m.gr/cityguidenew/radio/polimas_oikon_zoi.htm).

2.3. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Η πολεοδομική πορεία του Βόλου μέσα στο χρόνο χαρακτηρίζεται από έντονες ανατροπές του χαρακτήρα και της μορφής της πόλης και σηματοδοτείται από την έλλειψη σχεδιασμού η οποία όμως αναπληρώνεται από την ιδιωτική πρωτοβουλία και τις σημειακές παρεμβάσεις.

Η πόλη αναγκάστηκε να προσαρμοστεί - πολλές φορές βίαια -στις κοινωνικοπολιτικές μεταρρυθμίσεις αλλά και σε ανατροπές που προκλήθηκαν από φυσικά και κοινωνικά φαινόμενα. Στις περιόδους αυτές όπου οι εξελίξεις δεν άφηναν περιθώρια για αφομοίωση της νέας κατάστασης και σχεδιασμό, οι πολιτικές και οι δράσεις που εφαρμόστηκαν καλύπτουν τις ανάγκες όπως αυτές προκύπτουν και δημιουργούν αυτή την πόλη των αποσπασματικών πολεοδομικών ρυθμίσεων όπως είναι σήμερα (Χαστάογλου, 2003).

Η ιστορία του Βόλου αρχίζει μέσα στα τείχη ενός μεσαιωνικού Οθωμανικού κάστρου που είναι τοποθετημένο σε ένα σκηνικό ιδιαίτερου φυσικού κάλλους: η

θάλασσα, η πεδιάδα και ο επιβλητικός όγκος του Πηλίου που θα φιλοξενήσουν αργότερα την πόλη.

Το 1841 ιδρύεται στην ανατολική ακτή του Παγασητικού, απέναντι από το μεσαιωνικό κάστρο, ένα νέο προάστιο – αποβάθρα που κατοικείται κυρίως από Πηλιορείτες έμπορους. Μέχρι το 1881 η πόλη είναι διαιρεμένη σε δύο πυρήνες: την παλιά πόλη γύρω από το κάστρο και το προάστιο των εμπόρων. Η αύξηση της εμπορικής κίνησης και της σημασίας του λιμανιού μετατρέπει το μικρό προάστιο σε ακμαίο οικισμό - λιμάνι με μέτωπο στην παραλία και κανονικό πολεοδομικό ιστό σε μορφή καννάβου. Όπως υποστηρίζει και η Γοσποδίνη (1999, σελ. 380) «Η πόλη του Βόλου διατηρεί φανερή τη διπολική καταγωγή της, αφού πρώτον, στο κέντρο δεν έχει επιτύχει τη δημιουργία ενοποιημένου και συνεκτικού αστικού χώρου και δεύτερον, στο σύνολό της, πραγματώνει έναν προσανατολισμένο στο χώρο κοινωνικό διαχωρισμό»

Στα χρόνια που ακολούθησαν μετά την απελευθέρωση, η πόλη έγινε το πεδίο έντονης βιομηχανικής δραστηριότητας και στο τέλος του 19^{ου} αιώνα μετατράπηκε στο δεύτερο μετά τον Πειραιά βιομηχανικό κέντρο της χώρας. Το 1882 εγκρίθηκε και το πρώτο πολεοδομικό σχέδιο του Βόλου που συνιστούσε έναν απλό ορθογωνικό κάνναβο με ομοιόμορφα οικοδομικά τετράγωνα. Ενοποιούσε τους δύο οικιστικούς πυρήνες της περιοχής – κάστρο και εμπορική συνοικία – και ομογενοποιούσε τον αστικό ιστό διευκολύνοντας την κυκλοφορία και την οικοδόμηση. Όμως, το νέο σχέδιο υστερούσε σε οργανωμένους δημόσιους χώρους και λειτουργίες, γεγονός που αποτελεί *έλλειψη της* πόλης μέχρι και σήμερα. Επίσης, η νοοτροπία σχεδιασμού αντανακλούσε μία εμφανή υποτίμηση των ζητημάτων της ιστορικής κληρονομιάς της πόλης. Την εποχή εκείνη, ο τρόπος με τον οποίο συνδέθηκαν αστικοποίηση και εκβιομηχάνιση διαμόρφωσε την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της πόλης (Χαστάογλου, 2002).

Στα χρόνια του μεσοπολέμου η πόλη γνώρισε δραστική πληθυσμιακή αύξηση λόγω του προσφυγικού κύματος, το οποίο υπολογίζεται ότι άγγιξε το 29% του υφιστάμενου πληθυσμού. Δημιουργήθηκε, έτσι, ο μεγάλος προσφυγικός οικισμός της Νέας Ιωνίας που αποτέλεσε και τον πυρήνα της μεταπολεμικής οικιστικής διάχυσης στα βορειοδυτικά της πόλης. Η έλευση των προσφύγων είχε σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις για την πόλη αφού την τροφοδότησε με άφθονα εργατικά χέρια και έδωσε ώθηση στη βιομηχανία. Το 1930 εγκρίθηκε η αναθεώρηση του σχεδίου πόλεως η οποία όμως περιορίστηκε σε απλή επέκταση του ιστού της πόλης. Η ρυμοτομία του σχεδίου αυτού για την κεντρική περιοχή του Βόλου δεν έχει αναθεωρηθεί μέχρι σήμερα.

Η δεκαετία του 1950 είδε την πόλη του Βόλου σχεδόν να ισοπεδώνεται από επάλληλες σεισμικές δονήσεις που κατέστρεψαν το ιστορικό κτιριακό απόθεμα της πόλης, άφησαν χιλιάδες κατοίκους άστεγους και πάγωσαν την οικονομία. «Ο Βόλος ξαναχτίστηκε με αυτοσχέδιο τρόπο σαν νέα πόλη σε 11 μόλις δεκαετίες από την ίδρυσή του το 1941». Η ανοικοδόμηση της πόλης ανατέθηκε σε στρατιωτική διοίκηση με αποτέλεσμα την εφαρμογή απλουστευμένων και ταχύρυθμων ρυθμίσεων χωρίς σχέδιο. Παρόλα αυτά, σε αντίθεση με τις περισσότερες ελληνικές πόλεις της εποχής εκείνης, ο Βόλος δεν υπέκυψε στην έλευση της πολυκατοικίας ως κυρίαρχου στεγαστικού προτύπου. Η πολιτική της αυτοστέγασης σε συνδυασμό με την οικονομική στενότητα που επικρατούσε καθυστέρησαν τη διαδικασία της αντιπαροχής και προώθησαν την κατασκευή κυρίως μονώροφων και διώροφων κτιρίων. Η αρχιτεκτονική της πόλης εμφανίζεται πολύ πιο νεωτερίζουσα από την πολεοδομία της. Από το 1955 έως το 1967 χτίστηκαν τα περισσότερα από τα δημόσια κτίρια της πόλης των οποίων τα σχέδια ανατέθηκαν σε γνωστούς αρχιτέκτονες της εποχής εκείνης (Χαστάογλου, 2003).

Στη δεκαετία του 1960 η πόλη επιχείρησε να δώσει ώθηση στην οικονομία της με δύο μεγάλα βήματα: την ίδρυση οργανωμένης Βιομηχανικής Περιοχής και την επέκταση του εμπορικού και επιβατικού λιμένα. Έτσι, πραγματοποιήθηκε σχετική ανάκαμψη κυρίως στη μεταποίηση αλλά και στην εμπορική και επιβατική κίνηση του λιμανιού το οποίο εξακολουθούσε να είναι το τρίτο μεγαλύτερο της χώρας.

Την ίδια δεκαετία άρχισε να συντάσσεται και η Χωροταξική και Ρυθμιστική Μελέτη Βόλου – μία από τις ελάχιστες που εγκρίθηκαν στην Ελλάδα - η οποία αν και δεν επαληθεύτηκε σε αρκετές από τις προβλέψεις της, αποτέλεσε μια στέρεα βάση πολεοδομικού σχεδιασμού που αργότερα εναρμονίστηκε και με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του 1985. Αξίζει να σημειωθεί ότι και η Ρυθμιστική Μελέτη – η οποία ολοκληρώθηκε το 1976 και το ΓΠΣ του ΄85 πρότειναν τη δημιουργία περιφερειακής οδού με σκοπό την αποφόρτιση της πόλης από την κυκλοφορία και τη διευκόλυνση της τουριστικής κίνησης προς το Πήλιο (Χαστάογλου, 2003).

Στην τελευταία εικοσαετία, 1980 – 2000, ο Βόλος θα λέγαμε ότι εισέρχεται σε μια νέα περίοδο στην οποία δύο από τα κυρίαρχα δεδομένα είναι η έκδηλη βιομηχανική ύφεση από τη μία και η ίδρυση του Πανεπιστημίου από την άλλη. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός αυτής της τελευταίας περιόδου, που συνοψίζεται σε δύο σχέδια: το Γενικό Πολεοδομικό και τη Μελέτη Αναθεώρησης Σχεδίου Πόλης, έχει να επιδείξει ορισμένες λύσεις σε κρίσιμα ζητήματα. Πρόκειται για τη μείωση των συντελεστών δόμησης, τις μελέτες ανάπλασης για τους ιστορικούς πυρήνες του Βόλου και της Νέας Ιωνίας και

την προσπάθεια διαφύλαξης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Πέρα από αυτά, επιχειρείται τόνωση των κοινωφελών και κοινόχρηστων χώρων στην πόλη και προβλέπονται ορισμένες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις. Ειδικότερα, η δεκαετία του 1990 στρέφει το ενδιαφέρον σε ζητήματα εικόνας της πόλης, πολιτιστικής υποδομής και αστικού σχεδιασμού για τα οποία αναλαμβάνονται σημαντικές πρωτοβουλίες και γίνονται προτάσεις μέχρι σήμερα (Χαστάογλου, 2002).

Συμπερασματικά, όπως είναι αναμενόμενο, με την πάροδο του χρόνου εντείνεται η πολεοδομική ευαισθητοποίηση που οδηγεί στην συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας πολεοδομικών αλλαγών. Ωστόσο, τίθεται το ζήτημα των αυτοτελών ιδιοτήτων του χώρου ο οποίος δρα ως ανεξάρτητος παράγοντας με δυνατότητα να ευνοήσει ή να εμποδίσει την πραγμάτωση των στόχων ενός σχεδίου ή μιας ανάπλασης (Γοσποδίνη, 1999, σελ. 372). Το πολεοδομικό ιστορικό του Π. Σ. Βόλου επιβεβαιώνει την υπόθεση αυτή καθώς όπως είδαμε, η χωροθέτηση των αστικών λειτουργιών μέσα στον πολεοδομικό ιστό ακολούθησε μια αυτογενή διαδικασία που είτε ενθάρρυνε είτε υπέσκαψε την εκάστοτε ιδιωτική ή δημόσια πρωτοβουλία. Κατά συνέπεια η ιστορική κληρονομιά ενός χώρου και η «συμπεριφορά» του ως ανεξάρτητος παράγων στις πολεοδομικές αλλαγές θα πρέπει να αποτελεί κύριο γνώμονα σε κάθε πρόταση για ανάπλαση ή αναθεώρηση (Χαστάογλου, 2002).

2.4. ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

«Όπως ένα αρχιτεκτόνημα, μια πόλη είναι μια κατασκευή στο χώρο, αλλά σε μεγάλη κλίμακα, και μπορεί να γίνει αντιληπτή μόνο μέσα από το πέρασμα του χρόνου». Η εικόνα μιας πόλης κατά τον Lynch (1960) είναι το αποτέλεσμα μιας αμφίδρομης διαδικασίας μεταξύ του παρατηρητή και του περιβάλλοντος. Το περιβάλλον προτείνει σχέσεις και διακρίσεις και ο παρατηρητής επιλέγει, οργανώνει και αποδίδει νόημα σε ότι βλέπει. Έτσι, η εικόνα μπορεί να διαφέρει σημαντικά για διαφορετικούς παρατηρητές. Μια εικόνα μπορεί να αναλυθεί σε τρία επιμέρους στοιχεία: ταυτότητα, δομή και περιεχόμενο (νόημα).

Στη συνέχεια παρατίθενται τα στοιχεία που δομούν την εικόνα της πόλης κατά *τον* Lynch και παράλληλα επιχειρείται μια συσχέτιση των Ολυμπιακών παρεμβάσεων με αυτά. Γίνεται, δηλαδή, προσπάθεια να θεωρηθεί η μεταβολή του αστικού τοπίου μέσα από τα δομικά στοιχεία του Πολεοδομικού Συγκροτήματος.

1. Διαδρομές

Είναι τα «κανάλια» μέσα από τα οποία ο παρατηρητής κινείται. Πρόκειται για δρόμους, γραμμές δημοσίων συγκοινωνιών, σιδηροδρομικές τροχιές, κανάλια πεζόδρομους. Οι άνθρωποι παρατηρούν την πόλη καθώς κινούνται στο εσωτερικό της και κατά μήκος αυτών των διαδρομών τοποθετούνται συσχετίζονται τα υπόλοιπα στοιχεία της εικόνας της.

Ως χαρακτηριστικότερη διαδρομή που πρόκειται να μεταβληθεί αναφέρουμε τη διαδρομή της προκυμαίας του Βόλου η οποία αποτελεί και το δημοφιλέστερο χώρο συνάθροισης και περιπάτου της πόλης (Εικόνες 2.1. και 2.2.). Επίσης, οι συγκοινωνιακές παρεμβάσεις πρόκειται να μεταβάλλουν τις διαδρομές των Ι.Χ και των δημόσιων συγκοινωνιών στο εσωτερικό της πόλης. Τέλος, μια εντελώς νέα διαδρομή για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου αποτελεί η Περιφερειακή Οδός η οποία εκτός των άλλων θα απαλλάξει και τις υπόλοιπες αυτοκινητιστικές διαδρομές από τον περιττό κυκλοφοριακό φόρτο.

2. Όρια

Είναι τα γραμμικά στοιχεία που δεν θεωρούνται διαδρομές από τον παρατηρητή. Πρόκειται για όρια μεταξύ δύο φάσεων, για γραμμικά σύνορα μιας συνέχειας: τοίχοι, όρια ανάπτυξης, ακτές κ.α.

Επίσης, το πιο χαρακτηριστικό όριο για την πόλη είναι το θαλάσσιο μέτωπο που ενώνει και διαχωρίζει τον πολεοδομικό ιστό από τη θάλασσα (Εικόνα 2.3.). Άλλα σημαντικά όρια για την πόλη είναι το όριο της κοίτης του χειμάρρου Κραυσίδωνα (Εικόνα 2.4.) που διαχωρίζει γραμμικά τους Δήμους Βόλου και Νέας Ιωνίας καθώς και η σιδηροδρομική γραμμή.

3. Περιοχές

Είναι τα τμήματα μιας πόλης τα οποία θεωρείται ότι έχουν κοινά χαρακτηριστικά στοιχεία που τα καθιστούν αναγνωρίσιμα και τα οριοθετούν. Πάντα αναγνωρίσιμα από το εσωτερικό τους, χρησιμοποιούνται επίσης για εξωτερική αναφορά.

Εδώ θα μπορούσαμε να διαχωρίσουμε τις περιοχές της πόλης είτε μεταξύ υποτιθέμενων ορίων όπως για παράδειγμα το «κέντρο της πόλης» από το όριο της θάλασσας έως την οδό Αναλήψεως και από το όριο της σιδηροδρομικής γραμμής έως το χείμαρρο Ξηριά, είτε με βάση την κτιριακή πυκνότητα ή τα ύψη των κτιρίων. Στην περίπτωση αυτή οι περιοχές αλλάζουν από τις Ολυμπιακές παρεμβάσεις κυρίως με την αλλαγή στο κυκλοφοριακό η οποία θα προσθέσει και θα αφαιρέσει κίνηση και ροές από

αυτές αλλά και με σημειακές πολεοδομικές παρεμβάσεις που θα τους δώσουν άλλο ύφος. Μια αυτόνομη περιοχή που θεωρούμε ότι δημιουργείται είναι το Πανθεσσαλικό Αθλητικό Κέντρο στη Νέα Ιωνία.

4. Κόμβοι

Είναι στρατηγικά σημεία σε μια πόλη και αποτελούν εστίες από και προς τις οποίες ταξιδεύει ο παρατηρητής. Πρόκειται για διασταυρώσεις, σημεία διακοπής της συγκοινωνίας, περάσματα ή σύγκλιση διαδρομών ή σημεία αλλαγής της κατεύθυνσης.

Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφέρεται η είσοδος της πόλης (Εικόνα 2.5.) στην οποία γίνονται συγκοινωνιακές και φυσικές παρεμβάσεις. Επίσης, ως κόμβος σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται μπορεί να θεωρηθεί και μια γέφυρα όπως αυτή που θα συνδέει τις οδούς Γ. Δήμου και Παρασκευοπούλου.

5. Τοπόσημα

Είναι άλλος ένας τύπος σημειακής αναφοράς στην πόλη αλλά στην περίπτωση αυτή ο παρατηρητής δεν μπορεί να εισχωρήσει μέσα τους όπως γίνεται με τους κόμβους, απλώς τα παρατηρεί. Πρόκειται συνήθως απλά για φυσικά αντικείμενα όπως κτίρια ή στοιχεία του περιβάλλοντος. Κάποια τοπόσημα είναι διακριτά από πολλές γωνίες και κατευθύνσεις έτσι ώστε να συμβολίζουν συνεχή κατεύθυνση. Μερικά από αυτά είναι πύργοι, τρούλοι εκκλησιών, λόφοι και άλλα. Αλλά τοπόσημα είναι ορατά μόνο από κοντινές αποστάσεις.

Ως τοπόσημα της πόλης θεωρούνται η εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου, το κτίριο Παπαστράτου (Εικόνα 2.6.), το Δημαρχείο (Εικόνα 2.7.), αλλά και η πλαγιά του Πηλίου που βλέπει προς την πόλη, το βράδυ, με τους φωτεινούς σκελετούς των παραδοσιακών χωριών. Παρόλο που δεν προγραμματίζονται επεμβάσεις σε κτιριακά κελύφη εν όψει Ολυμπιακών, οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις στον αστικό ιστό ενδέχεται να δώσουν έμφαση στην ύπαρξη των υφιστάμενων τοποσήμων. Επίσης, το νέο Πανθεσσαλικό Αθλητικό Κέντρο θα μπορούσε από μόνο του να αποτελέσει τοπόσημο της περιοχής της Νέας Ιωνίας.

Συμπερασματικά, βλέπουμε πως τα δομικά στοιχεία της πόλης επηρεάζονται από τις Ολυμπιακές παρεμβάσεις, σε γενικές γραμμές, και κατά συνέπεια, προβλέπεται αλλαγή στην εικόνα της πόλης η οποία θα είναι ουσιαστική στο βαθμό που οι παρεμβάσεις αυτές θα επιτύχουν το σκοπό τους και θα διατηρηθούν ως μεταολυμπιακή κληρονομιά.

2.5. ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Αναμφισβήτητα, οι θεσμοί και οι εκδηλώσεις του ελεύθερου χρόνου είναι αναπόσπαστο κομμάτι μιας κοινωνίας. Οι τρεις βασικές κατηγορίες του, εξαιρώντας τις δραστηριότητες της κοινωνικής ζωής, είναι ο αθλητισμός, οι πολιτιστικές δραστηριότητες και ο τουρισμός (Δέφνερ, 1999: 6). Παρακάτω εξετάζεται η φυσιογνωμία της πόλης του Βόλου αναφορικά με τις εν λόγω δραστηριότητες.

2.5.1. ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Καθώς οι Ολυμπιακοί αγώνες είναι μια καθαρά αθλητική διοργάνωση και μάλιστα παγκοσμίου εμβέλειας, αναμένεται να έχουν επιπτώσεις στην αθλητική δραστηριότητα των κατοίκων του Π.Σ. Βόλου. Σύμφωνα με τα στοιχεία κοινωνικογεωγραφικής έρευνας η οποία διεξήχθη στο Π.Σ. Βόλου (Μαλούτας και Συνεργάτες, 1994), η πλειοψηφία των Βολιωτών δεν αθλείται ποτέ, σημαντικό ποσοστό αθλείται «όποτε τύχει», ενώ μικρό ποσοστό αθλείται δυο με τρεις φορές την εβδομάδα. Επίσης, οι περισσότεροι (37,4%) παρακολουθούν αθλητικές συναντήσεις μόνο από την τηλεόραση ενώ ένα 30,4% δηλώνει ότι δεν παρακολουθεί ποτέ. Τα παραπάνω ποσοστά αφορούν κυρίως άνδρες, διότι οι γυναίκες στην πλειονότητά τους δεν παρακολουθούν ποτέ αθλητικές συναντήσεις. Το άθλημα στο οποίο εξασκείται συχνότερα η πλειονότητα των κατοίκων του Π.Σ. Βόλου είναι η γυμναστική ενώ ακολουθούν η ποδηλασία, το μπάσκετ, το γυμναστήριο και το ποδόσφαιρο. (Δέφνερ 1995) Παρατηρείται, λοιπόν, υψηλή παθητική σχέση με τον αθλητισμό τουλάχιστο σύμφωνα με στοιχεία του 1994.

Στο Βόλο υπάρχει δυνατότητα εξάσκησης των παρακάτω αθλητικών δραστηριοτήτων: ποδόσφαιρο, άρση βαρών, βόλεϊ, ιστιοπλοΐα, ενόργανη γυμναστική, ιπασσία, κανόε καγιάκ, καταδύσεις, κολύμβηση, κωπηλασία, μπάσκετ, ορειβασία, πάλη, πινγκ πονγκ, σκι, σνόουμπορντ. Συνολικά, στην πόλη δρουν 40 αθλητικά σωματεία (www.volos-m.gr/mun/athlitikos).

Οι αθλητικοί χώροι υπάρχουν διάσπαρτοι σε όλη την πόλη και φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 2.2. Αθλητικές εγκαταστάσεις στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου

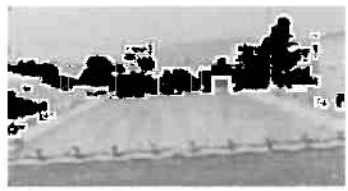 **Εθνικό Αθλητικό Κέντρο (Ε.Α.Κ.)** Ν.Δημητριάδα	• Κλειστό Γυμναστήριο 1.200 θέσεων. • Γήπεδο ποδοσφαίρου με χλοοτάπητα 13.000 και βοηθητικό ξηρό. • Στίβο έξι (6) διαδρομών 400 μέτρων. • Διάφορες αίθουσες για αθλητικές χρήσεις (άρση βαρών, στίβος κ.λ.π.) • Σκοπευτήριο (καραμπίνα και πιστόλι). • Κολυμβητήριο (ανοιχτή πισίνα 50 μέτρων και κλειστή). • Γήπεδα τένις.
 Αθλητικό Κέντρο Νεότητας Γ.Δήμου & Μεταμορφώσεως	• Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων • Αίθουσα βαρών - γυμναστικής. • Αίθουσες διαφόρων επί μέρους χρήσεων . • Δύο (2) γήπεδα μπάσκετ (προπονητήριο). • Τρία (3) γήπεδα τένις. • Ένα (1) γήπεδο βόλεϊ. • Διάδρομο 400 μέτρων για τζόκιν.
 Αθλητικό Κέντρο Νεάπολης	• Γήπεδο ποδοσφαίρου με χλοοτάπητα και βοηθητικό. • Στίβο έξι διαδρομών 400 μέτρων. • Κλειστές αίθουσες γυμναστικής. • Γήπεδο μπάσκετ και βόλεϊ. • Στεγασμένος χώρος 2500 τ.μ. με τεραίν αθλοπαιδιών, γραφεία ομάδων, αποδυτήρια, χώρος άθλησης παλαιστών του ΠΑΟΒ κλπ
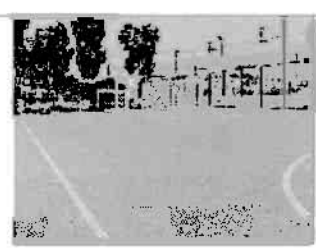 **Πλαζ Αλυκών**	• Γήπεδο μπάσκετ, τένις και 2 μικρά γήπεδα ποδοσφαίρου. • Δύο γήπεδα beach volley. • Δύο γήπεδα beach football.
Κέντρο άθλησης και νεολαίας (Πολιτιστικό και αθλητικό κέντρο Αδαμόπουλος):	Σύντομα θα δοθεί σε χρήση

Καραγάτς	Κλειστό κέντρο ποικίλων χρήσεων.
Γήπεδα ποδοσφαίρου σάλας 5x5	Δύο γήπεδα 5χ5 στις περιοχές Φυτόκο και Αγία Παρασκευή
 Εγκαταστάσεις του Γυμναστικού Συλλόγου Βόλου Αγ.Βασίλειος	• Κλειστές αίθουσες γυμναστικής. • Στίβο έξι (6) διαδρομών 200 μέτρων. • Ένα γήπεδο μπάσκετ και προπονητήριο.
 Εκθεσιακό - αθλητικό κέντρο	• Κλειστό γυμναστήριο πολλαπλών χρήσεων, με χρήση λυομένων κερκίδων. • Ανοικτό γήπεδο μπάσκετ.
 Εγκαταστάσεις Ιππικού Ομίλου	• Στίβος εκμάθησης ιππασίας. • Στίβος ιππασίας Ολυμπιακών προδιαγραφών.
 Ναυταθλητικές εγκαταστάσεις του ΝΟΒ - Αργοναύτες	• Κλειστό κωπηλατήριο. • Εντευκτήριο αθλητών. • Λεμβαρχείο. • Κτίριο ιστιοπλοϊκών σκαφών.
 Ναυταθλητικές εγκαταστάσεις του ΟΕΑ - ΝΑΒ	• Δύο μικρά λεμβαρχεία.
Αθλητικό Κέντρο Παλαιών	• Ένα γήπεδο ποδοσφαίρου με χλοοτάπητα. • Ένα βοηθητικό γήπεδο ποδοσφαίρου με χλοοτάπητα. • Ένα γήπεδο μπάσκετ.

Εγκαταστάσεις Α.Σ.Σαρακηνού Αγ. Παρασκευή	• Ένα γήπεδο ποδοσφαίρου με ξηρό τάπητα. • Ένα γήπεδο μπάσκετ.
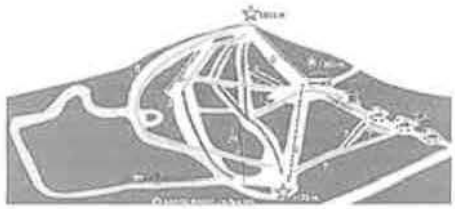 **Χιονοδρομικό κέντρο Πηλίου** Αγριόλευκες 27 χιλιόμετρα από το Βόλο Υψόμετρο: 1500m.	• Αναβατήρες: o 2 με μονό κάθισμα. o 1 με διπλό κάθισμα. o 2 συρόμενοι. • Πίστες: o 3 κύριες πίστες κατάβασης. o Πίστες -κατάβασης- αρχαρίων o 1 πίστα δρόμων αντοχής (langlauf) 5 χιλ.
Περιφερειακές εγκαταστάσεις στις συνοικίες	• Νεάπολης (Αγ.Τρύφωνας): μπάσκετ, βόλεϊ. • Αγ. Αναργύρων (πάρκο): μπάσκετ. • Καλλιθέας (πάρκο): μπάσκετ. • Ν.Δημητριάδας (πάρκο): μπάσκετ. • Μεταμόρφωσης (πλατεία): μπάσκετ. • Ν.Παγασών (Μαγιόρκα): μπάσκετ. • Καραγάτς (Γ.Δήμου): δύο γήπεδα μπάσκετ. • Ν.Παγασών (Αϊβαλιώτικα): γήπεδο ποδοσφαίρου. • Γήπεδο της Ακαδημίας Ποδοσφαίρου Βόλου στο τέρμα της οδού Κύπρου.

Πηγή: www.volos-m.gr/mun/athlitikos

2.5.2. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες αποτελούν τη ζωντανή έκφραση των υλικών και πνευματικών δημιουργημάτων του ανθρώπου. Η πολιτιστική ζωή της πόλης εκτυλίσσεται στους καλλιτεχνικούς, πνευματικούς και άλλους πολιτιστικούς χώρους ψυχαγωγίας καθώς και στους χώρους αναψυχής. Μια καταγραφή των σημαντικότερων πολιτιστικών χώρων του ΠΣ Βόλου παραθέτει η Κουτσιανά (2001: 86) που

περιλαμβάνει τα κυριότερα πολιτιστικά κτίρια του Βόλου όπως το Θέατρο, το Ωδείο, βιβλιοθήκες, κινηματογράφους, το αρχαιολογικό μουσείο, εκκλησίες και το πανεπιστήμιο. Ωστόσο, η πολιτιστική έκφραση ορίζεται περισσότερο με βάση τη συμμετοχή του κοινού στις πολιτιστικές δραστηριότητες έτσι θα έπρεπε να αναφερθούμε, εκτός των παραπάνω, και σε χορευτικούς ομίλους, παιδικά στέκια, το Δημοτικό ΙΕΚ, Περιβαλλοντικούς Συλλόγους, αλλά και το Δημαρχείο Νέας Ιωνίας, το Εκθεσιακό Κέντρο στο Πεδίο του Άρεως, άλλους χώρους φιλοξενίας εκθέσεων ζωγραφικής Ερευνητικούς Οργανισμούς, Συνεδριακά Κέντρα και άλλα.

Στην ιστοσελίδα του Δήμου Βόλου (http://www.volos-m.gr) και ειδικότερα στην κατηγορία Πολιτισμός – Αθλητισμός – Ελεύθερος χρόνος αναφέρονται οι παρακάτω σχετικοί οργανισμοί της πόλης:

- Καλλιτεχνικός Οργανισμός Δήμου Βόλου – ΚΟΔΒ
- Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο – ΔΗΠΕΘΕ
- Κέντρο Μουσικού Θεάτρου – ΚΕΜΘ
- Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας – ΔΗΚΙ
- Φιλαρμονική
- Μουσείο Δάμτσα
- Αθλητικός Οργανισμός

Τέλος, μεγάλη σημασία για την πολιτιστική ζωή της πόλης έχει η χωροθέτηση των χώρων αναψυχής. Η χαρακτηριστική κατηγορία χώρων αναψυχής του Βόλου είναι τα τσιπουράδικα τα οποία στιγματίζουν τη φυσιογνωμία της πόλης και αποτελούν την πρώτη προτεραιότητα μιας τουριστικής επίσκεψης. Διασπείρονται σε όλο τον ιστό του Πολεοδομικού Συγκροτήματος με έντονη συγκέντρωση στην παραλιακή ζώνη της πόλης.

2.5.3. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου συνολικά εδρεύουν 21 γραφεία Γενικού Τουρισμού, 3 εταιρίες εκδρομικών πούλμαν (motorcoach companies) και έχουν παραρτήματα 4 εταιρίες ενοικίασης αυτοκινήτων. Επίσης, το Π.Σ. Βόλου αριθμεί 33 ξενοδοχεία υπό λειτουργία που στην πλειοψηφία τους χωροθετούνται στην κεντρική αστική περιοχή του Βόλου. Τα ξενοδοχειακά καταλύματα του Π.Σ. Βόλου κατανέμονται στις κατηγορίες ως εξής: 1 κατάλυμα Α΄ κατηγορίας, 8 καταλύματα Β΄

κατηγορίας, 10 καταλύματα Β΄ κατηγορίας, 10 καταλύματα Γ΄ κατηγορίας και 4 καταλύματα Δ΄ κατηγορίας (www.travel.gr).

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται η δυναμικότητα του Δήμου Βόλου σε καταλύματα που λειτουργούν με άδεια Ξενοδοχείου. . Το σύνολο των διαθέσιμων κλινών για το Δήμο Βόλου ανέρχεται σε 1881 κλίνες. Είναι γεγονός ότι το υφιστάμενο δυναμικό δεν επαρκεί πάντα για την κάλυψη της τουριστικής ζήτησης, η οποία όμως καλύπτεται μέχρι στιγμής από το ξενοδοχειακό δυναμικό της ευρύτερης περιοχής. Παρατηρούμε την έλλειψη της περιοχής σε ξενοδοχεία Α΄ κατηγορίας. Επίσης, από στοιχεία του αρχείου του ΕΟΤ προκύπτει ότι μέχρι το 2004 θα έχουν χτιστεί μόνο δύο ξενοδοχειακές μονάδες – για τις οποίες έχουν εγκριθεί τα σχέδια - στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου με 213 και 119 κλίνες αντίστοιχα. Η μία από αυτές πρόκειται να χαρακτηριστεί Ολυμπιακό Ξενοδοχείο και μαζί με το Ξενοδοχείο Παρκ θα καλύψει τις στεγαστικές ανάγκες της Ολυμπιακής Οικογένειας.

Πίνακας 2.3.: Δυναμικότητα σε καταλύματα Δήμου Βόλου

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ
Ξενοδοχεία Β΄ κατηγορίας	7	461	789
Ξενοδοχεία Γ' κατηγορίας	11	354	658
Ξενοδοχεία Δ' & Ε' κατηγορίας	12	197	381
Ξενοδοχεία Επιπλωμένων Διαμερισμάτων Γ' κατηγορίας	2	41	53

Πηγή: Ένωση Ξενοδόχων Μαγνησίας

Σε ότι αφορά την τουριστική ζήτηση για το Δήμο Βόλου, για τον οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, φαίνεται στα παρακάτω διαγράμματα ότι η τουριστική αγορά μέχρι στιγμής είναι η εγχώρια, δηλαδή η συντριπτική πλειοψηφία των επισκεπτών του Δήμου είναι Έλληνες. Στην περίοδο των 5 ετών που καλύπτουν τα διαθέσιμα στοιχεία παρατηρείται μικρή αλλά σταθερή αύξηση στις αφίξεις και των ελλήνων αλλά και των ξένων τουριστών. Το ίδιο ισχύει φυσικά και για τις διανυκτερεύσεις των επισκεπτών στο Δήμο.

Η σημερινή τουριστική ζήτηση κρίνεται μειωμένη κατά πολύ σε σχέση με άλλες χρονιές. Παράδειγμα οι ελάχιστες αφίξεις κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι του Βόλου, 10 στο σύνολό τους σε όλη τη θερινή σεζόν, σε σχέση με τις 56 αφίξεις του 2002. Η κατάσταση αποδίδεται στη γενικότερη τουριστική ύφεση λόγω των πολεμικών συρράξεων, της τρομοκρατίας και του παγκόσμιου ασταθούς κλίματος.

Επίσης, η μειωμένη τουριστική κίνηση στο Πολεοδομικό Συγκρότημα οφείλεται κατά μεγάλο βαθμό στη διαρροή των επισκεπτών στην ευρύτερη περιοχή (Πήλιο, Βόρειες Σποράδες). Οι αιτίες του φαινομένου αυτού εντοπίζονται στην ελλιπή προβολή και στην έλλειψη σημείων αναφοράς στην πόλη. Η έλλειψη ξενοδοχειακών μονάδων υψηλών προδιαγραφών, φυσικά δεν ευνοεί αυτή την κατάσταση (Κουτσοδημήτρης, 2003)[1].

[1] Κουτσοδημήτρης Δ. : Εργαζόμενος στη Δημοτική Τουριστική Επιχείρηση Βόλου

Διάγραμμα 2.1. Αφίξεις ημεδαπών και αλλοδαπών στο Δήμο Βόλου από το 1995 έως το 2000

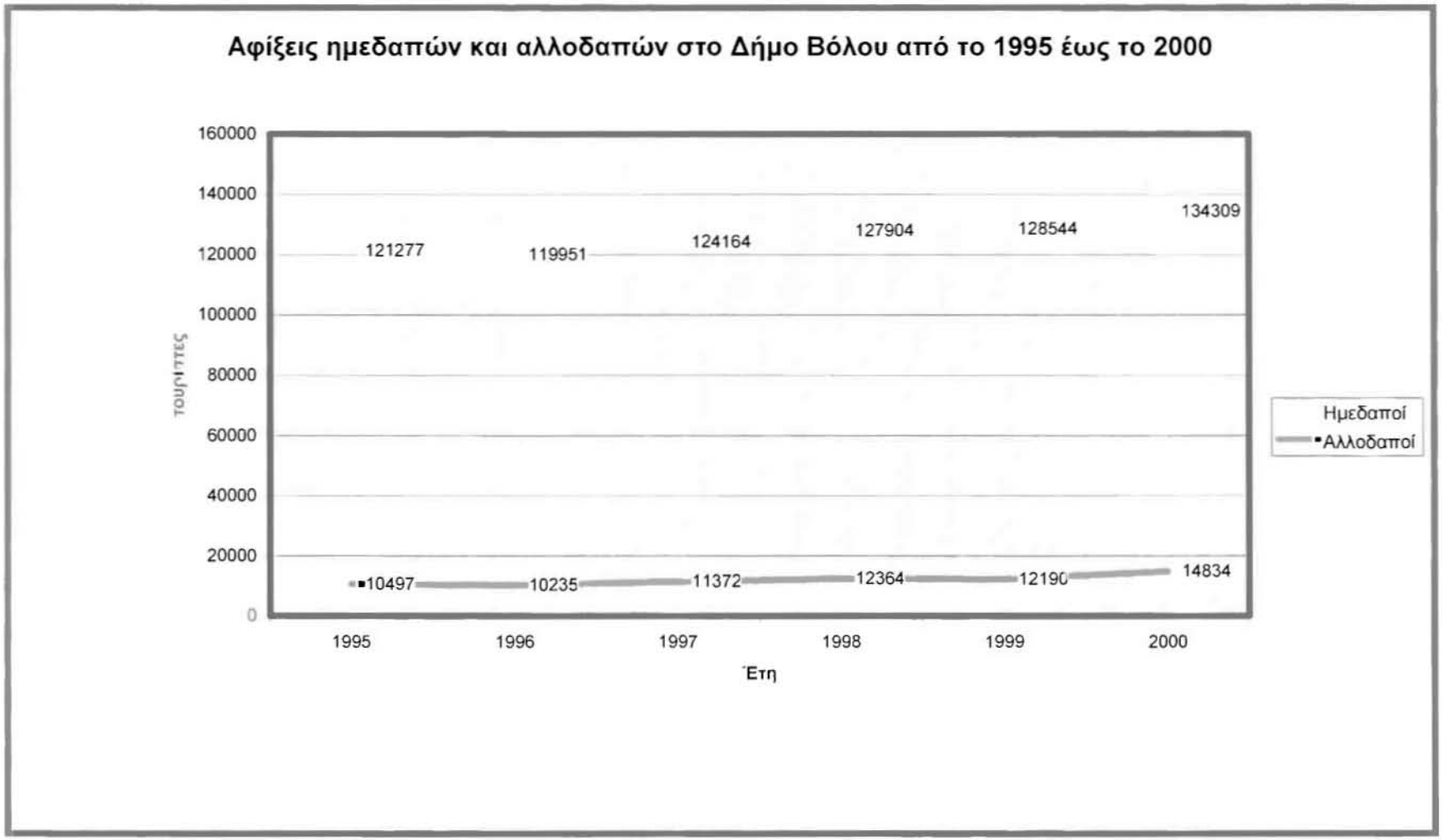

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία της Ένωσης Ξενοδόχων Μαγνησίας

Διάγραμμα 2.2. Διανυκτερεύσεις ημεδαπών και αλλοδαπών στο Δήμο Βόλου από το 1995 έως το 2000

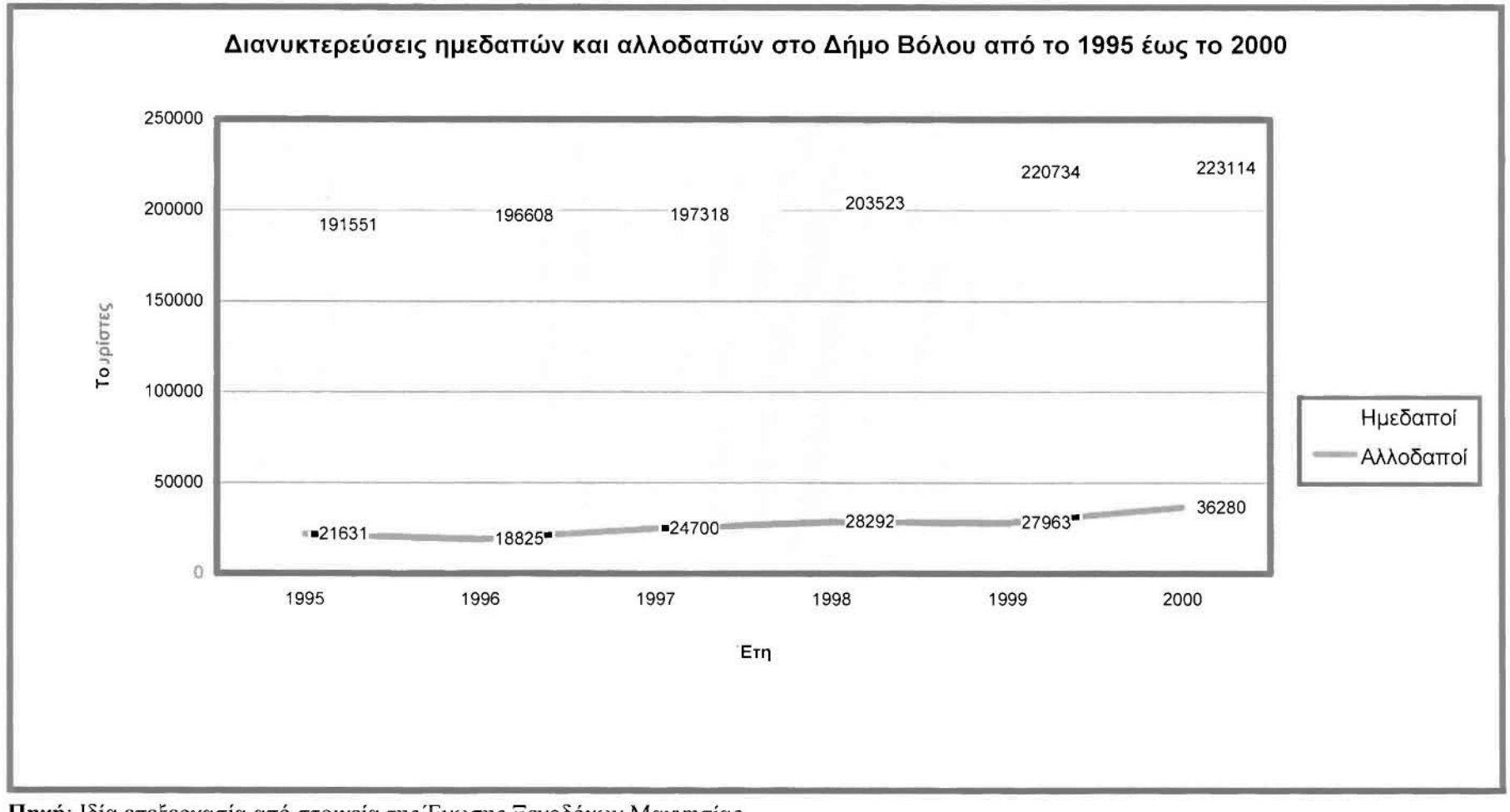

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία της Ένωσης Ξενοδόχων Μαγνησίας

2.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η «κεντρική» γεωγραφική θέση του Βόλου ως προς το σύνολο της χώρας και η τοποθέτησή του στον αναπτυξιακό άξονα Αθήνα – Θεσσαλονίκη δίνουν στο Βόλο ευνοϊκές προοπτικές ανάπτυξης.

Ο συνδυασμός βιομηχανίας και τουρισμού αποτελεί τη βασική ιδιομορφία του Βόλου. Η απασχόληση στο πολεοδομικό συγκρότημα Βόλου, όπως και σε όλη τη Μαγνησία χαρακτηρίζεται από πολυτομεακή δραστηριότητα με κύριους παραγωγικούς τομείς τον τριτογενή και το δευτερογενή. Θετικό στοιχείο είναι η μειωμένη ανεργία.

Η πόλη του Βόλου δε στερείται θετικών στοιχείων, όπως πολυλειτουργικότητα, ασφάλεια, ζωντάνια και απουσία θυλάκων αποκλεισμού. Η υπερσυγκέντρωση δραστηριοτήτων στο σημερινό κέντρο καθώς και η μεγάλη έλλειψη δημόσιων χώρων σε συνδυασμό με την κυριαρχική παρουσία του αυτοκινήτου και την πίεση στις υπάρχουσες υποδομές συντελούν στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Η ενασχόληση με τον αθλητισμό δεν είναι από τα δυνατά σημεία της πόλης παρόλο που υπάρχουν αρκετοί, καλά εξοπλισμένοι αθλητικοί χώροι διάσπαρτοι στο πολεοδομικό συγκρότημα. Η δημιουργία νέων και κυρίως η κατασκευή του Πανθεσσαλικού Αθλητικού Κέντρου αναμένεται δώσει νέα πνοή στην αθλητική δραστηριότητα της πόλης.

Η πολιτιστική δραστηριότητα στο Βόλο εξελίσσεται σε πολλούς χώρους και με πολλές μορφές διεκδικώντας σημαντική θέση στην κοινωνική ζωή της πόλης. Κρίνεται ότι έχει προοπτικές να αποτελέσει πόλο έλξης όχι μόνο για τους κατοίκους αλλά και για επισκέπτες της πόλης.

Σε ότι αφορά τον τουρισμό, ενώ η πόλη έχει τις προοπτικές, δε συγκρατεί ικανοποιητικό αριθμό επισκεπτών μη μπορώντας να συναγωνιστεί το αξιόλογο περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής. Το πολεοδομικό συγκρότημα Βόλου στερείται ξενοδοχειακού δυναμικού υψηλών προδιαγραφών και κυρίως ολοκληρωμένης πολιτικής για τη συγκράτηση του τουρισμού.

Ο Βόλος ως Ολυμπιακή Πόλη αποκτά τη δυνατότητα, μέσα από τα έργα που θα υλοποιηθούν, να αλλάξει την αστική του εικόνα διεκδικώντας ένα πιο σύγχρονο πρόσωπο. Η ανάγκη για συνολικές ρυθμίσεις γίνεται αντιληπτή σήμερα περισσότερο από ποτέ. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες δεν αποτελούν πανάκεια όμως μπορούν να δώσουν το έναυσμα για ένα συνολικό και ολοκληρωμένο σχεδιασμό του αστικού χώρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Γοσποδίνη, Α. (1999): «Η σύνταξη του χώρου ως μηχανισμός διάρθρωσης των κεντρικών λειτουργιών της πόλης: η περίπτωση του Βόλου» *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων.* Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας: Βόλος

Δέφνερ, Α. (1999): *Σχεδιασμός για τον Ελεύθερο Χρόνο - Πανεπιστημιακές Παραδόσεις*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας: Βόλος

Κουτσιανά, Ε. (2001): Αστικός Τουρισμός: μια δυναμικά αναπτυσσόμενη ειδική μορφή τουρισμού - Η περίπτωση του Βόλου - Ολυμπιακής πόλης 2004, Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Lynch, K. (1960): *The Image of the City*. The M.I.T. Press: Massachusetts

Μαλούτας, Θ. και Συνεργάτες. (1995): *Βόλος - Αναζήτηση της κοινωνικής ταυτότητας.* Εκδόσεις Παρατηρητής: Αθήνα

Στεφάνου, Ι. (2000): *Η φυσιογνωμία της ελληνικής πόλης.* Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο: Αθήνα

Συνέντευξη με τον υπάλληλο της ΔΗ.ΤΕ.Β. κ. Κουτσοδημήτρη Δ., στις 15 Ιουλίου 2003 στο κτίριο της ΔΗ.ΤΕ.Β. στο Πεδίο Άρεως Βόλου.

Χαστάογλου, Β. (2002): *Βόλος - Πορτραίτο της πόλης το 19ο και τον 20ο αιώνα.* Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου Βόλος

Ομιλία της Βίλμας Χαστάογλου με θέμα την «Πολεοδομική πορεία της πόλης του Βόλου» στις 8 Απριλίου 2003 στο κτίριο Παπαστράτου, στο Βόλο.

Αρχείο Ένωσης Ξενοδόχων Μαγνησίας

Αρχείο ΕΣΥΕ

www.periferiakianaptixi.gr/periferies/thesalia/index.html

www.volos-m.gr/cityguidenew/radio/polimas_oikon_zoi.htm

www.volos-m.gr/mun/athlitikos

www.volos-m.gr

www.travel.gr

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ

Εικόνα 2.1. Η «διαδρομή» της προκυμαίας του Βόλου

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 2.2. Η διαδρομή της παραλίας κατά μήκος του πάρκου του Αγίου Κωνσταντίνου

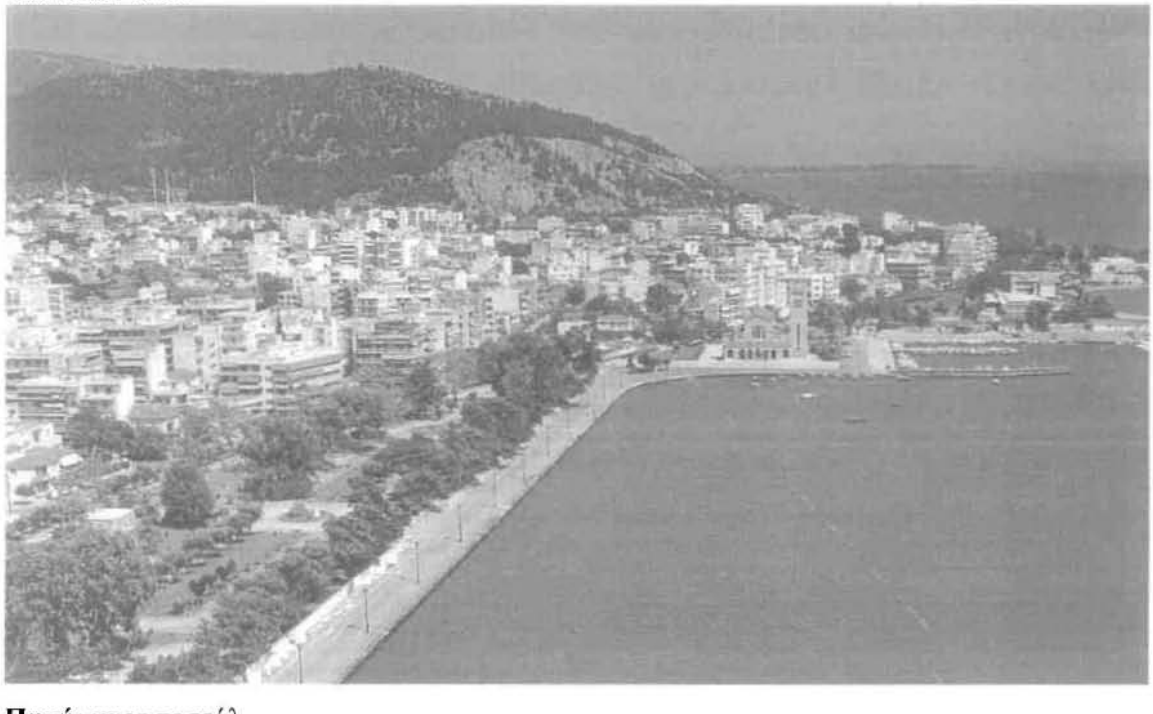

Πηγή: καρτ ποστάλ

Εικόνα 2.3. Η πόλη και το «όριο» της θάλασσας – άποψη από το δημαρχείο έως την αρχή της Ιάσονος

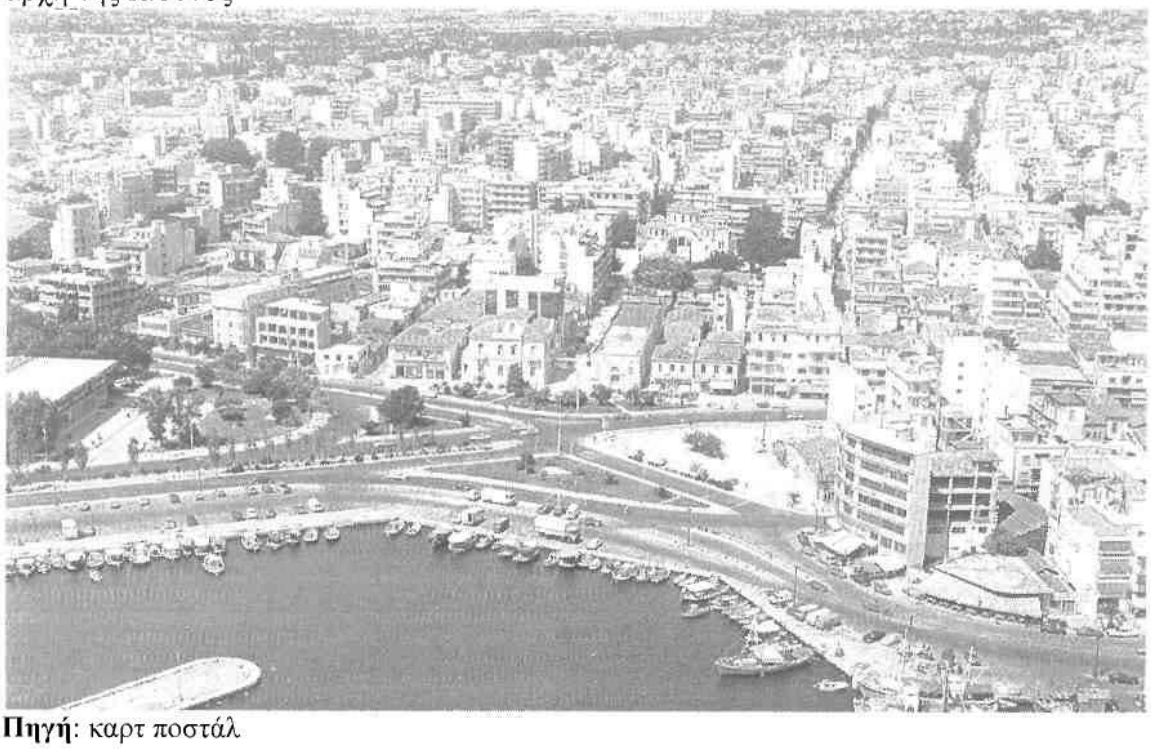

Πηγή: καρτ ποστάλ

Εικόνα 2.4. Η κοίτη του Κραυσίδωνα ως όριο των πολεοδομικών ενοτήτων Βόλου – Νέας Ιωνίας

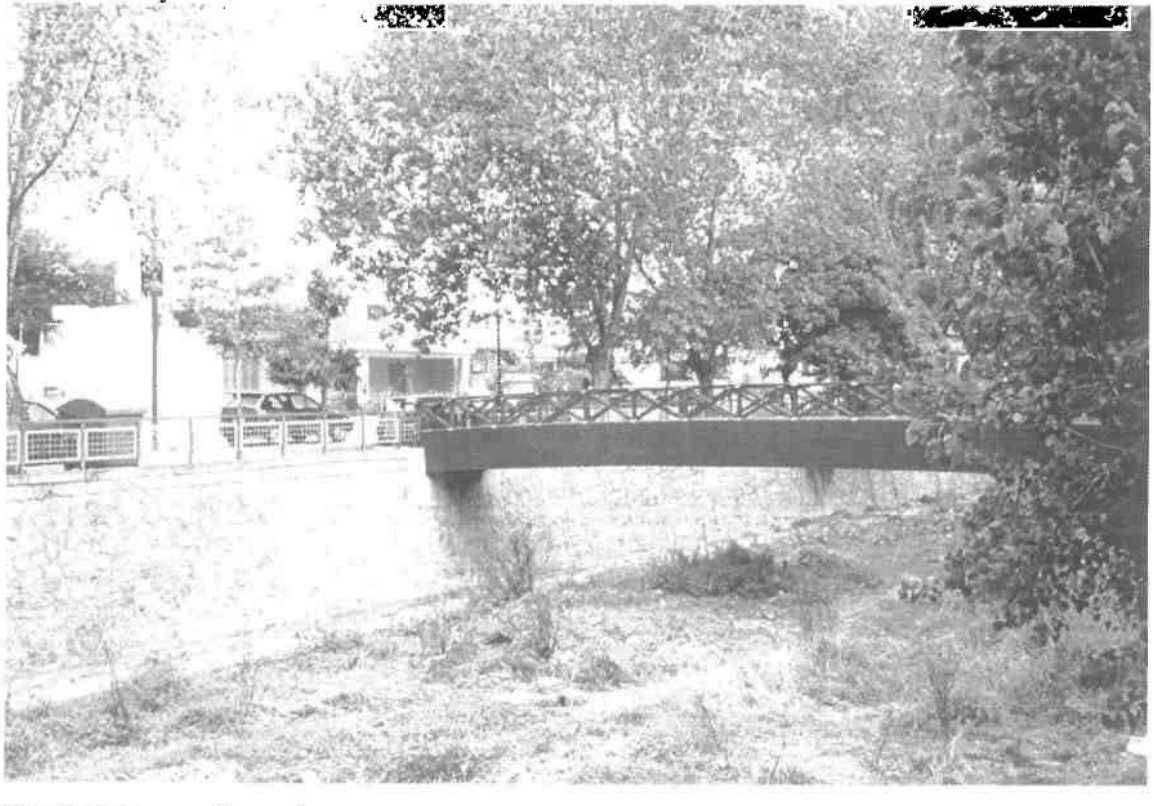

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 2.5. Ο «κόμβος» στην διασταύρωση Λαρίσης - Αθηνών

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 2.6. Το Κτίριο Παπαστράτου και η τοξωτή γέφυρα ως τοπόσημα

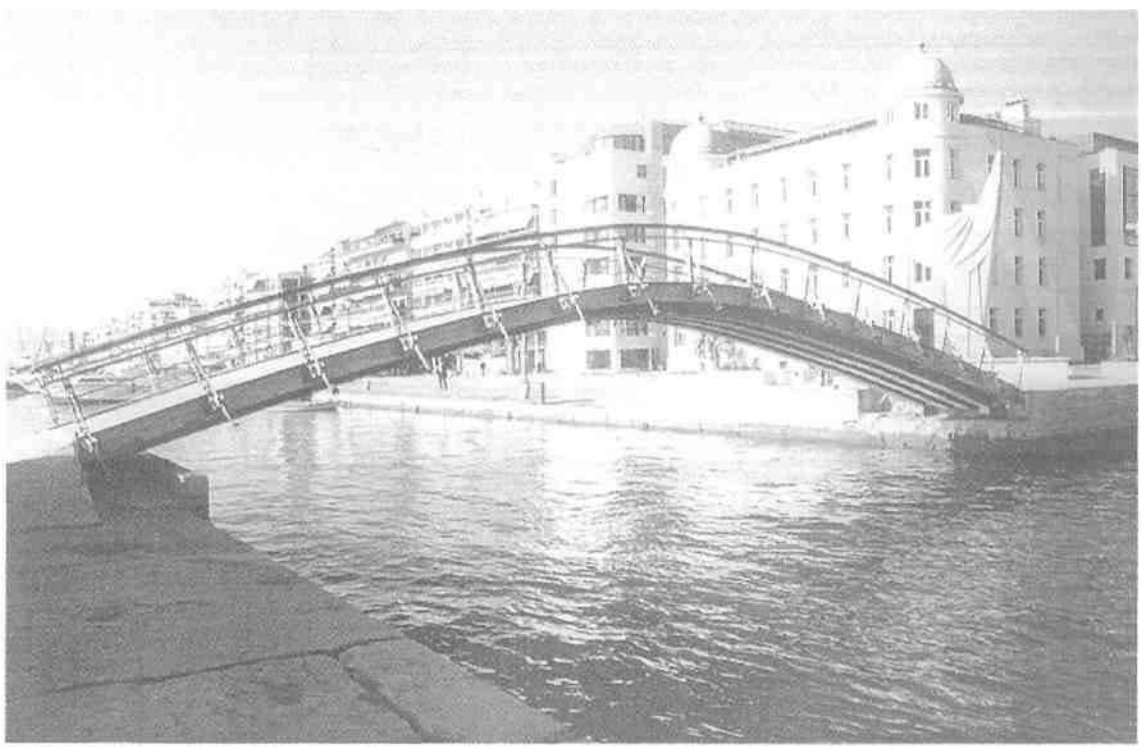

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 2.7. Το Δημαρχείο του Βόλου ως «τοπόσημο»

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΟΛΟΥ

3.1. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΛΛΑΔΑ 2004»

Η Ολυμπιακή Διοργάνωση στην Ελλάδα οργανώνεται και συντονίζεται μέσα από το Πρόγραμμα «ΕΛΛΑΔΑ 2004». Το Υπουργείο Πολιτισμού δια μέσου της Γενικής Γραμματείας Ολυμπιακών Αγώνων, έχει αναλάβει την ευθύνη του κεντρικού σχεδιασμού, συντονισμού και παρακολούθησης των έργων και δράσεων του Προγράμματος "Ελλάδα 2004", το οποίο αποτελεί βασικό πυλώνα της Ολυμπιακής προετοιμασίας, συνολικού προϋπολογισμού 432 δισεκατομμυρίων *δραχμών*. Ο προϋπολογισμός του Προγράμματος υπερβαίνει πολλά επιχειρησιακά, τομεακά και περιφερειακά, προγράμματα τόσο του Β' όσο και του Γ' ΚΠΣ. Είναι ενδεικτικό ότι αντιστοιχεί στο 13% των πόρων που θα διατεθούν μέσω του περιφερειακού σκέλους του Γ' ΚΠΣ εκτός Αττικής, κατά την περίοδο 2000-2006. Αν ληφθεί υπόψη ότι οι δαπάνες του "Ελλάδα 2004" αφορούν την περίοδο 2001-2003 (3 έτη), ενώ αυτές των ΠΕΠ την περίοδο 2000-2006 (7 έτη), η σύγκριση σε ετήσια βάση αυξάνει τη σημασία *του* Προγράμματος για την περιφέρεια.

Πρόκειται για μια παρέμβαση στις εκτός Αττικής περιοχές (εικόνα 3.1), που έχει σημαντική συμβολή στην περιφερειακή ανάπτυξη, μιας και θα διαχύσει τις θετικές επιπτώσεις από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων σε όλη τη χώρα και θα υπογραμμίσει την εθνική διάσταση των Αγώνων, εντάσσοντας την περιφέρεια στο Ολυμπιακό γίγνεσθαι. Αξίζει να σημειωθεί ότι για πρώτη φορά μια διοργανώτρια χώρα λαμβάνει αντισταθμιστικά μέτρα που να ενισχύουν και να ευνοούν άμεσα την υπόλοιπη χώρα. Συγκεκριμένα, το Πρόγραμμα έρχεται να αντισταθμίσει την πιθανή εύνοια της πρωτεύουσας, κυρίως στον τομέα των υποδομών, επιδιώκοντας η διοργάνωση των Αγώνων να ωφελήσει σημαντικά όχι μόνο την χώρα συνολικά αλλά και κάθε νομό της χώρας ξεχωριστά (Εργαστήριο Περιφερειακών και Οικονομικών Αναλύσεων και Προβλέψεων, 2002).

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι πέρα από την άμεση μεταφορά χρηματικών πόρων που θα γίνουν μέσω του Προγράμματος, θα υπάρξουν και σημαντικές δευτερογενείς πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στην περιφέρεια, μέσω π.χ. της αύξησης των τουριστικών ροών, που θα είναι συνέπεια αρκετών Υποπρογραμμάτων.

Το Πρόγραμμα **"ΕΛΛΑΔΑ 2004"** περιλαμβάνει 12 διαφορετικά και συμπληρωματικά Υποπρογράμματα, που όλα έχουν κρίσιμη σημασία:

Πίνακας 3.1. Τα υποπρογράμματα του «Ελλάδα 2004»

Α/Α	**Τίτλος Υποπρογράμματος**
1.	Έργα υποδομής στις πόλεις που θα φιλοξενήσουν τους προκριματικούς ποδοσφαίρου
2.	Δίκτυο προπονητηρίων
3.	Δίκτυο Ολυμπιακών προπονητηρίων
4.	Ολυμπιακή εκπαίδευση
5.	Υποδομές ασφάλειας
6.	Ολυμπιακή προβολή και ευαισθητοποίηση
7.	Πρόγραμμα για την αρχαία Ολυμπία
8.	Προβολή της χώρας - Πρόγραμμα αναβάθμισης τουριστικών περιοχών
9.	Έργα υποδομής - ανάπλασης "πυλών" της χώρας
10.	Πολιτιστική Ολυμπιάδα και "Ελλάδα 2004"
11.	Ολυμπιακό Φεστιβάλ Νέων
12.	Γιορτή του Ολυμπισμού

Πηγή: www.culture.gr

Ο σχεδιασμός των παραπάνω υποπρογραμμάτων περιλαμβάνει δύο φάσεις:

Φάση Α: Γενικός σχεδιασμός στρατηγικού χαρακτήρα, στο πλαίσιο του οποίου αποσαφηνίζονται οι στόχοι, οι ειδικότεροι άξονες και τα κριτήρια επιλογής έργων.
Φάση Β: Επιχειρησιακός σχεδιασμός, στο πλαίσιο του οποίου επιλέγονται συγκεκριμένα έργα (με βάση το στρατηγικό σχεδιασμό).

Η σταδιακή αυτή προσέγγιση συνδέεται με τις ιδιαιτερότητες των επιμέρους υποπρογραμμάτων (που περιλαμβάνουν έργα διαφόρων κατηγοριών και με διαφορετικούς ορίζοντες υλοποίησης), με τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους, καθώς και με τον αναγκαίο συντονισμό με άλλες παρεμβάσεις (όπως π.χ. την Πολιτιστική Ολυμπιάδα ή με τα έργα των ΠΕΠ). Στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού των Ολυμπιακών Αγώνων έχει οριστεί το Στρατηγικό Σχέδιο των Ολυμπιακών Αγώνων (master plan) το οποίο χωρίζεται σε 27 υποπρογράμματα και σύμφωνα με τις

κατευθυντήριες γραμμές αυτών καθορίζονται οι δράσεις των 12 υποπρογραμμάτων του «Ελλάδα 2004». Τα 27 υποπρογράμματα του master plan είναι τα παρακάτω:

1. Ολυμπιακές Εγκαταστάσεις
2. Σχεδιασμός
3. Εθελοντισμός
4. Περιβάλλον
5. Αθλήματα
6. Διαχείριση Ολυμπιακού Χωριού
7. Διαχείριση Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων
8. Ραδιοτηλεοπτική Μετάδοση
9. Λειτουργίες Τύπου
10. Μάρκετινγκ
11. Εικόνα και ταυτότητα
12. Εισιτήρια
13. Επικοινωνία
14. Τελετές
15. Πολιτισμός και Εκπαίδευση
16. Λαμπαδηδρομία
17. Φιλοξενία και Διαμονή
18. Διαπίστευση
19. Ασφάλεια
20. Μεταφορά, διακίνηση
21. Ιατρικές Υπηρεσίες
22. Διατροφή
23. Ολυμπιακή Οικογένεια
24. Τεχνολογία
25. Οικονομικές και Διοικητικές Υπηρεσίες
26. Νομικές Υπηρεσίες
27. Αγορές και εφοδιασμός (The Games, 2002)

Το Υπουργείο Πολιτισμού σε συνεχή συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (συναρμόδια κατά περίπτωση Υπουργεία, Περιφέρειες της χώρας, φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού), έχει ολοκληρώσει το σχεδιασμό του μεγαλύτερου μέρους των Υποπρογραμμάτων του Προγράμματος "Ελλάδα 2004".

Στην παρούσα φάση έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες ωρίμανσης της πλειοψηφίας των έργων που εντάσσονται στα παραπάνω Υποπρογράμματα, ενώ αρκετά από αυτά έχουν ήδη αρχίσει να κατασκευάζονται. Η ολοκλήρωση των έργων αυτών προβλέπεται να πραγματοποιηθεί μέχρι τον Απρίλιο του 2004.

Τα Υποπρογράμματα της "Πολιτιστικής Ολυμπιάδας" και της "Ολυμπιακής Παιδείας" υλοποιούνται από το 2001 με μία σειρά από δράσεις και εκδηλώσεις σε όλη την επικράτεια. Τα Υποπρογράμματα "Γιορτή του Ολυμπισμού", "Ολυμπιακή προβολή και ευαισθητοποίηση", "Ολυμπιακό Φεστιβάλ Νέων" θα υλοποιηθούν μετά το δεύτερο εξάμηνο του 2003. Στην παρούσα φάση εξειδικεύεται ο επιχειρησιακός σχεδιασμός τους.

Οι Περιφέρειες έχουν επιφορτισθεί με την παρακολούθηση των έργων που υλοποιούνται στο πλαίσιο του "Ελλάδα 2004" κατόπιν σχετικής συμφωνίας με το Υπουργείο Πολιτισμού. Το τελευταίο ενημερώνεται από τις Περιφέρειες για την πρόοδο του Προγράμματος, ενώ σε τακτά χρονικά διαστήματα πραγματοποιούνται Επιτροπές Παρακολούθησης υπό το Γενικό Γραμματέα Ολυμπιακών Αγώνων και το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας, στις οποίες αξιολογείται η πρόοδος στα έργα του Προγράμματος, επιλύονται τυχόν προβλήματα και λαμβάνονται οι απαραίτητες αποφάσεις (www.athens2004.gr).

3.2. ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Στις 2 Νοεμβρίου 2001 υπογράφτηκε Μνημόνιο Συναντίληψης και Συνεργασίας για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 μεταξύ του Δήμου Βόλου, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μαγνησίας, της Περιφέρειας Θεσσαλίας και του Οργανισμού «Αθήνα 2004». Μεταξύ άλλων το μνημόνιο περιλαμβάνει:

Συνεργασία στα προγράμματα επιλογής και κατάρτισης ανθρωπίνων πόρων και ειδικότερα επιλογής, κατάρτισης και φιλοξενίας εθελοντών.

Αναβάθμιση και χρήση χώρων στο άμεσο περιβάλλον των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων (αθλητικών και μη) και των προπονητικών κέντρων, καθώς και των εγκαταστάσεων φιλοξενίας, τουρισμού και αναψυχής του Δήμου και της Νομαρχίας για τις ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Διερεύνηση καταλληλότητας, προϋποθέσεων και λοιπών όρων διάθεσης και χρήσης ξενώνων, κατασκηνώσεων, αδόμητων εγκαταστάσεων και λοιπών αντίστοιχων

χώρων του Δήμου και της Νομαρχίας σε προγράμματα στέγασης και κάλυψης ποικίλων αναγκών σε χώρο της "ΑΘΗΝΑ 2004".

Συνεργασία στη διαμόρφωση προγράμματος πολιτισμού, τελετών και λοιπών πολιτιστικών εκδηλώσεων, ιδιαίτερα όσων έχουν στόχο την ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Συνεργασία σε θέματα μέριμνας και προσβασιμότητας των ατόμων με ειδικές ανάγκες, και γενικότερα των εμποδιζομένων ατόμων.

Συνεργασία στη διαδικασία προστασίας του ολυμπιακού συμβόλου (πέντε κύκλοι) και του εμβλήματος των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα (άσπρος κότινος σε μπλε φόντο), όλων των χρήσεων και εφαρμογών τους.

Συνεργασία στην εφαρμογή προγράμματος αισθητικών παρεμβάσεων, αναπλάσεων, κυκλοφοριακών ρυθμίσεων, πεζοδρομήσεων, επεμβάσεων στον αστικό εξοπλισμό, εξυγίανσης του δημόσιου χώρου, οπτικής απορρύπανσης, και γενικότερα βελτίωσης της εικόνας της πόλης για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

Συνεργασία σε θέματα δράσεων και υπηρεσιών που είναι αναγκαία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, όπως καθαριότητα, αστικό περιβάλλον, υπηρεσίες μεταφορών, φωτισμός, διαχείριση απορριμμάτων, γενική και ειδική σήμανση της πόλης, χάρτες, φιλοξενία και άλλα, στο μέτρο που αφορούν στις αρμοδιότητες του Δήμου και της Νομαρχίας. (www.volos-m.gr/volos2004/mnimonio.htm)

Ο σύνδεσμος μεταξύ της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων του «Ελλάδα 2004» και των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων των δύο Ολυμπιακών Δήμων του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου (εικόνα 3.3) είναι το Συντονιστικό Όργανο της Ολυμπιακής Πόλης του Βόλου το οποίο απαρτίζεται από τους Δημάρχους των δύο Δήμων και έναν εκπρόσωπο της Οργανωτικής Επιτροπής. Το Συντονιστικό Όργανο συστάθηκε το Ιούλιο του 2003 και μέσω αυτού έρχονται σε επαφή Κυβερνητικοί και Τοπικοί φορείς (Δερβένης, 2003)[1].

[1] Συντονιστής Λειτουργιών Ολυμπιακής Πόλης για το Βόλο

Πίνακας 3.2. Συγκεντρωτικός Πίνακας Ολυμπιακών Παρεμβάσεων Νομού Μαγνησίας

Α/Α	ΕΡΓΟ	Π/Υ (εκατ. ευρώ)	Π/Υ (δισ. δρχ.)
1.	**ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ**	**49,89**	**17**
1.1	Πανθεσσαλικό Στάδιο διεξαγωγής προκριματικών αγώνων ποδοσφαίρου	**49,89**	**17**
2.	**ΕΡΓΑ ΟΔΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ**	**40,7**	**13,87**
2.1	Περιφερειακή Οδός Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου	38	12,95
2.2	Κατασκευή γέφυρας στις Οδούς Γ. Δήμου - Παρασκευοπούλου στο χείμαρρο Κραυσίνδωνα	0,59	0,2
2.3	Μελέτη και έργο τουριστικού λιμένα Βόλου (αξιοποίηση αποθηκών)	2,11	0,72
3.	**ΕΡΓΑ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ**	**6,62**	**2,26**
3.1	Αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση της κεντρικής παράκτιας ζώνης Βόλου, από τελωνείο έως Γορίτσα	1,17	0,4
3.2	Αναβάθμιση της εισόδου της πόλης (κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, κατασκευές στον κόμβο Κραυσίνδωνα, κέντρο τουριστικής προβολής μετά του περιβάλλοντος χώρου)	1,76	0,6
3.3	Επέκταση και βελτίωση Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου	2,81	0,96
3.4	Ολοκλήρωση Συνεδριακού Κέντρου Ιεράς Μητρόπολης	0,88	0,3
4.	**ΕΡΓΑ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ**	**13,75**	**4,69**
4.1	Απαλλοτριώσεις στο Πανθεσσαλικό Αθλητικό Κέντρο (Π.Α.Κ.Θ)	6,91	2,36
4.2	Διαμόρφωση χώρων στάθμευσης στο ΠΑΚΘ	1,17	0,4
4.3	Ξενώνας αθλητών στο ΠΑΚΘ	2,35	0,8
4.4	Εξοπλισμός του Ξενώνα Αθλητών στο Πανθεσσαλικό Αθλητικό Κέντρο	0,38	0,13
4.5	Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου στο Πανθεσσαλικό Αθλητικό Κέντρο (πράσινο, τρόποι προσπέλασης)	2,93	1

5.	**ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΡΙΑ**	**	**
5.1	Εθνικό Στάδιο Βόλου	**	**
5.2	Γήπεδο Νεάπολης	**	**
5.3	Βοηθητικό Εθνικό Στάδιο Βόλου (αναπληρωματικό Ολυμπιακό προπονητήριο)	**	**
6.	**ΠΡΟ-ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΡΙΑ**	**1,58**	**0,54**
6.1	Δημοτικό Στάδιο Αλμυρού	0,37	0,13
6.2	Κλειστό Γυμναστήριο Δήμου Αλμυρού	0,14	0,05
6.3	Γήπεδο Αντισφαίρισης ΕΑΚ Βόλου	0,2	0,07
6.4	Κλειστό Γυμναστήριο ΕΑΚ Βόλου	0,3	0,1
6.5	Εθνικό Κολυμβητήριο ΕΑΚ Βόλου	0,22	0,08
6.6	Δημοτικό Κλειστό Γυμναστήριο Ν. Ιωνίας	0,34	0,12
7.	**ΔΙΚΤΥΟ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΡΙΩΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΝΟΜΟΥ**	**15,51**	**5,28**
8.	**ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ**	**29,35**	**10**
8.1	Πυροσβεστικό Σώμα	*	*
8.2	Λιμενικό Σώμα	*	*
8.3	Ελληνική Αστυνομία	*	*
9.	**ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΠΙΣΠΕΥΔΟΝΤΑΙ ΕΝΟΨΕΙ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΤΟΥ 2004**	**51,36**	**17,5**
9.1.	Αεροδρόμιο Νέας Αγχιάλου	11,74	4
9.2	Νομαρχιακό Γενικό Νοσοκομείο Βόλου	39,62	13,5
10.	**Οικοτουριστικό Πρόγραμμα για το Νομό Μαγνησίας ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004**	***	***
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΛΛΑΔΑ 2004» *	**107,51**	**36,63**
	(Δεν αθροίζονται τα 1 και 9)		
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	**208,76**	**71,13**

Πηγή: www.athens2004.gr

* Προς τελικό προσδιορισμό ανάλογα με την οριστικοποίηση του προγράμματος Ασφάλειας

** Ο προϋπολογισμός των έργων εξειδικεύεται από την Ειδική Υπηρεσία Ολυμπιακών Αθλητικών Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού

*** Εξειδικεύεται ο προϋπολογισμός

Στη συνέχεια παρατίθεται κατάταξη ανά Ολυμπιακό Υποπρόγραμμα και αναλυτικότερη παρουσίαση των προγραμματισμένων Ολυμπιακών Έργων στο Π.Σ. Βόλου.

3.2.1. ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΦΙΛΟΞΕΝΗΣΟΥΝ ΤΟΥΣ ΠΡΟΚΡΙΜΑΤΙΚΟΥΣ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ – ΒΟΛΟΣ

Προϋπολογισμός: € 42,259 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Υπουργείο Πολιτισμού – Ειδική Υπηρεσία Ολυμπιακών Έργων
Αρμόδιος φορέας: Υπουργείο Πολιτισμού

Στο Υποπρόγραμμα αυτό εντάσσεται η **Κατασκευή σύγχρονου Περιφερειακού Αθλητικού Κέντρου Θεσσαλίας (ΠΑΚΘ)** στη Νέα Ιωνία (εικόνα 3.5). Πρόκειται για ένα σύγχρονο και πλήρες αθλητικό συγκρότημα, το οποίο αποτελείται από δύο στάδια: ένα στάδιο Ολυμπιακών προδιαγραφών χωρητικότητας 21.000 θεατών, με στίβο ελαστικού τάπητα 8 διαδρομών και μεταλλικό στέγαστρο στο δυτικό τμήμα του και ένα μικρότερο, βοηθητικό στάδιο, επίσης, με στίβο ελαστικού τάπητα. Το Αθλητικό Κέντρο, το οποίο θα συνδέεται με τον περιφερειακό (εικόνα 3.4), θα περιλαμβάνει βοηθητικούς χώρους και εγκαταστάσεις καθώς επίσης και χώρους στάθμευσης (Μπαλής[2], 2003).

Ο προϋπολογισμός του έργου αγγίζει τα € 42.259.000 και ο φορέας κατασκευής είναι το Υπουργείο Πολιτισμού μέσω της Ειδικής Υπηρεσίας Ολυμπιακών Έργων με χρηματοδότηση από το ελληνικό δημόσιο και αναδόχους εταιρίες την Τεχνική Ολυμπιακή ΑΕ – Μοχλός ΑΕ και CYBARCO LTD – Αθηναϊκή Τεχνική ΑΕ. Οι εργασίες άρχισαν στις 28/3/2003 και προβλέπεται να ολοκληρωθούν τον Ιανουάριο του 2004, ενώ η μέχρι σήμερα πρόοδος εκτιμάται στο 32% του συνόλου του έργου (εικόνες 3.6, 3.7, 3.8, 3.9).

Στο Πανθεσσαλικό Στάδιο θα διεξαχθούν συνολικά 8 προκριματικοί αγώνες ποδοσφαίρου: 5 προκριματικοί ανδρών και 3 προκριματικοί γυναικών (Υπουργείο Πολιτισμού, Ειδική Υπηρεσία Ολυμπιακών Έργων, 2003).

[2] Αντιδήμαρχος Νέας Ιωνίας και υπεύθυνος Ολυμπιακών Έργων για το Δήμο Νέας Ιωνίας

3.2.2. ΔΙΚΤΥΟ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΡΙΩΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΝΟΜΟΥ

Προϋπολογισμός €15,510 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004
Αρμόδιος φορέας: Περιφέρεια Θεσσαλίας – Δήμοι Νομού Μαγνησίας

Το υποπρόγραμμα αυτό στοχεύει στη δημιουργία ενός δικτύου νέων αθλητικών εγκαταστάσεων σε ολόκληρη τη χώρα. Ο σχεδιασμός του προγράμματος έχει ολοκληρωθεί με τη συνεργασία της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, των Περιφερειών της χώρας και των φορέων Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού. Στο πλαίσιο του προγράμματος προβλέπεται η δημιουργία αθλητικών υποδομών σε κάθε Δήμο. Το μέγεθος και το είδος των εγκαταστάσεων εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από τον πληθυσμό του Δήμου, την υπάρχουσα αθλητική υποδομή, την αθλητική παράδοση, η οποία έχει αναπτυχθεί και τα ιδιαίτερα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Τα έργα του υποπρογράμματος «Δίκτυο Προπονητηρίων» στο Νομό μαγνησίας ανέρχονται σε περίπου εξήντα τρία (63) (*Βόλος, Ολυμπιακή πόλη*, Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ, 2003).

3.2.3. ΔΙΚΤΥΟ ΠΡΟΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΡΙΩΝ

Προϋπολογισμός: €1,610 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004
Αρμόδιος φορέας: Περιφέρεια Θεσσαλίας – Δήμοι Νομού Μαγνησίας

Με το πρόγραμμα αυτό κατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται τα παρακάτω προπονητήρια κατά την προολυμπιακή περίοδο:

- **Δημοτικό Στάδιο Αλμυρού (€ 0,37 *εκατομ.*)**

Κατασκευή εγκαταστάσεων για τα αθλήματα: τοξοβολία, ποδόσφαιρο

- **Κλειστό Γυμναστήριο Δήμου Αλμυρού (€ 0,14*εκατομ.*)**

Κατασκευή εγκαταστάσεων για τα αθλήματα: πετοσφαίριση, χειροσφαίριση, άρση βαρών

- **Γήπεδο Αντισφαίρισης ΕΑΚ Βόλου (€ 0,2*εκατομ.*)**

Κατασκευή εγκαταστάσεων για τα αθλήματα: αντισφαίριση

- **Κλειστό Γυμναστήριο ΕΑΚ Βόλου (€ 0,3*εκατομ.*)**

Κατασκευή εγκαταστάσεων για τα αθλήματα: άρση βαρών, καλαθοσφαίριση, πετοσφαίριση

- **Εθνικό Κολυμβητήριο ΕΑΚ Βόλου (€ 0,22*εκατομ.*)**

Κατασκευή εγκαταστάσεων για τα αθλήματα: συγχρονισμένη κολύμβηση, κολύμβηση, υδατοσφαίριση

- **Δημοτικό Κλειστό Γυμναστήριο Ν. Ιωνίας (€ 0,34*εκατομ.*)**

Κατασκευή εγκαταστάσεων για τα αθλήματα: καλαθοσφαίριση, πετοσφαίριση (www.athens2004.gr).

3.2.4. ΔΙΚΤΥΟ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΡΙΩΝ

Προϋπολογισμός: € 2,639 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Ολυμπιακός Προϋπολογισμός

Με το πρόγραμμα αυτό αναβαθμίζονται, ανακαινίζονται και βελτιώνονται τα παρακάτω προπονητήρια – γήπεδα, για την προπόνηση των ομάδων κατά την περίοδο των Ολυμπιακών αγώνων. Τα Ολυμπιακά προπονητήρια έχουν επιλεγεί με βάση τις προδιαγραφές που θέτει η Διεθνής Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία (FIFA) και η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (www.athens2004.gr).

- **Εθνικό Στάδιο Βόλου**
- **Γήπεδο Νεάπολης**
- **Βοηθητικό Εθνικό Στάδιο Βόλου (αναπληρωματικό Ολυμπιακό προπονητήριο)**

3.2.5. ΕΡΓΑ ΟΔΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Προϋπολογισμός: € 40,70 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004
Αρμόδιος φορέας: ΥΠΕΧΩΔΕ

Στο πρόγραμμα αυτό εντάσσονται τα παρακάτω έργα:

3.2.5.1. Η Περιφερειακή Οδός του Π.Σ. Βόλου (από Ανισόπεδο Κόμβο Λάρισας έως Κραυσίνδωνα) και συνδέσεις με το Πανθεσσαλικό Στάδιο

Το έργο αφορά στην οδική σύνδεση του Πανθεσσαλικού Σταδίου με την οδό Λαρίσης, μέσω της οποίας συνδέεται ο Βόλος με την ΠΑΘΕ (και μέσω αυτής με την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη). Περιλαμβάνει το τμήμα της Περιφερειακής Οδού του Βόλου από τον ανισόπεδο κόμβο με την οδό Λαρίσης (εικόνα 3.10) έως τον ανισόπεδο κόμβο Κραυσίνδωνα, στα βορειοδυτικά όρια του πολεοδομικού συγκροτήματος Βόλου. Το έργο μήκους 5,8χλμ, θα συνδεθεί με το τμήμα του περιφερειακού από Κραυσίνδωνα έως Γορίτσα, τμήμα το οποίο ήδη κατασκευάζεται. Επιπλέον, από τη μελέτη προβλέπονται όλες οι απαραίτητες συνδέσεις με το Πανθεσσαλικό Στάδιο καθώς και η αναβάθμιση του τοπικού οδικού δίκτυο. Προβλέπεται επίσης και ο ηλεκτροφωτισμός των κόμβων και η σήμανση της οδού (*Βόλος, Ολυμπιακή πόλη*, Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ, 2003).

Το έργο της παράκαμψης του Π.Σ. Βόλου (εικόνα 3.11) τείνει να αποτελέσει χρόνιο πρόβλημα της τοπικής κοινωνίας του Βόλου, αφού, όπως θα δούμε στο παρακάτω σύντομο ιστορικό, κλείνει ήδη 30 χρόνια συζήτησης. Ωστόσο η κατασκευή του κρίνεται απαραίτητη καθώς το κέντρο της πόλης εξυπηρετεί εκτός από την τοπική και την υπερτοπική κίνηση, αλλά και την κίνηση βαρέων οχημάτων προς το εργοστάσιο της ΑΓΕΤ Ηρακλής, δημιουργώντας έτσι σημαντικό κυκλοφοριακό φόρτο με όλα τα συνεπακόλουθα προβλήματα της κυκλοφοριακής συμφόρησης, της περιβαλλοντικής και αισθητικής υποβάθμισης, της ηχορύπανσης και των δυστυχημάτων (Μπακλατσή[3], 2003).

Ιστορικό

Η πρώτη αναφορά στον περιφερειακό δρόμο έγινε στις αρχές της δεκαετίας του 1970 στο πλαίσιο της ανάθεσης του Ρυθμιστικού Σχεδίου «Βόλος 2000» στο Γραφείο Μελετών «Θύμιος Παπαγιάννης & Συνεργάτες». Σε αυτή τη μελέτη, σύμφωνα με τους Ανατολίτη και Πολυδωρόπουλο (1997), αποτυπώθηκε η αρχική πορεία του άξονα, με τους βασικούς κόμβους και την πρόταση κατασκευής ενός τούνελ για τη διέλευση του λόφου της Γορίτσας. Η χάραξη ακολουθούσε τους παρόχθειους δρόμους του

[3] Τοπογράφος Μηχανικός – Πολεοδόμος, Τεχνικός Σύμβουλος Δήμου Βόλου

χειμάρρου Κραυσίνδωνα στο ίδιο επίπεδο με αυτούς. Σε όλο το εντός σχεδίου πόλεως μήκος προβλέπονταν εκατέρωθεν δύο λωρίδες κυκλοφορίας.

Κατά τις αρχές της δεκαετίας του 1980, προτάθηκε από το αρμόδιο Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) η κατασκευή ενός δρόμου που σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο που συντάχθηκε το 1985 προέβλεπε δύο δακτυλίους. Ένα μεγάλο δακτύλιο (που συμπίπτει με τη χάραξη της σημερινής περιφερειακής οδού) και ένα μικρό δακτύλιο που προέβλεπε άνοδο παράλληλα στον Κραυσίνδωνα και συνέχιση της κυκλοφορίας βαρέων οχημάτων μέσα από τις οδούς Αναλήψεως – Αγίου Δημητρίου – Σταδίου (Μπακλατσή, 2003).

Μετά από μεγάλες χρονικές καθυστερήσεις, το έργο της παράκαμψης του Π.Σ. Βόλου εντάχθηκε το 1993 στο ΠΕΠ Θεσσαλίας (Β' ΚΠΣ) με ενδεικτικό προϋπολογισμό 2 δις δραχμές, για να ξεκινήσει το πρώτο κομμάτι δρόμου, από το χείμαρρο Κραυσίνδωνα έως το λόφο της Γορίτσας. Τον Οκτώβρη του 1995 ανατέθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ στην ΟΔΟΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε. η εκπόνηση της πλήρους μελέτης της Περιφερειακής Οδού η οποία διήρκεσε μέχρι το 1998. Έτσι, ουσιαστικά, η διαδικασία της δημιουργίας αυτού του δρόμου ξεκινά στα τέλη του 1998, όπου μεταβιβάζονται 300 εκατομμύρια δραχμές από την Περιφέρεια Θεσσαλίας στο Δήμο Βόλου για την πληρωμή των πρώτων απαλλοτριώσεων ενός τμήματος του δρόμου από Κραυσίνδωνα έως Γορίτσα (Μπακλατσή, 2003).

Κατασκευή της παράκαμψης

Η Κατασκευή της Παράκαμψης Βόλου λόγω της μικρής αρχικής πίστωσης επιλέχθηκε να κατασκευαστεί κατά φάσεις και συγκεκριμένα σε τρία τμήματα:

Α. Τμήμα Κραυσίνδωνας – Γορίτσα

Β. Τμήμα Ανισόπεδος Κόμβος Οδού Λαρίσης – Κραυσίνδωνας

Γ. Τμήμα Γορίτσα - Αγριά

Για το **Τμήμα Α** (Κραυσίνδωνας – Γορίτσα) ο υπεύθυνος φορέας υλοποίησης είναι η Περιφέρεια Θεσσαλίας και η χρηματοδότηση της κατασκευής γίνεται από το Γ' ΚΠΣ – ΠΕΠ Θεσσαλίας. Για το Τμήμα αυτό έχει ολοκληρωθεί η πρώτη εργολαβία που χρηματοδοτήθηκε από το Β' ΚΠΣ, με ποσό 2 δις δραχμές, και έχουν κατασκευαστεί οι δύο γέφυρες Κραυσίνδωνα, Αναύρου, καθώς και έργα αποχέτευσης και οδοποιίας. Υπολείπονται σημαντικά ποσά (γύρω στα 1,2 δις δρχ.) που θα διατεθούν για τις απαλλοτριώσεις. Το συνολικό κόστος της κατασκευής του πρώτου τμήματος του έργου

θα φτάσει τα 5 δις από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους (Αρχείο Τεχνικής Υπηρεσίας Δήμου Βόλου).

Το **Τμήμα Β** (Ανισόπεδος Κόμβος Οδού Λαρίσης – Κραυσίνδωνας) έχει χαρακτηριστεί Ολυμπιακό Έργο διότι περιλαμβάνει συνδέσεις με το Πανθεσσαλικό Ολυμπιακό Στάδιο και θα κληθεί να εξυπηρετήσει τους αυξημένους κυκλοφοριακούς φόρτους τόσο κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων όσο και κατά τη μεταολυμπιακή περίοδο (εικόνα 3.14). Ο υπεύθυνος φορέας υλοποίησης είναι το ΥΠΕΧΩΔΕ και η χρηματοδότηση του έργου γίνεται μέσα από το Πρόγραμμα 'Ελλάδα 2004'. Η εργολαβία αφορά στο τμήμα από ανισόπεδο κόμβο Λαρίσης έως το χείμαρρο Κραυσίνδωνα, μήκους 5,8χλμ. Το έργο έχει εξασφαλισμένη πίστωση και για την κατασκευή, αλλά και για τις απαλλοτριώσεις και ο προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 15 δις δραχμές (13 δις για την κατασκευή και 2 δις για τις απαλλοτριώσεις). Σημειώνεται ότι στην παρούσα φάση, το έργο έχει μείνει στάσιμο λόγω της συνέχισης της διαδικασίας απαλλοτριώσεων. Μετά την εκδίκαση στο Πρωτοδικείο Βόλου για τον καθορισμό προσωρινής τιμής μονάδας, το συνολικό ποσό της αποζημίωσης για τους δικαιούχους ανέρχεται στα 20 δις, δηλαδή ξεπερνά κατά 7 δις το συνολικό προϋπολογισμό της κατασκευής του ίδιου του έργου (Μπακλατσή, 2003).

Για το **Τμήμα Γ** (Γορίτσα – Αγριά) ο υπεύθυνος φορέας υλοποίησης είναι το ΥΠΕΧΩΔΕ και η χρηματοδότηση γίνεται μέσω του Γ΄ ΚΠΣ – ΠΕΠ Θεσσαλίας. Ο προϋπολογισμός του έργου είναι: 12 δις δραχμές για την κατασκευή και 1 δις για τις απαλλοτριώσεις. Το έργο είναι σημαντικό γιατί με την ολοκλήρωσή και αυτού του τμήματος, ο δρόμος θα είναι ολοκληρωμένος, με είσοδο από την οδό Λαρίσης και έξοδο στην Αγριά Βόλου. Το έργο της Παράκαμψης του Βόλου όταν ολοκληρωθεί θα είναι η μεγαλύτερη οδική παρέμβαση στο Νομό Μαγνησίας ύψους 33 δις δραχμών, ενώ προβλέπεται να γίνουν σύγχρονα έργα ανισόπεδων κόμβων, τούνελ, κοιλαδογέφυρα καθώς και αντιπλημμυρικά έργα που θα βοηθήσουν στη βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη όλων των περιοχών του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου (Μπακλατσή, 2003).

3.2.5.2. Κατασκευή Γέφυρας στις οδούς Γ. Δήμου – Παρασκευοπούλου στο χείμαρρο Κραυσίνδωνα

Προϋπολογισμός: €0,587 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004
Αρμόδιος φορέας: Δήμος Βόλου

Πρόκειται για την κατασκευή λοξής γέφυρας υπεράνω του χειμάρρου Κραυσίνδωνα στην προέκταση της οδού Νεαπόλεως (εικόνες 3.20, 3.21, 3.22). Η γέφυρα συνδέει την οδό Γ. Δήμου με την οδό Παρασκευοπούλου (εικόνα 3.19) εξασφαλίζοντας, κατ'αυτό τον τρόπο, σύνδεση με το ΠΑΚΘ. Η οδογέφυρα διασταυρώνεται με γωνία 45° περίπου με τον άξονα του χειμάρρου Κραυσίνδωνα. Το ελεύθερο άνοιγμα της γέφυρας είναι 53μ. Το κατάστρωμα έχει πλάτος 8μ. και τα πεζοδρόμια πλάτος 1.65μ. Το συνολικό πλάτος της γέφυρας είναι 11.3μ. (Αρχείο Τεχνικής Υπηρεσίας Δήμου Βόλου).

3.2.5.3. Η αναβάθμιση του τουριστικού λιμένα

Προϋπολογισμός: €2,113 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004
Αρμόδιος φορέας: Οργανισμός Λιμένα Βόλου

Το έργο αυτό αφορά στη διαμόρφωση και στην αξιοποίηση με νέες χρήσεις των αποθηκών (εικόνα 3.28) που βρίσκονται στην κεντρική προβλήτα Βόλου. Προβλέπονται: α) βελτιώσεις της υπάρχουσας υποδομής σε θέματα εξυπηρέτησης επιβατών – εστιατόριο – αίθουσες επιβίβασης – αποβίβασης, χώροι στάθμευσης και στάσης επιβατών κ.α., β) εγκαταστάσεις για νέες γραμμές Πειραιά – Θεσσαλονίκης και νησιά Αιγαίου και γ) βελτίωση υποδομών για υποδοχή κρουαζιερόπλοιων (*Βόλος, Ολυμπιακή πόλη*, Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ, 2003).

Η μελέτη επανάχρησης των αποθηκών είναι από τη φύση της συνδυασμένη με τις γενικότερες επιλογές σχετικά με το ρυθμιστικό σχέδιο της ευρύτερης περιοχής του Κεντρικού Προβλήτα (εικόνες 3.24, 3.25), την οργάνωση κινήσεως των αυτοκινήτων και τις λειτουργίες επιβίβασης και αποβίβασης στα επιβατικά σκάφη.

Η επιφάνεια του κεντρικού προβλήτα στη σημερινή του μορφή είναι περίπου 33.600 m^2. Επί του προβλήτα αυτού βρίσκονται τέσσαρα κτίρια: δύο αποθήκες, η Αποθήκη Α' με επιφάνεια 3.700 m^2 και η Αποθήκη Β' με επιφάνεια 4.210 m^2, το κτίριο του λιμεναρχείου με συνολική επιφάνεια περίπου 1.000 m2 και καλυπτόμενη επιφάνεια 500 m^2 και το κτίριο του λιμενικού Ταμείου το οποίο έχει συνολική επιφάνεια ισογείου 870 m^2 και δύο επί πλέον όροφοι επιφανείας 650 m^2 περίπου ο καθένας (Αρχείο Τεχνικού Τμήματος Οργανισμού Λιμένα Βόλου).

Ο κεντρικός προβλήτας του λιμένα Βόλου εξυπηρετεί σήμερα υδροπτέρυγα στη νοτιοανατολική πλευρά του, συμβατικά οχηματαγωγά σκάφη στη νοτιοδυτική του πλευρά και κρουαζιερόπλοια στη βορειοδυτική του πλευρά. Τα κτίρια των αποθηκών υπολειτουργούν ενώ σε πλήρη λειτουργία βρίσκονται τα κτίρια του Οργανισμού Λιμένα Βόλου και του Λιμεναρχείου.

Στην Α' φάση η περίμετρος του προβλήτα παραμένει όπως είναι σήμερα. Τα κτίρια του Λιμενικού Ταμείου και του Λιμεναρχείου διατηρούν τις σημερινές τους χρήσεις, ενώ το κτίριο της αποθήκης Α' στεγάζει, στο μεν ισόγειο, τις λειτουργίες του επιβατικού σταθμού, στον δε δημιουργούμενο α' όροφο, ένα σύνολο κοινόχρηστων χώρων για την εξυπηρέτηση της πόλης του Βόλου καθώς και νέους γραφειακούς χώρους για τις ανάγκες του Οργανισμού Λιμένα. Οι νέοι χώροι του Οργανισμού Λιμένα έχουν δυνατότητα ανεξάρτητης πρόσβασης και σύνδεσης με το υπάρχον κτίριο του Οργανισμού Λιμένα. Και στις δύο περιπτώσεις διατηρείται, κατά το μάλλον ή ήττον, η περιμετρική κατασκευή και δημιουργούνται νέα στοιχεία με τη λογική του «κτιρίου μέσα σε κτίριο» ενώ αντικαθίστανται εξ ολοκλήρου οι κατασκευές των στεγών χωρίς όμως να αλλοιωθεί δομικά η σημερινή κλίμακα και μορφή των κτιρίων (Αρχείο Τεχνικού Τμήματος Οργανισμού Λιμένα Βόλου).

Στην Α' αυτή φάση ο προβλήτας εξυπηρετεί υδροπτέρυγα, συμβατικά οχηματαγωγά και κρουαζιερόπλοια όπως και σήμερα, αναδιαρθρώνεται όμως ριζικά το σύστημα εισόδου, κίνησης και αναμονής των αυτοκινήτων, όπως επίσης και το σύστημα κίνησης των επισκεπτών, των επιβατών και των άλλων χρηστών του προβλήτα (Αρχείο Τεχνικού Τμήματος Οργανισμού Λιμένα Βόλου).

Αναλυτικότερα, στη φάση αυτή προβλέπονται οι εξής χρήσεις με τις αντίστοιχες μικτές επιφάνειες χώρων (στις οποίες συμπεριλαμβάνονται εσωτερικοί χώροι κίνησης, χώροι υγιεινής, χώροι εξυπηρετήσεων και δομικά στοιχεία) :

Στη Στάθμη του ισογείου προβλέπονται:

- Αίθουσα αναμονής επιβατών επιφάνειας 2 x 710 μ^2
- Χώροι γενικών εξυπηρετήσεων και πληροφοριών όπως καταστήματα, τραπεζικά υποκαταστήματα, ταξιδιωτικά γραφεία και άλλα, επιφάνειας 480 μ^2.
- Χώροι κίνησης και στάσης των επιβατών, των συνοδών και των επισκεπτών επιφάνειας 1.800μ^2.

Στη Στάθμη του 1^{ου} ορόφου προβλέπονται:

- Χώροι πολιτιστικών δραστηριοτήτων

Αίθουσα αμφιθεάτρου 350 θέσεων με δυνατότητα λειτουργίας και ως αίθουσας κινηματογράφου επιφάνειας 1.000 μ^2

- Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων με δυνατότητα διαχωρισμού σε δύο ή τρεις μικρότερες αίθουσες επιφάνειας 480 μ^2.
- Εστιατόριο – Bar με βοηθητικούς χώρους επιφάνειας 450 μ^2.
- Χώροι κίνησης και στάσης των επιβατών, των συνοδών και των επισκεπτών επιφάνειας 1.300 μ^2.
- Χώροι γραφείων για τον Οργανισμό λιμένα επιφάνειας 470 μ^2

(Αρχείο Τεχνικού Τμήματος Οργανισμού Λιμένα Βόλου).

3.2.6. ΕΡΓΑ ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Προϋπολογισμός: € 6,95 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004

Στο πρόγραμμα αυτό εντάσσονται τα παρακάτω έργα:

3.2.6.1. Αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση της κεντρικής παράκτιας ζώνης Βόλου, από τελωνείο έως Γορίτσα

Προϋπολογισμός: €1,174 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004
Αρμόδιος φορέας: Δήμος Βόλου

Αντικείμενο του έργου είναι ο ανασχεδιασμός της κεντρικής παραλίας του Βόλου, με στόχο την αισθητική αναβάθμιση του κεντρικού μετώπου της πόλης, τον καθορισμό της μορφολογικής ταυτότητας του χώρου, τη λειτουργική του ένταξη στον πολεοδομικό ιστό και την επανάκτηση του δημόσιου χώρου. Η παρέμβαση περιλαμβάνει κυκλοφοριακές ρυθμίσεις (επίλυση του ζητήματος στάθμευσης και πρόσβασης των αυτοκινήτων στην περιοχή), χρήση υλικών και στοιχείων εξοπλισμού υψηλής ποιότητας και αισθητικής, διαμόρφωση πολυχρηστικού χώρου, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα για την υποδοχή διαφόρων δραστηριοτήτων και κοινωνικών εκδηλώσεων. Περιλαμβάνει επίσης, την ανάδειξη των υφιστάμενων δενδροστοιχιών και νέες φυτεύσεις, διαμόρφωσης των χώρων που αναπτύσσονται τα τραπεζοκαθίσματα, δημιουργία χώρου στάθμευσης για τα αυτοκίνητα οργάνωση πλατειών και χώρων κοινής χρήσης, βελτίωση και ενοποίηση όλης της προκυμαίας για τον περίπατο των πολιτών, αντικατάσταση της επίστρωσης και αστικός εξοπλισμός. Το έργο θα υλοποιηθεί σε δύο φάσεις. Από το Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004 θα υλοποιηθεί το έργο της ανάπλασης του τμήματος από Μπόρελ έως Φιλελλήνων (*Βόλος, Ολυμπιακή πόλη*, Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ, 2003).

3.2.6.2. Αναβάθμιση της εισόδου της πόλης (κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, κατασκευές στον κόμβο Κραυσίνδωνα, κέντρο τουριστικής προβολής μετά του περιβάλλοντος χώρου)

Προϋπολογισμός: €1,761 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004
Αρμόδιος φορέας: Δήμος Βόλου

Το έργο περιλαμβάνει τη διαπλάτυνση της υφιστάμενης γέφυρας στο χείμαρρο Κραυσίνδωνα, τη δημιουργία ενός νέου κόμβου στη συμβολή των οδών Αθηνών και Λαρίσης (εικόνα 3.17) καθώς και την αναδιάταξη των κόμβων στο τρίγωνο που δημιουργείται στην είσοδο της πόλης μεταξύ των οδών Αθηνών – Λαμπράκη – Αλμυρού – Σέκερη (εικόνες 3.15, 3.16, 3.18). Στην ίδια περιοχή βρίσκεται η είσοδος του Σταθμού Υπεραστικών Λεωφορείων. Προβλέπεται να γίνουν κυκλοφοριακές και αισθητικές παρεμβάσεις με στόχο την αναβάθμιση της εισόδου της πόλης. Στον ίδιο χώρο, στη Λεωφόρο Λαμπράκη, απέναντι από το σταθμό Αστικών και Υπεραστικών

Λεωφορείων προβλέπεται η δημιουργία **Κέντρου Τουριστικών Πληροφοριών** (εικόνα 3.29).

Το κτίριο βρίσκεται υπό κατασκευή (εικόνα 3.30) και ο καθορισμός της πλήρους λειτουργίας του και της χρήσης των ορόφων βρίσκεται υπό μελέτη. Η αποπεράτωσή του τοποθετείται χρονικά στην αρχή του πρώτου εξαμήνου του 2004. Στο κτίριο θα εγκατασταθούν δύο από τους τρεις τουριστικούς φορείς του ΠΣΒ, η Ένωση Ξενοδόχων Μαγνησίας και η *Δημοτική* Τουριστική Επιχείρηση Βόλου (Αρχείο Τεχνικής Υπηρεσίας Δήμου Βόλου).

3.2.6.3. Επέκταση και βελτίωση Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου

Προϋπολογισμός: €2,93 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004
Αρμόδιος φορέας: Δήμος Βόλου

Το Μουσείο του Βόλου (εικόνα 3.31) ιδρύθηκε το 1909 και διατηρεί πλούσια και ποικίλα εκθέματα που περιλαμβάνουν συλλογές ευρημάτων από ολόκληρη τη Θεσσαλία. Στο πλαίσιο των Ολυμπιακών Παρεμβάσεων προβλέπεται η επέκταση του μουσείου με την κατασκευή νέας πτέρυγας γραφείων, εκθεσιακών χώρων, αποθηκών και εργαστηρίων εμβαδού 2,885 τ.μ. (*Βόλος, Ολυμπιακή πόλη*, Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ, 2003).

3.2.6.4. Ολοκλήρωση Συνεδριακού Κέντρου Ιεράς Μητρόπολης

Προϋπολογισμός: €0,880 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004
Αρμόδιος φορέας: Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος

Το έργο αφορά στην επίπλωση, εξοπλισμό, στις ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις και στη διακόσμηση του Συνεδριακού Κέντρου της Ιεράς Μητρόπολης (*Βόλος, Ολυμπιακή πόλη*, Έκδοση της εφημερίδας *Πρώτη*, 2003). Το Συνεδριακό Κέντρο Ιεράς Μητρόπολης βρίσκεται σε απόσταση 6 χλμ. από την πόλη του Βόλου.

Πρόκειται για ένα ενιαίο κτίριο 6.000 τ.μ. σε έκταση 120 στρεμμάτων. Το κτίριο περιλαμβάνει μία αίθουσα αμφιθεάτρου 460 θέσεων με δυνατότητα μετάφρασης έξι γλωσσών, μία αίθουσα πολλαπλών χρήσεων 200 θέσεων με δυνατότητα μετάφρασης δύο γλωσσών και πέντε αίθουσες Τύπου των 30 θέσεων η κάθε μία. Επίσης, στο κτίριο στεγάζονται τρεις αίθουσες ηχογράφησης καθώς και αίθουσα διαδικτύου. Για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών διατίθενται τρεις αίθουσες εστιατορίου και χώρος στάθμευσης χωρητικότητας 200 Ι.Χ. και τριών λεωφορείων. Το Συνεδριακό Κέντρο αναλαμβάνει τη διεξαγωγή αλλά και τη διοργάνωση συνεδρίων και εκθέσεων καλύπτοντας και τη διοργάνωση δραστηριοτήτων και επισκέψεων συνεδριακού τουρισμού Επίσης, παρέχει τη δυνατότητα ενοικίασης των χώρων και των οπτικοακουστικών μέσων. Η επίπλωση και ο εξοπλισμός του Συνεδριακού Κέντρου αναμένεται να ολοκληρωθούν το Νοέμβριο του 2003 (Αρχείο Ιεράς Μητρόπολης Δημητριάδος).

3.2.7. ΕΡΓΑ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Προϋπολογισμός: € 13,75 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004
Αρμόδιος φορέας: Δήμος Ν. Ιωνίας

Στο πρόγραμμα αυτό εντάσσονται τα παρακάτω έργα:

3.2.7.1. Απαλλοτριώσεις στο Πανθεσσαλικό Αθλητικό Κέντρο (€ 6,911 *εκατομ.*)

Για την ολοκλήρωση του έργου απαιτούνται απαλλοτριώσεις έκτασης 100 στρεμμάτων, εντός των οποίων προβλέπονται χώροι στάθμευσης, χώροι πρασίνου και μια σειρά αθλητικών εγκαταστάσεων και κτιρίων εξυπηρέτησης. Ο αρμόδιος φορέας είναι ο Δήμος Νέας Ιωνίας.

3.2.7.2. Διαμόρφωση χώρων στάθμευσης στο ΠΑΚΘ (€ 1,174 *εκοτομ.*)

Το έργο περιλαμβάνει τους χώρους στάθμευσης συνολικού εμβαδού 20.000 τ.μ. *στο* ΠΑΚΘ Οι χώροι αυτοί κατανέμονται σε όλη την έκταση του Αθλητικού Κέντρου. Ο αρμόδιος φορέας είναι ο Δήμος Ν. Ιωνίας Βόλου.

3.2.7.3. Ξενώνας αθλητών στο ΠΑΚΘ (€ 2,348 *εκατομ.*)

Το έργο αυτό περιλαμβάνει εγκαταστάσεις συνολικού εμβαδού 2.300 τ.μ. οι οποίες θα μπορούν να φιλοξενούν περίπου 200 αθλητές με όλους τους απαραίτητους χώρους εξυπηρέτησης στο χώρο του ΠΑΚΘ Ο αρμόδιος φορέας είναι ο Δήμος Ν. Ιωνίας Βόλου.

3.2.7.4. Εξοπλισμός του ξενώνα αθλητών στο ΠΑΚΘ (€ 0,382 *εκατομ.*)

Το έργο αφορά στον εξοπλισμό του ξενώνα αθλητών στο ΠΑΚΘ *και θα* υλοποιηθεί μετά την κατασκευή των εγκαταστάσεων του ξενώνα. Ο αρμόδιος φορέας είναι ο Δήμος Ν. Ιωνίας Βόλου.

3.2.7.5. Διαμόρφωση περιβάλλοντα χώρου στο ΠΑΚΘ (€ 2,935 *εκατομ.*)

Με το έργο αυτό θα δημιουργηθούν χώροι πρασίνου και θα κατασκευαστούν δρόμοι προσπέλασης στο χώρο του ΠΑΚΘ Ο αρμόδιος φορέας είναι ο Δήμος Ν. Ιωνίας Βόλου (Μπαλής, 2003).

3.2.8. ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Προϋπολογισμός: € 29,35 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004
Αρμόδιος φορέας: Υπουργείο Δημόσιας Τάξης

Το πρόγραμμα αυτό εντάσσεται στο πλαίσιο του Στρατηγικού Σχεδίου Ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων και περιλαμβάνει την αγορά σύγχρονου υλικού και εξειδικευμένου τεχνολογικά εξοπλισμού (νέα οχήματα, ειδικά οχήματα, πυροσβεστικά πλοία, εξειδικευμένες συσκευές ασφαλείας κ.α.) για τις παρακάτω υπηρεσίες:

- **Πυροσβεστικό Σώμα**
- **Λιμενικό Σώμα**
- **Ελληνική Αστυνομία**

Τα προγράμματα για την ασφάλεια των Ολυμπιακών Πόλεων που περιλαμβάνουν δράσεις της Ελληνικής Αστυνομίας, του Λιμενικού και του Πυροσβεστικού Σώματος έχουν ολοκληρωθεί αλλά παραμένουν απόρρητα. Η

παραλαβή των μέσων ασφαλείας θα γίνεται σταδιακά από το δεύτερο εξάμηνο του 2003 έως το πρώτο εξάμηνο του 2004 (www.athens2004.gr).

3.2.9. ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΠΙΣΠΕΥΔΟΝΤΑΙ ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Προϋπολογισμός: € 51,36 εκατομμύρια
Χρηματοδότηση: ΠΕΠ Θεσσαλίας

3.2.9.1. Αεροδρόμιο Νέας Αγχιάλου

Αρμόδιος φορέας: Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ)
Προϋπολογισμός: € 11,739 εκατομμύρια

Μέχρι το καλοκαίρι του 2004 προβλέπεται να έχει ολοκληρωθεί το νέο δάπεδο αεροσκαφών. Ως κτίριο επιβατών κατά τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 θα χρησιμοποιηθεί το υφιστάμενο κτίριο της Πολεμικής Αεροπορίας, ενώ η πρόσβαση από και προς το Αεροδρόμιο θα γίνεται από το υφιστάμενο οδικό δίκτυο (*Βόλος, Ολυμπιακή πόλη*, Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ, 2003).

3.2.9.2. Νομαρχιακό Γενικό Νοσοκομείο Βόλου

Αρμόδιος φορέας: ΔΕΠΑΝΟΜ ΑΕ – Υπουργείο Υγείας
Προϋπολογισμός: € 39,618 εκατομμύρια

Το Γενικό Νοσοκομείο Βόλου (εικόνα 3.32) προβλέπεται να καλύψει ανάγκες νοσοκομειακής περίθαλψης αθλητών, επισκεπτών και μελών της ολυμπιακής οικογένειας. Οι παρεμβάσεις που πρόκειται να γίνουν αφορούν στην αποπεράτωση οικοδομικών – ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών και εργασιών του περιβάλλοντα χώρου και στην προμήθεια και εγκατάσταση ιατρικού και ξενοδοχειακού εξοπλισμού της νέας πτέρυγας. Η νέα πτέρυγα του νοσοκομείου αποτελείται συνολικά από δέκα ορόφους, από τους οποίους οι δύο υπόγειοι και οι οκτώ υπέργειοι, ενώ έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να λειτουργήσει ως ανεξάρτητο νοσοκομείο.

Έχουν ξεκινήσει οι εργασίες από την ανάδοχο εταιρία του έργου «Κ/Ξ ΓΕΚΑΤ – ΓΝΩΜΩΝ – ΚΟΡΩΤΗΣ – ΙΡΙΣ». Η ολοκλήρωση των παρεμβάσεων που απαιτούνται για τη διεξαγωγή δοκιμαστικών Αγώνων (Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών, ειδικές μονάδες και εξωτερικά ιατρεία) προβλέπεται για το Δεκέμβρη του 2003. Η ολοκλήρωση των οικοδομικών εργασιών προβλέπεται για τον Ιούλιο του 2004 (*Βόλος, Ολυμπιακή πόλη*, Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ, 2003).

3.2.9.3. Οικοτουριστικό Πρόγραμμα για το Νομό Μαγνησίας εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004

Προϋπολογισμός: Προς προσδιορισμό

Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ 2004

Αρμόδιος φορέας: Υπουργείο Ανάπτυξης

Η ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΕ στο πλαίσιο της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 ανέλαβε την εκπόνηση μιας μελέτης για λογαριασμό της Γενικής Γραμματείας Τουρισμού, με θέμα την «Ανάπτυξη οικοτουριστικών διαδρομών και προορισμών πλησίον των 6 Ολυμπιακών Πόλεων». Με την εκπόνηση της μελέτης πρόκειται να δοθεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο ανάπτυξης, οργάνωσης και προώθησης των οικοτουριστικών δραστηριοτήτων μεταξύ άλλων και στο Νομό Μαγνησίας Προβλέπεται επίσης να δοθεί ένα ολοκληρωμένο επιχειρησιακό σχέδιο καθώς και οι θεσμικές, κανονιστικές και διοικητικές ενέργειες που απαιτούνται για την επιτυχή εφαρμογή των οικοτουριστικών δραστηριοτήτων και τη μακροχρόνια λειτουργία τους.
Για την ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλίας, με κέντρο το Βόλο έχουν συμπεριληφθεί στη μελέτη οι περιοχές:

- Μετέωρα – Ορεινός Όγκος Τρικάλων
- Άγραφα
- Λίμνη Πλαστήρα
- Πήλιο
- Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Σποράδων

Για τις περιοχές αυτές θα εκπονηθεί οικοτουριστικό οδηγός και θα εκδοθεί έντυπο υλικό. Επίσης, έχουν ανατεθεί μια σειρά δράσεων ώστε να προβληθούν τα οικοτουριστικά χαρακτηριστικά των περιοχών που βρίσκονται πλησίον των 6 Ολυμπιακών Πόλεων:

- Δράσεις ενημέρωσης τοπικών φορέων

- Εκδηλώσεις ανάδειξης φυσικού περιβάλλοντος και προβολής οικοτουριστικών προγραμμάτων
- Προβολή και προώθηση οικοτουρισμού με χρήση διαφόρων μέσων πληροφόρησης (CD-roms, Info-kiosks, δημιουργία ιστοσελίδας κτλ) (ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΕ).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 3ου ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Ανατολίτη, Ζ. και Πολυδωρόπουλος, Ι. (1997): Πολυκριτιριακή αξιολόγηση του περιφερειακού αυτοκινητοδρόμου του Βόλου. Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ (2003): *Βόλος, Ολυμπιακή πόλη*, Εκδόσεις Επικοινωνία, Βόλος

Εργαστήριο Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων και Προβλέψεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2002): *Οι χωρικές και αναπτυξιακές επιπτώσεις του προγράμματος "ΕΛΛΑΔΑ 2004"*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος

Σκύφτας, Φ. (2002): «Το όραμα που έγινε πραγματικότητα». Περιοδική έκδοση *The Games*, τεύχος 16. Ανεξάρτητη έκδοση της LIBERIS ATHENS. Αθήνα.

Τεχνικό Τμήμα Οργανισμού Λιμένα Βόλου (2001): *Τεχνική Έκθεση Προκαταρκτικής Μελέτης για τη Διαμόρφωση και αξιοποίηση των Ανατολικών Αποθηκών του Κεντρικού Προβλήτα.* Βόλος

Συνέντευξη με την Τοπογράφο Μηχανικό - Πολεοδόμο, Τεχνική Σύμβουλο Δήμου Βόλου, κ. Μπακλατσή Γ., στις 17 Απριλίου 2003 στο Δημαρχείο Βόλου

Συνέντευξη με τον αντιδήμαρχο Νέας Ιωνίας και υπεύθυνο Ολυμπιακών Έργων κ. Μπαλή Μ., στις 2 Μαΐου 2003 στο Δημαρχείο Νέας Ιωνίας.

Υπουργείο Πολιτισμού, Ειδική Υπηρεσία Ολυμπιακών Έργων (2003): Ενημερωτικό φυλλάδιο για το Πανθεσσαλικό Στάδιο Βόλου

Αρχείο Τεχνικής Υπηρεσίας Δήμου Βόλου

Αρχείο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΕ

Αρχείο Ιεράς Μητρόπολης Δημητριάδος

www.culture.gr

www.athens2004.gr

www.volos-m.gr/volos2004

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ

Εικόνα 3.1. Οι Ολυμπιακές Πόλεις

Πηγή: www.athens2004.gr

Εικόνα 3.2. Ο νομός Μαγνησίας

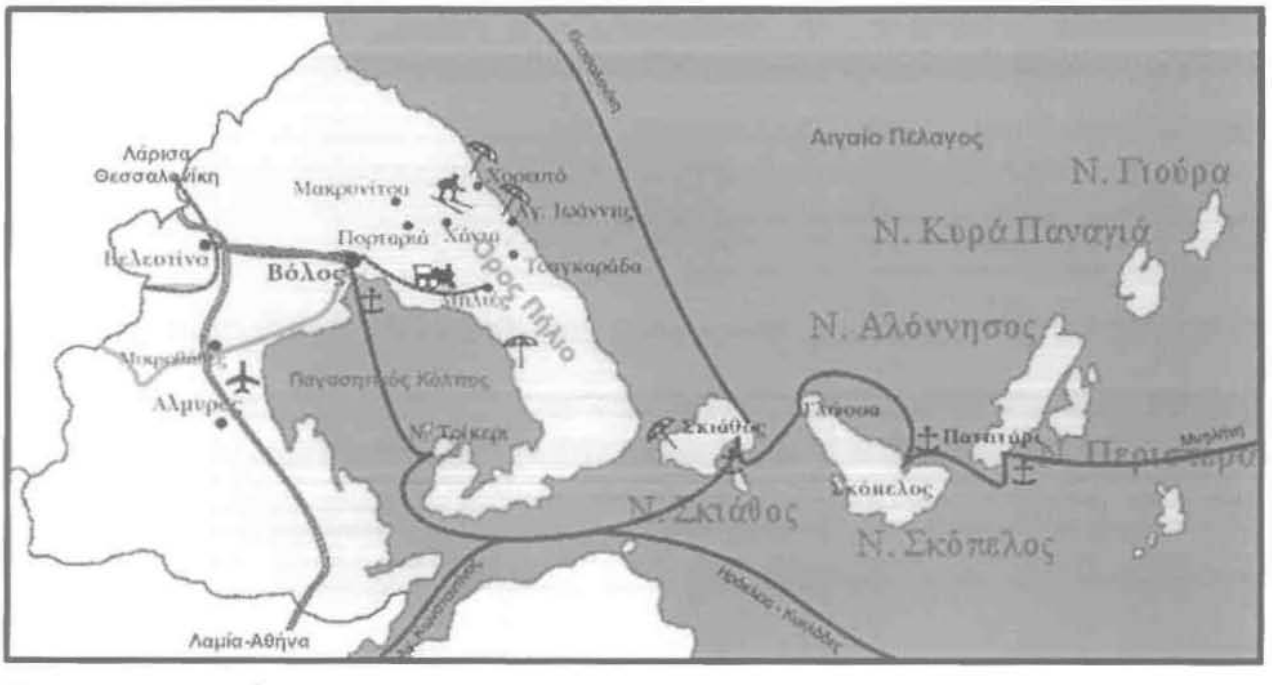

Πηγή: www.magnesia.gr

Εικόνα 3.3. Το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου

Πηγή: www.volos-m.gr

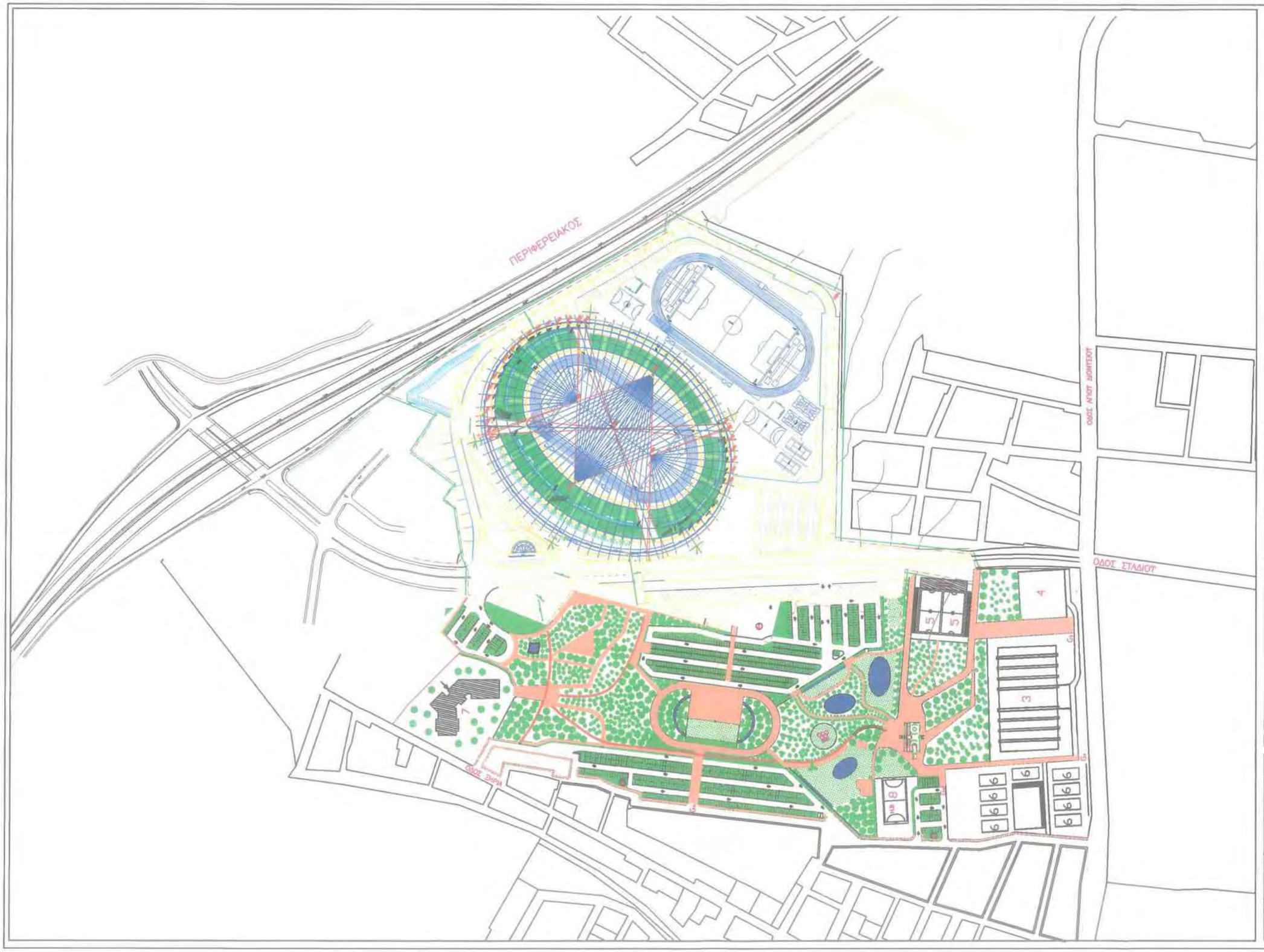

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1 ΣΤΑΔΙΟ ΠΑΝΘΕΣΣΑΛΙΚΟ
2 ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΙΟ
3 ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΡΙΟ - ΚΑΤΑΔΥΤΗΡΙΟ
4 ΚΛΕΙΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ
5 ΓΗΠΕΔΑ 5Χ5
6 ΓΗΠΕΔΑ ΤΕΝΙΣ
7 ΞΕΝΩΝΑΣ ΑΘΛΗΤΩΝ
8 ΓΗΠΕΔΟ ΧΕΙΡΟΣΦΑΙΡΑΣ
R ΧΩΡΟΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ

PARKIN
ΧΩΡΟΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΠΛΑΚΟΣΤΡΩΜΕΝΕΣ
ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΟΙ
ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΙ
ΛΙΜΝΕΣ - ΣΥΝΤΡΙΒΑΝΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 2004

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ
ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ
ΒΟΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ:

ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΙΟΣ
ΨΥΧΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

ΑΘΗΝΑ ΜΑΝΤΙΔΗ

ΘΕΜΑ ΣΧΕΔΙΟΥ:

ΠΑΝΘΕΣΣΑΛΙΚΟ
ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΧΕΔΙΟΥ:

1:1.000

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ 1	ΠΗΓΗ: ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΗΜΟΥ Ν. ΙΩΝΙΑΣ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2000

Εικόνα 3.4. Μακέτα του Πανθεσσαλικού Αθλητικού Κέντρου
(Διακρίνονται οι συνδέσεις με την περιφερειακή οδό)

Πηγή: Αρχείο Δήμου Νέας Ιωνίας

Εικόνα 3.5. Εξωτερική Όψη του Πανθεσσαλικού Αθλητικού Κέντρου

Πηγή: Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ «Βόλος, Ολυμπιακή Πόλη»

Εικόνα 3.6. Όψη του ΠΑΚΘ κατά την περίοδο κατασκευής του το Μάιο του 2003

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.7. Άποψη του εργοταξίου στο ΠΑΚΘ – Ιούνιος 2003

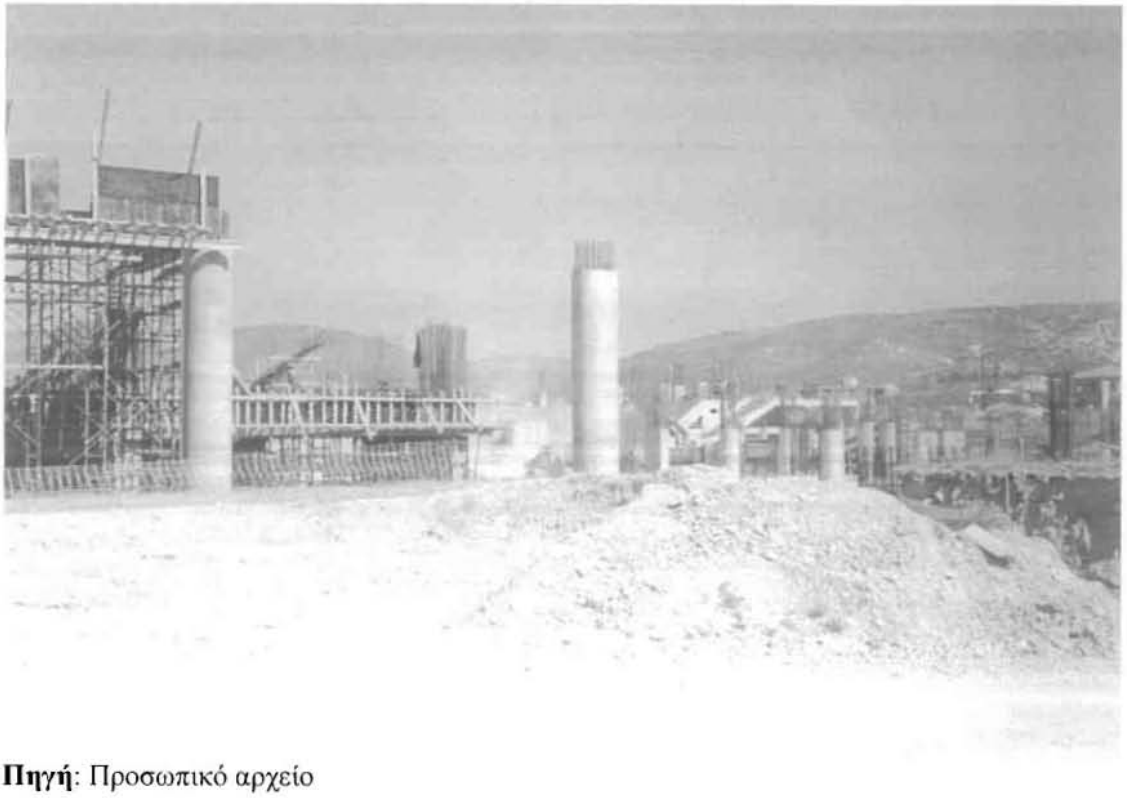

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.8. Άποψη του εργοταξίου στο ΠΑΚΘ – Ιούνιος 2003

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.9. Κατασκευή κερκίδας του σταδίου στο ΠΑΚΘ – Ιούνιος 2003

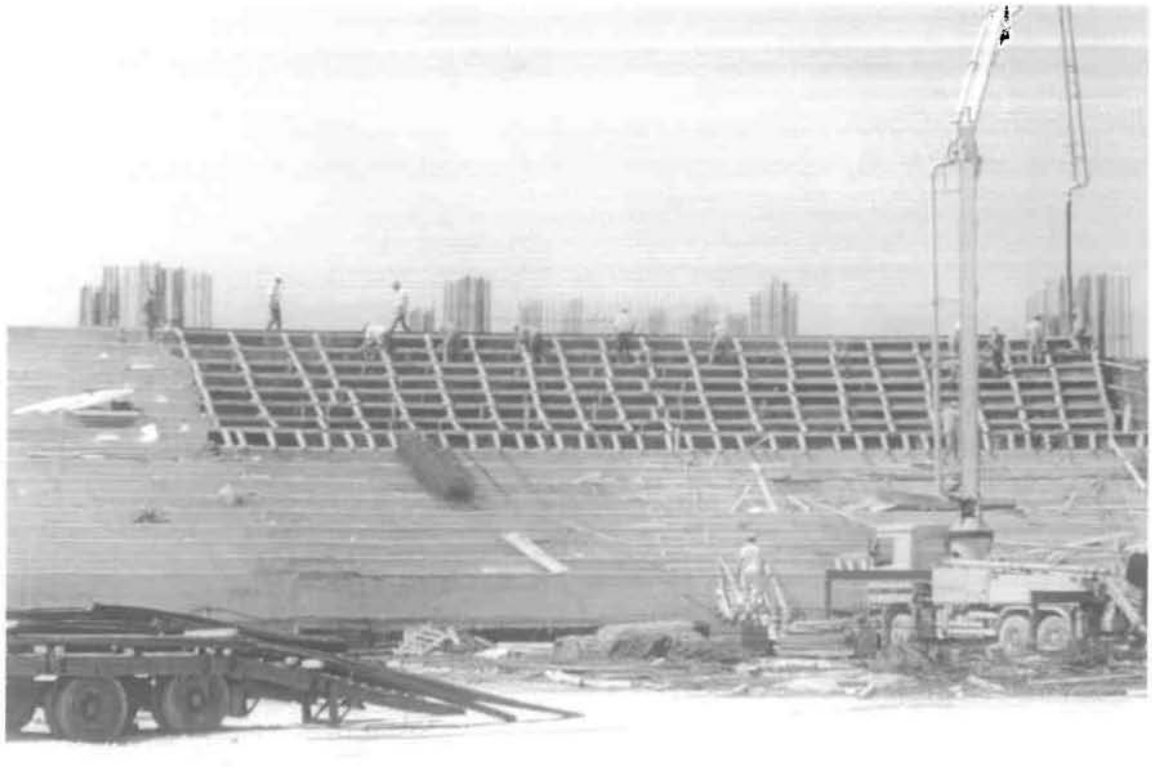

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.10. Ολοκλήρωση της στέγης του ΠΑΚΘ το Σεπτέμβρη του 2003

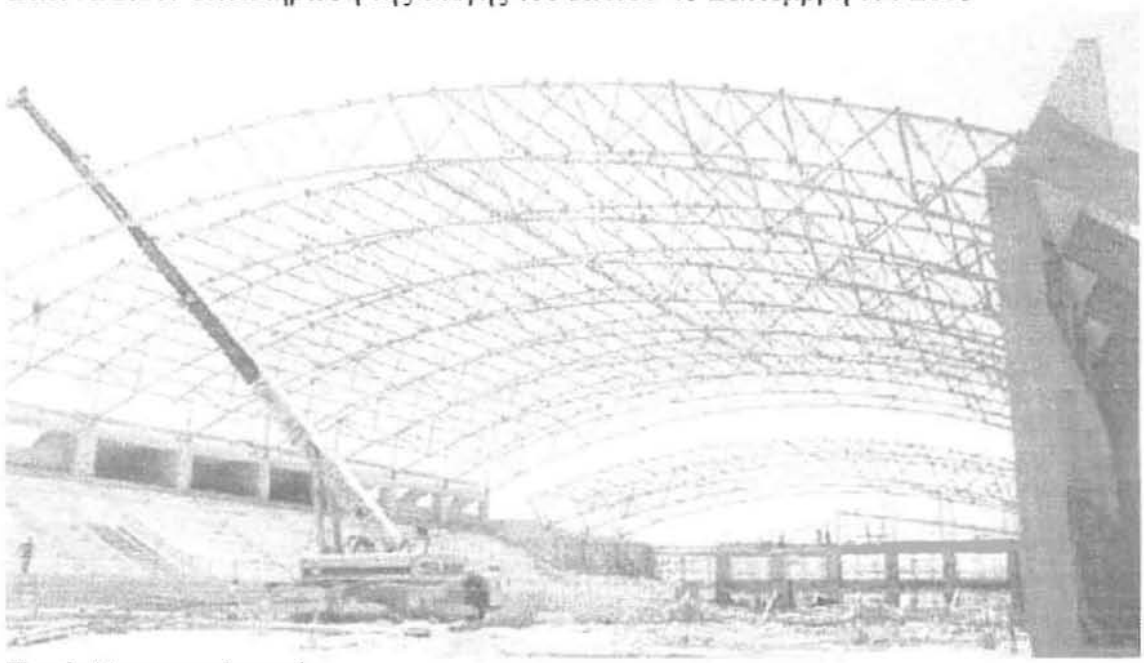

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.11. Κατασκευή της πεζογέφυρας του ΠΑΚΘ το Σεπτέμβρη του 2003

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.12. Κυκλοφοριακό διάγραμμα ανισόπεδου κόμβου Λαρίσης

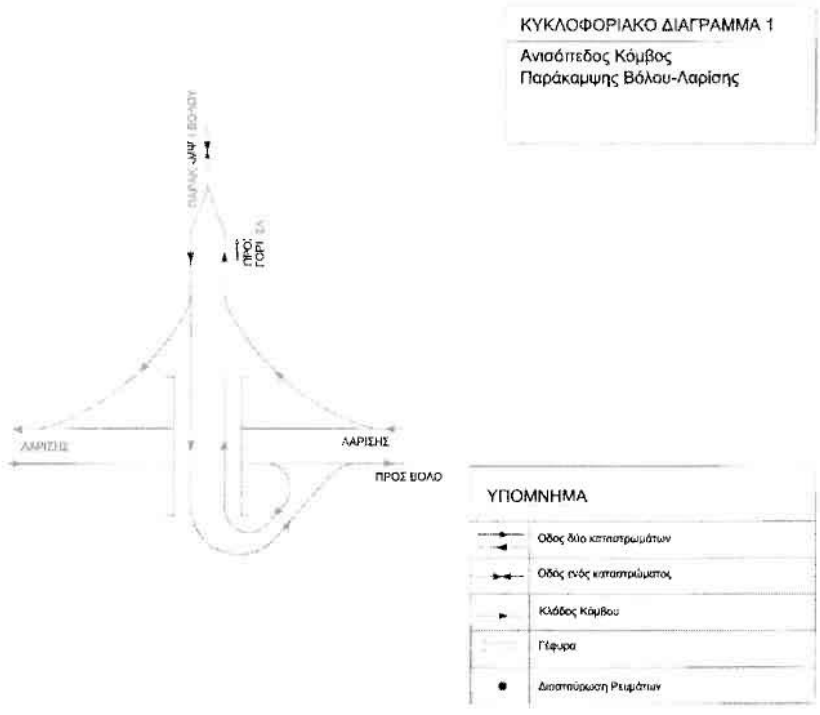

Πηγή: Γενική Μελέτη Μεταφορών και Κυκλοφορίας της Πόλης του Βόλου, 1999

Εικόνα 3.13. Προτεινόμενα νέα οδικά έργα της Κυκλοφοριακής Μελέτης και η χάραξη της Περιφερειακής Οδού

Πηγή: Γενική Μελέτη Μεταφορών και Κυκλοφορίας της Πόλης του Βόλου, 1999

Εικόνα 3.14. Η χάραξη της Περιφερειακής Οδού με τις εναλλακτικές λύσεις

Πηγή: Καλογήρου και Σγούρας, 2002

Εικόνα 3.15. Η χάραξη της Περιφερειακής Οδού με τις θέσεις των ισόπεδων και των ανισόπεδων κόμβων

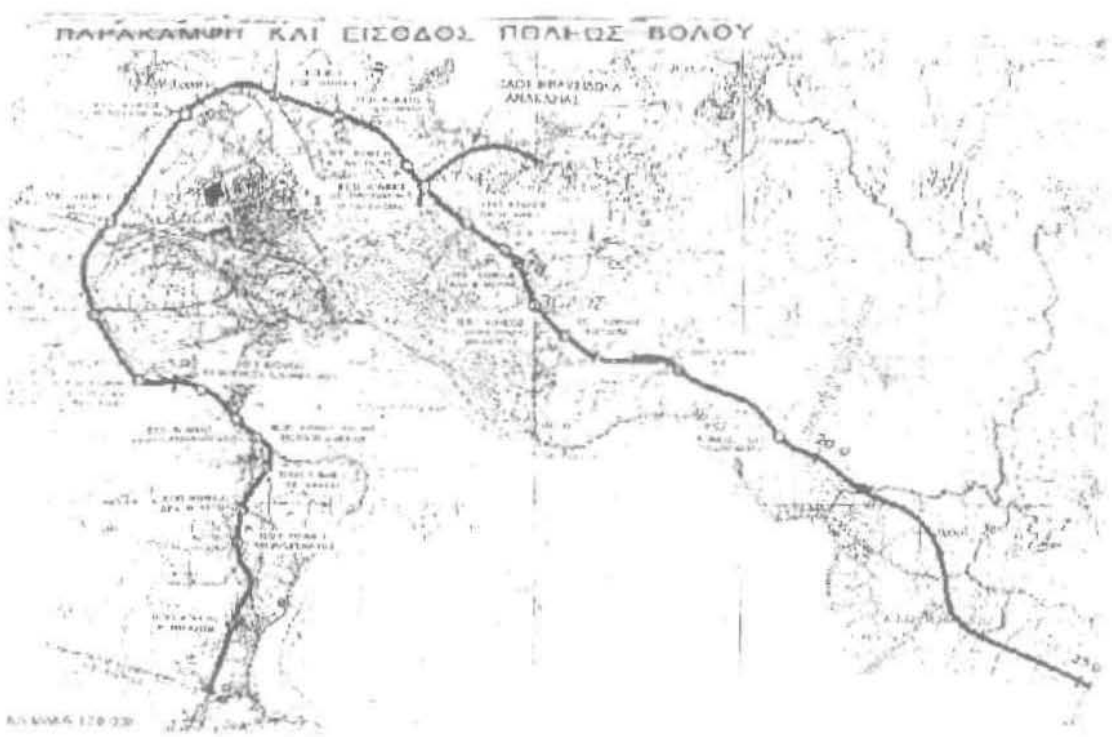

Πηγή: ΤΕΕ Μαγνησίας

Εικόνα 3.16. Υλοποίηση μέρους του τμήματος Λαρίσης – Κραυσίδωνα του Περιφερειακού

Πηγή: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας

Εικόνα 3.17. Οριζοντιογραφία κόμβου Λ. Λαμπράκη - Σέκερη

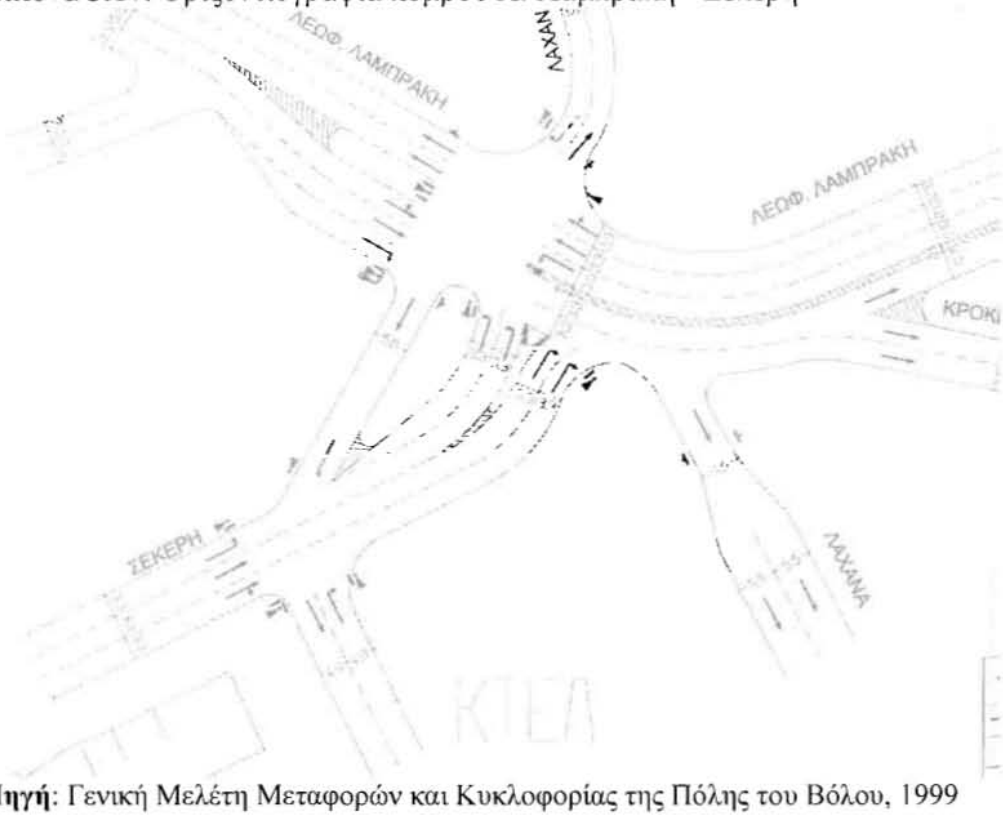

Πηγή: Γενική Μελέτη Μεταφορών και Κυκλοφορίας της Πόλης του Βόλου, 1999

Εικόνα 3.18. Κόμβος Λαμπράκη - Σέκερη

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.19. Διασταύρωση Αθηνών - Λαρίσης

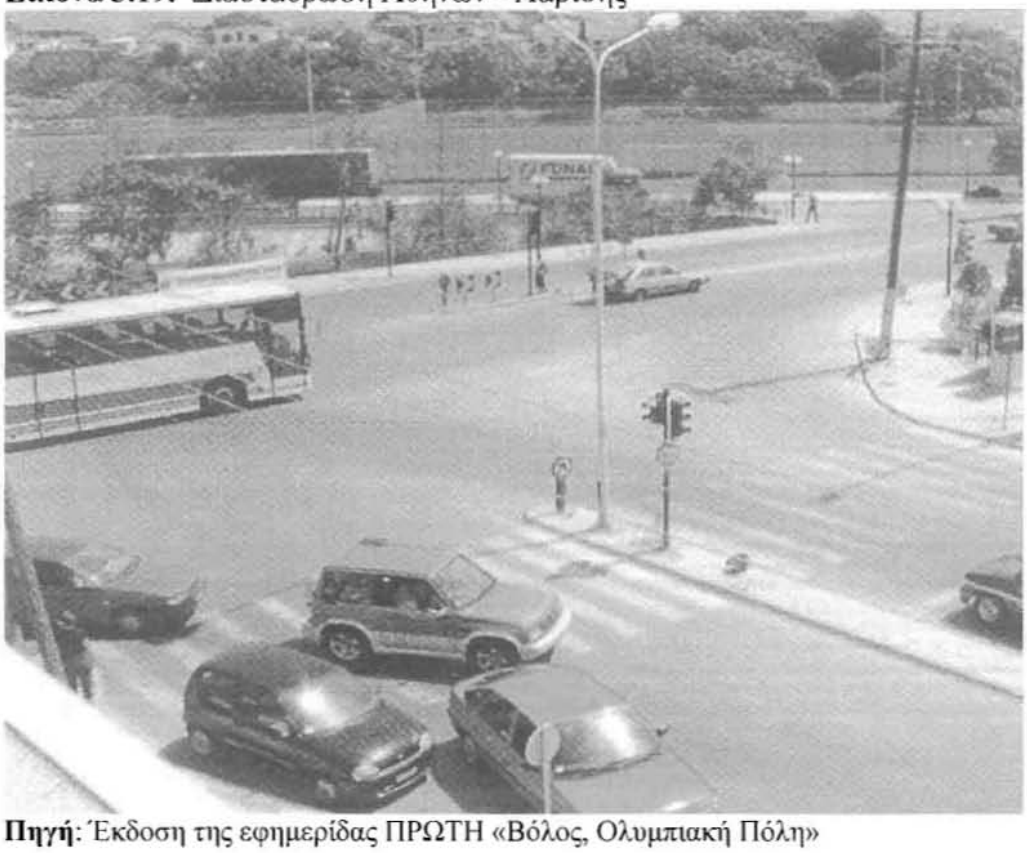

Πηγή: Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ «Βόλος, Ολυμπιακή Πόλη»

Εικόνα 3.20. Οριζοντιογραφία κόμβου Αθηνών - Σέκερη

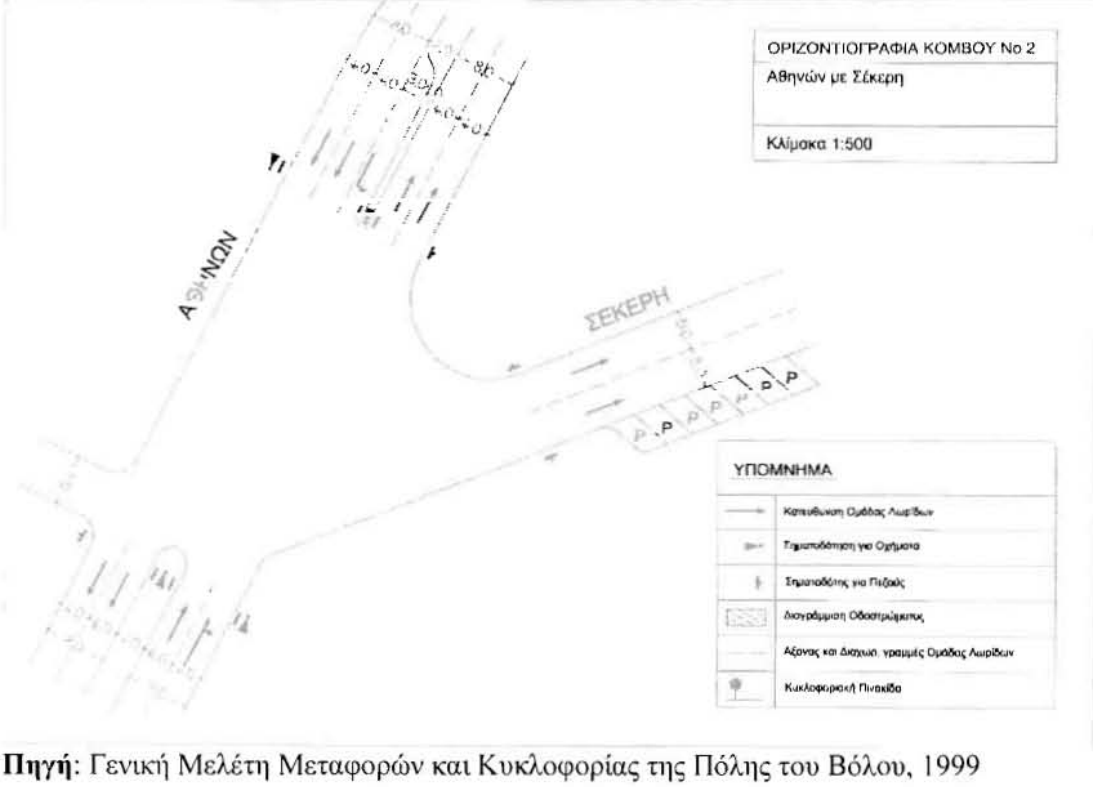

Πηγή: Γενική Μελέτη Μεταφορών και Κυκλοφορίας της Πόλης του Βόλου, 1999

Εικόνα 3.21. Οριζοντιογραφία κόμβου στην υπό κατασκευή γέφυρα Παρασκευοπούλου με Γ. Δήμου

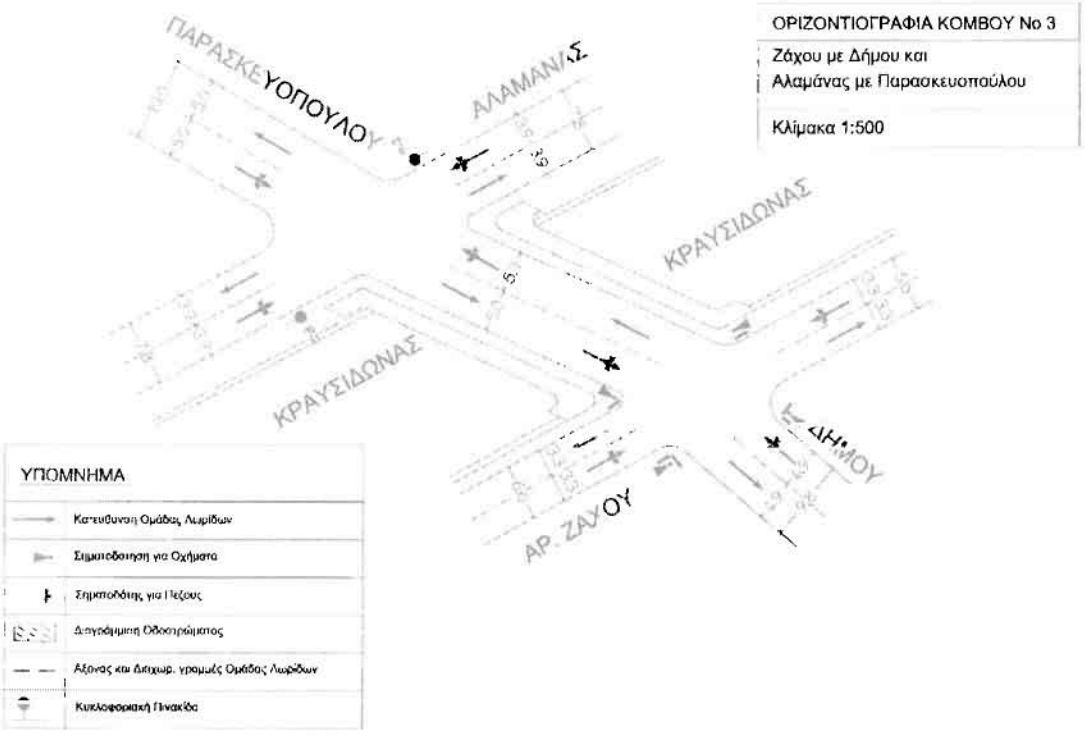

Πηγή: Γενική Μελέτη Μεταφορών και Κυκλοφορίας της Πόλης του Βόλου, 1999

Εικόνα 3.22. Εργασίες για την κατασκευή της γέφυρας Παρασκευοπούλου – Γ. Δήμου, Αύγουστος 2003

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.23. Η κατασκευή της γέφυρας, Αύγουστος 2003

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.24. Το τέρμα της οδού Παρασκευοπούλου όπως είναι σήμερα – Αύγουστος 2003

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.25. Κυκλοφοριακές αλλαγές απέναντι από το Λιμενικό

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Το Λιμάνι του Βόλου και η κεντρική προβλήτα

Εικόνα 3.26.

Πηγή: www.magnesia.gr

Εικόνα 3.27.

Πηγή: www.magnesia.gr

Εικόνα 3.28.

Πηγή: www.magnesia.gr

Εικόνα 3.29.

Πηγή: www.magnesia.gr

Εικόνα 3.30. Άποψη των Ανατολικών αποθηκών της κεντρικής προβλήτας

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.31. Το υφιστάμενο κτίριο που προορίζεται να γίνει Κέντρο Τουριστικής Προβολής

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.32. Το κτίριο του Κέντρου Τουριστικής Προβολής από την οδό Λαμπράκη

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.33. Η είσοδος του Μουσείου κατά τη διάρκεια των εργασιών – Αύγουστος 2003

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.34. Άποψη του νέου κτιρίου του Νοσοκομείου από την οδό Πολυμέρη

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.35. Άποψη του κτιρίου του πολιτικού αεροδρομίου Ν. Αγχιάλου

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.36 Άφιξη πτήσης Charter στον αερολιμένα Ν. Αγχιάλου

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.37. Εξωτερική όψη του Συνεδριακού Κέντρου Ιεράς Μητρόπολης στο Φυτόκο

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.38. Το αμφιθέατρο του Συνεδριακού Κέντρου

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

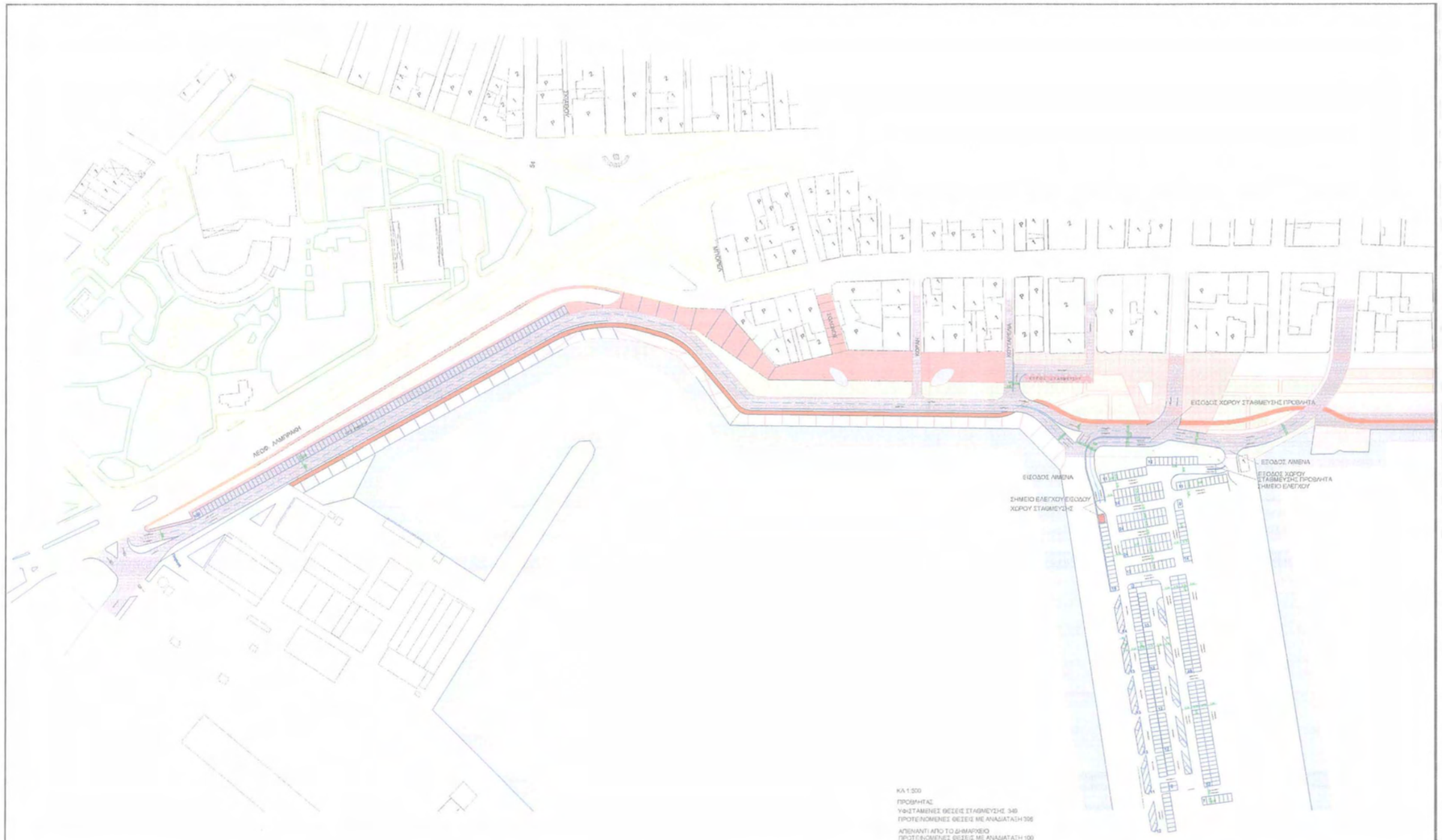

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Νεος ταπητας ασφαλτου
- Νεος ταπητας ασφαλτου
- Ποδηλατοδρομος
- Ανακαινιση πρασινου
- Κυβολιθοι
- Τσιμεντοπλακες
- Βοτσαλοπλακες
- Πλακοστρωση μαρμαρου
- Υδατινα στοιχεια
- Γραμμωτο δαπεδο αντιολησθητικο

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 2004
ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ:

ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΙΟΣ
ΨΥΧΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

ΑΘΗΝΑ ΜΑΝΤΙΔΗ

ΘΕΜΑ ΣΧΕΔΙΟΥ:

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΟΛΟΥ

ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΧΕΔΙΟΥ:

1: 500

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ **2**

ΠΗΓΗ: **ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΒΟΛΟΥ**

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2003

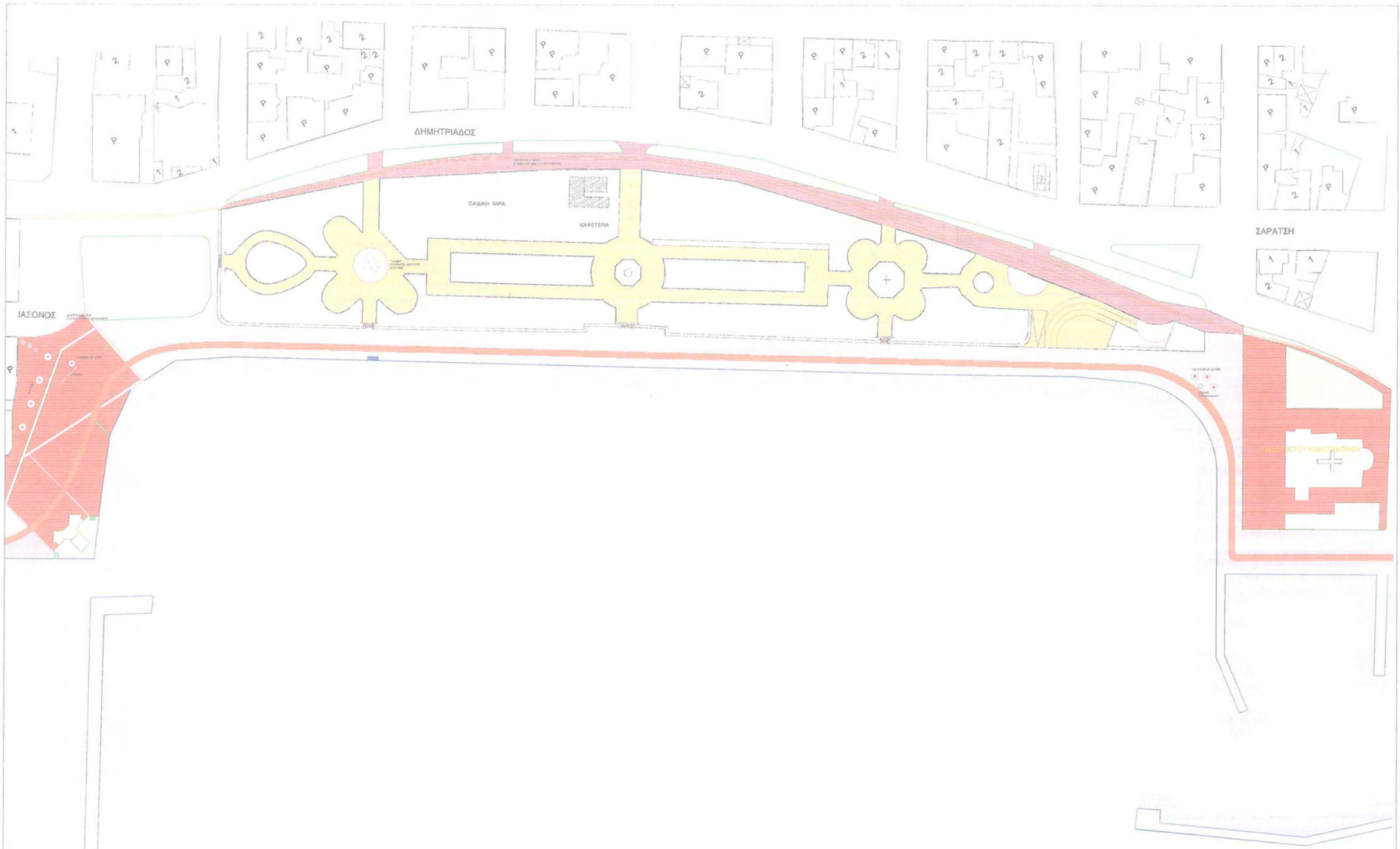

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Νεος ταπητας ασφαλτου
- Pave μπεζ - ροδακινι
- Ποδηλατοδρομος
- Ανακαινιση πρασινου
- Κυβολιθοι
- Βοτσαλοπλακες
- Πλακοστρωση μαρμαρου
- Θαλασσα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 2004
ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΟΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ:

ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΙΟΣ
ΨΥΧΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

ΑΘΗΝΑ ΜΑΝΤΙΔΗ

ΘΕΜΑ ΣΧΕΔΙΟΥ:

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΧΕΔΙΟΥ:

1:1.000

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ	**3**	ΠΗΓΗ: ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΒΟΛΟΥ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2003

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 2004

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΟΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ:

ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΙΟΣ
ΨΥΧΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

ΑΘΗΝΑ ΜΑΝΤΙΔΗ

ΘΕΜΑ ΣΧΕΔΙΟΥ:

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΧΕΔΙΟΥ:

1:200

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ 4	ΠΗΓΗ: ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΒΟΛΟΥ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2030

Εικόνα 3.39. Υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής Αναύρου απέναντι από το λόφο της Γορίτσας

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 3.40. Η πρόταση για την περιοχή Αναύρου

Πηγή: Αρχείο ΔΗΚΙ

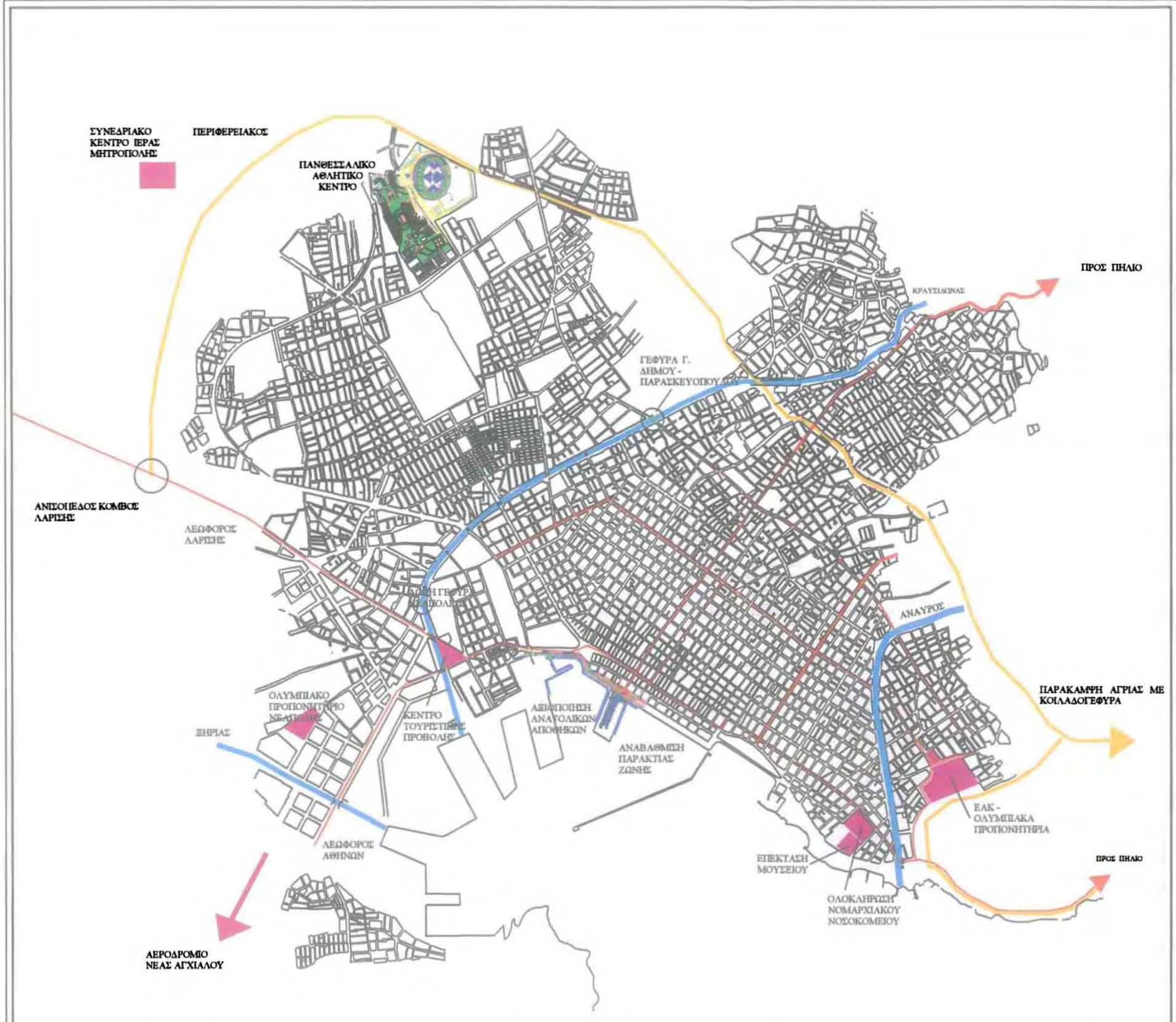

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ
- ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΑΡΤΗΡΙΕΣ
- ΧΕΙΜΑΡΡΟΙ
- ΟΛΥΜΠΙΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 2004

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΟΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ:

ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΙΟΣ
ΨΥΧΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

ΑΘΗΝΑ ΜΑΝΤΙΔΗ

ΘΕΜΑ ΣΧΕΔΙΟΥ:

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΟΛΟΥ

ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΧΕΔΙΟΥ: 1: 20.000

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ: 5

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2003

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Η εκτίμηση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου εξαρτάται από μια σειρά από παράγοντες, παραδοχές και υποθέσεις. Το πόσο επιτυχημένη θα είναι η διοργάνωση και σε ποιο βαθμό θα αξιοποιηθούν οι δυνατότητες σε τομείς όπως ο τουρισμός και οι κατασκευές δε μπορεί να προβλεφθεί με ακρίβεια. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται προσπάθεια καταγραφής των εμφανών δράσεων που έχουν κοινωνικοοικονομική διάσταση και των βασικών τους επιπτώσεων στην περιοχή. Λόγω έλλειψης ειδικών στοιχείων που αφορούν συγκεκριμένα το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου, το οικονομικό σκέλος υστερεί ως προς την ακρίβεια και την ολοκληρωμένη παρουσίαση ενός ισοζυγίου. Για το λόγο αυτό, το κεφάλαιο προσανατολίζεται περισσότερο σε μια ανάλυση των κατηγοριών των πιθανών ωφελειών βασισμένη στα υπάρχοντα στοιχεία.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

4.1. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ΜΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων αντιπροσωπεύει μια μακροχρόνια και δαπανηρή δέσμευση μιας πόλης για αυτό το Μεγάλο Γεγονός. Οι επιπτώσεις της μπορούν να εξεταστούν με βάση τέσσερις διακριτές περιόδους:

1. Η προετοιμασία της υποψηφιότητας και το δικαίωμα φιλοξενίας των Ολυμπιακών Αγώνων.

2. Η επταετής περίοδος προετοιμασίας για τη διοργάνωση των Αγώνων

3. Η μικρή χρονική περίοδος δύο εβδομάδων της διεξαγωγής των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων.

4. Η μακροχρόνια μεταολυμπιακή περίοδος (Cashman, 2003).

Σε αναλογία με αυτή την χρονική κατάταξη των φάσεων της διοργάνωσης, ο Παπανίκος (1999:26) εντοπίζει τρεις διακριτές περιόδους επιπτώσεων για την Ελλάδα:

- 1998 – 2004 Περίοδος της προετοιμασίας

- 2004 – 2005 Έτος διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων
- 2005 – 2011 Περίοδος μετά τους Αγώνες

Η παρούσα μελέτη θα περιοριστεί στις δύο τελευταίες περιόδους με έμφαση στη μεταολυμπιακή περίοδο. Οι λόγοι της επιλεκτικής μελέτης των δύο τελευταίων περιόδων είναι, πρώτον, η χρονική περίοδος εκπόνησης της εργασίας, ένα χρόνο πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες,και δεύτερον η γενική καθυστέρηση στην υλοποίηση των Ολυμπιακών έργων και προγραμμάτων που συνεπάγεται τις μηδαμινές επιπτώσεις κατά την προολυμπιακή προετοιμασία. (Άλλωστε τι επιπτώσεις θα μπορούσαν να υπάρχουν από παρεμβάσεις που δεν έχουν υλοποιηθεί;) Τέλος, είναι προφανές ότι το έτος διεξαγωγής των Αγώνων και η μεταολυμπιακή περίοδος είναι περισσότερο βαρύνουσες από άποψη επιπτώσεων σε όλους τους τομείς και θα είχε ενδιαφέρον να υπάρχει μια - έστω σε επίπεδο Διπλωματικής Εργασίας – συγκεντρωτική μελέτη εκτίμησης των επιπτώσεων ώστε να χρησιμοποιηθεί για τη σύγκριση στον μεταολυμπιακό απολογισμό της πόλης.

Όπως είδαμε και στο κεφάλαιο της διεθνούς εμπειρίας, οι επιπτώσεις από τη διοργάνωση ενός Μεγάλου Αθλητικού Γεγονότος, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες έχει διαπιστωθεί ότι, σε γενικές γραμμές, προκαλούν ορισμένες κατηγορίες επιπτώσεων στις πόλεις, των οποίων όμως το μέγεθος και το ειδικό βάρος ποικίλει και εξαρτάται άμεσα από την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της κάθε πόλης. Επίσης, η σύγκριση μεταξύ των επιπτώσεων διαφορετικών Ολυμπιακών πόλεων είναι επισφαλής, δεδομένης της εμπλοκής πολλών διαφορετικών παραγόντων που οφείλονται στις τοπικές συνθήκες και στις εκάστοτε παγκόσμιες οικονομικοκοινωνικές συνθήκες στο πλαίσιο των οποίων διεξάγονται οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Το πρώτο, λοιπόν, μάθημα που αποκομίζουμε μελετώντας την προηγούμενη εμπειρία διοργανώσεων είναι ότι δεν υπάρχει «συνταγή» για μια επιτυχημένη διοργάνωση. Επιτυχημένη διοργάνωση στην περίπτωση αυτή θεωρείται η διοργάνωση που αφήνει σημαντική και αξιοποιήσιμη ολυμπιακή κληρονομιά για τη διοργανώτρια πόλη. Παρόλα αυτά, κρίνεται σκόπιμη η μελέτη και η εφαρμογή των συμπερασμάτων της διεθνούς εμπειρίας από τη διοργάνωση Ολυμπιακών Αγώνων.

Με τη λογική αυτή, η μελέτη θα προσανατολιστεί με βάση τις κατηγοριοποιημένες επιπτώσεις της διεθνούς εμπειρίας ώστε να καταλήξει σε μια συνολική εκτίμηση των

επιδράσεων από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών (προκριματικών ποδοσφαίρου) στο πολεοδομικό συγκρότημα Βόλου.

Σύμφωνα με το **Διεθνές Συμπόσιο για την Κληρονομιά των Ολυμπιακών Αγώνων από το 1984 έως το 2000**, που πραγματοποιήθηκε το Νοέμβρη του 2002 στο Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης, η διοργάνωση των Ολυμπιακών επιφέρει τις εξής κατηγορίες επιπτώσεων:

- Οικονομικές
- Πολιτιστικές
- Αθλητικές
- Κοινωνικές
- Πολιτικές
- Εκπαιδευτικές

Προφανώς, οι συμμετέχοντες στο Συμπόσιο κατέληξαν στην ευρύτατη αυτή κατηγοριοποίηση έχοντας ως πλαίσιο αναφοράς όχι τη διοργανώτρια πόλη αλλά την τοπική και παγκόσμια κοινωνία. Η παρούσα μελέτη εξετάζει τις επιπτώσεις από τη διοργάνωση σε ένα πολύ συγκεκριμένο γεωγραφικό και οικονομικοκοινωνικό πλαίσιο: το πολεοδομικό συγκρότημα Βόλου. Κατά συνέπεια, είναι λογικό να εξαιρεθούν ορισμένες κατηγορίες όπως οι πολιτικές, οι πολιτιστικές και οι εκπαιδευτικές αφού πρόκειται για μια περιορισμένη διοργάνωση προκριματικών ποδοσφαίρου και όχι για το Ολυμπιακό γεγονός στο σύνολό του. Επίσης, ως συνέπειες προστίθενται κάποιες πιο ειδικές όπως οι πολεοδομικές που δύνανται να αλλάξουν την εικόνα της πόλης. Για το λόγο αυτό η μελέτη επιλέγει διαφορετική κατηγοριοποίηση που φυσικά εντάσσεται στο πλαίσιο των συμπερασμάτων του Διεθνούς Συμποσίου.

Σύμφωνα πάντα με τη διεθνή εμπειρία, λοιπόν, οι επιπτώσεις στο πολεοδομικό συγκρότημα Βόλου από την Ολυμπιακή διοργάνωση εντοπίζονται στις εξής κατηγορίες, για δύο χρονικές περιόδους, το έτος διεξαγωγής και την μεταολυμπιακή περίοδο, η οποία παραμένει απροσδιόριστη λόγω της δυσκολίας πρόβλεψης χρονικού ορίζοντα:

Κοινωνικοοικονομικές Επιπτώσεις

Ολυμπιακή προβολή της πόλης

Τουρισμός

Απασχόληση και ΑΕΠ

Κατασκευαστική δραστηριότητα και αγορά ακινήτων

Χωρικές Επιπτώσεις

Αλλαγή του αστικού τοπίου

Υποδομές

Κυκλοφοριακές μεταβολές

Περιβάλλον

Σχήμα 4.1. Οι επιπτώσεις από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων

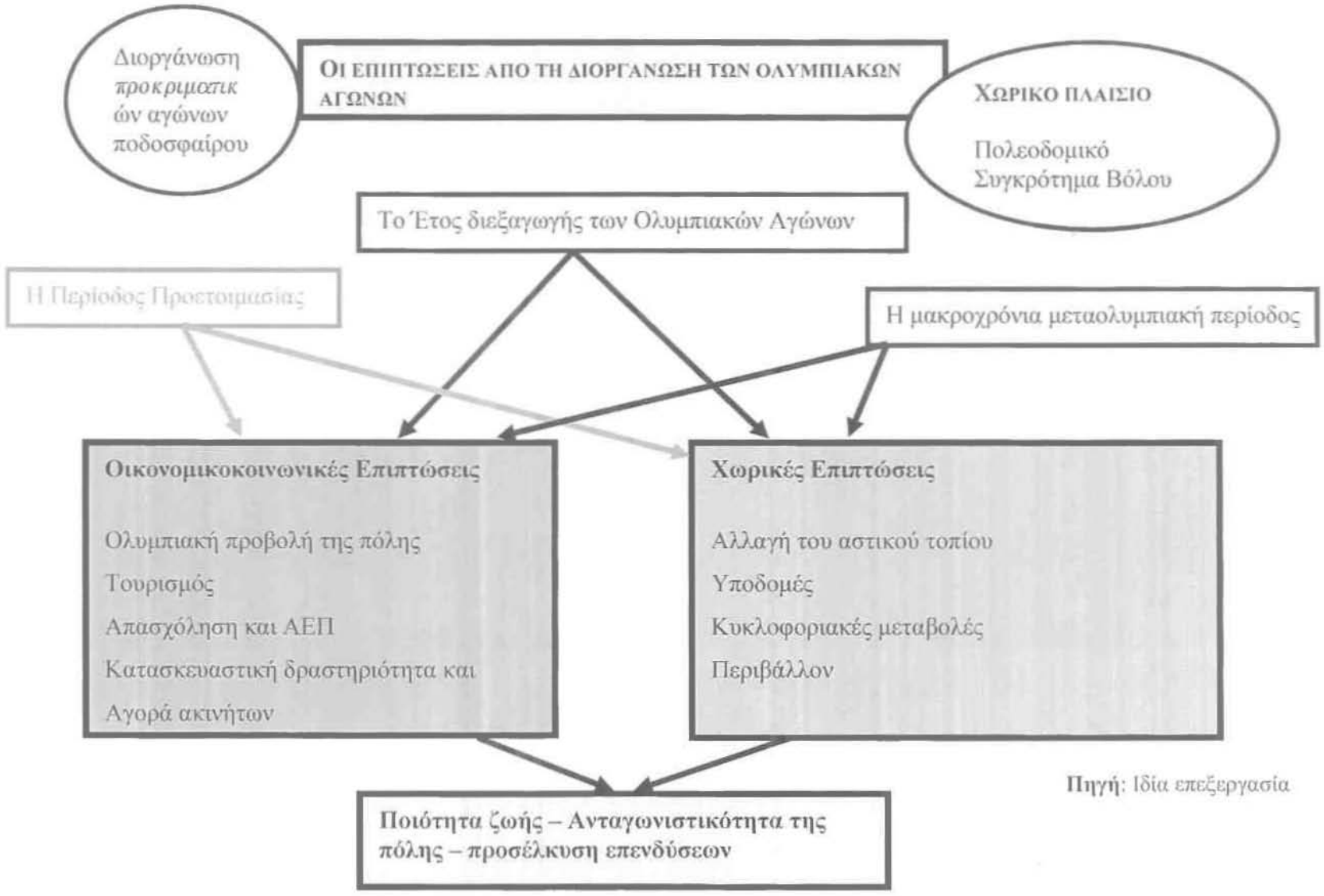

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

4.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Η οικονομική διάσταση των Ολυμπιακών Αγώνων, παρά το ότι αποτελεί ισχυρό κίνητρο ανάληψης της διοργάνωσης, έχει δεχθεί σκληρές κριτικές κυρίως στο βαθμό που συνδέεται με την εμπορευματοποίηση και συνεπώς την υποβάθμιση του αθλητικού ιδεώδους. Η νέο-μαρξιστική θεωρία περιγράφει το φαινόμενο των Ολυμπιακών ως μια ακόμη ευκαιρία του καπιταλιστικού συστήματος για εκμετάλλευση. Επίσης, θεωρείται ότι η βαθμιαία αύξηση του κύρους του Ολυμπιακού κινήματος οδήγησε στη χρησιμοποίηση των διοργανώσεων ως μέσο για την προώθηση του εκάστοτε οικονομικού συστήματος ή καθεστώτος της διοργανώτριας χώρας. Για παράδειγμα, οι Ολυμπιακοί του Λος Άντζελες το 1932 προέβαλαν το Αμερικάνικο όνειρο της ευδαιμονίας ενώ οι Ολυμπιακοί του 1936 στο βερολίνο προήγαγαν το ναζισμό. Πιο σύγχρονες κριτικές συνδέουν το Ολυμπιακό κίνημα με την αρνητική πλευρά της παγκοσμιοποίησης και καταδικάζουν τη μετάλλαξη ενός παραδοσιακού, μη κερδοσκοπικού γεγονότος σε διεθνή κερδοσκοπική επιχείρηση.

Τα στοιχεία που τροφοδότησαν αυτή τη μετάλλαξη, με την έννοια της δυνατότητας απόκτησης υψηλού κέρδους από τις Ολυμπιακές διοργανώσεις, είναι: πρώτον, η **κορυφαία άνοδος της αξίας των δικαιωμάτων τηλεοπτικής μετάδοσης των αθλητικών γεγονότων** και, δεύτερον, οι **χορηγίες**. Τα δικαιώματα τηλεοπτικής μετάδοσης ανήκουν στη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ.) και μόνο ένα μέρος (συνήθως τα 2/3) του καθαρού κέρδους περνάει στην τοπική Οργανωτική Επιτροπή. Είναι γεγονός, λοιπόν, ότι το Ολυμπιακό κίνημα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στα έσοδα των δικαιωμάτων μετάδοσης. Από την άλλη, οι χορηγοί των Ολυμπιάδων αγοράζουν τα δικαιώματα χρήσης του Ολυμπιακού λογότυπου για διαφημιστικούς λόγους, κατά την περίοδο μιας Ολυμπιάδας, από το Πρόγραμμα των Ολυμπιακών Συνεταίρων (The Olympic Partners Program). Τα έσοδα διανέμονται στην Εθνική Ολυμπιακή Επιτροπή (20% του συνόλου), στη διοργάνωση των θερινών και χειμερινών αγώνων (70%) και στη ΔΟΕ. (10%). Φυσικά, κάθε Εθνική Ολυμπιακή Επιτροπή δικαιούται να κλείσει συμφωνίες με τοπικές εταιρίες και επιχειρήσεις (Toohey και Veal, 2000).

Ειδικότερα, για μια Ολυμπιακή πόλη, οι **χρηματοδοτικές πηγές** ή τα έσοδα από τη διοργάνωση μιας Ολυμπιάδας προέρχονται από:

- Πώληση τηλεοπτικών δικαιωμάτων (η Ολυμπιακή πόλη δικαιούται το 70%)

- Έσοδα από τους τοπικούς χορηγούς
- Έσοδα από χορηγούς του Προγράμματος Ολυμπιακών Συνεταίρων (Τ.Ο.Ρ)
- Πωλήσεις εισιτηρίων
- Πωλήσεις εμπορευμάτων (αναμνηστικών κ.α.)
- Κρατικές επιχορηγήσεις (Brunet,1993)

Η οικονομική διάσταση των Ολυμπιακών Αγώνων δεν είναι δυνατόν να αποδοθεί ούτε με απλούς αριθμητικούς υπολογισμούς αλλά ούτε και με μια γενικευμένη τάση που θα απορρέει από τη σύγκριση διάφορων Ολυμπιακών Διοργανώσεων. Από τη μία η οικονομική διάσταση εξαρτάται από τους στόχους μιας Ολυμπιακής πόλης και από την άλλη από το επίπεδο ανάπτυξης και το μέγεθος της πόλης. Οι μικρότερες και λιγότερο βιομηχανοποιημένες πόλεις πρέπει να επενδύσουν περισσότερο σε υποδομές από ότι οι μεγαλύτερες (Preuss, 2002).

Με το κριτήριο αυτό μια Ολυμπιακή Διοργάνωση μπορεί να χαρακτηριστεί πολυδάπανη αν έχει ανάγκες σε μεταφορικές και επικοινωνιακές υποδομές, σε αθλητικές και ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις. Η Βαρκελώνη, το Σίντνεϊ, το Μόντρεαλ και το Μόναχο επένδυσαν σεβαστά χρηματικά ποσά στην κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων. Η Βαρκελώνη και η Σεούλ χρησιμοποίησαν τους Αγώνες για να βελτιώσουν τον τομέα των υποδομών τους ενώ το Μόναχο, το Μόντρεαλ και η Αθήνα προχώρησαν σε αναπλάσεις τμημάτων των πόλεών τους.

Η οικονομική διάσταση των Ολυμπιακών, όμως, δε μπορεί να ερμηνευτεί αποκλειστικά μέσα από τη χρηματοδότηση και τις επενδύσεις σε υποδομές. Δύο ουσιαστικά και μακροπρόθεσμα οφέλη για την Ολυμπιακή πόλη είναι η βελτίωση της εικόνας της και η δημιουργία ενός υψηλότερου επιπέδου ενημερότητας των συνθηκών και των ευκαιριών. Αυτές οι αλλαγές είναι ικανές να ενεργοποιήσουν διαδικασίες για την τουριστική ανάπτυξη και να αποτελέσουν θέλγητρα για την προσέλκυση νέων επενδύσεων και την εγκατάσταση μονάδων του δευτερογενούς και του τριτογενούς (Preuss, 2002).

Πολύ σημαντικός στη μελέτη των οικονομικών επιπτώσεων είναι **ο παράγοντας χώρος.** Συγκεκριμένα, όσο μικρότερη είναι η περιφέρεια τόσο περισσότερα καθαρά έσοδα εισρέουν και τόσο μεγαλύτερη είναι η οικονομική επίπτωση. Από την άλλη, σε μια μικρή περιφέρεια το ποσοστό των εξαγωγών – εκροών είναι μεγαλύτερο και συνεπώς η αρχική οικονομική ώθηση χάνει γρήγορα τη δύναμή της. Το φαινόμενο αυτό ενισχύεται αν οι

Αγώνες διοργανώνονται σε μια αναπτυσσόμενη χώρα. Τα τελευταία χρόνια το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης έχει αλλάξει τη ροή των οικονομικών επιπτώσεων στο βαθμό που τα οικονομικά οφέλη προέρχονται από καταναλωτές από όλο τον κόσμο αλλά και διαχέονται ευκολότερα εκτός της Διοργανώτριας χώρας (Preuss, 2002).

Συνακόλουθα, στην προσπάθεια ποιοτικής προσέγγισης των διαφόρων ωφελειών και συσχέτισής τους με τη χωρική διάσταση του φαινομένου, επιβάλλεται ο διαχωρισμός των βραχυπρόθεσμων ωφελειών από τις μακροπρόθεσμες χωρίς να υποβαθμίζεται η σημασία των πρώτων. Στο σχήμα που ακολουθεί φαίνεται διαγραμματικά ο τρόπος με τον οποίο ένα μεγάλο αθλητικό γεγονός όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες μπορεί να αφήσει μια μακροπρόθεσμη οικονομική κληρονομιά σε μια περιφέρεια και οι παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτό.

Σχήμα 4.2. Η μακροπρόθεσμες οικονομικές ωφέλειες ενός Αθλητικού Γεγονότος σε μια περιφέρεια

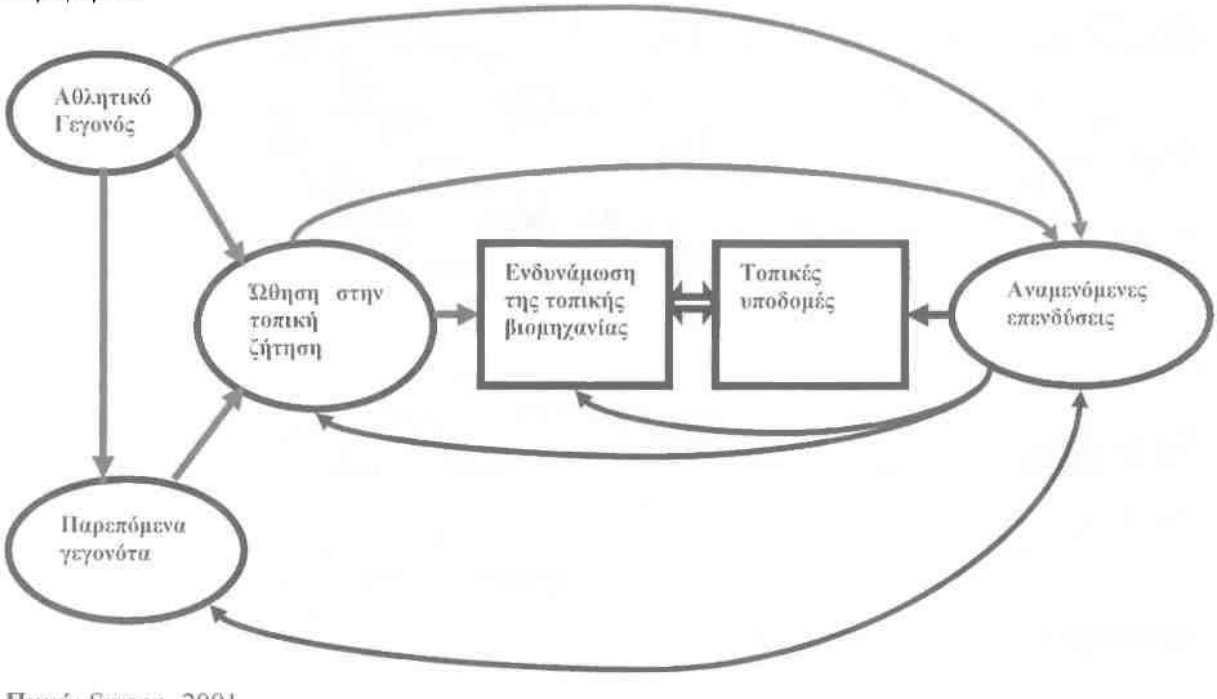

Πηγή: Swann, 2001

Οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις συμβολίζονται με έλλειψη και οι μακροπρόθεσμες με τετράγωνο. Το Μεγάλο Αθλητικό Γεγονός δρα ως καταλύτης και προκαλεί την εμφάνιση και άλλων μικρότερης εμβέλειας γεγονότων. Τα γεγονότα αυτά προκαλούν επενδυτική δραστηριότητα και ώθηση στην τοπική ζήτηση. Ενώ όλα αυτά δίνουν

βραχυπρόθεσμη ώθηση στην τοπική οικονομία, η ύπαρξη μακροπρόθεσμων θετικών οικονομικών επιπτώσεων εξαρτάται από την δημιουργία ή όχι προϋποθέσεων κληρονομιάς στους τομείς των υποδομών ή της βιομηχανίας. Όπως φαίνεται στο σχήμα υπάρχει ένας αριθμός ενδεχόμενων κυκλικών αντιδράσεων που μπορούν να λειτουργήσουν στην περίπτωση αυτή. Και αυτοί όμως επηρεάζονται από μια σειρά παραγόντων. Για παράδειγμα, αν οι επενδύσεις στις υποδομές προσδίδουν άμεσο όφελος σε ελάχιστο αριθμό κατοίκων, αν ο δεσμός μεταξύ των υποδομών και της τοπικής βιομηχανίας είναι ασθενής και αν η σχέση μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς στο δευτερογενή τομέα είναι επίσης ασθενής (Swann, 2001).

4.3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Η έννοια των οικονομικών επιπτώσεων μιας Ολυμπιακής Διοργάνωσης συνίσταται στην αύξηση των δεικτών του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος και της απασχόλησης για τη Διοργανώτρια πόλη. Δεν σχετίζονται λοιπόν οι επιπτώσεις με το ενδεχόμενο κέρδος ή την ενδεχόμενη απώλεια που προκύπτει από μια διοργάνωση αλλά με τις καθαρές οικονομικές ωφέλειες στην περιφέρεια. Κατά τους Toohey και Veal (2000), η εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων ενός γεγονότος όπως οι Ολυμπιακοί βασίζεται σε τέσσερα βήματα:

1. Προσδιορισμός όλων των δαπανών που αποδίδονται στο γεγονός, που δε θα υπήρχαν δηλαδή αν δεν πραγματοποιούνταν οι Ολυμπιακοί Αγώνες.
2. Υπολογισμός των δαπανών αυτών
3. Εκτίμηση των έμμεσων (πολλαπλασιαστικών) επιδράσεών τους
4. Μετασχηματισμός των συνολικών δαπανών σε ποσότητα αύξησης θέσεων απασχόλησης διαιρώντας τις συνολικές δαπάνες με ένα κατάλληλο ποσό που θα αντιστοιχεί στο επίπεδο του μέσου μισθού.

Με τον τρόπο αυτό, απομονώνονται μόνο οι οικονομικές επιπτώσεις ενός γεγονότος. Μία άλλη μέθοδος εκτίμησης, και αν είναι δυνατόν αναγωγής σε χρηματικές μονάδες, των οικονομικών, αλλά και των συνολικών επιπτώσεων του γεγονότος είναι η Ανάλυση Κόστους – Οφέλους (Cost – benefit analysis) η οποία αποτελεί την κλασσική

μέθοδο εκτίμησης της αποδοτικότητας προγραμμάτων επενδύσεων. Η λογική της είναι απλή και στηρίζεται στην αρχή ότι η καλύτερη λύση είναι αυτή που αποδίδει τη μεγαλύτερη συνολική οικονομική ωφέλεια σε σχέση με το συνολικό οικονομικό της κόστος. Το πιο φανερό ελάττωμα της Ανάλυσης αυτής είναι η αδυναμία να εκτιμηθούν ορισμένοι σημαντικοί παράγοντες που ωφελούν το κοινωνικό σύνολο (Αραβαντινός, 1997: 73).

Για παράδειγμα μια ανάλυση κόστους – ωφελείας θα μπορούσε να λάβει υπόψη της αρνητικούς παράγοντες όπως κυκλοφοριακή συμφόρηση, ηχορύπανση, αυξημένο κόστος διαμονής καθώς και θετικά όπως αναβάθμιση της εικόνας της πόλης, αύξηση της συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες και άλλα. Ένα παράδειγμα Ανάλυσης Κόστους – Οφέλους για την Ολυμπιακή πόλη του Σίντνεϊ παραθέτουν οι Toohey και Veal (2000: 208).

Πίνακας 4.1. Δομή της Ανάλυση Κόστους – Οφέλους μιας Ολυμπιακής Διοργάνωσης

	ΟΦΕΛΗ	**ΚΟΣΤΟΣ**
ΚΑΤΟΙΚΙΑ	Αυξημένη εκτίμηση κεφαλαίου	Υψηλό κόστος κατοικίας για αυτούς που αγοράζουν πρώτη φορά και χαμηλά ενοίκια
	Αυξημένη τάξη εισοδήματος	Υψηλή πυκνότητα κατοικίας που οδηγεί σε συμφόρηση
	Αστική συνένωση	
	Χαμηλότερο κόστος κατοικίας κοντά στην πόλη	
	Αναβάθμιση της περιοχής	
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	Αυξημένη χρήση των υπαρχόντων συγκοινωνιακών υποδομών που οδηγεί σε αύξηση εισοδήματος	Κόστος προμηθειών
	Αυξημένη χρήση των δημόσιων συγκοινωνιών που οδηγεί σε μείωση της ρύπανσης και υψηλή προσβασιμότητα	
ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	Ικανοποιητικότερη χωροθέτηση εγκαταστάσεων	Κόστος λειτουργίας
	Ικανοποιητικότερη κατανομή εξυπηρετήσεων	Εγκαταστάσεις που υπολειτουργούν (π.χ. ενδεχόμενες απώλειες σε περίπτωσης ζήτησης μικρότερης από την προσφορά)
	Ικανότητα ανάληψης της διοργάνωσης εθνικών και διεθνών αθλητικών γεγονότων	
	Υψηλότερο επίπεδο αθλητικών υπηρεσιών	

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	Διεθνής προβολής της Ολυμπιακής χώρας και πόλης	Περιβαλλοντικό κόστος από το μεγάλο αριθμό επισκεπτών
	Μεγαλύτερος αριθμός θέσεων εργασίας στον τομέα του τουρισμού, οφέλη για τους άνεργους	Βραχυπρόθεσμη οργάνωση διαχείρισης απορριμμάτων παρά τις παρατεταμένες αφίξεις επισκεπτών και μετά τους Ολυμπιακούς
	Αύξηση ποσοστού των τουριστικών υπηρεσιών (εστιατόρια, καταστήματα) που είναι επίσης διαθέσιμα και για τους περίοικους	Αυξημένη συμφόρηση
	Υψηλό επίπεδο στις υπηρεσίες διαμονής που επιτρέπει τη φιλοξενία μεγάλου αριθμού επισκεπτών σε περίπτωση άλλων ειδικών γεγονότων	Εξωτερικές οικονομίες κλίμακας λόγω της αυξημένης ζήτησης που οδηγούν σε υψηλό κόστος για τους ντόπιους κυρίως σε τουριστικές περιοχές πρώτης ζήτησης
		Ενδεχόμενη υπερπροσφορά υπηρεσιών στέγασης μετά τους Ολυμπιακούς
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	Κτηθείσα τεχνογνωσία	Δεν έχουν εντοπιστεί
	Υψηλό επίπεδο επικοινωνιακών υποδομών και τεχνογνωσίας	
	Ανάπτυξη συστημάτων για υπηρεσίες διεθνούς εμβέλειας	
	Ταχύτερη ανάπτυξη νέων τηλεπικοινωνιακών και ΜΜΕ τεχνολογιών	
ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	Αύξηση της απασχόλησης εξαιτίας των αγώνων	Μεταολυμπιακή αποδιοργάνωση
	Μείωση της ανεργίας και κατά συνέπεια των κοινωνικών προβλημάτων που σχετίζονται με αυτή	
	Μεταφορά τεχνογνωσίας από την επαφή με ειδικευμένο τεχνικό προσωπικό	
	Ακμαιότερο αθλητικό ηθικό λόγω του διεθνούς ανταγωνισμού	
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Ευκαιρίες για εγκατάσταση επιχειρήσεων (ενδεχόμενες επενδυτικές προσφορές από τους επισκέπτες των Ολυμπιακών)	Πληθωριστικές επιπτώσεις της αυξημένης τουριστικής κίνησης
		Επενδύσεις σε Ολυμπιακές και άλλες παραγωγικές επιχειρήσεις
ΕΘΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ	Εθνική υπερηφάνεια	Δεν έχουν εντοπιστεί
	Προβολή της εθνικής κουλτούρας	

Πηγή: Toohey και Veal (2000)

Μια άλλη μέθοδος οικονομικής ανάλυσης των επιπτώσεων την οποία χρησιμοποιεί η μελέτη αναπτυξιακών και χωρικών επιπτώσεων του Προγράμματος «Ελλάδα 2004» του Εργαστηρίου Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2002) είναι ο πίνακας εισροών – εκροών. Ο πίνακας αυτός προσφέρει ένα περιγραφικό πλαίσιο για να καταδείξει τις σχέσεις ανάμεσα σε κλάδους και ανάμεσα σε εισροές και εκροές στην παραγωγική διαδικασία και ένα αναλυτικό εργαλείο μέτρησης του αποτελέσματος αυτόνομων μεταβολών στην παραγωγή και το εισόδημα της οικονομίας. Η χρησιμοποίηση ενός τέτοιου πίνακα θεωρείται επιβεβλημένη σε περιφερειακό επίπεδο καθώς ο πίνακας εισροών – εκροών προσφέρει εκτεταμένες πληροφορίες σχετικά με την κλαδική διάρθρωση της περιφερειακής οικονομίας, η οποία διαφοροποιείται σε σημαντικό βαθμό ανάμεσα στις περιφέρειες. Παρόλα αυτά, ένας τέτοιου είδους πίνακας δεν κρίνεται σκόπιμο να χρησιμοποιηθεί στην παρούσα μελέτη λόγω έλλειψης ειδικότερων οικονομικών στοιχείων για το ΠΣΒ.

Για την εκτίμηση των επιπτώσεων της Ολυμπιακής Διοργάνωσης στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου προτιμήθηκε η κατασκευή πίνακα Ανάλυσης Κόστους – Οφέλους κατά το παράδειγμα των Toohey και Veal (2000). Η μέθοδος αυτή επελέγη μετά από απόρριψη των υπολοίπων λόγω έλλειψης στοιχείων αλλά και ως η πιο παραστατική. Ο εν λόγω πίνακας παρατίθεται στο τέλος του $5^{ου}$ κεφαλαίου συνοψίζοντας τις επιπτώσεις που αναλύθηκαν στα κεφάλαια 4 και 5.

4.4. ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

4.4.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

Η επιμέρους ανάλυση των επιπτώσεων κρίθηκε σκόπιμο να ξεκινήσει από την προβολή της πόλης η οποία κατά πρώτο λόγο είναι η πιο άμεση χρονικά και κατά δεύτερο λόγο, αλληλεπιδρά άμεσα με άλλες κατηγορίες όπως ο τουρισμός.

Η προβολή μιας Ολυμπιακής Πόλης, όπως ο Βόλος, έγκειται, κατά πρώτο λόγο, στην εκτενή παρουσίαση της πόλης από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και κυρίως από τα τηλεοπτικά δίκτυα. Την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων εικόνες της πόλης του Βόλου

θα ταξιδέψουν σε όλο τον κόσμο μέσα από τις τηλεοπτικές μεταδόσεις των ελληνικών και ξένων καναλιών. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ύπαρξη Τελετής Έναρξης των προκριματικών ποδοσφαίρου στο Πανθεσσαλικό Στάδιο είναι πολύ σημαντική για την προβολή της περιοχής γιατί δίνει τη δυνατότητα εκτενούς πολιτιστικής παρουσίασης της διοργανώτριας πόλης.

Κατά δεύτερο λόγο, η προβολή της πόλης έγκειται στην εκστρατεία για τη διαφήμισή της η οποία θα υιοθετηθεί από τους διοργανωτές. Στην περίπτωση των Ολυμπιακών Πόλεων της Ελλάδας για το 2004, η στρατηγική αυτή διαρθρώνεται σε δύο επίπεδα:

- Σε Κυβερνητικό επίπεδο μέσα από το πρόγραμμα «Ελλάδα 2004» που διοργανώνει εκδηλώσεις και δράσεις για τις Ολυμπιακές πόλεις καθώς και μέσα από το Υπουργείο Πολιτισμού το οποίο είναι υπεύθυνο για τις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας
- Σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Μεταξύ των δύο αυτών επιπέδων βρίσκεται το Συντονιστικό Όργανο της κάθε Ολυμπιακής πόλης που φέρνει σε επαφή Κυβερνητικούς και Τοπικούς Φορείς. Το Συντονιστικό Όργανο της Ολυμπιακής πόλης του Βόλου συστάθηκε τον Ιούλιο του 2003 και αποτελείται από τους Δημάρχους των δύο Ολυμπιακών Δήμων, Βόλου και Νέας Ιωνίας και τον Συντονιστή Λειτουργιών Ολυμπιακής Πόλης. Στον τομέα της προβολής το Συντονιστικό Όργανο προγραμματίζει σχέδιο προβολής της πόλης μέσα από δράσεις και εκδηλώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του Ολυμπιακού έτους. Το Σχέδιο αυτό αναμένεται να ολοκληρωθεί και να βγει στη δημοσιότητα τον Οκτώβρη του 2003 (Δερβένης, 2003).

Σε ότι αφορά το πρώτο επίπεδο, το πρόγραμμα «Ελλάδα 2004» και το Υπουργείο Πολιτισμού έχουν διοργανώσει και συνεχίζουν να διοργανώνουν συναυλίες και άλλων ειδών εκδηλώσεις στην ευρύτερη περιοχή του ΠΣΒ, με σκοπό τη διάδοση των ιδεών του αθλητισμού και του Ολυμπισμού και την προβολή της περιοχής μέσα από το πρίσμα των Ολυμπιακών Αγώνων. Ενδεικτικά αναφέρονται, το Φεστιβάλ «Χρωμόπολις» στο λιμάνι του Βόλου και η έκθεση με τίτλο «11 Έλληνες ζωγράφοι δημιουργούν για το Μαρούσι» στη Μακρινίτσα το καλοκαίρι του 2002, οι συναυλίες με τη συμμετοχή ντόπιων Ολυμπιονικών και η επίδειξη Ολυμπιακών Αθλημάτων στην παραλία του Βόλου το καλοκαίρι του 2003, καθώς και αθλητικές πρωτοβουλίες όπως ο διάπλους του Αιγαίου από

τον ντόπιο Αθλητή Ν. Μαγγίτση τον Ιανουάριο 2002 και ο διάπλους μεταξύ δύο Ολυμπιακών πόλεων των αθλητών Μαγγίτση και Παπαρίζου τον Αύγουστο του 2003.

Σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, από την άλλη, οι δύο Ολυμπιακοί Δήμοι του ΠΣΒ φροντίζουν να οργανώσουν δράσεις με στόχο την προβολή της περιοχής, πάντα με τη συμμετοχή των αρμόδιων φορέων για τον τουρισμό. Οι δράσεις αυτές μέχρι στιγμής είναι μεμονωμένες και αποσπασματικές. Όπως αναφέρεται παραπάνω θα ενταχθούν σε ολοκληρωμένο Σχέδιο Προβολής μετά τον Οκτώβρη του 2003 (Δερβένης, 2003).

Μετά από προσωπική έρευνα στους αρμόδιους φορείς της περιοχής εντοπίζονται ορισμένες πρωτοβουλίες εν όψει Ολυμπιακών Αγώνων, κυρίως από την πλευρά της Δημοτικής Τουριστικής Επιχείρησης Βόλου, η οποία δραστηριοποιείται δημιουργικά προς την κατεύθυνση της προβολής της πόλης παρά την ομολογουμένως σημαντική στενότητα πόρων.

Ειδικότερα, εν όψει της διεξαγωγής των προκριματικών ποδοσφαίρου στο ΠΣΒ εκδίδεται Τουριστικό δωδεκασέλιδο μικρό Φυλλάδιο με τίτλο **«Βόλος – Ολυμπιακή Πόλη»** με συνοπτικές πληροφορίες για την Πόλη, τα Μνημεία, την Ψυχαγωγία και τις Εξορμήσεις στο Πήλιο και τις Σποράδες. Το φυλλάδιο αυτό θα εκδοθεί σε 4 γλώσσες: Αγγλικά, Ιταλικά, Γαλλικά, Γερμανικά. Αναμένεται η κλήρωση για τις εθνικές ομάδες που θα συμμετάσχουν στους προκριματικούς αγώνες ποδοσφαίρου στο Βόλο ώστε να οριστικοποιηθεί ο προγραμματισμός των μεταφράσεων του φυλλαδίου στις γλώσσες των χωρών που θα συμμετάσχουν. Προγραμματίζεται, επίσης, η έκδοση ενός αναλυτικότερου φυλλαδίου (προς αντικατάσταση παλαιότερου και απαρχαιωμένου) με ενσωματωμένο χάρτη της περιοχής και περισσότερη πληροφορία ώστε να εξυπηρετεί σαν οδηγός της περιοχής.

Επίσης, εκδίδεται Τουριστικός **Χάρτης – Οδηγός** του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου με ενσωματωμένα τα προγραμματιζόμενα και υλοποιούμενα Ολυμπιακά Έργα καθώς και τις σπουδαιότερες πολιτιστικές και αθλητικές εγκαταστάσεις και τις υπηρεσίες της πόλης. Στην πίσω πλευρά του χάρτη υπάρχουν φωτογραφίες των Ολυμπιακών προπονητηρίων, πληροφορίες για τη συμμετοχή του Βόλου στους Ολυμπιακούς Αγώνες και χρήσιμα τηλέφωνα υπηρεσιών.

Τέλος, η ΔΗΤΕΒ προγραμματίζει τη σχεδίαση και εφαρμογή ειδικής ιστοσελίδας στο διαδίκτυο που θα έχει σκοπό την ολοκληρωμένη ενημέρωση των ενδεχόμενων επισκεπτών της πόλης (Κουτσοδημήτρης, 2003).

Στο πλαίσιο της Ολυμπιακής προβολής της περιοχής δίνεται επιπλέον έμφαση στη συμμετοχή της πόλης σε εκθέσεις τουριστικής φύσεως του εσωτερικού (Τουριστικό Πανόραμα, Filoxenia) και του εξωτερικού σε Ολλανδία, Αγγλία, Ιταλία με τη διάθεση τουριστικών φυλλαδίων και οδηγών και με παρουσία στελεχών των τοπικών φορέων.

Ένα σημαντικό πολιτιστικό γεγονός για την πόλη το οποίο έχει ήδη δρομολογηθεί και αναμένεται να αποτελέσει πόλο έλξης και προβολής της ιστορικής και πολιτιστικής διάστασης της περιοχής είναι η ανακατασκευή του μυθικού πλοίου της Αργούς και η αναβίωση της Αργοναυτικής Εκστρατείας. Εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 θα κατασκευαστεί μοντέλο της Αργούς σε κλίμακα 1:5 και οι τουρίστες θα έχουν τη δυνατότητα επίσκεψης του χώρου της ναυπήγησης του πραγματικού πλοίου η οποία αναμένεται να ξεκινήσει το Μάιο του 2004. Μετά το πέρας της ναυπήγησής της – η οποία τοποθετείται χρονολογικά το 2005 - η Αργώ θα σαλπάρει για το μυθικό ταξίδι της προς την Κολχίδα (το σημερινό κράτος της Γεωργίας). Στόχος του ταξιδιού είναι η τουριστική προβολή της περιοχής μέσα από το ξετύλιγμα του μύθου και η σύσφιξη των σχέσεων της πόλης με τις Ανατολικές χώρες. Μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες το γεγονός συμπληρώνεται με την προγραμματισμένη κατασκευή Μουσείου Αργοναυτικής Εκστρατείας (Κουτσοδημήτρης, 2003).

Ένα σημαντικό βήμα για την τουριστική προβολή της περιοχής, όχι μόνο εν όψει Ολυμπιακών αλλά και γενικότερα, μετά το πέρας αυτών, είναι η δημιουργία **Κέντρου Τουριστικών Πληροφοριών** στην είσοδο της πόλης, στη Λεωφόρο Λαμπράκη, απέναντι από το σταθμό Αστικών και Υπεραστικών Λεωφορείων.

Το κτίριο βρίσκεται υπό κατασκευή και ο καθορισμός της πλήρους λειτουργίας του και της χρήσης των ορόφων βρίσκεται υπό μελέτη. Η αποπεράτωσή του τοποθετείται χρονικά στην αρχή του πρώτου εξαμήνου του 2004. Στο κτίριο θα εγκατασταθούν δύο από τους τρεις τουριστικούς φορείς του ΠΣΒ, η Ένωση Ξενοδόχων Μαγνησίας και η Δημοτική Τουριστική Επιχείρηση Βόλου.

Στόχος είναι η οργανωμένη παροχή τουριστικών πληροφοριών για όλη τη Μαγνησία από ειδικά καταρτισμένους υπάλλήλους και η τροφοδότηση των τουριστικών

γκρουπ με Συνοδούς Πολιτιστικού Τουρισμού. Η κατάρτιση των εργαζομένων στο Κέντρο Τουριστικών Πληροφοριών προγραμματίζεται να γίνει στο Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης Βόλου. Επίσης, στο πλαίσιο της τουριστικής πληροφόρησης θα γίνονται προτάσεις μέσω του Κέντρου για τουριστικές περιηγήσεις είτε μέσα στην πόλη είτε έξω από αυτή. Οι περιηγήσεις αυτές θα έχουν τη μορφή εναλλακτικών πακέτων ώστε να ικανοποιούν τις απαιτήσεις κάθε επισκέπτη. Για παράδειγμα, Περιήγηση Αρχαιολογικών Χώρων ευρύτερης περιοχής ή εναλλακτικά, περιήγηση μουσείων – μπάνιο σε κάποια παραλία – επίσκεψη στις Ολυμπιακές Εγκαταστάσεις. Τέλος, υπάρχει πρόταση για εγκατάσταση Μόνιμου Εκθετηρίου Τοπικών Προϊόντων μέσα στο Κτίριο (Κουτσοδημήτρης, 2003).

Από την πλευρά του ο Δήμος Νέας Ιωνίας, με σκοπό το συντονισμό και την οργάνωση εκδηλώσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες συστήνει Συντονιστικό Όργανο που θα αποτελείται από εκπροσώπους του Δήμου, του Αθλητικού Οργανισμού και του Πολιτιστικού Οργανισμού Ν. Ιωνίας, του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας «Ένσταση», του Οργανισμού Κοινωνικής Παρέμβασης και Υγείας (ΔΟΚΠΥ) και των Κέντρων Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ). Τα μέλη του Συντονιστικού Οργάνου θα επιμερίζονται την οργάνωση δράσεων ανάλογα με τις αρμοδιότητές τους. Για παράδειγμα, ο Αθλητικό Οργανισμός θα καταρτίσει πρόγραμμα αθλητικών εκδηλώσεων σε συνεργασία με όλα τα αθλητικά σωματεία και φορείς της Νέας Ιωνίας. Ο Πολιτιστικός Οργανισμός αναλαμβάνει τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων για την Ολυμπιάδα με ιδιαίτερη έμφαση στην ημέρα έναρξης των αγώνων κατά την οποία προβλέπεται πλέγμα εκδηλώσεων σε πολιτιστικούς χώρους της Ν. Ιωνίας. Το ΔΗΣΥΝ αναλαμβάνει την προβολή των δραστηριοτήτων μέσα από το διαδίκτυο ενώ τα ΚΑΠΗ δραστηριοποιούνται στον τομέα της κατασκευής αναμνηστικών για τους επισκέπτες (Μπαλής, 2003).

Κατά την περίοδο του Ολυμπιακού έτους και πριν την έναρξη των αγώνων προγραμματίζονται επιδείξεις γνωριμίας των Ολυμπιακών αθλημάτων καθώς και μια «τοπική πολιτιστική ολυμπιάδα» στο βαθμό που είναι δυνατή η υλοποίησή της, μέσα από τη διοργάνωση υπαίθριων εκδηλώσεων, συναντήσεων και πολιτιστικών ημερίδων. Επίσης, οργανώνεται ο σχεδιασμός και η συνεχής ανανέωση ειδικής ιστοσελίδας για την προβολή της πόλης και των Ολυμπιακών Αγώνων. Τέλος, προγραμματίζεται η δημιουργία ειδικών

σημείων παροχής τουριστικών και άλλων πληροφοριών (Info kiosk) σε στρατηγικά σημεία της πόλης τα οποία θα στελεχωθούν από μέλη του ΔΟΚΠΥ.

Κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής των προκριματικών ποδοσφαίρου το Συντονιστικό Όργανο θα δραστηριοποιηθεί με σκοπό τη δημιουργία φιλικού κλίματος για τους επισκέπτες και την προσφορά της δυνατότητας συμμετοχής τους σε διάφορες δραστηριότητες ώστε να υπάρχουν τα κίνητρα για να μείνουν στην πόλη και να αποφευχθεί το φαινόμενο της διαρροής τους προς την ευρύτερη περιοχή. Για το σκοπό αυτό προγραμματίζεται η διοργάνωση αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων που θα πραγματοποιούνται μεταξύ των επίσημων ποδοσφαιρικών συναντήσεων. Προτείνεται επίσης, στο βαθμό που θα είναι εφικτή, μια φιλική ποδοσφαιρική αναμέτρηση μεταξύ αλλοδαπών επισκεπτών και κατοίκων του Δήμου. Σε ότι αφορά τις τελετές έναρξης και λήξης των προκριματικών, αναμένεται να πλαισιωθούν από πλέγμα εκδηλώσεων σε όλους τους πολιτιστικούς χώρους της Ν. Ιωνίας σε συνδυασμό με τη διασφάλιση γιορτινής ατμόσφαιρας σε όλη την πόλη.

Η μεταολυμπιακή δράση στον τομέα της προβολής της πόλης αναμένεται να βασιστεί στην κληρονομιά των προγραμματιζόμενων διοργανώσεων, κάποιες από τις οποίες μπορεί να γίνουν θεσμός για τη Ν. Ιωνία. Σκοπός του Συντονιστικού Οργάνου είναι η καθιέρωση καλλιτεχνικών και αθλητικών συναντήσεων και η αξιοποίηση της δυναμικής που θα έχει δημιουργηθεί ώστε να αποκτήσουν ζωή πολλοί χώροι της πόλης.

4.4.2. ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

Είναι προφανές ότι οι δράσεις ολόκληρης της χώρας και κατ' επέκταση της πόλης του Βόλου δεν έχουν λάβει τις διαστάσεις της εκστρατείας που αρμόζει σε τέτοιου μεγέθους προβολή. Θα ήταν αναμενόμενο η Ελλάδα κινούμενη κατά τα πρότυπα του Σίντνεϊ, να κινητοποιήσει δράσεις για την προβολή όλης της χώρας στο πλαίσιο μιας στρατηγικής εφάμιλλης αυτής της Αυστραλιανής Επιτροπής Τουρισμού που θα προωθεί στενές συνεργασίες με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, ειδικά τουριστικά πακέτα και συμφωνίες με τουριστικούς πράκτορες καθώς και ειδική στρατηγική για τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Αντί αυτών, μέχρι στιγμής οι δράσεις δεν εξαντλούν σε καμία περίπτωση

τις δυνατότητες. Οι εκδηλώσεις προβολής είναι οι στοιχειώδεις και δεν προχωρούν ένα βήμα πιο πέρα. Οι ενέργειες κρίνονται αποσπασματικές χωρίς να υπάρχει ο απαιτούμενος συντονισμός. Φυσικά, υπάρχει το περιθώριο ενός έτους και μάλιστα του κρισιμότερου αφού όπως δηλώνει ο εκπρόσωπος του Συντονιστικού Οργάνου για το ΠΣΒ το Σχέδιο Προβολής της πόλης αναμένεται να ολοκληρωθεί και να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια του Ολυμπιακού έτους.

Σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπως αναφέρθηκε παραπάνω προγραμματίζονται δράσεις, οι οποίες όμως αποτελούν προϊόν παλαιότερων μελετών και απλά επισπεύδονται εν όψει Ολυμπιακών. Το αρνητικό στοιχείο της υπόθεσης είναι ότι δεν αξιοποιείται στο μέγιστο βαθμό η προβολή που θα λάβει η περιοχή του ΠΣΒ και δεν βιώνεται ως ευκαιρία τουριστικής απογείωσης του νομού Μαγνησίας γενικότερα. Η έλλειψη που εντοπίζεται είναι ο συντονισμός όλων των τουριστικών φορέων με σκοπό το σχεδιασμό μιας δυναμικής διαφημιστικής εκστρατείας και η μικρή έως μηδαμινή έμφαση που δίνεται στον κλάδο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Σε γενικές γραμμές, δεν αξιοποιείται η προηγούμενη εμπειρία Ολυμπιακών διοργανώσεων.

Οι σημαντικότερες προγραμματιζόμενες δράσεις είναι η ίδρυση του Κέντρου Τουριστικής Προβολής το οποίο θα συνενώσει δύο σημαντικούς τουριστικούς φορείς και θα παρέχει απαραίτητες για την περιοχή τουριστικές υπηρεσίες που έλλειπαν μέχρι τώρα από την περιοχή του ΠΣΒ. Επίσης, επικροτείται η προσπάθεια του Δήμου Ν. Ιωνίας για τη σύσταση Συντονιστικού Οργάνου με στόχο την προβολή του Δήμου μέσα από τη συμμετοχή όλων των τοπικών φορέων.

4.5. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

4.5.1. ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο τουρισμός θεωρείται από πολλές εθνικές κυβερνήσεις και τοπικές αυτοδιοικήσεις ως ένας μηχανισμός στήριξης των πάσχουσων οικονομιών των πόλεων. Η βασική υποστηρικτική ιδέα είναι ότι στους τουριστικούς προορισμούς υπάρχει συγκέντρωση οικονομικών ωφελειών οι οποίες δημιουργούν επαγγελματικές ευκαιρίες και προωθούν την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας (Page, 1995).

Παρόλα αυτά, η ανάπτυξη που δημιουργεί ο τουρισμός, κυρίως μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας, δε θεωρείται σταθερή, λόγω του εποχιακού χαρακτήρα των τουριστικών δραστηριοτήτων και της εύκολης επιρροής από εξωγενείς παράγοντες όπως η πολιτική αστάθεια ή οι ασυνήθιστες περιβαλλοντικές και κλιματικές συνθήκες. Επίσης, τα κίνητρα για τουρισμό σε αστικές περιοχές είναι σύνθετα και διαρκώς μεταβαλλόμενα. Τέλος, η ομογενοποίηση των πόλεων που συμβαίνει όταν μια επιτυχημένη ιδέα εφαρμόζεται επαναλαμβανόμενα σε διαφορετικές αστικές περιοχές (όπως πολλά σχέδια αναπλάσεων θαλασσίου μετώπου) εντείνει τον ανταγωνισμό καθώς περισσότερες περιοχές με τα ίδια χαρακτηριστικά ανταγωνίζονται για την ίδια τουριστική αγορά (Page, 1995).

Ο αστικός τουρισμός πραγματοποιείται σε πόλεις στις οποίες η ιστορική κληρονομιά δεν αποτελεί το κύριο ελκτικό στοιχείο. Ο αστικός τουρισμός περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων: αξιοθέατα, αίθουσες τέχνης, συναυλίες, όπερες, χορός, μουσεία, ειδικά γεγονότα, αγορές αναψυχής, έξοδος για φαγητό και ποτό, κοινωνικές συναντήσεις και άλλα. Οι δραστηριότητες αυτές στηρίζονται κυρίως σε ανθρωπογενείς πόρους, που χρησιμοποιούνται τόσο από τους κατοίκους όσο και από τους τουρίστες (Δέφνερ, 1999).

Τα ειδικά γεγονότα, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, λοιπόν, εντάσσονται στην κατηγορία του αστικού τουρισμού. Όμως, οι Ολυμπιακοί Αγώνες, ως Μεγάλο Αθλητικό Γεγονός, συνιστά από μόνο του μια άλλη κατηγορία τουρισμού: τον αθλητικό τουρισμό. Ο αθλητικός τουρισμός περιλαμβάνει όλες εκείνες τις τουριστικές δραστηριότητες του ατόμου όπου βασικό κίνητρο της επιδίωξής τους είναι η άθληση, η άσκηση, η θέαση αθλητικών γεγονότων ή η αναψυχή. Προσδιοριστικός παράγοντας της αθλητικής

τουριστικής δραστηριότητας είναι ότι οι τουρίστες μετακινούνται για να συμμετάσχουν ή να παρακολουθήσουν μια προκαθορισμένη αθλητική δραστηριότητα (Γκιόσος, 2000).

Γίνεται λοιπόν κατανοητό, όπως επισημαίνει και ο Chalip (2000) αναφερόμενος στους Ολυμπιακούς του Σίντνεϊ, ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Ελλάδα και κατ' επέκταση στο Βόλο, θα προκαλέσουν την έλευση δύο τύπων επισκεπτών: των *Ολυμπιακών (αθλητικών) επισκεπτών και των μη Ολυμπιακών (μη αθλητικών) επισκεπτών*. Στην πρώτη ομάδα εντάσσονται αποστολές χωρών (αθλητές), δημοσιογράφοι, συνοδοί και άλλοι. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπολογίζεται ότι οι διαπιστευμένοι για τους αγώνες του 2004 θα ξεπερνούν τους 150.000 επισκέπτες. Για το Βόλο, ο αριθμός των διαπιστευμένων ξεπερνά τους 1000 (Δερβένης, 2003). Στη δεύτερη ομάδα εντάσσονται οι επισκέπτες οι οποίοι επέλεξαν τη χώρα και την πόλη του Βόλου παρακινούμενοι από την Ολυμπιακή προβολή. Και οι δύο ομάδες τουριστών πρόκειται να κάνουν χρήση των προσφερόμενων αστικών τουριστικών δραστηριοτήτων.

Επίσης, ο Παπανίκος προτείνει την ταξινόμηση της τουριστικής κίνησης αλλά και των επιπτώσεών της σε τρεις κατηγορίες ανάλυσης:

- Η Ολυμπιακή Αγορά
- Η Εσωτερική Τουριστική Αγορά
- Η Διεθνής Τουριστική Αγορά (Παπανίκος, 1999)

Ειδικότερα, η Ολυμπιακή Αγορά περιλαμβάνει ένα πλέγμα οικονομικών δραστηριοτήτων που είναι το αποτέλεσμα της οργάνωσης αυτού του ειδικού τουριστικού αθλητικού γεγονότος όπως μάρκετινγκ, χρηματοδοτήσεις και χορηγίες, εισιτήρια και υπηρεσίες για τους θεατές, μεταφορά και καταλύματα για τους θεατές και την Ολυμπιακή Οικογένεια, ασφάλεια, προετοιμασία αθλητικών και άλλων εγκαταστάσεων και άλλα.

Η Εσωτερική Τουριστική Αγορά είναι σημαντική για μεγάλες χώρες όπως οι ΗΠΑ ή η Αυστραλία. Η Ελλάδα είναι, γεωγραφικά και πληθυσμιακά, η μικρότερη χώρα που έχει αναλάβει την τέλεση ενός τέτοιου μεγάλου αθλητικού γεγονότος και από την άποψη αυτή μπορεί να θεωρηθεί ολόκληρη ως μια περιφέρεια.

Οι επιπτώσεις στη Διεθνή Τουριστική Αγορά είναι διαχρονικές και ξεκινούν από την ανάληψη των αγώνων έως μερικά χρόνια μετά τους αγώνες.

Επίσης, κατά τον Παπανίκο (1999: 18), η πιο σημαντική επίδραση των Ολυμπιακών Αγώνων είναι η αναμενόμενη αύξηση της *άμεσης και παρακινούμενης*

διεθνούς τουριστικής ζήτησης. Η άμεση ζήτηση αποτελείται από όλους εκείνους που θα επισκεφτούν την Ελλάδα αποκλειστικά για τους Αγώνες, είτε πριν από αυτούς είτε κατά τη διάρκεια αυτών. Η παρακινούμενη ζήτηση αποτελείται από όλους τους επισκέπτες που θα έρθουν στην Ελλάδα λόγω της μεγάλης προβολής που θα τύχει η χώρα από την τέλεση των Αγώνων.

Θα πρέπει, λοιπόν, να διακριθούν οι επισκέπτες – θεατές από τους παρακινούμενους αλλοδαπούς επισκέπτες. Οι επισκέπτες – θεατές αποτελούν τον ελάχιστο αριθμό αλλοδαπών που θα έρθουν στην Ελλάδα. Ο ελάχιστος αυτός αριθμός αποτελεί το πιο απαισιόδοξο σενάριο αφίξεων και θα πραγματοποιηθεί μόνο σε περίπτωση που η εικόνα που θα δώσει η Ελλάδα είναι αρνητική (Παπανίκος, 1999).

Μελετώντας τις παραπάνω κατηγορίες τουριστών οδηγούμαστε σε δεύτερη κατηγοριοποίηση ανάλογα με τις ανάγκες και τις συνήθειες του επισκέπτη. Έτσι, καταλήγουμε *στην* **τυπολογία των αναμενόμενων επισκεπτών και των κατηγοριών τουριστικής αγοράς** που αναλύεται στο παρακάτω σχήμα:

Σχήμα 4.3. Τυπολογία των τουριστών των Ολυμπιακών Αγώνων

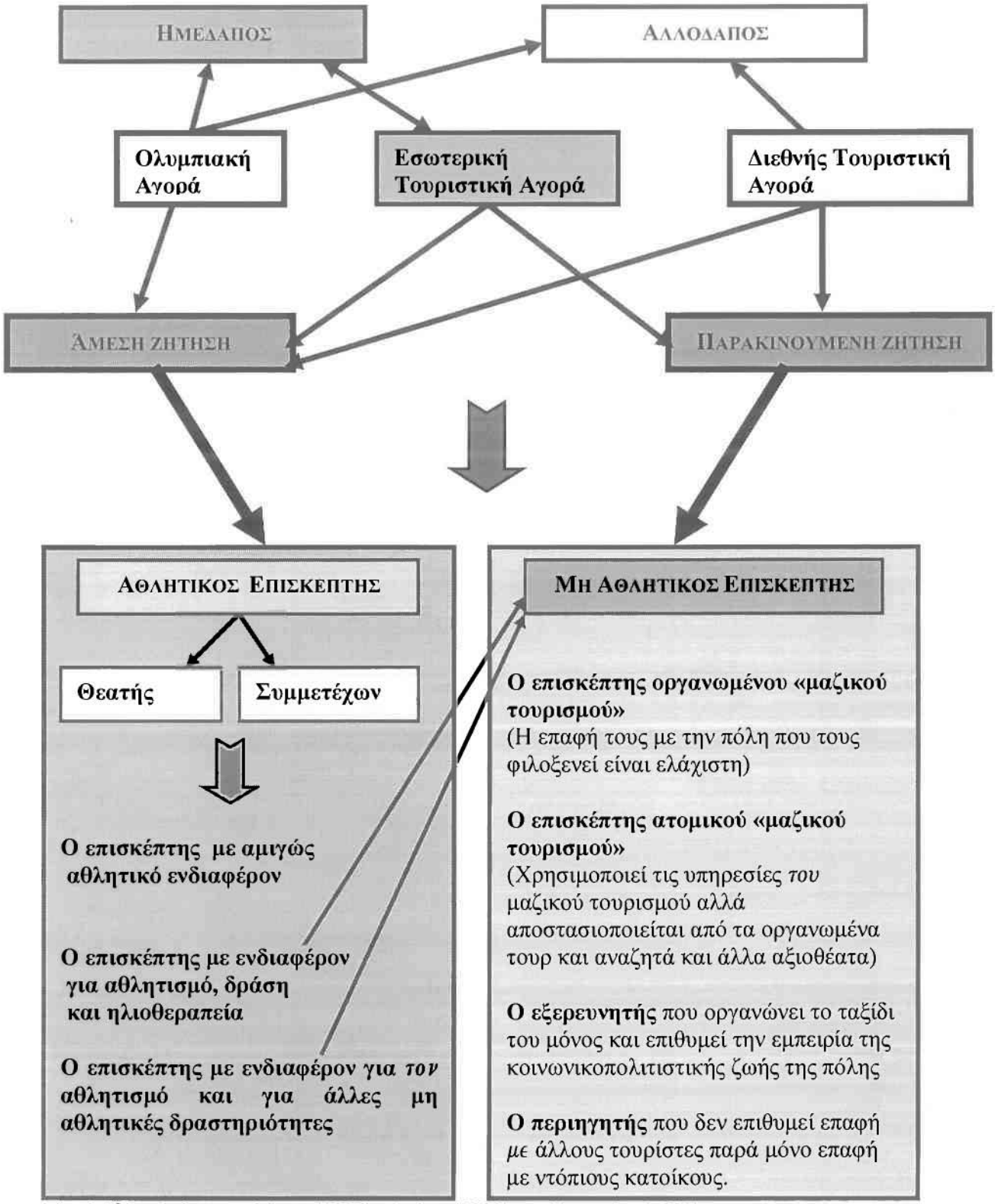

Πηγή: Ιδία σύνθεση από Page (1995), Γκιόσο (2000) και Παπανίκο (1999)

4.5.2. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Τόσο στη Βαρκελώνη όσο και στο Σίντνεϊ, η θετική επίπτωση στον τουρισμό αλλά και στις γύρω από αυτόν δραστηριότητες είχε αρχίσει να φαίνεται δύο τρία χρόνια πριν από τους Αγώνες. Το μέγιστο τουριστικό ρεύμα προς τις διοργανώτριες χώρες παρουσιάστηκε τη χρονιά των Αγώνων, ακολούθησαν άλλα δυο τρία χρόνια με τον ίδιο ρυθμό και στη συνέχεια επήλθε η φυσιολογική κάμψη («The Games», 2003).

Για την Ελλάδα, όπως προκύπτει από τα μέχρι τώρα στοιχεία, για αυτή τη χρονιά δεν έχει φανεί αύξηση του τουριστικού ρεύματος προς τη χώρα μας. Το αντίθετο, μάλιστα, υπάρχει το σοβαρό ενδεχόμενο μείωσης. Το γεγονός εντοπίζεται στις εξής παραμέτρους:

- Στη σύγχρονη εποχή παγκόσμιας ύφεσης και στη μείωση του τουριστικού ρεύματος σε παγκόσμιο επίπεδο λόγω των τρομοκρατικών επιθέσεων και της εμπόλεμης κατάστασης στο Ιράκ.
- Στην πολιτική που ακολουθούν οι αρμόδιοι φορείς για τον τουρισμό στη χώρα. Είναι γεγονός ότι υπάρχει κακή προετοιμασία από διαφημιστικής πλευράς καθώς δεν έχει συνδεθεί, μέχρι στιγμής, η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων με μια διαφημιστική εκστρατεία στο εξωτερικό. Η Ελλάδα θα έπρεπε ήδη να έχει ένα μεγάλο ρεύμα τουριστών και να έχει ήδη αρχίσει να εισπράττει από τη διοργάνωση του 2004 («The Games», 2003).

Ειδικότερα, στο Βόλο η τουριστική ζήτηση κρίνεται μειωμένη κατά πολύ σε σχέση με άλλες χρονιές. Ως παράδειγμα αναφέρονται οι ελάχιστες αφίξεις κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι του Βόλου, 10 στο σύνολό τους σε όλη τη θερινή σεζόν, σε σχέση με τις 56 αφίξεις του 2002. Η κατάσταση αποδίδεται στη γενικότερη τουριστική ύφεση λόγω των πολεμικών συρράξεων, της τρομοκρατίας και του παγκόσμιου ασταθούς κλίματος (Κουτσοδημήτρης, 2003).

Οι επιπτώσεις του τουρισμού στις πόλεις, με βάση τον Page (1995), ταξινομούνται σε τέσσερις κύριες κατηγορίες:

1. Οικονομικές
2. Συγκεκριμένων ειδών τουριστικών ελκτικών στοιχείων ή εξυπηρετήσεων
3. Κοινωνικοπολιτικές
4. Περιβαλλοντικές (Δέφνερ, 1999)

Ειδικότερα, οι οικονομικές επιπτώσεις έγκεινται στη δυνατότητα του τουρισμού να δημιουργεί θέσεις εργασίας (αύξηση απασχόλησης) καθώς και αύξηση εισοδήματος η οποία μετριέται κυρίως με τον τουριστικό πολλαπλασιαστή (tourism multiplier) που ορίζεται ως ο αριθμός με τον οποίο πρέπει να πολλαπλασιαστεί η αρχική τουριστική επένδυση ώστε να δώσει την επίδραση του συνολικού συσσωρευτικού εισοδήματος για μια καθορισμένη περίοδο (Δέφνερ, 1999).

Οι επιπτώσεις συγκεκριμένων ειδών τουριστικών ελκτικών στοιχείων ή εξυπηρετήσεων προσδιορίζονται κυρίως σε σχέση με την οικονομική επίπτωση, την ικανότητα έλξης τουριστών και την εικόνα της πόλης. Η τελευταία συνδέεται τόσο με την αντιληπτική εικόνα της πόλης όσο και με τη συμβολική της οικονομία, δηλαδή τον τουρισμό, τα ΜΜΕ, τη διασκέδαση και τα ειδικά γεγονότα. Καθοριστικό ρόλο παίζουν οι αλλαγές στο κέντρο της πόλης και ειδικότερα οι επιδράσεις συγκεκριμένων πολιτικών όπως η προώθηση των τεχνών.

Σε ότι αφορά τις κοινωνικοπολιτιστικές επιπτώσεις του τουρισμού, αυτές απορρέουν από την πρόσληψη του τουρισμού από τους μόνιμους κατοίκους και από τη στάση τους απέναντι σε αυτόν. Οι αντιδράσεις στον τουρισμό ποικίλλουν ενώ οι πολιτιστικές επιπτώσεις παρουσιάζονται εντονότερες στις χώρες στις οποίες οι διαφοροποιήσεις μεταξύ τουριστών και ντόπιων είναι μεγαλύτερες (Δέφνερ, 1999). Οι πολιτισμικές και κοινωνικές αλλαγές που αποδίδονται στον τουρισμό δεν κρίνεται σκόπιμο να εξεταστούν για την περίπτωση του Βόλου λόγω του μακροπρόθεσμου χαρακτήρα τους αφού για να συμβούν απαιτείται αφομοίωση των τουριστικών επιδράσεων από τους ντόπιους.

Τέλος, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις κατά τον Page (1995) αφορούν στους ακόλουθους τομείς:

1. Φυσικό περιβάλλον
2. Οπτικές επιπτώσεις
3. Υποδομή
4. Αστική μορφή
5. Προστασία (με την έννοια της συντήρησης ιστορικών τοποθεσιών, κτιρίων, κλπ.)

Από τις παραπάνω κατηγορίες, εδώ προσεγγίζονται μόνο οι οικονομικές επιπτώσεις του τουρισμού, όσο αυτό είναι δυνατό. Η αύξηση απασχόλησης που δύναται να προκληθεί λόγω της τουριστικής ζήτησης δεν είναι εφικτό να υπολογιστεί με ακρίβεια. Για το λόγο

αυτό περιοριζόμαστε σε μια πρώτη προσέγγιση με βάση τα διαθέσιμα από μελέτες στοιχεία για την αναμενόμενη τουριστική ζήτηση και, συνακόλουθα, την προβλεπόμενη τουριστική δαπάνη που θα κινήσει την πολλαπλασιαστική διαδικασία. Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον αναλύονται παρακάτω, ενώ οι κοινωνικοπολιτικές και οι συγκεκριμένων ειδών τουριστικών ελκτικών στοιχείων παρακάμπτονται ως αμελητέες λόγω της μικρής εμβέλειας του αθλητικού γεγονότος στην περιοχή.

4.5.3. ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Σε ότι αφορά την πρόβλεψη της παρακινούμενης τουριστικής ζήτησης από την προβολή της χώρας λόγω Ολυμπιακών, η οποία είναι και η σημαντικότερη από πλευράς επιπτώσεων, ο Παπανίκος (1999) προτείνει τρία σενάρια επιπτώσεων στο σύνολο της χώρας με χρονικό ορίζοντα 14 χρόνια, δηλαδή από το 1998 έως το 2011.

Το πρώτο σενάριο περιορίζεται μόνο στις αφίξεις λόγω των αγώνων και υποθέτει ότι η παρακινούμενη ζήτηση θα είναι μηδαμινή. Συγκεκριμένα, για τα 14 χρόνια πρόβλεψης, μόνο 1,2 εκατομμύρια αλλοδαποί τουρίστες θα επισκεφτούν την Ελλάδα λόγω των αγώνων. Κατά μέσο όρο, κάθε χρόνο η επίπτωση των Αγώνων στις αφίξεις εκτιμάται ότι θα είναι 90.000 τουρίστες.

Το δεύτερο σενάριο που είναι και το πιο πιθανό υποθέτει μια σταδιακή αύξηση της παρακινούμενης ζήτησης με τη σταθεροποίησή της μερικά χρόνια μετά τους αγώνες. Οι παρακινούμενες αφίξεις για τα 14 χρόνια της περιόδου ανέρχονται περίπου στα 6 εκατομμύρια. Κατά μέσο όρο, οι ετήσιες αφίξεις ανέρχονται στις 440.000 επισκέπτες.

Το τρίτο σενάριο υποθέτει μια μικρή αύξηση κατά τη διάρκεια των αγώνων, μεγάλη αύξηση μετά τους αγώνες και μια μικρή μείωση μερικά χρόνια μετά τους αγώνες. Σύμφωνα με το τελευταίο σενάριο, οι συνολικές παρακινούμενες αφίξεις για το σύνολο της περιόδου ανέρχονται στα 6,8 εκατομμύρια αλλοδαπών τουριστών. Κατά μέσο όρο οι ετήσιες αφίξεις ανέρχονται σε 485.000 τουριστών.

Ο Παπανίκος (1999: 20) επιχειρεί μια πρώτη χονδρική εκτίμηση της άφιξης των τουριστών στις τέσσερις Ολυμπιακές Πόλεις που θα φιλοξενήσουν τους προκριματικούς

αγώνες ποδοσφαίρου. Επειδή είναι βέβαιο ότι θα υπάρξει μεγάλος αριθμός επισκεπτών των αγώνων από τις ευρύτερες περιοχές, οι οποίοι θα είναι μετακινούμενοι, δηλαδή δεν θα διανυκτερεύσουν, η εκτίμηση αναφέρεται κυρίως σε αλλοδαπούς επισκέπτες ή σε επισκέπτες από μακρινά σημεία της χώρας οι οποίοι θα χρησιμοποιήσουν τα καταλύματα της πόλης ή των ευρύτερων περιοχών τους.

Για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου, λοιπόν, ο αναμενόμενος αριθμός επισκεπτών το Ολυμπιακό έτος, για το απαισιόδοξο σενάριο που χρησιμοποιεί ο Παπανίκος, δηλαδή θεωρώντας ότι η παρακινούμενη ζήτηση θα είναι μηδαμινή, φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4.2. Κατηγορίες και αναμενόμενος αριθμός επισκεπτών

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ
Ολυμπιακή Οικογένεια	50
ΜΜΕ	300
Χορηγοί	150
Αθλητές / Συνοδοί	300
Θεατές (με παραμονή στην περιοχή)	2.000
Παρακινούμενοι τουρίστες	3.000
Σύνολο	**5.800**

Πηγή: Παπανίκος, 1999

Σε ότι αφορά την αναμενόμενη τουριστική δαπάνη για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου, κατά το έτος τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων οι εκτιμήσεις του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων που παραθέτει ο Παπανίκος συνοψίζονται ως εξής:

Πίνακας 4.3. Αναμενόμενες τουριστικές δαπάνες

Αριθμός επισκεπτών	5.800
Ημέρες διανυκτέρευσης	15
Σύνολο διανυκτερεύσεων	87.000
Ποσοστό συνολικών διανυκτερεύσεων έτους 2004	8,2%
Μέση δαπάνη ανά διανυκτέρευση (€)	120
Σύνολο δαπάνης (€)	10.440.000

Πηγή: Παπανίκος, 1999

Ο ακριβής αριθμός των θεατών θα εξαρτηθεί από τις χώρες προέλευσης των ομάδων που θα αγωνιστούν στο Βόλο. Εάν είναι από μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες με ποδοσφαιρική παράδοση, ο αριθμός των επισκεπτών θα είναι μεγαλύτερος από ότι στην περίπτωση προέλευσης από μικρές μακρινές χώρες με χαμηλό κατά κεφαλή ΑΕΠ και υψηλό κόστος μετακίνησης.

Ανεξάρτητα με το βαθμό τουριστικής προσέλευσης, οι δαπάνες των επισκεπτών πρόκειται να λειτουργήσουν πολλαπλασιαστικά στα εισοδήματα των περιοχών υποδοχής. Οι τομείς που θα επωφεληθούν περισσότερο στην περιοχή, κατά τον Page (1995) είναι:

- Στέγαση – διαμονή
- Μεταφορές – συγκοινωνίες
- Αξιοθέατα – θέλγητρα
- Ταξιδιωτικά γραφεία – οργάνωση ταξιδιωτικών προορισμών

Σε ότι αφορά την παρακινούμενη ζήτηση μετά τους Ολυμπιακούς, αυτή θα εξαρτηθεί από την αποτελεσματικότητα των στρατηγικών προσέλκυσης που θα εφαρμόσουν οι επί μέρους περιοχές. Όπως δείχνουν τα παραδείγματα άλλων πόλεων, η τουριστική ζήτηση είναι συχνά υψηλότερη μετά τους αγώνες - *και* για μια περίοδο 5 - 6 ετών - από ότι κατά τη διάρκειά τους. Αυτό οφείλεται στους εξής κυρίως λόγους:

- Στην προβολή της εικόνας της πόλης και της ευρύτερης περιοχής
- Στην απόκτηση τεχνογνωσίας και εμπειριών
- Στην αύξηση του αθλητικού, αστικού, και τεχνολογικού αποθέματος της πόλης
- Στις καλύτερες μεταφορικές υποδομές

Σύμφωνα, λοιπόν, με τη μελέτη του Εργαστηρίου Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων, για τις οικονομικές επιδράσεις των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας, η

τουριστική ζήτηση μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου, δύναται να διαμορφωθεί ως εξής:

Πίνακας 4.4. Αναμενόμενος αριθμός διανυκτερεύσεων των επισκεπτών στο ΠΣΒ

ΕΤΗ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ
2005	4.000	56.000
2006	4.000	56.000
2007	3.500	49.000
2008	3.000	42.000
2009	2.000	28.000

Πηγή: Εργαστήριο Περιφερειακών Αναλύσεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 2002

Ο πίνακας αφορά σε εκτιμώμενες παρακινούμενες συνολικές αφίξεις αλλοδαπών επισκεπτών στο διάστημα 2004 -2009 (14 μέρες η μέση διανυκτέρευση). Ακολούθως, η εκτιμώμενη τουριστική δαπάνη από την παρακινούμενη τουριστική ζήτηση μετά τους αγώνες (θεωρώντας ως μέση τουριστική δαπάνη € 120 / διανυκτέρευση) φαίνεται παρακάτω:

Πίνακας 4.5. Εκτιμώμενη τουριστική δαπάνη από την παρακινούμενη ζήτηση

ΕΤΗ	ΔΑΠΑΝΕΣ
2005	10.440.000
2006	6.720.000
2007	5.880.000
2008	5.040.000
2009	3.360.000
ΣΥΝΟΛΟ	38.160.000

Πηγή: Εργαστήριο Περιφερειακών Αναλύσεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 2002

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι δαπάνες του 2004 συμπεριλαμβάνουν τις συνολικές δαπάνες (άμεσης και παρακινούμενης ζήτησης). Τα υπόλοιπα έτη ελλείψει Ολυμπιακών Αγώνων αναφέρονται μόνο στην παρακινούμενη ζήτηση.

Η δυσκολία στην εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων του αστικού τουρισμού έγκειται στη απομόνωση της ροής εσόδων στην τοπική τουριστική βιομηχανία. Είναι δύσκολο να αποδώσεις το ποσοστό των τουριστικών δαπανών για αγαθά και υπηρεσίες σε αναλογία με το σύνολο των δαπανών όλων των «χρηστών» της αστικής περιοχής. Στην πράξη γίνεται προσπάθεια εντοπισμού των διαφόρων μορφών τουριστικής δαπάνης και του τρόπου με τον οποίον επηρεάζουν της τοπική οικονομία. Ωστόσο, υπάρχουν κοινοί παράγοντες που επηρεάζουν την κλίμακα των επιπτώσεων όπως: η φυσιογνωμία της περιφέρειας, το μέγεθος της τοπικής οικονομίας, ο βαθμός στον οποίον οι τουριστικές δαπάνες επηρεάζουν την τοπική οικονομία (Page, 1995).

Είναι δυνατό να εντοπιστούν ορισμένα κοινά **οικονομικά οφέλη του τουρισμού** στην τοπική οικονομία:

- Η γένεση εσόδων για την τοπική οικονομία
- Η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης για την πόλη
- Βελτιώσεις στη δομή και την ισορροπία των οικονομικών δραστηριοτήτων της περιοχής
- Η ενθάρρυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Από την άλλη, υπάρχει μια **σειρά αρνητικών επιπτώσεων** που συνδέονται με τον αστικό τουρισμό, στις οποίες περιλαμβάνονται:

- Η ενδεχόμενη οικονομική εξάρτηση από μια συγκεκριμένη δραστηριότητα
- Πληθωριστικές τάσεις στην τοπική οικονομία όπως οι νέοι καταναλωτές μπαίνουν στην περιοχή και ενδεχόμενες αυξήσεις στις τιμές γης καθώς ο κύκλος της οικονομικής ανάπτυξης αρχίζει.
- Αυξανόμενη εξάρτηση σε εισαγόμενα παρά τοπικά προϊόντα, υπηρεσίες και εργατικό δυναμικό.
- Εποχικότητα στην κατανάλωση και παραγωγή τουριστικών υπηρεσιών.
- Διαρροές των τουριστικών δαπανών από την τοπική οικονομία
- Πρόσθετα κόστη για τις αρχές της πόλης (Page, 1995 και Γκιόσος, 2000).

Σε επίπεδο χώρας, η ανάληψη της τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας, αυξάνοντας το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ, δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας και θα δώσει τη δυνατότητα να προβληθεί η Ελλάδα σε όλο τον κόσμο. Εκτιμάται ότι η προβολή αυτή αναμένεται να αυξήσει την εισροή αλλοδαπών τουριστών για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα που ξεκινά από το 1998 και φτάνει στο 2011(Παπανίκος, 1999).

Η εκτίμηση της μελέτης του Παπανίκου (1999) είναι ότι οι Ο.Α. θα προσθέσουν 0,8% στον ετήσιο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ από το 1998 έως το 2011, αυξάνοντας την απασχόληση κατά 32.000 ετησίως. Η επιπλέον αύξηση στην οικονομική δραστηριότητα θα προέλθει από τις επενδύσεις στις κατασκευές αθλητικών έργων.

Η πιο σημαντική πηγή της επιπλέον αύξησης στην οικονομική δραστηριότητα είναι οι χρηματικές εισροές από τους επιπλέον αλλοδαπούς τουρίστες που θα επισκεφθούν την Ελλάδα, παρακινούμενοι από τη μεγάλη προβολή. Οι ανάγκες σε καταλύματα που θα δημιουργηθούν από την επιπλέον αύξηση εκτιμάται ότι θα ικανοποιηθούν από τη φυσιολογική αύξηση της προσφοράς καταλυμάτων χωρίς να απαιτείται ιδιαίτερη ενίσχυση της προσφοράς αυτής.

Σύμφωνα με το κεντρικό σενάριο της μελέτης, η επιπλέον αύξηση αλλοδαπών τουριστών θα ανέλθει στις 440.000 τουριστών ετησίως την περίοδο 1998 – 2011 ή συνολικά σε 6 εκατομμύρια για όλη την περίοδο.

Σε ότι αφορά τη μακροχρόνια αύξηση ζήτησης καταλυμάτων λόγω των Ολυμπιακών, αυτή αναμένεται να είναι πολύ μικρή. Στο τέλος της περιόδου εξέτασης, το 2011, η προσφορά κλινών για το σύνολο της χώρας θα ανέρχεται σε 858.000 ενώ οι διαθέσιμες κλίνες θα ανέρχονται στις 834.000 (Παπανίκος, 1999: 117).

Ανεξάρτητα με τα σενάρια που παρουσιάστηκαν παραπάνω, σε ότι αφορά τη μεταολυμπιακή επίπτωση στον τουρισμό, αυτή θα εξαρτηθεί από την επιτυχία ή όχι της εκστρατείας προβολής της περιοχής, την επιτυχία και τη γενική εντύπωση που θα αφήσουν οι ίδιοι οι αγώνες και τη βελτίωση των υποδομών στην περιοχή (ξενοδοχειακό δυναμικό, μεταφορικές υποδομές, τουριστική υποδομή κλπ.).

4.5.4. ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου, η τέλεση του Μεγάλου Αθλητικού Γεγονότος αποτελεί ευκαιρία για τη γένεση αθλητικού και αστικού τουρισμού. Λόγω της μέχρι τώρα μικρής τουριστικής ζήτησης χρησιμοποιείται το απαισιόδοξο σενάριο το οποίο προβλέπει μηδαμινή παρακινούμενη ζήτηση. Σύμφωνα με αυτό, το μέγιστο τουριστικό ρεύμα αναμένεται να σημειωθεί τη χρονιά των Ολυμπιακών Αγώνων, με την τουριστική ζήτηση να μειώνεται σταδιακά μετά το πέρας αυτών. Η σημαντικότερη αγορά είναι η διεθνής τουριστική αγορά. Με άλλα λόγια οι αλλοδαποί επισκέπτες είναι εκείνοι που αναμένεται να αφήσουν κέρδη στην τοπική οικονομία.

Δίνεται λοιπόν η ευκαιρία σταθεροποίησης και - αν καταστεί δυνατό – μεγέθυνσης της τουριστικής ζήτησης μακροπρόθεσμα αν αξιοποιηθούν κατάλληλα τα οφέλη της Ολυμπιακής κληρονομιάς. Η προβολή που θα λάβει η περιοχή, η εμπειρία ανάληψης ενός μεγάλου γεγονότος, η αύξηση του αθλητικού αποθέματος και η βελτίωση *των μεταφορικών* υποδομών μπορούν να αποτελέσουν τα κίνητρα ώστε η περιοχή να τύχει υψηλότερης τουριστικής ζήτησης μετά τους αγώνες χωρίς να περιοριστεί στην τουριστική έκρηξη του Ολυμπιακού έτους. Με τον τρόπο αυτό, οι ωφέλειες από τον τουρισμό θα λάβουν μακροπρόθεσμο χαρακτήρα και εκτός της χρηματικής εισροής και της δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης θα υπάρξει βελτίωση στη δομή και την ισορροπία των οικονομικών δραστηριοτήτων της περιοχής και κυρίως ενθάρρυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας που θα καταλήξει στην προσέλκυση νέων επενδύσεων.

4.6. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΕΠ

Σε ότι αφορά την απασχόληση και το ΑΕΠ, τα στοιχεία που διαθέτουμε αφορούν σε προβλέψεις και εκτιμήσεις για το σύνολο της χώρας και τις περιφέρειες και τους νομούς, τα οποία δεν εξειδικεύονται σε επίπεδο πολεοδομικού συγκροτήματος. Έτσι, με κάθε επιφύλαξη παραθέτονται τα υπάρχοντα στοιχεία που αφορούν στην περιφέρεια Θεσσαλίας και στο νομό Μαγνησίας σε συνδυασμό με κάποιες γενικές παραδοχές που βασίζονται στην προηγούμενη εμπειρία και στα υφιστάμενα στοιχεία για το ΠΣΒ.

Οι επιπτώσεις στην απασχόληση από την Ολυμπιακή διοργάνωση στο ΠΣΒ διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

- Την αύξηση θέσεων εργασίας κατά την περίοδο προετοιμασίας – κατασκευής των Ολυμπιακών έργων
- Τη δημιουργία θέσεων εργασίας κατά τη διεξαγωγή και κατά τη μεταολυμπιακή περίοδο λόγω της λειτουργίας των νέων υποδομών και εγκαταστάσεων
- Τη δημιουργία θέσεων εργασίας λόγω της αυξανόμενης τουριστικής κίνησης

Σχετικά με την πρώτη κατηγορία, είναι φανερό ότι η κατασκευή των *προτεινόμενων* έργων απαιτεί σημαντικό αριθμό εργαζομένων με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και νέων ευκαιριών απασχόλησης για τους κατοίκους της περιοχής του έργου. Όπως υποστηρίζει και ο Συντονιστής Λειτουργιών Ολυμπιακής Πόλης, κ Δερβένης, κατά την τωρινή περίοδο κατασκευής των έργων παρατηρείται μεγάλη αύξηση στην απασχόληση λόγω της δημιουργίας πολλών νέων θέσεων εργασίας στα εργοτάξια των έργων. Μετά το περάς των εργασιών θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας που θα αφορούν στη λειτουργία των εγκαταστάσεων. Για παράδειγμα το Νοσοκομείο θα χρειαστεί ειδικευμένο προσωπικό ή το Στάδιο θα απασχολήσει 50 – 60 άτομα σε μόνιμη βάση. Είναι προφανές ότι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στο ΠΣΒ, θα αυξήσει την απασχόληση στον τριτογενή τομέα, ο οποίος, όπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο καλύπτει ήδη το μεγαλύτερο ποσοστό των παραγωγικών τομέων του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου.

Σε ότι αφορά τη δημιουργία θέσεων εργασίας λόγω της τουριστικής κίνησης, θα προκληθούν κατά τον Page (1995) τρία είδη απασχόλησης: *άμεση* στις τουριστικές εγκαταστάσεις, *έμμεση* στον τομέα της τουριστικής προσφοράς και *πρόσθετη* λόγω της

κυκλοφορίας του χρήματος από τους ντόπιους υπαλλήλους. Οι ευνοϊκές προϋποθέσεις για απασχόληση θα έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση του εισοδήματος συμβάλλοντας στη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Παρακάτω, παρατίθενται στοιχεία για την απασχόληση από μελέτες που αφορούν στην ευρύτερη περιοχή του ΠΣΒ.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τους Ροβολή και Ψυχάρη (2003), και μόνο η δαπάνη για την υλοποίηση του προγράμματος «Ελλάδα 2004» για όλη τη χώρα, θα οδηγήσει σε πολλαπλασιαστική αύξηση της παραγωγής και του ΑΕΠ στην περίοδο 2002 – 2007, η οποία θα απαιτήσει συνολικά περί τις 64.000 νέες θέσεις απασχόλησης ανά έτος. Από τις άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν συνολικά, ένα ποσοστό (το χαμηλότερο σε σχέση με τις υπόλοιπες Ολυμπιακές Πόλεις) της τάξης του 4,28%, δηλαδή γύρω στις 2.739 θέσεις εργασίας ανά έτος, αποδίδεται στο νομό Μαγνησίας. Εάν συνυπολογίσουμε και τις δαπάνες των συμπληρωματικών έργων, η εκτιμώμενη επίπτωση στην απασχόληση αυξάνει σημαντικά και φτάνει τις 77.000 θέσεις εργασίας στο σύνολο της χώρας, δηλαδή γύρω στις 4.419 θέσεις εργασίας ανά έτος, πάντα για την περίοδο 2002 – 2007. Στην περίπτωση αυτή η Μαγνησία έχει το 5,74% του συνόλου των νέων θέσεων. Σε επίπεδο περιφερειών, εμφανίζεται αυξημένη η ποσοστιαία συμμετοχή της Θεσσαλίας στη συνολική επίπτωση από τη συνδυασμένη δράση του «Ελλάδα 2004» και των συμπληρωματικών έργων (Ροβολής και Ψυχάρης, 2003).

Επίσης, σύμφωνα με τη μελέτη του Εργαστηρίου Οικονομικών Αναλύσεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, η συνεκτίμηση του προγράμματος «Ελλάδα 2004» και των συμπληρωματικών υποπρογραμμάτων οδηγεί σε σημαντική αύξηση των νέων ευκαιριών απασχόλησης στο νομό Μαγνησίας, η οποία κορυφώνεται στην προ των αγώνων περίοδο. Σε ότι αφορά τη χρονική κλιμάκωση των επιπτώσεων στην απασχόληση για τις Ολυμπιακές Πόλεις, η περίοδος μελέτης από το 2000 έως το 2007 διαιρείται σε τρεις διακριτές περιόδους ανάλογα με το ποσοστό επίδρασης. Την προολυμπιακή περίοδο 2000 – 2003, το Ολυμπιακό έτος 2004 και τη μεταολυμπιακή περίοδο 2005 -2007. Η επίδραση στο νομό Μαγνησίας για την προολυμπιακή περίοδο αναμένεται να αγγίξει τις 4.463 νέες θέσεις εργασίας, κατά το Ολυμπιακό έτος αναμένεται η δημιουργία 1.151 νέων θέσεων ενώ κατά τη μεταολυμπιακή περίοδο οι νέες θέσεις περιορίζονται στις 121. Συνολικά, για τα επτά χρόνια της μελέτης προβλέπεται η δημιουργία 5.737 νέων θέσεων εργασίας, πάντα σε επίπεδο νομού.

Σε ότι αφορά την επίδραση στο ΑΕΠ ως επίπτωση του προγράμματος «Ελλάδα 2004» και των συμπληρωματικών έργων, σύμφωνα με τη μελέτη του Εργαστηρίου Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, η ποσοστιαία εξέλιξη ανά έτος φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4.6. Διαχρονική κατανομή των επιδράσεων του προγράμματος «Ελλάδα 2004» και των συμπληρωματικών έργων ως ποσοστό του ΑΕΠ για το Νομό Μαγνησίας

ΕΤΟΣ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ%	0,003	0,551	1,575	1,96	0,928	0,059	0,009	0,003

Πηγή: Εργαστήριο Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Παρατηρούμε σημαντικά αυξημένα αποτελέσματα, που αγγίζουν τις δύο ποσοστιαίες μονάδες, να εμφανίζονται το έτος 2003 και από το Ολυμπιακό έτος και μετά υπάρχει σταδιακή μείωση στην επίδραση ως ποσοστό του ΑΕΠ. Αυτό είναι μάλλον αναμενόμενο στο βαθμό που ο κινητήριος μοχλός της όλης επίδρασης αφορά στον κατασκευαστικό κλάδο. Όπως προκύπτει και από τη μελέτη του Εργαστηρίου Περιφερειακών Αναλύσεων η Μαγνησία είναι από τους πλέον ευνοημένους ελληνικούς νομούς.

Σε ότι αφορά, λοιπόν, το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου η επίδραση θα είναι ανάλογη με αυτή του συνόλου του νομού Μαγνησίας αφού οι περισσότερες νέες θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν εντός του ΠΣΒ. Έτσι, η μεγαλύτερη επίδραση στην απασχόληση συντελείται κατά την προολυμπιακή περίοδο δηλαδή κατά την παρούσα χρονική περίοδο βρίσκεται στην κορύφωσή της και φυσικά οφείλεται στην αυξημένη κατασκευαστική δραστηριότητα λόγω των Ολυμπιακών παρεμβάσεων στην περιοχή. Κατά το Ολυμπιακό έτος η δημιουργία νέων θέσεων θα είναι αποτέλεσμα της λειτουργίας των νέων εγκαταστάσεων και της πρόσληψης αυξημένου ποσοστού υπαλλήλων στον τομέα του τουρισμού και στις υπηρεσίες. Τέλος, μετά το πέρας των αγώνων το μεγαλύτερο ποσοστό των νέων θέσεων θα διατηρηθεί και θα δημιουργηθούν ελάχιστες - σε σύγκριση με την υπόλοιπη περίοδο - νέες. Συνολικά, προβλέπεται αύξηση της απασχόλησης στον

τριτογενή τομέα αφού αναμένεται να απορροφηθεί μεγάλο ποσοστό εργαζομένων στις υπηρεσίες και στον τουρισμό.

4.7. ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Η εμπειρία προηγούμενων Ολυμπιακών πόλεων αποδεικνύει ότι η οικονομική άνθιση των πόλεων αντανακλάται καλύτερα στον τομέα των κατασκευών. Σε μια προσπάθεια να προσδιοριστεί η εξέλιξη της κατασκευαστικής δραστηριότητας των τελευταίων χρόνων στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου, στη συνέχεια παρατίθεται, υπό μορφή πίνακα, ο αριθμός των εκδιδομένων οικοδομικών αδειών ανά έτος από το 1995 έως το 2003 για τους Δήμους Βόλου και Ν. Ιωνίας. Σημειώνεται ότι για το έτος 2003 παρατίθεται ο αριθμός οικοδομικών αδειών μέχρι τις 10/9/2003.

Πίνακας 4.7. Αριθμός οικοδομικών αδειών ανά έτος για τους Δήμους Βόλου και Ν. Ιωνίας από το 1995 έως το 2003.

	1995	**1996**	**1997**	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**
Δήμος Βόλου	383	358	410	417	391	404	492	566	397
Δήμος Ν. Ιωνίας	128	166	138	160	163	155	198	187	118

Πηγή: Διευθύνσεις Πολεοδομίας των Δήμων Βόλου και Ν. Ιωνίας

Παρατηρούμε λοιπόν στο Δήμο Βόλου μια σταδιακή αύξηση των εκδιδόμενων οικοδομικών αδειών *ο συνολικός* αριθμός των οποίων ξεκινά από τις 383 το 1995 και καταλήγει σε 566 το 2002. Υπάρχει σαφής θετική εξέλιξη στην κατασκευαστική δραστηριότητα η οποία μεταφράζεται σε αύξηση θέσεων εργασίας και μεταβολές στην αγορά ακινήτων. Αντίστοιχα, για το Δήμο Ν. Ιωνίας δεν υπάρχει τόσο σταθερή εξέλιξη αφού παρατηρούμε ότι ο αριθμός των οικοδομικών αδειών αυξάνεται σταδιακά μέχρι το 1999 όπου φτάνει τις 163 και στη συνέχεια παρουσιάζει διακυμάνσεις οι οποίες δεν μπορούμε να πούμε αν διαχρονικά καταλήγουν σε αύξηση.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί διακρίνουμε τη σταδιακή αύξηση της κατασκευαστικής δραστηριότητας στο Δήμο Βόλου και τη σταθερή πορεία της κατασκευαστικής δραστηριότητας στο Δήμο Ν. Ιωνίας. Η κατάσταση διαχρονικά στους

δύο Ολυμπιακούς Δήμους δεν παρουσιάζει δραματικές μεταβολές αλλά μάλλον φυσική εξέλιξη που μεταφράζεται σε αύξηση του δομημένου περιβάλλοντος στο ΠΣΒ. Στην αύξηση αυτή έχει συντελέσει και η γενικότερη μεταβολή στα δεδομένα της πόλης η οποία οφείλεται στην προετοιμασία για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων.

Διάγραμμα 4.4. Οι οικοδομικές άδειες στους Δήμους Βόλου και Ν. Ιωνίας ανά έτος από τα 1995 έως το 2002

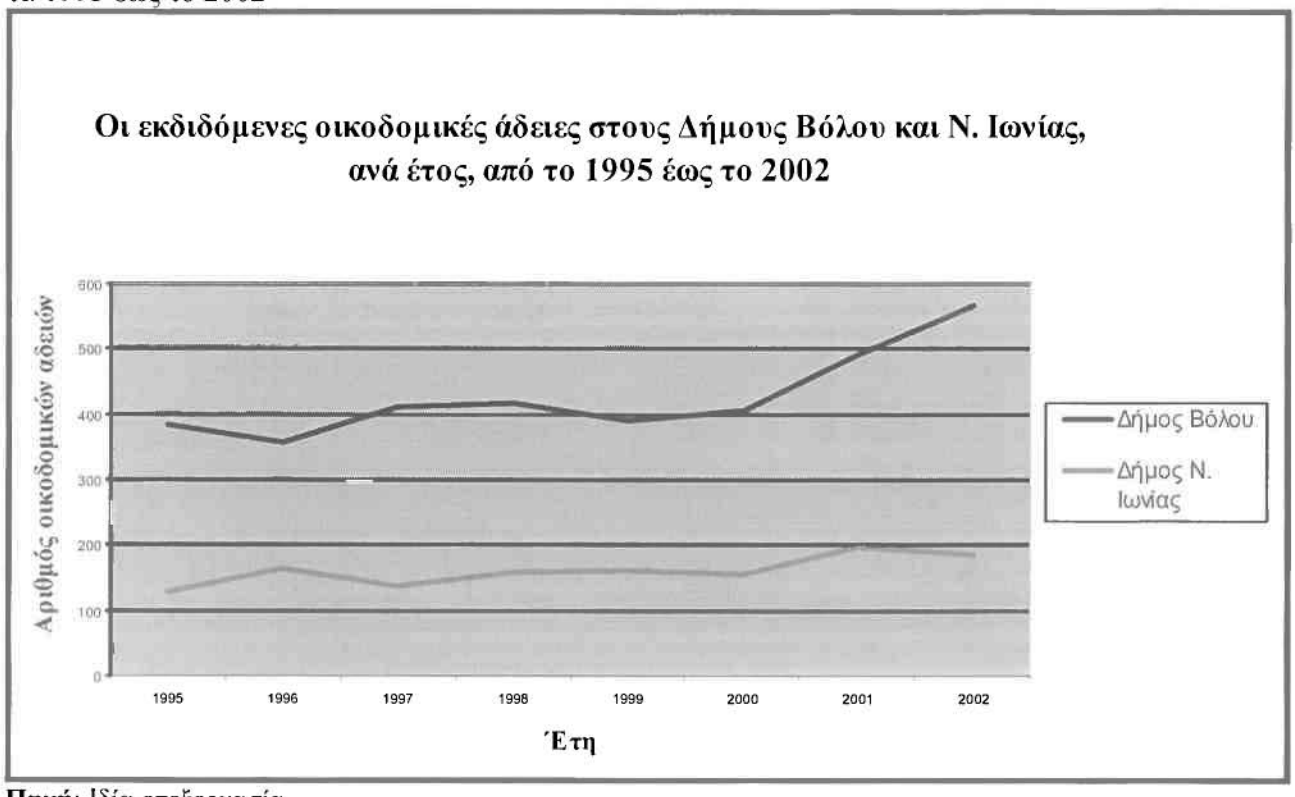

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σε μια προσπάθεια να ερμηνευτεί η τάση στην κατασκευαστική δραστηριότητα που επικρατεί συνολικά στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου παρατηρούμε ότι η πορεία και για τους δύο Δήμους είναι παράλληλη. Συγκεκριμένα, το έτος 1997, ως έτος ανακήρυξης της Αθήνας – Ολυμπιακής Πόλης 2004 αποτελεί και για τους δύο Δήμους ένα έτος σταθμό σε ότι αφορά την κατασκευαστική δραστηριότητα αφού από το 1997 και μετά εδραιώνεται η ανοδική πορεία – έστω και με μικρές αποκλίσεις - στην ανοικοδόμηση. Επίσης, από το έτος 2000 ξεκινά μια περίοδος που σηματοδοτείται από έξαρση οικοδομικής δραστηριότητας για το Πολεοδομικό Συγκρότημα, η οποία διατηρείται στα ίδια επίπεδα για το Δήμο Βόλου ενώ μειώνεται για το Δήμο Ν. Ιωνίας.

Το φαινόμενο αυτό ερμηνεύεται αν θεωρήσουμε το Πολεοδομικό Συγκρότημα ως ενιαίο αστικό χώρο – όπως άλλωστε πρέπει να θεωρείται - και δεχτούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό κατασκευαστικής δραστηριότητας προσανατολίζεται όχι με βάση τη χωροθέτηση αθλητικών εγκαταστάσεων αλλά με βάση τις ωφέλειες των Ολυμπιακών παρεμβάσεων που συγκεντρώνονται στην περιοχή του Δήμου Βόλου. Με την έννοια αυτή, τα υφιστάμενα συγκριτικά πλεονεκτήματα του Δήμου Βόλου όπως το παραλιακό μέτωπο, η μεγαλύτερη εμπορική αγορά, η καλύτερη προσφορά υπηρεσιών καθώς και η συγκέντρωση των Ολυμπιακών Παρεμβάσεων όπως η αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου, οι κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, το νέο Νοσοκομείο, το Μουσείο, έλκουν σαφώς το μεγαλύτερο ποσοστό της κατασκευαστικής δραστηριότητας. Υπό το πρίσμα της αγοράς ακινήτων, θα λέγαμε ότι αυτό που παρατηρείται είναι πως η κατασκευαστική δραστηριότητα έλκεται από την υψηλή γαιοπρόσοδο. Οι υψηλές τιμές γης και τα ενοίκια αντανακλούν καλύτερη ποιότητα ζωής και συνεπώς αποτελούν κίνητρο για περαιτέρω ανοικοδόμηση.

Σε ότι αφορά την αγορά ακινήτων, η Διοργάνωση ενός Ολυμπιακού Γεγονότος επιφέρει σημαντικές και πολυδιάστατες επιπτώσεις. Οι επιπτώσεις αυτές είναι σε μεγάλο βαθμό έμμεσες και γίνονται αισθητές με την πάροδο μεγάλου χρονικού διαστήματος. Οι πιο άμεσες επιπτώσεις αφορούν, σε γενικές γραμμές, στον τομέα του τουρισμού (ξενοδοχειακές / τουριστικές εγκαταστάσεις).

Οι διαφορετικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες στο πλαίσιο των οποίων τελούνται κάθε φορά οι Ολυμπιακοί Αγώνες καθιστούν δύσκολη την οποιαδήποτε προσπάθεια σύγκρισης. Για το λόγο αυτό, η κάθε περίπτωση είναι σκόπιμο να εξεταστεί ξεχωριστά λαμβανομένων υπόψη των διαφορετικών συνθηκών όπως το χρονολογικό και ιστορικό - γεωπολιτικό πλαίσιο, το βαθμό ανάπτυξης και το μέγεθος της οικονομίας της διοργανώτριας χώρας.

Ανεξάρτητα από το κοινό για όλες τις πόλεις κίνητρο, που είναι η προσέλκυση σημαντικών επενδύσεων, οι άμεσες συνέπειες στην αγορά ακινήτων από τη διοργάνωση ενός μεγάλου γεγονότος όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, εξαρτώνται από το μέγεθος και τη σχετική ωριμότητα της τοπικής αγοράς. Αυτές οι συνέπειες εμφανίζονται πιο έντονες σε μικρότερες αγορές. Για παράδειγμα, είναι αναμενόμενο ότι οι Ολυμπιακοί στην Αθήνα θα έχουν αμεσότερη βαρύνουσα επίπτωση από ότι οι Ολυμπιακοί στην Ατλάντα ή στο Σίντνεϊ.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι σημαντικές διαφορές σε οικονομικοκοινωνικό και πολιτικό επίπεδο στις Ολυμπιακές Πόλεις των τελευταίων δεκαετιών συμπεριλαμβανομένης της Αθήνας.

Πίνακας 4.8. Οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο των πιο πρόσφατων Ολυμπιακών Πόλεων

	Μέγεθος της οικονομίας (ΑΕΠ κ.κ. σε US$)	Οικονομικό καθεστώς	Πολιτικό Καθεστώς	Βαθμός κινδύνου *της* χώρας	Διαφάνεια* (transparency) της αγοράς ακινήτων	Ιδιότητα / θέση της πόλης	Βασικοί αναπτυξιακοί στόχοι της διοργάνωσης
Σεούλ	$15,733	Αναπτυσσόμενη με ταχείς ρυθμούς οικονομία βασισμένη στο δευτερογενή	Νεοσύστατη δημοκρατία. Απομόνωση στο παρελθόν	2,37	3	Πρωτεύουσα κράτους	Εθνικό κύρος. Άνοιγμα της οικονομίας προς τα έξω.
Βαρκελώνη	$18,535	Οικονομικά φθίνουσα περιφέρεια της ΕΕ. Οικονομία βασισμένη στο δευτερογενή	Κοινοβουλευτική μοναρχία με περιφερειακή πολιτική διάσταση (Καταλονία)	1,59	3	Επαρχιακή πρωτεύουσα	Περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη
Ατλάντα	$33,889	Ακμάζων περιφερειακό κέντρο με οικονομία βασισμένη στον τριτογενή	Ομοσπονδιακή Δημοκρατία	1,32	1	Περιφερειακό κέντρο των ΝΑ ΗΠΑ	Περιφερειακό κύρος. Οικονομική ανάπτυξη.
Σίντνεϊ	$22,627	Ανεπτυγμένη αλλά σχετικά μικρή *τριτογενοποιημένη* οικονομία	Ομοσπονδιακή Δημοκρατία	1,39	1	Εμπορικό κέντρο της Αυστραλίας	Διεθνής αναγνώριση, προώθηση του τουρισμού, ανάδειξη σε συνεδριακό κέντρο
Αθήνα	$13,555	Αναπτυσσόμενη οικονομία.	Κοινοβουλευτική Δημοκρατία	1,89	5	Πρωτεύουσα κράτους	Προώθηση του τουρισμού, ανάδειξη σε συνεδριακό κέντρο, περιβαλλοντική αναβάθμιση.

Πηγή: McKay and Plumb, 2001

* Η διαφάνεια της αγοράς ακινήτων κυμαίνεται από 1 = διαφανής (transparent) έως 5 = αδιαφανής, ασαφής (opaque)

Με βάση μια συγκριτική ανάλυση των McKay και Plumb (2001), η οποία τοποθετεί τις τέσσερις τελευταίες Ολυμπιακές πόλεις σε συναφές πλαίσιο ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες της αγοράς ακινήτων, οι αμεσότερες, βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις (κατασκευαστική δραστηριότητα, ποσοστά κάλυψης, ενοίκια και τιμές) μιας Ολυμπιακής Διοργάνωσης στις αγορές ακινήτων αφορούν κυρίως σε τέσσερις τομείς:

- Τουρισμός
- Κατοικία
- Υπηρεσίες (γραφεία)
- Λιανικό εμπόριο

Στον **τομέα του τουρισμού**, και οι τέσσερις πόλεις αγγίζουν την κορυφή του οικονομικού κύκλου της αγοράς ακινήτων κατά τη μικρή χρονική περίοδο του Ολυμπιακού έτους. Αμέσως μετά , η ξενοδοχειακή αγορά ακινήτων ακολουθεί πτωτική πορεία για να ανακάμψει με σταθερούς ρυθμούς στα επόμενα χρόνια.

Στον τομέα των ξενοδοχείων εντοπίζεται η πιο αισθητή επιρροή - που μεταφράζεται σε αυξημένη ζήτηση για διαμονή μικρής διάρκειας - ως αποτέλεσμα της μεγάλης τουριστικής κίνησης. Η ακριβής φύση αυτής της επιρροής ποικίλλει μεταξύ Ολυμπιακών πόλεων εξαιτίας ενός αριθμού παραγόντων όπως η ωριμότητα της τοπικής τουριστικής αγοράς, η τοπική προσφορά σε ξενοδοχειακές κλίνες και η προετοιμασία της πόλης να δεχθεί και να αξιοποιήσει την αυξημένη τουριστική κίνηση. Και οι τέσσερις Ολυμπιακές πόλεις αύξησαν το ποσοστό διαθέσιμων ξενοδοχειακών κλινών κατά τα δύο προ-Ολυμπιακά χρόνια αλλά και κατά το ίδιο το Ολυμπιακό έτος. Συγκεκριμένα, η προσφορά δωματίων σχεδόν διπλασιάστηκε στη Βαρκελώνη, ενώ αυξήθηκε κατά 35% στην Ατλάντα, τη Σεούλ και το Σίντνεϊ. Αυτή η αύξηση στην προσφορά ξενοδοχειακών κλινών παρέχει ένα σημαντικό πλεονέκτημα για την προσέλκυση τουρισμού και μελλοντικών Μεγάλων Γεγονότων όμως μερικές φορές μπορεί να καταλήξει, για μικρό χρονικό διάστημα, σε υπερπροσφορά, όπως συνέβη στην περίπτωση της Βαρκελώνης.

Η Σεούλ κατέγραψε αύξηση στην ξενοδοχειακή αγορά η οποία διατηρήθηκε και για τα δύο επόμενα χρόνια. Προ των Ολυμπιακών η Κορέα είχε πολύ μικρό ποσοστό επισκεπτών το οποίο αυξήθηκε δραματικά μετά τους Ολυμπιακούς. Από την άλλη, στη Βαρκελώνη ο τομέας των ξενοδοχείων υπέστη ύφεση κατά το Ολυμπιακό έτος η οποία οφείλεται κατά πάσα πιθανότητα στην τουριστική συμφόρηση. Ομοίως στην Ατλάντα, δε

σημειώθηκε σημαντική τουριστική αύξηση, όμως αντισταθμίστηκε από τη σωστή εκμετάλλευση των Ολυμπιακών ως ευκαιρία για να εξελιχθεί η πόλη σε συνεδριακό κέντρο.

Σε ότι αφορά την **αγορά κατοικίας**, δύο είναι οι κυριότερες επιπτώσεις μιας Ολυμπιακής διοργάνωσης: πρώτον, μια βραχυπρόθεσμη ώθηση στις τιμές και τα ενοίκια ορισμένων περιοχών και δεύτερον, μια μακροπρόθεσμη επίπτωση που έγκειται στη κατασκευή νέου κτιριακού αποθέματος, στη δόμηση και ανάπλαση περιοχών της Ολυμπιακής περιφέρειας.

Ειδικότερα, ενώ στη Σεούλ και στη Βαρκελώνη σημειώθηκαν κατακόρυφες αυξήσεις στις αγορές κατοικίας και στα ενοίκια κατά το Ολυμπιακό έτος, στην Ατλάντα και στο Σίντνεϊ δεν παρατηρήθηκε αντίστοιχο φαινόμενο, αντιθέτως δεν υπήρξε σημαντική αλλαγή στον τομέα αυτόν. Από τις τέσσερις πόλεις, μόνο στη Βαρκελώνη παρατηρήθηκε μια αύξηση στις αξίες κατοικίας της τάξης του 250 με 300% κατά τη χρονική περίοδο 1986 – 1993.

Στον τομέα των γραφείων, οι επιπτώσεις είναι μεγαλύτερες όταν πρόκειται για μικρότερες, λιγότερο ανεπτυγμένες αγορές. Οι Ολυμπιακοί λειτουργούν ως μια μεγάλη εκστρατεία προώθησης της πόλης όμως αν δεν υπάρχουν τα μέσα για να την υποστηρίξουν (υποδομές, κατάλληλο εργασιακό περιβάλλον, καταρτισμένο εργατικό δυναμικό) η εκστρατεία αυτή αδυνατεί από μόνη της να προσελκύσει σημαντικές διεθνείς επενδύσεις. Στις τέσσερις Ολυμπιακές πόλεις, δεν παρατηρούνται αναλογικά σημαντικές βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών. Στη Βαρκελώνη μεταξύ 1986 και 1990 σημειώθηκε κατακόρυφη άνοδος στο ποσοστό κατασκευών γραφειακών εγκαταστάσεων. Το Σίντνεϊ και η Ατλάντα – ισχυρές οικονομίες με ευνοϊκές συνθήκες στην αγορά ακινήτων – δεν κατέγραψαν σημαντική επιρροή στον τομέα αυτό. Και οι δύο πόλεις σημείωσαν επιτυχία στην προσέλκυση σημαντικών διεθνών επενδύσεων για την οποία όμως οι Ολυμπιακοί θεωρούνται απλά ένας μέγιστος θετικός παράγοντας και όχι ο ισχυρός καταλύτης. Ένα αμεσότερο και πιο μακροπρόθεσμο όφελος στην αγορά ακινήτων αποτελούν οι βελτιώσεις στις συγκοινωνίες και μεταφορές καθώς και στις τηλεπικοινωνίες.

Τέλος, σχεδόν αμελητέα επίπτωση έχει η Ολυμπιακή διοργάνωση στον **τομέα του λιανικού εμπορίου**, αν και παρατηρείται μια μικρή ώθηση στις τιμές κατά την περίοδο του

Ολυμπιακού έτους εξαιτίας του αυξημένου τουρισμού. Εκτός από την περίπτωση της Βαρκελώνης στην οποία σημειώθηκε αύξηση της τάξης του 20% στην επιφάνεια καταστημάτων λιανικού εμπορίου, στις υπόλοιπες πόλεις δεν υπήρξε σημαντική κατασκευαστική δραστηριότητα στον τομέα αυτό. Οι μεγαλύτερες πωλήσεις επιφάνειας καταστημάτων σημειώνονται στο κέντρο των πόλεων και κοντά στα Ολυμπιακά χωριά ή σε σημαντικές αθλητικές εγκαταστάσεις. Κατά την Ολυμπιακή περίοδο και λίγο μετά, υπήρξε επίσης, μεγάλη αλλαγή στις καταναλωτικές συμπεριφορές του λιανικού εμπορίου (π.χ. αύξηση των πωλήσεων σε εστιατόρια και ταχυφαγάδικα με ταυτόχρονη μείωση στην αγορά φρέσκων προϊόντων). Αξίζει να σημειωθεί ότι η σημαντικότερη επίπτωση στην αγορά ακινήτων μιας Ολυμπιακής πόλης (με κορυφαίο παράδειγμα το Σίντνεϊ) αποτελεί η αυξημένη χρήση των δημοσίων συγκοινωνιών και κατά συνέπεια η ανάδειξη των περιοχών στις οποίες είναι δυνατή η πρόσβαση με δημόσια μέσα (McKay και Plumb, 2001).

Συμπερασματικά, λοιπόν, οι αμεσότερες, βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις (κατασκευαστική δραστηριότητα, ποσοστά κάλυψης, ενοίκια και τιμές) μιας Ολυμπιακής Διοργάνωσης στις αγορές ακινήτων αφορούν κυρίως σε τέσσερις τομείς:

- Κατοικία
- Τουρισμός
- Υπηρεσίες (γραφεία)
- Λιανικό εμπόριο

Σχετικά με τη λειτουργία της αγοράς κατοικίας, συγκεκριμένα, οι Θάκα και Μαυρογόνατου (2002) γράφουν: «Λόγω του διαφορικού και χωρικού χαρακτήρα της κατοικίας, η αγορά κατοικίας εμφανίζει διαφορική και χωρική υπόσταση». Γενικά, το σύνολο των κατοικιών, που χωρικά εντάσσονται σε μια περιοχή, θεωρείται ότι αντιπροσωπεύει το προϊόν της συγκεκριμένης αγοράς κατοικίας. Τα νοικοκυριά που επιθυμούν να μείνουν σε αυτές τις κατοικίες, εκφράζουν τους καταναλωτές της αγοράς και οι ιδιοκτήτες των κατοικιών τους παραγωγούς ή προμηθευτές τους.

Κάθε τύπος κατοικίας εξαρτάται από το σύνολο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του όπως αριθμός δωματίων ή ποιότητα άμεσου και έμμεσου περιβάλλοντος, πράσινο και άλλα. Η ποιότητα της κατοικίας μεταβάλλεται σύμφωνα με την αξία των χαρακτηριστικών της κατοικίας. Κατά συνέπεια, η τιμή κάθε ξεχωριστής μονάδας κατοικίας προσδιορίζεται από το συνδυασμό των χαρακτηριστικών, που αυτή περιλαμβάνει. Αυτή η συνάρτηση, η

οποία καλείται «Ηδονική συνάρτηση», μπορεί να εκφραστεί με την ακόλουθη εξίσωση: **P = P(z)** και φανερώνει ότι η τιμή της κατοικίας **P** είναι συνάρτηση των τιμών του διανύσματος **z**, που αντιπροσωπεύει τα χαρακτηριστικά της. Για την ηδονική συνάρτηση ισχύει ότι όσο μεγαλώνει το επίπεδο ενός θετικού χαρακτηριστικού τόσο υψηλότερη γίνεται η τιμή πώλησης της κατοικίας.

Για παράδειγμα, έστω ότι στην περιοχή γίνεται ανάπλαση που αυξάνει το πράσινο (χαρακτηριστικό $\mathbf{z_1}$) Τότε, θα αυξηθούν και οι τιμές κατοικίας στη συγκεκριμένη περιοχή. Όμως, η οριακή τιμή $\mathbf{P_{οριακή}}$ του χαρακτηριστικού $\mathbf{z_1}$ δεν είναι σταθερή. Η προσαύξηση στην τιμή αγοράς από ένα σημείο και μετά μειώνεται. Με άλλα λόγια, σταδιακά επέρχεται ένα είδος κορεσμού, αναφορικά με την επίδραση του χαρακτηριστικού στην τιμή κατοικίας. Προφανώς, η σχέση αγαθού – χαρακτηριστικού δε μπορεί να είναι η ίδια για κάθε χαρακτηριστικό (Θάκα και Μαυρογόνατου, 2002).

Αν στηριχτούμε στον παραπάνω συλλογισμό, είναι προφανές ότι οι Ολυμπιακές Παρεμβάσεις στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου θα μεταβάλλουν πολυδιάστατα τα χαρακτηριστικά των περιοχών κατοικίας και συνεπώς και τα χαρακτηριστικά των κατοικιών. Για παράδειγμα, ο Περιφερειακός ή η γέφυρα στον Κραυσίδωνα θα μεταβάλλουν την ποιότητα του περιβάλλοντος και θα προκαλέσουν ηχορύπανση λόγω της αυξημένης κίνησης στην περιοχή και ταυτόχρονα, θα βελτιώσουν την πρόσβαση αναδεικνύοντάς την. Από την άλλη, η ανάπλαση του παραλιακού μετώπου θα αναβαθμίσει την ποιότητα του περιβάλλοντος η οποία αποτελεί σημαντικό χαρακτηριστικό των κατοικιών. (Βέβαια, στην περίπτωση αυτή οι τιμές των κατοικιών στην παραλία είναι ήδη υψηλές και θα είχε ενδιαφέρον να εξετάσουμε αν θα υπάρξει μεταβολή λόγω των παρεμβάσεων). Βλέπουμε λοιπόν ότι οι παρεμβάσεις στο ΠΣΒ προκαλούν μεταβολές στα εξωγενή χαρακτηριστικά των κατοικιών και γενικότερα της αγοράς γης γεγονός που συνεπάγεται, σύμφωνα με την ηδονική συνάρτηση, μεταβολή στις τιμές πώλησης και ενοικίασης. Η μεταβολή αυτή είναι πολύ πιθανότερο να μεταφραστεί σε αύξηση λόγω του χαρακτήρα της αγοράς γης (συνεχής αύξηση τα τελευταία χρόνια) και της κυριάρχησης των θετικών χαρακτηριστικών που θα επιδράσουν ανυψώνοντας τις τιμές και τα ενοίκια.

Δεχόμαστε ότι η συνάρτηση ισχύει για όλες τις κατηγορίες που έχει αποδειχτεί έως τώρα ότι επηρεάζονται από τις Ολυμπιακές Διοργανώσεις, δηλαδή, την κατοικία, τον τουρισμό, τις υπηρεσίες και το λιανικό εμπόριο. Παρόλα αυτά, είναι δύσκολο να εξεταστεί

η συνολική μεταβολή των τιμών γης σε ολόκληρο το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου καθώς, πρώτον, δεν αναμένεται να υπάρξει σημαντική μετρήσιμη μεταβολή και, δεύτερον, αν υπάρξει θα αγγίξει περισσότερο τις περιοχές γύρω από τα Ολυμπιακά Έργα καθώς και τα κέντρα των δύο Ολυμπιακών Δήμων.

Σε ότι αφορά τον τομέα των ξενοδοχείων, δεν προβλέπεται αξιόλογη αύξηση ξενοδοχειακών κλινών αφού σύμφωνα με τα στοιχεία της Ένωσης Ξενοδόχων Μαγνησίας, οι προβλεπόμενες νέες ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις είναι δύο μία εκ των οποίων προορίζεται για Ολυμπιακό Ξενοδοχείο. Αναμένεται όμως αύξηση της ζήτησης για διαμονή μικρής διαρκείας κυρίως κατά το Ολυμπιακό έτος, σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΙΤΕΠ και του ΚΕΠΕ. Στον τομέα των γραφείων, αν και το μικρό μέγεθος της αγοράς αποτελεί προϋπόθεση για μεγαλύτερες επιπτώσεις το μόνο που θα μπορούσαμε να πούμε είναι ότι η βελτίωση των συγκοινωνιών και της ποιότητας ζωής θα αποτελέσει κίνητρο για την αύξηση στις τιμές και τα ενοίκια. Τέλος, στον τομέα του λιανικού εμπορίου η μεταβολή θεωρείται αμελητέα και θα μεταφραστεί ίσως σε μικρή ώθηση στις τιμές και τα ενοίκια επιφάνειας καταστημάτων στο κέντρο ή πλησίον σημαντικών αθλητικών εγκαταστάσεων και κυρίως του Πανθεσσαλικού Σταδίου.

Οι Θάκα και Μαυρογόνατου (2002) συμπεραίνουν ότι, γενικότερα, η αγορά κατοικίας στην Ελλάδα αποτελεί ένα τομέα με σοβαρά προβλήματα λειτουργίας και λειτουργικότητας. Οι αντικειμενικές αξίες που εκδίδει το Υπουργείο Οικονομικών κάθε άλλο παρά αντικειμενικές είναι αφού κυμαίνονται σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα συγκριτικά με την πραγματικότητα της αγοράς. Επίσης, δεν υπάρχει κάποια επίσημη πηγή, μέσω της οποίας να καταγράφεται η πραγματική πορεία της κτηματαγοράς. Με άλλα λόγια, οι πραγματικές τιμές ακινήτων δεν είναι δυνατό να προσδιοριστούν με ακρίβεια και αντικειμενικότητα.

Αυτό που προκύπτει ως συμπέρασμα είναι ότι η αγοραστική αξία των ακινήτων δεν εξαρτάται τόσο από τα χαρακτηριστικά τους, αυτά καθαυτά, αλλά από παράγοντες που ενδεχομένως να μην είναι μετρήσιμα μεγέθη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι βασικές κατηγορίες κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων από τη διοργάνωση των προκριματικών ποδοσφαίρου στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου είναι η Ολυμπιακή προβολή της πόλης, οι επιπτώσεις στον τουριστικό τομέα, οι επιδράσεις στην απασχόληση και το ΑΕΠ και οι επιπτώσεις στην κατασκευαστική δραστηριότητα και την αγορά ακινήτων.

Σε ότι αφορά την προβολή της πόλης, οι δράσεις κινούνται σε κυβερνητικό και τοπικό επίπεδο. Δεν έχουν υπάρξει ακόμη σημαντικές συντονισμένες ενέργειες καθώς αυτές αναμένεται να οργανωθούν από το Συντονιστικό Όργανο των Ολυμπιακών Αγώνων μετά τον Οκτώβρη του 2003. Η κατασκευή κτιρίου για την εγκατάσταση του Κέντρου Τουριστικής Προβολής σε συνδυασμό με μια στοιχειώδη προετοιμασία από την πλευρά των δύο Ολυμπιακών Δήμων είναι ότι έχει συντελεστεί σε τοπικό επίπεδο μέχρι σήμερα.

Οι οικονομικές ωφέλειες που απορρέουν από την άμεση και παρακινούμενη τουριστική ζήτηση η οποία θα προκληθεί από τους αγώνες βασίζονται κυρίως στη διεθνή τουριστική αγορά. Το μέγιστο τουριστικό ρεύμα αναμένεται κατά το Ολυμπιακό έτος κατά το οποίο θα υπάρξουν σημαντικές χρηματικές εισροές σε επίπεδο νομού οι οποίες αναμένεται να κινήσουν διαδικασίες πολλαπλασιαστικών επιδράσεων. Οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι για την τοπική οικονομία είναι η γένεση πληθωριστικών τάσεων λόγω της αύξησης τιμών και ενοικίων και η διαρροή των εσόδων εκτός της τοπικής κοινωνίας. Ενώ τα οφέλη που θεωρούνται μακροπρόθεσμα είναι η σταθεροποίηση του τουριστικού κλάδου και η δημιουργία νέων μόνιμων θέσεων εργασίας.

Σε ότι αφορά την απασχόληση, η μεγαλύτερη επίδραση συντελείται κατά την προολυμπιακή περίοδο και οφείλεται στην αυξημένη κατασκευαστική δραστηριότητα λόγω των Ολυμπιακών παρεμβάσεων στην περιοχή. Κατά το Ολυμπιακό έτος η δημιουργία νέων θέσεων θα είναι αποτέλεσμα της λειτουργίας των νέων εγκαταστάσεων και της πρόσληψης αυξημένου ποσοστού υπαλλήλων στον τομέα του τουρισμού και στις υπηρεσίες. Τέλος, μετά το πέρας των αγώνων το μεγαλύτερο ποσοστό των νέων θέσεων θα διατηρηθεί και θα δημιουργηθούν ελάχιστες - σε σύγκριση με την υπόλοιπη περίοδο - νέες. Συνολικά, προβλέπεται αύξηση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα αφού

αναμένεται να απορροφηθεί μεγάλο ποσοστό εργαζομένων στις υπηρεσίες και στον τουρισμό.

Τέλος, η αγορά ακινήτων θα επηρεαστεί μακροπρόθεσμα από τις Ολυμπιακές παρεμβάσεις κυρίως σε ότι αφορά την αγορά κατοικίας και την ξενοδοχειακή αγορά. Οι βελτιώσεις στις μεταφορές και συγκοινωνίες, η αλλαγή το αστικού τοπίου, η κατασκευή νέων υποδομών αναμένεται να αλλάξουν τα εξωγενή χαρακτηριστικά των περιοχών αγοράς γης με πιθανότερο αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών και των ενοικίων. Την παραπάνω μεταβολή θα ενισχύσει και η αύξηση της κατασκευαστικής δραστηριότητας που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 4^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Αραβαντινός Α. (1997): *Πολεοδομικός Σχεδιασμός – Για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη του Αστικού Χώρου.* Εκδόσεις Συμμετρίας: Αθήνα

Γκιόσος, Ι. και άλλοι (2000): *Μεγάλες Διοργανώσεις: Η Περίπτωση των Ολυμπιακών Αγώνων.* Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τόμος ΣΤ. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

Chalip, L. (2000): «Leveraging the Sydney Olympics for tourism». http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/OD008_eng.pdf

Δέφνερ, Α. (1999): «Πολιτιστικός Τουρισμός και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου: Η επίδραση στις λειτουργίες των πόλεων»: *Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων.* Επιμέλεια: Οικονόμου Δ. και Πετράκος Γ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας: Βόλος

Εργαστήριο Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων και Προβλέψεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2002): *Οι χωρικές και αναπτυξιακές επιπτώσεις του προγράμματος "ΕΛΑΑΔΑ 2004".* Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος.

Εφημερίδα «Η Θεσσαλία» (2003): «Με το έργο ανάπλασης της παραλίας θα ασχοληθεί η Δ.Ε. του ΤΕΕ Μαγνησίας», άρθρο της 12^{ης} Ιουλίου 2003 στη στήλη Τοπικό Ρεπορτάζ, Βόλος

Εφημερίδα «Η Θεσσαλία» (2003): «ΤΕΕ:Δεν υπάρχει οριστική μελέτη εφαρμογής για το έργο στην παραλία», άρθρο της 17^{ης} Ιουλίου 2003 στη στήλη Τοπικό Ρεπορτάζ, Βόλος

Θάκα, Ε. και Μαυρογόνατου, Α. (2002): *Μοντέλο Προσομοίωσης Επιπτώσεων Μεγάλης Πολεοδομικής Παρέμβασης στην Αγορά Κατοικίας: Η περίπτωση του Ελληνικού.*

Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Κατσούλης, Χ. (2002): «Αγώνες και για το Περιβάλλον». Περιοδική έκδοση *The Games*, τεύχος 20. Ανεξάρτητη έκδοση της LIBERIS ATHENS, Αθήνα

McKay M. and Plumb C. (2001): «The Impact of the Olympic Games on Real Estate Market» *Global Insights*, Issue 1. http://www.joneslanglasalle.com/publications/global_insights_0106/Reaching.pdf

Παπανίκος, Γ. (1999): *Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 και οι Επιπτώσεις στον Ελληνικό Τουρισμό*. Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Αθήνα.

Page, S. (1995): *Urban Tourism*. Routledge: London

Preuss, H. (2002): «Economic dimension of the Olympic games». http://www.blues.uab.es/dir/fl.html

Ροβολής, Α. και Ψυχάρης, Ι. (2003): Οι Οικονομικές Επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων (ανέκδοτο), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Swann, G. (2001): «When do Major Sports Events leave a lasting economic legacy?». http://www.mbs.ac.uk/research/innovative/assets/applets/legacy_sports_events.pdf

Συνέντευξη με τον υπάλληλο της ΔΗΤΕΒ κ. Κουτσοδημήτρη Δ., στις 15 Ιουλίου 2003 στο κτίριο της ΔΗΤΕΒ στο Πεδίο Άρεως Βόλου.

Συνέντευξη με τον αντιδήμαρχο Νέας Ιωνίας και υπεύθυνο Ολυμπιακών Έργων κ. Μπαλή Μ., στις 2 Μαΐου 2003 στο Δημαρχείο Νέας Ιωνίας.

Συνέντευξη με τον Συντονιστή Λειτουργιών Ολυμπιακής Πόλης, κ. Δερβένη Δ. στις 5 Αυγούστου 2003 στο γραφείο της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων στο Βόλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, οι σημαντικότερες χωρικές επιπτώσεις από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου είναι η αλλαγή του αστικού τοπίου λόγω των αισθητικών και λειτουργικών αναβαθμίσεων εντός του ΠΣΒ, η κατασκευή νέων και η βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών, οι μεταβολές στο κυκλοφοριακό και οι επιπτώσεις στο περιβάλλον. Οι χωρικές επιπτώσεις αλληλεπιδρούν με τις κοινωνικοοικονομικές και αντίστροφα κατά τρόπο πολυδιάστατο και σύνθετο ώστε να είναι δύσκολο να διαχωριστούν σε μερικές περιπτώσεις. Στο παρόν κεφάλαιο κάτω από τον τίτλο των χωρικών επιπτώσεων συμπεριλαμβάνονται κυρίως οι πολεοδομικές και συγκοινωνιακές παρεμβάσεις καθώς και οι παρεμβάσεις στις υποδομές και στο περιβάλλον. Στο τέλος του κεφαλαίου παρατίθενται συγκεντρωτικά οι επιπτώσεις υπό μορφή πίνακα Ανάλυσης Κόστους – Οφέλους και αναλύεται η επίδραση στην ποιότητα ζωής της πόλης και την προσέλκυση επενδύσεων.

5.1. ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ

Η αλλαγή στο αστικό τοπίο του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου έγκειται κατά πρώτο λόγο στην αύξηση της κατασκευαστικής δραστηριότητας που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στην περιοχή. Η συνεχής ανέγερση νέων οικοδομών κυρίως στα όρια του Δήμου Βόλου, όπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, μεταβάλλει το δομημένο περιβάλλον επεκτείνοντας τον αστικό ιστό και ταυτόχρονα δίνοντας μια περισσότερο συμπαγή μορφή στην πόλη. Παράλληλα, η κατασκευή του περιφερειακού και οι νέες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις αλλάζουν το τοπίο μεταβάλλοντας τους κυκλοφοριακούς φόρτους στα διάφορα τμήματα του αστικού ιστού. Η κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση του κέντρου - δεδομένου ότι αυτή θα επιτευχθεί με την κατασκευή του περιφερειακού – και οι πεζοδρομήσεις θα δώσουν σαφώς νέα μορφή στην κεντρική περιοχή καθώς και τη δυνατότητα για περισσότερο ελεύθερη κίνηση πεζών και ποδηλάτων. Επίσης, στο πλαίσιο της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων σχεδιάζεται για τους δύο Δήμους πρόγραμμα

συντήρησης και αναπαλαίωσης κτιρίων κυρίως κατά μήκος των Ολυμπιακών διαδρομών. Αυτές είναι από την είσοδο της πόλης προς το ΠΑΚΘ καθώς και από τα δύο Ολυμπιακά ξενοδοχεία προς το ΠΑΚΘ. Το πρόγραμμα αυτό θα οριστικοποιηθεί και θα τεθεί σε εφαρμογή μέσα στην περίοδο 2003 – 2004 και αναμένεται να δώσει νέα όψη σε κάποιους από τους κεντρικούς δρόμους της πόλης. Η βασική όμως αλλαγή στο αστικό τοπίο της πόλης συντελείται στο παραλιακό μέτωπο μέσα από την υλοποίηση αισθητικών και λειτουργικών παρεμβάσεων που στοχεύουν στον εξωραϊσμό και τη λειτουργικότητα της πολύ σημαντικής παράκτιας ζώνης του Βόλου.

5.1.1. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΑΡΑΚΤΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ

Σύμφωνα με τους Craig-Smith και Fagence (1995) ο βαθμός εξάρτησης των χρήσεων γης των παραλιακών μετώπων από τη θάλασσα ορίζει μια συγκεκριμένη κατηγοριοποίηση:

- χρήσεις εξαρτημένες από τη θάλασσα, όπως τερματικοί σταθμοί πλοίων και ιπτάμενων δελφινιών, ναυπηγεία, μαρίνες, εμπορική αλιεία και άλλες
- χρήσεις σχετισμένες με τη θάλασσα: Αυτές αξιοποιούν στο έπακρο τη γειτνίασή τους με το υγρό στοιχείο αλλά μπορούν να επιβιώσουν χωροθετημένες μακριά του. Για παράδειγμα αποθήκες, βιομηχανικές εγκαταστάσεις και κάποιες δημόσιες χρήσεις.
- χρήσεις ανεξάρτητες από τη θάλασσα όπως κατοικία, ξενοδοχεία, λιανικό εμπόριο, πάρκα και χώροι αναψυχής.

Με βάση την κατηγοριοποίηση αυτή, η παράκτια ζώνη του Βόλου περιλαμβάνει χρήσεις της πρώτης και τρίτης κατηγορίας, δηλαδή, εξαρτημένες από τη θάλασσα που είναι οι εγκαταστάσεις ελλιμενισμού πλοίων, ιπτάμενων δελφινιών, κρουαζιερόπλοιων και σκαφών αναψυχής καθώς και το εμπορικό λιμάνι αλλά και χρήσεις ανεξάρτητες από τη θάλασσα όπως κατοικία, καταστήματα αναψυχής και λιανικού εμπορίου και το πάρκο του Αγίου Κωνσταντίνου.

Η πρώτη κατηγορία χρήσεων αντανακλά την οικονομική διάσταση της παράκτιας ζώνης καθώς και το λόγο δημιουργίας της πόλης – στο κεφάλαιο της φυσιογνωμίας

αναφέρθηκε ότι ο αστικός ιστός αναπτύχθηκε γύρω από τις λιμενικές εγκαταστάσεις. Συνεπώς, πρόκειται για ισχυρό στοιχείο της μνήμης της πόλης. Επίσης, το παραλιακό μέτωπο αποτελεί είσοδο της πόλης από τη θάλασσα και αποτυπώνεται ως η πρώτη εντύπωση των επισκεπτών που φτάνουν στην πόλη με πλοίο.

Από την άλλη, η τρίτη κατηγορία χρήσεων, δηλαδή, οι χρήσεις που είναι ανεξάρτητες από τη θάλασσα συνιστούν τη ζωτικότητα του παράκτιου χώρου και αποτελούν πόλο έλξης των κατοίκων οι οποίοι ανέδειξαν την προκυμαία σε κύριο – από τους λίγους - χώρο συνάθροισης της πόλης.

Η αναβάθμιση που υλοποιείται στην παράκτια ζώνη ενισχύει και τις δύο κατηγορίες χρήσεων ως εξής:

Πρώτον, αναδιαρθρώνεται ριζικά το σύστημα εισόδου, κίνησης και αναμονής των αυτοκινήτων, όπως επίσης και το σύστημα κίνησης των επισκεπτών, των επιβατών και των άλλων χρηστών της προβλήτας και της παραλίας και κατασκευάζεται κτίριο στην προβλήτα που θα στεγάσει σύγχρονο επιβατικό σταθμό και χώρους πολιτιστικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων αναψυχής. Με τον τρόπο αυτό προάγεται η λειτουργικότητα του χώρου ως σταθμού ελλιμενισμού και διευκολύνεται η κυκλοφορία των επισκεπτών.

Από την άλλη, αναβαθμίζεται αισθητικά η παραλία με την απομάκρυνση όλων των σταθμευμένων οχημάτων – τα οποία περιορίζονται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους στάθμευσης – την επίστρωση διαφορετικών ειδών πλακόστρωσης, την τοποθέτηση χώρων πρασίνου και υγρών στοιχείων, το διαχωρισμό της κυκλοφορίας ποδηλάτων, πεζών και αυτοκινήτων.

Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται η κυκλοφορία των οχημάτων από την είσοδο του λιμανιού, στη λεωφόρο Λαμπράκη, έως την οδό Καρτάλη όπου διακόπτεται η κίνηση οχημάτων στη ζώνη της παραλίας. Η παραλιακή οδός στην περιοχή Ψαράδικα έχει δύο λωρίδες κίνησης οι οποίες διοχετεύουν την κίνηση των οχημάτων πρώτον, στο κέντρο της πόλης μέσω των οδών Κοραή, Κουταρέλια, Παύλου Μελά και Καρτάλη, δεύτερον, στους δύο αναδιαμορφωμένους χώρους στάθμευσης απέναντι από το Δημαρχείο και παράλληλα της λεωφόρου Λαμπράκη (100 θέσεις) και στην πρώτη προβλήτα (396 θέσεις) και τρίτον, στον επιβατικό σταθμό και στο χώρο ελλιμενισμού πλοίων. Επίσης, η παροχέτευση των οδών

προς το Λιμάνι θα γίνεται μέσω της οδού Ιάσονος καθώς δε θα είναι εφικτή η στροφή από την οδό Μπόρελ (Αρχείο Τεχνικής Υπηρεσίας Δήμου Βόλου).

Στο τμήμα της προκυμαίας όπου εμπλέκονται κινήσεις οχημάτων, πεζών και ποδηλάτων γίνεται προσπάθεια διαχωρισμού της κυκλοφορίας με τη βοήθεια διαφορετικής πλακόστρωσης. Διαμορφώνεται ποδηλατόδρομος, εφαπτομενικά και σε ανισοσταθμία ως προς το οδόστρωμα, με εμφανή πλακόστρωση κατά μήκος όλης της παραλίας από το Δημαρχείο έως τον Άγιο Κωνσταντίνο. Εκατέρωθεν του ασφαλτοστρωμένου οδοστρώματος και του ποδηλατοδρόμου διαμορφώνονται πεζόδρομοι με σημεία στάσης και κίνησης, χώροι πρασίνου, υγρά στοιχεία (λιμνούλες), φωτεινές στήλες και άλλα. Οι παρεμβάσεις αυτές διατρέχουν όλη την παραλία έως το πάρκο του Αγίου Κωνσταντίνου.

Στο πάρκο οι παρεμβάσεις έχουν καθαρά εξωραϊστικό χαρακτήρα αφού αφορούν στην ανακαίνιση του πρασίνου του πάρκου, στην αλλαγή της πλακόστρωσης και στην ανανέωση του τάπητα της ασφάλτου. Το νεωτεριστικό στοιχείο του πάρκου είναι ένα μικρό αμφιθέατρο στο ύψος της οδού Βλαχάβα κοντά στην εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου που προορίζεται για πολιτιστικές εκδηλώσεις. Επίσης, υπάρχει πρόβλεψη ειδικής ράμπας για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες δίπλα στο αμφιθέατρο (Αρχείο Τεχνικής Υπηρεσίας Δήμου Βόλου).

5.1.2. ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Η παρέμβαση που επιχειρείται στην παραλία του Βόλου δύσκολα θα μπορούσε να ονομαστεί ανάπλαση – γι' αυτό άλλωστε αποκαλείται «αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση της κεντρικής παράκτιας ζώνης του Βόλου» - αφού πρόκειται για σύνολο ήπιων παρεμβάσεων που στοχεύουν στη λειτουργική και αισθητική αναβάθμιση της περιοχής. Θα μπορούσε να ενταχθεί στην κατηγορία μερικών αναπλάσεων με την έννοια περισσότερο της εξυγίανσης – αναδιαμόρφωσης της παράκτιας ζώνης, σύμφωνα με τον Αραβαντινό (1997: 373). Παρόλα αυτά πρόκειται για ανασχεδιασμό θαλασσίου μετώπου και οφείλει να θεωρηθεί μέσα από το πρίσμα της υπάρχουσας εμπειρίας στις αναπλάσεις και στο σχεδιασμό παράκτιων περιοχών και θαλασσίων μετώπων.

Ξεκινώντας, λοιπόν, από την εμπειρία της Βαρκελώνης, που μελετήσαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, εξάγονται κάποια χρήσιμα συμπεράσματα που αφορούν γενικότερα σε αστικές παρεμβάσεις σε παραθαλάσσια μέτωπα και που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στην αξιολόγηση της παρέμβασης στην παραλία του Βόλου.

Πρώτον, γίνεται φανερή η ανάγκη σύνδεσης των παρεμβάσεων σε παραθαλάσσιους χώρους με το συνολικό σχεδιασμό της πόλης. Αναμφίβολα το κύριο προσόν της εμπειρίας της Βαρκελώνης είναι ότι η ανακαίνιση του παραθαλάσσιου χώρου, και καθενός από τα τμήματά του, δε θεωρήθηκε ως ένα έργο απομονωμένο, αλλά ως μέρος ενός συνολικού έργου για ολόκληρη την πόλη. Ένα έργο που ξεκινά από την ανάγκη και τη δυνατότητα βελτίωσης της πόλης από το εσωτερικό της (Nello, 1997).

Στην περίπτωση του Βόλου, έγινε ακριβώς το αντίθετο: η παραλία από Τελωνείο μέχρι Γορίτσα θεωρήθηκε κατά κάποιο τρόπο ανεξάρτητο τμήμα - βιτρίνα της πόλης και σχεδιάστηκαν εκεί παρεμβάσεις που φυσικά δεν έχουν αντίκτυπο στην υπόλοιπη πόλη. Η λογική που εφαρμόστηκε έχει κάποια βάση αφού εξαρχής η περιοχή της προκυμαίας δεν έχει καμία σχέση με τον εσωτερικό μονότονο ιπποδάμειο ιστό. Όμως κάτι που θα μπορούσε σχετικά εύκολα να εφαρμοστεί είναι η χάραξη δικτύου πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων που θα συνέδεαν το εμπορικό κέντρο της πόλης με την παραλία, ώστε να ενοποιηθούν κατά κάποιο τρόπο, αισθητικά και λειτουργικά τα δύο ζωτικά σημεία της πόλης.

Δεύτερον, διαφαίνεται η σημασία διασφάλισης του σεβασμού των τακτικών πολεοδομικών κανονισμών και της εναρμόνισης με τις υπάρχουσες μελέτες για τις ανάγκες της πόλης, καθώς η μεταλλαγή των παραθαλάσσιων χώρων προωθείται εν όψει της διοργάνωσης Μεγάλων Ειδικών Γεγονότων. Η οργάνωση σημαντικών γεγονότων (Ολυμπιακοί Αγώνες, Πολιτιστικό Φόρουμ) χρησιμοποιήθηκε επανειλημμένως στη Βαρκελώνη ως δικαιολογία για την προσέλκυση των αναγκαίων πόρων για την αναβάθμιση του παραθαλάσσιου χώρου. Πάντως, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, αντίθετα από τόσες άλλες περιπτώσεις, η διοργάνωση σημαντικών εκδηλώσεων δε σήμανε για τη Βαρκελώνη την παράκαμψη των τακτικών πολεοδομικών εργαλείων, με τη δικαιολογία της βιασύνης ή της ανάγκης συντονισμού. Αυτό κατέστησε δυνατή τόσο την καλύτερη ενσωμάτωσή του στην μεταλλαγή του συνόλου της πόλης, όσο και τη διαφάνεια και τον έλεγχό του (teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page08.htm).

Τα Ολυμπιακά Έργα για την πόλη του Βόλου, όπως υποστηρίζει και ο Δ. Δερβένης, έχουν προταθεί κατά καιρούς σε διάφορες μελέτες (πολεοδομικές, αναπτυξιακές, κυκλοφοριακές και άλλες) της περιοχής. Δεν πρόκειται για αυθαίρετα έργα των οποίων η σύλληψη έγινε εν όψει Ολυμπιακών αλλά για παρεμβάσεις των οποίων η υλοποίηση, τεκμηριωμένα, αποτελεί λύση σε πολλά από τα προβλήματα της πόλης. Η μέχρι τώρα αδυναμία δρομολόγησής τους οφείλεται σε στενότητα πόρων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και, συνεπώς, οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτέλεσαν ευκαιρία για δέσμευση κονδυλίων και γενική κινητοποίηση των αρμόδιων φορέων ώστε να ξεκινήσει η υλοποίησή τους. Η επιλογή των έργων μη αθλητικής χρησιμότητας, έγινε με κριτήρια προτεραιότητας από πλευράς άμεσων αναγκών της πόλης. Επίσης, δόθηκε προτεραιότητα στην αναβάθμιση της εικόνας της πόλης σε βάρος κάποιων άλλων εξίσου σημαντικών για την περιοχή έργων.

Τρίτον, η ανάπλαση του θαλασσίου μετώπου της Βαρκελώνης τονίζει τα πλεονεκτήματα της δημόσιας πρωτοπορίας στο σχεδιασμό και στη διαχείριση πολεοδομικών έργων ακόμη και στις περιπτώσεις όπου η επένδυση ήταν στο μεγαλύτερό της μέρος ιδιωτική. Η πρωτοπορία του δημόσιου τομέα, και κυρίως της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, υπήρξε ουσιώδης για την επιτυχία ή την αποτυχία της παρέμβασης. Ίσως, θα ήταν ενδιαφέρον να επιμένουμε σ αυτό το σημείο, σήμερα, όταν θεωρούμε ότι η δημόσια διαχείριση είναι συνώνυμη της αναποτελεσματικότητας και της κακής ποιότητας (Nello, 1997).

Στην περίπτωση του Βόλου ο υπεύθυνος φορέας υλοποίησης του έργου της αναβάθμισης της κεντρικής παράκτιας ζώνης είναι ο Δήμος και τη μελέτη του έργου έχει αναλάβει η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών Δήμου Βόλου. Μέχρι στιγμής, δεν είναι δυνατόν να ασκηθεί κριτική στην ποιότητα κατασκευής του έργου αφού οι εργασίες έχουν ξεκινήσει εδώ και λίγο καιρό. Υπάρχουν, όμως ερωτηματικά σχετικά με τη διαδικασία που ακολουθήθηκε, καθώς και τη γνωμοδότηση των υπηρεσιών και φορέων που εμπλέκονται με τη μελέτη. Όπως υποστηρίζει στα συμπεράσματά της σχετικά με το έργο η Επιτροπή Κυκλοφοριακών και Συγκοινωνιακών Θεμάτων του ΤΕΕ Μαγνησίας στα έργα μείζονος σημασίας για την πόλη θα πρέπει να υπάρχουν διαδικασίες "κοινωνικής αποδοχής", που διαμορφώνονται μέσα από δημόσια παρουσίαση, ανάπτυξη προβληματισμών μελετητών και συζήτηση. Η ανάπλαση του παραλιακού μετώπου αποτελεί παρέμβαση στην *φυσιογνωμία* της πόλης για τα επόμενα 20-30 χρόνια και επομένως παρόλα τα στενά

χρονικά περιθώρια θα έπρεπε να υπάρχει μεγαλύτερος προβληματισμός και ανάπτυξη προτάσεων επί του θέματος («Η Θεσσαλία», 2003).

Τέταρτον, η περίπτωση της Βαρκελώνης ενισχύει την άποψη – τάση για πολυπλοκότητα των χρήσεων στους νέους παραθαλάσσιους χώρους έναντι των τάσεων κοινωνικής και λειτουργικής εξειδίκευσης. Ορισμένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της σύγχρονης αστικής ανάπτυξης προέρχονται από τη λειτουργική εξειδίκευση και τον κοινωνικό διαχωρισμό των αστικών περιοχών. Η ανακαίνιση των παραθαλάσσιων χώρων στη Βαρκελώνη πρότεινε, ρητώς, τη διασφάλιση της πολυπλοκότητας των νέων περιοχών. Πολυπλοκότητα σε ό,τι αφορά στις χρήσεις (με την ενσωμάτωση κατοικιών, εμπορικών χώρων και χώρων δεικτών) ή στον κοινωνικό τομέα (με την παρουσία διαφόρων κοινωνικών ομάδων στη ζώνη) (Nello, 1997). Επίσης, όπως υποστηρίζουν οι Craig-Smith και Fagence (1995), οι δραστηριότητες του θαλασσίου μετώπου θα πρέπει να εξυπηρετούν ανεξάρτητες αλλά συμβατές αγορές όπως ψυχαγωγία και τουρισμό, λιανικό εμπόριο, γραφεία και εμπορικές χρήσεις που συνδέονται με τη θάλασσα (αλιεία, λιμενικές εγκαταστάσεις κτλ.) και φυσικά να εξυπηρετούν τους μόνιμους χρήστες του (κάτοικοι).

Η αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση στην παράκτια ζώνη του Βόλου δεν αγγίζει τις χρήσεις γης της περιοχής. Η παράκτια ζώνη της πόλης χαρακτηρίζεται ήδη από ποικιλία χρήσεων όπως κατοικία, ψυχαγωγία, λιανικό εμπόριο, γραφεία. Συνεπώς, δε θα μπορούσαμε να πούμε ότι πρόκειται για χώρο λειτουργικής εξειδίκευσης. Οι προβλεπόμενες παρεμβάσεις ενισχύουν οπωσδήποτε τη χρήση ψυχαγωγία, απομακρύνουν την ασύμβατη χρήση του χώρου στάθμευσης και βελτιώνουν τη σύνδεση των υπολοίπων χρήσεων, οι οποίες είναι αδιαμφισβήτητα συμβατές μεταξύ τους, τόσο λειτουργικά όσο και αισθητικά.

Σε μια ανάπλαση αποκτά μεγάλη σημασία η αξία της σύνδεσης και της συνέχειας των νέων ζωνών με τον υφιστάμενο αστικό χώρο. Η παρέμβαση στον παραθαλάσσιο χώρο της Βαρκελώνης είχε ως κύριο στόχο την απομάκρυνση των φυσικών εμποδίων που χώριζαν την πόλη από τη θάλασσα. Για το σκοπό αυτό θα ήταν ιδιαίτερα σοβαρό, όπως συνέβη και σε άλλες περιπτώσεις, να μετατραπούν οι νέες εκτάσεις σε φυσικά ή κοινωνικά εμπόδια. Οι πολεοδομικοί κανονισμοί που αφορούν στα ύψη και στους όγκους εμπόδισαν επίσης να καταλήξει η τυπολογία των κτιρίων στην πρώτη γραμμή στη θάλασσα, μέχρι

σήμερα, στη δημιουργία μιας οθόνης ή ενός συνεχιζόμενου οπτικού εμποδίου (teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page05.htm).

Στην παραλιακή ζώνη του Βόλου ο ισχύων συντελεστής δόμησης είναι 3 (Χαστάογλου, 2002: 189) που μεταφράζεται σε εξαώροφες πολυκατοικίες στην πρώτη γραμμή της θάλασσας, οι οποίες από μόνες τους αποτελούν οπτικό εμπόδιο μεταξύ της πόλης και της θάλασσας. Εκτός αυτού, η πόλη δεν έχει φυσικά εμπόδια που να τη χωρίζουν από τη θάλασσα. Παρόλα αυτά η σύνδεση της παραλίας με τον αστικό ιστό δεν κρίνεται ικανοποιητική όπως αναφέρεται και παραπάνω.

Στην ανάπλαση που υπέστη το αστικό τοπίο της Βαρκελώνης διαφάνηκε ο ρόλος του δημόσιου χώρου ως πρωταρχικό στοιχείο, χαρακτηριστικό και ιδιαίτερο, των νέων παραθαλάσσιων ζωνών. Για να διασφαλισθεί η ομοιόμορφη επικαρπία των παραθαλάσσιων ζωνών από τους πολίτες και για να εμπλουτισθεί το σύνολο των νέων χώρων για τη συνύπαρξη, την άθληση, τις πολιτιστικές εκδηλώσεις και τον ελεύθερο χρόνο, θα πρέπει να προασπιστεί ο ρόλος του δημόσιου χώρου ως πρωταρχικό στοιχείο που χαρακτηρίζει τις νέες εκτάσεις. Η χορήγηση ενός ισχυρού δικτύου δημόσιων χώρων, στους οποίους μπορούν να έχουν πρόσβαση όλοι οι πολίτες (όπως στις νέες παραλίες και στα πάρκα του παραθαλάσσιου χώρου της Βαρκελώνης) αποτελεί ένα στοιχείο - κλειδί για την υιοθέτηση αυτών των νέων εκτάσεων από τους κατοίκους, καθώς και ένα αντίδοτο έναντι των ενδεχόμενων τάσεων διαχωρισμού (Botella, 1995).

Η αναβάθμιση που επιχειρείται στην παράκτια ζώνη του Βόλου σαφώς ενισχύει το ρόλο της παραλίας ως δημόσιου χώρου της πόλης. Η έλλειψη στο σχεδιασμό εντοπίζεται στη γενικότερη έλλειψη δημόσιων χώρων που αντιμετωπίζει η πόλη από τη γέννησή της αλλά και στην έλλειψη ενός δικτύου τέτοιων χώρων, δηλαδή χώρων πρασίνου ή πολιτιστικών χώρων οι οποίοι να ενοποιούνται με βάση κάποιο δίκτυο πεζοδρόμων ή ποδηλατοδρόμων είτε με συνδυασμένες συγκοινωνίες. Το βασικό είναι να ενοποιούνται στην αντίληψη για την εικόνα της πόλης, των κατοίκων και των επισκεπτών, δηλαδή να είναι εύκολα προσβάσιμοι και να αποτελούν στοιχεία μιας διαδρομής στην πόλη.

Σε ότι αφορά την καταλληλότητα και εφαρμογή ορισμένων μεμονωμένων παρεμβάσεων του έργου, εντοπίζονται αρκετά στοιχεία τα οποία κρίνονται ασύμβατα με τη γενική ιδέα για λειτουργικότητα στο χώρο της προκυμαίας, που φιλοδοξεί να αποπνεύσει το έργο της αναβάθμισης.

Συγκεκριμένα, η Επιτροπή Κυκλοφοριακών και Συγκοινωνιακών Θεμάτων του ΤΕΕ Μαγνησίας εκφράζει τον προβληματισμό της για τις καταργούμενες θέσεις στάθμευσης στην παραλία. Οι 500 θέσεις στάθμευσης που καταργούνται συγκροτούν σήμερα το μεγαλύτερο χώρο στάθμευσης στο Π.Σ. Βόλου και αποτελούν μια σημαντική διέξοδο στα διαρκώς οξυνόμενα προβλήματα στάθμευσης που αντιμετωπίζει. Παρόλα αυτά, δεν καλύπτονται από την αναδιάταξη υπαρχόντων θέσεων στάθμευσης που προβλέπεται σε άλλα σημεία της παράκτιας ζώνης και παραμένει ασαφές το αν και πού θα μεταφερθούν. Προβληματισμός εκφράζεται και για τιμολογιακή πολιτική του χώρου στάθμευσης της κεντρικής προβλήτας, που θα ασκηθεί από τον Οργανισμό Λιμένα Βόλου από τη στιγμή που φαίνεται πως οδηγούμαστε σε μια μονοπωλιακή εκμετάλλευση των αναγκών στάθμευσης όλης της πόλης, χωρίς δυνατότητες άσκησης στοιχειώδους κοινωνικής πολιτικής, όπως αυτή που ασκεί ο Δήμος Βόλου μέσω του Συστήματος Ελεγχόμενης Στάθμευσης από το 1994 έως σήμερα («Η Θεσσαλία», 2003).

Οι εκπρόσωποι του ΤΕΕ, λοιπόν, κρίνουν ότι ο σχεδιασμός που επιχειρείται έχει μικρό χρονικό ορίζοντα και δεν αποσκοπεί στην εύρεση μακροπρόθεσμων λύσεων σε χρονίζοντα θέματα της πόλης, όπως είναι το κυκλοφοριακό και η έλλειψη χώρων στάθμευσης. Επίσης, μετά από επισκόπηση της μελέτης διαμόρφωσης της παραλίας διαπιστώνονται πολλά στοιχεία κακού κυκλοφοριακού σχεδιασμού (σημαντικές πλέξεις σε ελάχιστο μήκος δίιχνων οδών με σημαντικούς αναμενόμενους κυκλοφοριακούς φόρτους, δυνητική ανάπτυξη υψηλών ταχυτήτων σε τμήματα μεγάλου μήκους ευθυγραμμίας), όπως και στοιχεία κακού σχεδιασμού οδικών έργων που ενισχύουν την παραπάνω άποψη.

Σε ότι αφορά το σχεδιασμό για άτομα με ειδικές ανάγκες, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο σχεδιασμός μίας μόνο ράμπας στο πάρκο είναι ελλιπής καθώς κρίνεται απαραίτητη μία δεύτερη ράμπα σε αντιδιαμετρικό σημείο του πάρκου ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να έχουν πρόσβαση στο πάρκο από δύο εισόδους και να μην απαιτείται να διασχίσουν όλη την έκταση του πάρκου ώστε να επαναπροσεγγίσουν το σημείο της μοναδικής ράμπας για να κατέβουν στο ύψος της ασφάλτου στην παραλία.

5.2. ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Στο συγκεντρωτικό πίνακα των Ολυμπιακών παρεμβάσεων στο νομό Μαγνησίας, όπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, υπάρχουν κατηγορίες παρεμβάσεων που αναφέρονται σε «υποδομές». Αυτές είναι:

1. Αθλητική υποδομή

Στην κατηγορία αυτή εντάσσεται η κατασκευή του Πανθεσσαλικού Σταδίου για τη διεξαγωγή των προκριματικών αγώνων ποδοσφαίρου

2. Οδική υποδομή και υποδομή μεταφορών

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται η κατασκευή της περιφερειακής οδού, της γέφυρας που ενώνει τις οδούς Παρασκευοπούλου και Γ. Δήμου και η αξιοποίηση των ανατολικών αποθηκών στην κεντρική προβλήτα του λιμένα.

3. Ανάπλαση πολιτιστικής και τουριστικής υποδομής

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται η αναβάθμιση της εισόδου της πόλης, η επέκταση του Αρχαιολογικού Μουσείου και η ολοκλήρωση του Συνεδριακού Κέντρου Ιεράς Μητρόπολης.

Επίσης, και η κατασκευή και αναβάθμιση προπονητηρίων αλλά και τα έργα που επισπεύδονται, δηλαδή το Αεροδρόμιο Αγχιάλου και το Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο αποτελούν παρεμβάσεις επιπέδου κατασκευής και ανάπλασης υποδομών.

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι οι περισσότερες από τις προβλεπόμενες παρεμβάσεις αφορούν στην κατασκευή υποδομών. Για την κατανόηση της έννοιας της «υποδομής» παρατίθεται, κατ' αρχήν ο παρακάτω ορισμός: «Υποδομή είναι κάθε επένδυση εκφρασμένη σε φυσικό κεφάλαιο σταθερό στο έδαφος και σχετικά μεγάλης κλίμακας, που στοχεύει στην εξυπηρέτηση διαφόρων ανθρωπίνων δραστηριοτήτων» (Σκάγιαννης, 1994). Σύμφωνα με τα τομεακά κριτήρια που συνθέτουν, μεταξύ άλλων, την τυπολογία της υποδομής, η υποδομή χωρίζεται σε πέντε μεγάλες ενότητες: μεταφορών, επικοινωνιών, ενέργειας, υδραυλικών και κελυφών. Κάθε μία από αυτές τις ενότητες χωρίζεται σε υποενότητες κ.ο.κ. (Σκάγιαννης, 1994: 41). Σύμφωνα με αυτή την κατηγοριοποίηση, οι παρεμβάσεις στο ΠΣΒ αφορούν σε υποδομές χερσαίων μεταφορών – και συγκεκριμένα οδικές (αναλύονται στην παράγραφο **5.3. Κυκλοφοριακές μεταβολές**) και εναέριες - *και*

υποδομές κελυφών. Οι υποδομές κελυφών χωρίζονται σε αθλητικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις άλλων χρήσεων.

5.2.1. ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Οι αθλητικές υποδομές δημιουργούν ένα κεφάλαιο με αυξημένη κοινωνική σημασία καθώς αυτό συνδέεται με τον αθλητισμό, την ψυχαγωγία και την κοινωνικοποίηση σε μικρές ή μεγαλύτερες κοινωνίες. Από την άλλη αποτελούν ένα πόρο που μπορεί να αξιοποιηθεί για να βοηθήσει την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας.

Η λειτουργία των αθλητικών εγκαταστάσεων έχει ένα κόστος και συνεπώς, η βιωσιμότητα των αθλητικών μονάδων αποτελεί προϋπόθεση και για την ύπαρξή τους. Κατά συνέπεια, η τοπική αυτοδιοίκηση, στην οποία κυρίως ανήκουν οι αθλητικές υποδομές οφείλει να βρει τη χρυσή τομή ανάμεσα στην οικονομική βιωσιμότητα και την κοινωνική αποστολή των έργων αυτών (Εργαστήριο Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 2002).

Για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου, σε επίπεδο αθλητικών υποδομών, προβλέπεται - και έχει αρχίσει - η κατασκευή του Πανθεσσαλικού Αθλητικού Κέντρου στη Νέα Ιωνία ενός σύγχρονου έργου που με τη σωστή μεταολυμπιακή διαχείριση ενδέχεται να αποφέρει σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη στην περιοχή. Εκτός αυτού, προβλέπεται η αναβάθμιση αθλητικών χώρων οι οποίοι προϋπάρχουν και θα λειτουργήσουν ως προπονητήρια κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών.

Πρόκειται, όπως είδαμε στο κεφάλαιο των Ολυμπιακών Παρεμβάσεων, για ένα σύγχρονο και πλήρες αθλητικό συγκρότημα, το οποίο αποτελείται από δύο στάδια: ένα στάδιο Ολυμπιακών προδιαγραφών χωρητικότητας 21.000 θεατών, με στίβο ελαστικού τάπητα 8 διαδρομών και μεταλλικό στέγαστρο στο δυτικό τμήμα του και ένα μικρότερο, βοηθητικό στάδιο, επίσης, με στίβο ελαστικού τάπητα. Το Αθλητικό Κέντρο, το οποίο θα συνδέεται με τον περιφερειακό, θα περιλαμβάνει βοηθητικούς χώρους και εγκαταστάσεις καθώς επίσης και χώρους στάθμευσης.

Ο προϋπολογισμός του έργου αγγίζει τα € 42.259.000 και ο φορέας κατασκευής είναι το Υπουργείο Πολιτισμού μέσω της Ειδικής Υπηρεσίας Ολυμπιακών.

Τα έσοδα του γηπέδου προβλέπεται να προέλθουν από:

- Είσπραξη ποσοστού από τις πωλήσεις εισιτηρίων των αγώνων που θα διεξαχθούν
- Εφαρμογή τέλους χρήσης ανά έτος και αθλητή (η επιβάρυνση αυτή δε θα ισχύσει για αθλητές που κάνουν πρωταθλητισμό)
- Ενοικίαση του γυμναστηρίου για διάφορες εκδηλώσεις (συναυλίες κτλ)
- Ενοίκιο κυλικείου

Πιθανά έσοδα από χορηγίες, επιχορηγήσεις κτλ (Εργαστήριο Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 2002).

Τα έξοδα του γηπέδου περιλαμβάνουν το σύνολο των αμοιβών όλων των εργαζομένων, τα γενικά έξοδα, τα έξοδα συντήρησης, επισκευής και ανταλλακτικών καθώς και τα έξοδα διοίκησης. Από τα προτεινόμενα σενάρια στη μελέτη του Εργαστηρίου Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων Πανεπιστημίου Θεσσαλίας επιλέγεται αυτό που αναφέρεται σε πόλη ή δήμο άνω των 30.000 κατοίκων ώστε να συμπεριληφθεί όλο το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου το οποίο φυσικά θα επωφελείται από τη λειτουργία του ΠΑΚΘ.

Σχετικά με τη μεταολυμπιακή χρήση του Πανθεσσαλικού Σταδίου, είναι γεγονός ότι τα αθλητικά δεδομένα της Περιφέρειας Θεσσαλίας δεν καλύπτουν το μέγεθος της χωρητικότητάς του (22.000 θεατές) συνεπώς η μεταολυμπιακή χρήση του θέτει προβλήματα λειτουργίας και συντήρησης. Παρόλα αυτά, η ύπαρξη ενός τέτοιου σταδίου δημιουργεί δυνατότητες διεκδίκησης μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων τις οποίες η περιοχή (και η χώρα γενικότερα) αδυνατούσε να αναλάβει λόγω έλλειψης κατάλληλων υποδομών. Επίσης, δημιουργούνται ευνοϊκές προοπτικές για τη σύσταση νέας ποδοσφαιρικής ομάδας στην περιοχή η οποία θα έχει έδρα το Πανθεσσαλικό Στάδιο (Δερβένης, 2003).

Γενικότερα, η αναβάθμιση των υπαρχόντων και η δημιουργία νέων αθλητικών εγκαταστάσεων δίνει στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου ένα νέο «αθλητικό προφίλ» το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί κατάλληλα μέσα από δράσεις για την προώθηση της αθλητικής δραστηριότητας στους κατοίκους και για τη διοργάνωση μεγάλων αθλητικών γεγονότων. Είναι γεγονός ότι το αθλητικό απόθεμα του νομού και ιδιαίτερα του ΠΣΒ αυξάνεται δραματικά δημιουργώντας ευκαιρίες για τοπικές στρατηγικές αξιοποίησης αυτών των υποδομών προς όφελος της τοπικής οικονομίας. Σύμφωνα με τους Ροβολή και

Ψυχάρη (2003), η λειτουργία και αξιοποίηση των αθλητικών εγκαταστάσεων θα προκαλέσει αύξηση της απασχόλησης σε μακροχρόνιο επίπεδο. Συνεπώς τα οφέλη που θα προέλθουν από την αξιοποίηση των υποδομών μπορούν να αποδειχθούν σημαντικότερα από τα οφέλη της κατασκευαστικής δαπάνης. Ο κυριότερος λόγος είναι ότι η κατασκευαστική δαπάνη είναι άπαξ ενώ η ζήτηση που μπορούν να δημιουργήσουν αρκετά από τα έργα αθλητικής υποδομής είναι κάτω από κάποιες προϋποθέσεις αποτελεσματικής διαχείρισης επαναλαμβανόμενη σε ετήσια βάση. Το ζήτημα της αξιοποίησης των αθλητικών εγκαταστάσεων αποτελεί πρωτεύον ζήτημα και πρόκειται να εξεταστεί διεξοδικά από την Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων η οποία θα αναζητήσει σε συνεργασία με τους Τοπικούς Φορείς τη βέλτιστη μεταολυμπιακή χρήση των Ολυμπιακών Έργων.

5.2.2. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΛΛΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ

Εκτός από τις αθλητικές εγκαταστάσεις που δημιουργούνται στην περιοχή του ΠΣΒ, βρίσκεται σε εξέλιξη η επέκταση και αναβάθμιση δύο πολύ σημαντικών για την περιοχή εγκαταστάσεων: του Αερολιμένα Νέας Αγχιάλου και του Γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου Βόλου, των οποίων οι εργασίες επιταχύνονται εν όψει Ολυμπιακών.

Σε ότι αφορά το Αεροδρόμιο της Ν. Αγχιάλου, πρόκειται για στρατιωτικό αεροδρόμιο της 111 ΠΜ, σε απόσταση 20 χλμ. Από το Βόλο, μέσα στις εγκαταστάσεις του οποίου έχει παραχωρηθεί χώρος από το ΓΕΑ για την εξυπηρέτηση πολιτικών πτήσεων. Στο χώρο αυτό έχει κατασκευαστεί κτίριο εξυπηρέτησης επιβατών καθώς και άλλες σχετικές εγκαταστάσεις χρησιμοποιείται όμως κοινός διάδρομος προσγείωσης με την Πολεμική Αεροπορία. Σήμερα εξυπηρετεί μόνο μη τακτικές διεθνείς πτήσεις (charters). Δεν χαρακτηρίζεται ως διεθνές αεροδρόμιο αλλά ως «σημείο εσόδου – εξόδου». Το αεροδρόμιο αυτό επειδή εξυπηρετεί ανάγκες τουριστικών ροών κυρίως προς Πήλιο έχει έντονο εποχιακό χαρακτήρα. Παρουσιάζει μεγάλη δραστηριότητα από τον Μάιο ως τον Οκτώβριο ενώ τους υπόλοιπους μήνες εξυπηρετεί πτήσεις ιδιωτών και νοσοκομειακές. η ικανότητα εξυπηρέτησής του είναι 200 επιβάτες την ώρα. Κατά τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών δε θα χρησιμοποιηθεί από την Ολυμπιακή Οικογένεια, όμως θα

η διοργάνωση των Αγώνων να ελαχιστοποιήσει τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (Κατσούλης, 2002).

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις κατά τον Δέφνερ (1999) αφορούν στους ακόλουθους τομείς:

1. Φυσικό περιβάλλον
2. Οπτικές επιπτώσεις
3. Υποδομή
4. Αστική μορφή
5. Προστασία (με την έννοια της συντήρησης ιστορικών τοποθεσιών, κτιρίων, κλπ.)

Οι πιθανές κατηγορίες επιπτώσεων από τη διοργάνωση και διεξαγωγή των προκριματικών ποδοσφαίρου στο ΠΣΒ είναι:

- Επιπτώσεις στο περιβάλλον από την κατασκευή των έργων κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας
- Επιπτώσεις κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής των αγώνων οφειλόμενες στην αυξημένη τουριστική κίνηση
- Επιπτώσεις από τη λειτουργία των Ολυμπιακών έργων στο ΠΣΒ

Τα Ολυμπιακά έργα στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου αναμένεται να επιβαρύνουν το περιβάλλον κυρίως κατά την περίοδο κατασκευής τους, λόγω των δομικών εργασιών στα εργοτάξια. Εφόσον, δεν πρόκειται για οχλούσες εγκαταστάσεις δεν προβλέπεται να υπάρχει πρόβλημα ρύπανσης κατά τη λειτουργία αυτών.

Το έργο που ενδέχεται να επηρεάσει κατά μεγαλύτερο βαθμό το περιβάλλον κατά την κατασκευή του αλλά και κατά την λειτουργία του είναι η Περιφερειακή οδός του ΠΣΒ. Θεωρείται σημαντικότερο από πλευράς επιπτώσεων λόγω της κλίμακάς του, της μακροχρόνιας περιόδου κατασκευής, και των υλικών που θα χρησιμοποιηθούν.

Ειδικότερα, λόγω της γενικότερης καθυστέρησης των εργασιών και των νομικών και γραφειοκρατικών κωλυμάτων που προκύπτουν, προβλέπεται η επιμήκυνση του χρόνου ολοκλήρωσης της αρτηρίας. Για το λόγο αυτό γίνεται μικρή αναφορά στις επιπτώσεις κατά την κατασκευή του περιφερειακού η οποία αναμένεται να ταλαιπωρήσει για πολύ ακόμη το οικοσύστημα και τους κατοίκους της περιοχής.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη λειτουργία του εργοταξίου κατά τη διάρκεια κατασκευής της Περιφερειακής Οδού περιλαμβάνουν επιπτώσεις στο ανάγλυφο και την

ποιότητα του τοπίου της περιοχής, εκπομπές αέριων ρύπων και σκόνης, ηχορύπανση, μικρή αλλά αντιστρέψιμη απώλεια της βλάστησης και αλλαγή ως ένα βαθμό της χλωριδικής σύνθεσης. Ακόμη, η κίνηση μηχανημάτων και οχημάτων αναμένεται να δημιουργήσει έναν επιπλέον κυκλοφοριακό φόρτο στο υφιστάμενο δίκτυο και κυρίως στα τμήματα εκείνα που διέρχονται εντός των ορίων του σχεδίου πόλεως. Κατά την κατασκευή του έργου προβλέπεται να δεσμευτεί γεωργική γη έκτασης 450 στρεμμάτων. Τέλος, με την κατασκευή του έργου θίγονται άμεσα 265 κατοικίες και ιδιοκτησίες (Παρασκευόπουλος και Γεωργιάδης, 1998).

Κατά τη λειτουργία της Περιφερειακής Οδού επιπτώσεις αναμένεται να υπάρχουν σε ότι αφορά την ποιότητα του αέρα λόγω της επιβάρυνσης της ατμόσφαιρας στα σημεία από όπου διέρχεται η χάραξη. Ωστόσο, η υποβάθμιση αυτή αντισταθμίζεται με μια γενικότερη μείωση των συνολικών εκπομπών αερίων ρύπων στο οδικό δίκτυο του ΠΣΒ η οποία συνεπάγεται τη βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας στο κέντρο του Πολεοδομικού Συγκροτήματος που είναι σήμερα ιδιαίτερα επιβαρημένο. Σε ότι αφορά την ηχορύπανση, αναμένεται υπέρβαση του ορίου των 70 dB που ορίζει η ελληνική νομοθεσία κατά μήκος της παράκαμψης. Εντός του σχεδίου πόλεως εντοπίζονται 35 κτίσματα που θίγονται από το θόρυβο τα οποία όμως δεν αποτελούν ευαίσθητους δέκτες (π.χ. νοσοκομεία). Αντιθέτως, προβλέπεται μείωση της στάθμης του θορύβου στο κέντρο του Βόλου από 1 έως 3 dB. Κατά μήκος της χάραξης αναμένεται απομάκρυνση των πλέον ευαίσθητων ειδών όπως θηλαστικά καθώς και μετάπτωση της δομής της βλάστησης σε πιο υποβαθμισμένα στάδια. Τέλος, το έργο δεν δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα οπτικής όχλησης λόγω του ότι η παρουσία των μεγαλύτερων επιχωμάτων εμφανίζεται εκτός των αστικών περιοχών. Στο υφιστάμενο οδικό δίκτυο δεν αναμένονται προβλήματα αφού στα σημεία συμβολής του με την αρτηρία έχουν προβλεφθεί κόμβοι κα ανισόπεδες διαβάσεις. Αντιθέτως, η λειτουργία της αρτηρίας θα μειώσει το χρόνο ταξιδιού και τα ποσοστά οδικών τροχαίων ατυχημάτων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η περιοχή από όπου διέρχεται ο δρόμος έχει μεγάλο αρχαιολογικό ενδιαφέρον και κατά συνέπεια η χάραξη του άξονα καθορίστηκε έτσι ώστε να μη θίγει τους κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους (Παρασκευόπουλος και Γεωργιάδης, 1998).

Αξίζει να αναφερθεί, στο σημείο αυτό, η άποψη εκπροσώπων της «Περιβαλλοντικής Πρωτοβουλίας Μαγνησίας», οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η παράκαμψη

του ΠΣΒ δεν αποτελεί στην ουσία περιφερειακή οδό αφού διασπά τον αστικό ιστό αντί να τον παρακάμπτει. Συνεπώς, οι επιπτώσεις από τη λειτουργία του θα επιβαρύνουν τις κατοικημένες περιοχές της χάραξης. Αυτό που θα μπορούσε να είχε γίνει, όπως προτείνουν, το τμήμα της παράκαμψης που διαπερνά τον αστικό ιστό να γίνει υπόγειο.

Ακολούθως, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των υπολοίπων έργων μεγάλης κλίμακας που υλοποιούνται στο ΠΣΒ οφείλονται στη λειτουργία των εργοταξίων και δε χαρακτηρίζονται μόνιμες. Τα σημαντικότερα προβλήματα που αναμένεται να δημιουργηθούν είναι δυσχέρεια στην κυκλοφορία των οχημάτων και αυξημένα επίπεδα ηχορύπανσης.

Από την άλλη, κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων, η Οργανωτική Επιτροπή του «Ελλάδα 2004» ορίζει περιβαλλοντικές αρχές για τη λειτουργία της πόλης. Σχετικά με την καθαριότητα, το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου θα χωριστεί σε Ζώνες Σημασίας στις οποίες θα ορίζονται αυστηροί κανόνες καθαριότητας, συλλογής απορριμμάτων κλπ. Με τη σωστή λειτουργία των ρυθμίσεων αυτών οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις λόγω της αυξημένης τουριστικής κίνησης την περίοδο διεξαγωγής των αγώνων θα είναι ελάχιστες (Δερβένης, 2003).

5.5. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΜΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ – ΟΦΕΛΟΥΣ

Σε μια προσπάθεια να θεωρηθούν συγκεντρωτικά οι επιπτώσεις από τη διοργάνωση των προκριματικών ποδοσφαίρου στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου επιχειρείται παρακάτω η δημιουργία ενός πίνακα Ανάλυσης Κόστους – Οφέλους. Στη στήλη του κόστους συμπεριλαμβάνονται και οι πιθανοί κίνδυνοι που αφορούν τη συγκεκριμένη επίπτωση.

Πίνακας 5.1. Ανάλυση κόστους – οφέλους των επιπτώσεων στο ΠΣΒ

	ΟΦΕΛΗ	**ΚΟΣΤΟΣ / ΚΙΝΔΥΝΟΣ**
Ολυμπιακή προβολή	Δραστηριοποίηση και συντονισμός τουριστικών φορέων	Δέσμευση πόρων
	Οργανωμένη τουριστική εκστρατεία	
	Αύξηση τουριστικών υπηρεσιών	Μεταολυμπιακή αποδιοργάνωση
	Δημιουργία Κέντρου Τουριστικής Προβολής	
Τουρισμός	Αύξηση άμεσης και παρακινούμενης τουριστικής ζήτησης	Περιβαλλοντικό κόστος
	Έσοδα για την τοπική κοινωνία	Πληθωριστικές τάσεις στην τοπική οικονομία
	Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας	Βραχυπρόθεσμες ή εποχιακές θέσεις εργασίας
		Βραχυπρόθεσμες ρυθμίσεις στην πόλη (κυκλοφοριακές, αποκομιδή απορριμμάτων κ.α.) που δε θα κρατήσουν και μετά τους Ολυμπιακούς
		Κυκλοφοριακή συμφόρηση
Απασχόληση και ΑΕΠ	Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης	Βραχυπρόθεσμες ή εποχιακές θέσεις εργασίας
	Αύξηση του ΑΕΠ στο Ν. Μαγνησίας	
Κατασκευαστική δραστηριότητα και αγορά ακινήτων	Κατασκευή νέου κτιριακού αποθέματος	Βραχυπρόθεσμη ώθηση στις τιμές και τα ενοίκια

	Ανάδειξη περιοχών που αναβαθμίζονται λόγω ευκολότερης πρόσβασης ή ανάπλασης (π.χ. παραλία)	
Αλλαγή αστικού τοπίου	Λειτουργική και αισθητική αναβάθμιση της παράκτιας ζώνης	Αποσπασματικές ρυθμίσεις που δεν λύνουν χρόνια προβλήματα (χώροι στάθμευσης κτλ.)
	Κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση λόγω κατασκευής περιφερειακού	
	Αισθητικές παρεμβάσεις στον ιστό της πόλης	
Υποδομές	Αναβάθμιση των αθλητικών υποδομών της πόλης και δημιουργία του ΠΑΚΘ	Πρόβλημα μεταολυμπιακής βιωσιμότητας αθλητικών υποδομών και κυρίως του ΠΑΚΘ
	Αναβάθμιση και επέκταση μουσείου	
	Ολοκλήρωση Νοσοκομείου	Κίνδυνος επίσπευσης εργασιών μέχρι την Ολυμπιάδα και δραματικής επιβράδυνσης μετά το πέρας της
	Επέκταση Αερολιμένα	
	Επέκταση Συνεδριακού κέντρου	
Κυκλοφοριακές μεταβολές	Κατασκευή παράκαμψης ΠΣΒ	Αποσπασματικότητα ρυθμίσεων που δε λύνει τα κυκλοφοριακά προβλήματα της πόλης
	Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις στην είσοδο της πόλης και σε άλλα σημεία	
Περιβάλλον	Κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση, μείωση ηχορύπανσης και ατμοσφαιρικής ρύπανσης λόγω κατασκευής περιφερειακού	Επιβάρυνση του περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια κατασκευής των έργων και από την έλευση μεγάλου αριθμού επισκεπτών
	Ρυθμίσεις καθαριότητας, αποκομιδής απορριμμάτων κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών	
Ποιότητα ζωής	Αναβάθμιση υπηρεσιών	
	Βελτίωση υποδομών	
	Συνεργασία φορέων	
	Βελτίωση αστικού τοπίου	
Ανταγωνιστικότητα της πόλης - προσέλκυση επενδύσεων	Ύπαρξη εξοπλισμένων αθλητικών εγκαταστάσεων	Πιθανή άνοδος στις τιμές ακινήτων
	Ύπαρξη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα του αθλητισμού	
	Καλύτερη ποιότητα ζωής	

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Παρατηρούμε, λοιπόν, στον πίνακα της Ανάλυσης Κόστους – Οφέλους τα θετικά και τα αρνητικά των παρεμβάσεων στους επιμέρους τομείς που εξετάστηκαν στα κεφάλαια 4 και 5. Συγκεκριμένα, η Ολυμπιακή προβολή της πόλης θα αποφέρει σημαντικά οφέλη στο βαθμό που θα συντελεστεί μια οργανωμένη τουριστική εκστρατεία μέσα από το συντονισμό και την οργάνωση όλων των τουριστικών φορέων της περιοχής. Το υπό κατασκευή Κέντρο Τουριστικής Προβολής σε συνδυασμό με την αύξηση των τουριστικών υπηρεσιών θα παγιώσουν ένα ανώτερο επίπεδο τουριστικής εξυπηρέτησης για την πόλη και θα προσελκύσουν μεγαλύτερη τουριστική κίνηση. Το κόστος είναι φυσικά κατ' αρχήν χρηματικό. Κατά δεύτερο λόγο υπάρχει ο κίνδυνος της προσωρινής τουριστικής Ολυμπιακής έξαρσης την οποία θα ακολουθήσει η μεταολυμπιακή αποδιοργάνωση.

Σε ότι αφορά τον τουρισμό, το σημαντικότερο όφελος αναμένεται να είναι η άμεση και παρακινούμενη τουριστική ζήτηση η οποία θα αποφέρει χρηματικές εισροές και ενδέχεται να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας στην περιοχή. Η αύξηση της απασχόλησης που αναμένεται να προκληθεί με αυτό τον τρόπο, συνήθως δεν έχει μόνιμο χαρακτήρα, και συνεπώς υπάρχει ο κίνδυνος οι νέες θέσεις που δημιουργούνται να είναι βραχυπρόθεσμες ή εποχιακές. Το γεγονός αυτό μπορεί να ενισχυθεί με τις ενδεχόμενες πληθωριστικές τάσεις που προκαλεί ο τουρισμός, με αποτέλεσμα την αποσταθεροποίηση της οικονομίας. Άλλοι κίνδυνοι είναι η ενδεχόμενη κυκλοφοριακή συμφόρηση και η περιβαλλοντική υποβάθμιση κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών. Τα παραπάνω μπορούν να αντιμετωπιστούν με ρυθμίσεις οι οποίες καλό θα ήταν να παραμείνουν και μετά το πέρας των Ολυμπιακών και να μη λειτουργήσουν μόνο ως «σωσίβια» για ακραίες καταστάσεις.

Οι Ολυμπιακές παρεμβάσεις στο ΠΣΒ μεταφράζονται σε αύξηση του ΑΕΠ για ολόκληρο το νομό Μαγνησίας, η οποία κορυφώνεται το έτος 2003 και κατόπιν μειώνεται σταδιακά. Σε ότι αφορά την απασχόληση, μεγάλη επίδραση συντελείται κατά την προολυμπιακή περίοδο λόγω της αυξημένης κατασκευαστικής δραστηριότητα. Η αύξηση της απασχόλησης συντελείται κυρίως στον τριτογενή τομέα. Ο μόνος κίνδυνος σε αυτή την περίπτωση είναι οι βραχυπρόθεσμες θέσεις εργασίας οι οποίες δε θα ενισχύσουν την τοπική οικονομία.

Σε ότι αφορά την αγορά ακινήτων, το όφελος είναι ότι κατασκευάζεται νέο κτιριακό απόθεμα και αναβαθμίζονται αρκετές περιοχές στην πόλη, όμως υπάρχει ο

κίνδυνος της αύξησης των τιμών και των ενοικίων που θα αποτελέσει πρόσθετο κόστος για τους κατοίκους και τους επισκέπτες. Η ανάδειξη των επιμέρους περιοχών εντάσσεται στο γενικότερο πρόγραμμα αναβάθμισης του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου με κυριότερη δράση την κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση αλλά και την αισθητική και λειτουργική βελτίωση του σημαντικότερου συναθροιστικού χώρου στην πόλη, της παράκτιας ζώνης. Τα παραπάνω σε συνδυασμό με μικρότερης εμβέλειας παρεμβάσεις δίνουν στην πόλη ένα νέο πρόσωπο. Ο κίνδυνος είναι οι ρυθμίσεις που εφαρμόζονται να έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα σε μια προσπάθεια βελτίωσης της βιτρίνας της πόλης χωρίς να εντάσσονται σε ένα συνολικό πλαίσιο δράσης για τη καλύτερη λειτουργία της.

Η αναβάθμιση των αθλητικών υποδομών δίνει στην πόλη νέες προοπτικές για αθλητική δραστηριότητα αλλά και αθλητικό τουρισμό. Ο κίνδυνος έγκειται στην μεταολυμπιακή βιωσιμότητα των υποδομών και κυρίως του Πανθεσσαλικού σταδίου. Η δημιουργία και αναβάθμιση ορισμένων σημαντικών αστικών υποδομών βελτιώνουν την κοινωνική πρόνοια, τις αστικές εξυπηρετήσεις, το πολιτιστικό απόθεμα και γενικώς βελτιώνουν την εικόνα της πόλης. Στην περίπτωση αυτών, ο κίνδυνος είναι η μεταολυμπιακή επιβράδυνση των εργασιών για την κατασκευή και αναβάθμισή τους αφού θα έχει τελειώσει η Ολυμπιάδα και μαζί η πίεση για επίσπευση.

Οι κυκλοφοριακές μεταβολές αποτελούν σημαντική παρέμβαση για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου καθώς το κυκλοφοριακό αποτελεί χρόνιο πρόβλημα της πόλης. Παρόλα αυτά, η περιφερειακή οδός και οι υπόλοιπες τμηματικές παρεμβάσεις δεν συμβαδίζουν με την ταυτόχρονη λήψη μέτρων για όλη την περιοχή όπως αυτά έχουν διατυπωθεί στην Κυκλοφοριακή μελέτη. Με τον τρόπο αυτό, δίνεται στα έργα αποσπασματικός χαρακτήρας.

Σε ότι αφορά το περιβάλλον, η κατασκευή του περιφερειακού – όπως και των υπόλοιπων έργων σε μικρότερο βαθμό - συνοδεύεται από το αναπόφευκτο περιβαλλοντικό κόστος όμως τα οφέλη που απορρέουν από αυτή όπως η κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση, η μείωση της ηχορύπανσης και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι ανεκτίμητα για τους κατοίκους του ΠΣΒ. Επιπλέον, τα μέτρα για την καθαριότητα εντός της πόλης κατά τη διάρκεια των αγώνων – τα οποία θα παρθούν ώστε να αντιμετωπιστεί η περιβαλλοντική επιβάρυνση από την έλευση μεγάλου αριθμού επισκεπτών - μπορούν να συνεχίζουν να εφαρμόζονται και μετά το πέρας τους ως μια μορφή κληρονομιάς για το περιβάλλον.

Τα συγκεντρωτικά οφέλη των Ολυμπιακών παρεμβάσεων στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου αναβαθμίζουν την εικόνα της πόλης και την ποιότητα ζωής της βελτιώνοντας τις υπηρεσίες και τις υποδομές της, εξασφαλίζοντας σημαντικές συνεργασίες φορέων και βελτιώνοντας το αστικό τοπίο. Η βελτιωμένη πλέον εικόνα της πόλης μετά τους Ολυμπιακούς έχει περισσότερες πιθανότητες να προσελκύσει νέα επενδυτική δραστηριότητα που θα συνδεθεί με την ύπαρξη εξοπλισμένων αθλητικών εγκαταστάσεων και ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, την καλύτερη ποιότητα ζωής και την πολύτιμη εμπειρία της πόλης από τη σημαντική αθλητική διοργάνωση. Έτσι, δίνεται ισχυρή ώθηση στην αναπτυξιακή πορεία της την οποία και οφείλει να εκμεταλλευτεί παίρνοντας από τώρα σημαντικές αποφάσεις.

5.6. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ – ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Σύμφωνα με τον Preuss (2002), δύο ουσιαστικά και μακροπρόθεσμα οφέλη για μια Ολυμπιακή πόλη είναι η βελτίωση της εικόνας της και η δημιουργία ενός υψηλότερου επιπέδου ενημερότητας των συνθηκών και των ευκαιριών. Αυτές οι αλλαγές είναι ικανές να ενεργοποιήσουν διαδικασίες για την τουριστική ανάπτυξη και να αποτελέσουν θέλγητρα για την προσέλκυση νέων επενδύσεων και την εγκατάσταση μονάδων του δευτερογενούς και του τριτογενούς. Συγκεκριμένα, για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου τα μακροπρόθεσμα οφέλη που αναμένονται από τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων είναι ικανά να αναβαθμίσουν την εικόνα της πόλης και την ποιότητα ζωής με την προϋπόθεση να ελαχιστοποιηθούν το κόστος και οι κίνδυνοι (βλέπε πίνακα 5.1) και να μεγιστοποιηθούν η οργάνωση και η ποιότητα όλων των ρυθμίσεων.

Οι παρεμβάσεις και τα έργα στο ΠΣΒ βελτιώνουν το επίπεδο των αστικών υποδομών και καλύπτουν σε μερικές περιπτώσεις χρόνιες ελλείψεις και ανάγκες που δε θα ήταν δυνατό να αντιμετωπιστούν τόσο άμεσα στο πλαίσιο συμβατικών προγραμμάτων χρηματοδότησης. Τα έργα που υλοποιούνται συμβάλλουν στην αναβάθμιση του προφίλ του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου και προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες αξιοποίησης προς όφελος της τοπικής οικονομίας.

Οι παρεμβάσεις αναβαθμίζουν επίσης τις μεταφορικές υποδομές. Μια σύγχρονη πόλη, όπως είναι γνωστό, είναι αδύνατο να ανταποκριθεί στον εθνικό και διεθνή ρόλο της εάν δε διαθέτει σύγχρονες μεταφορικές υποδομές. Στην περίπτωση του ΠΣΒ η κατασκευή της οδικής παράκαμψης και οι άλλες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις βελτιώνουν το επίπεδο εξυπηρέτησης εντός και εκτός πόλεως. Επιπλέον, αναβαθμίζονται οι υπηρεσίες του επιβατικού λιμένα και το αεροδρόμιο της Αγχιάλου. Έχουμε έτσι μια συγκεντρωτική αναβάθμιση των ματαφορικών υποδομών που συνεπάγονται μείωση του χρόνου στις μετακινήσεις, μείωση στις περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις και μείωση του κόστους των επισκεπτών (Ροβολής και Ψυχάρης, 2003).

Επιπρόσθετα, Το Μεγάλο Αθλητικό Γεγονός μπορεί να δράσει ως καταλύτης και να προκαλέσει την εμφάνιση και άλλων μικρότερης εμβέλειας γεγονότων. Τα γεγονότα αυτά θα προκαλέσουν επενδυτική δραστηριότητα και ώθηση στην τοπική ζήτηση. Ενώ όλα αυτά δίνουν βραχυπρόθεσμη ώθηση στην τοπική οικονομία, η ύπαρξη μακροπρόθεσμων θετικών οικονομικών επιπτώσεων εξαρτάται από την δημιουργία ή όχι προϋποθέσεων κληρονομιάς στους τομείς των υποδομών ή της βιομηχανίας. Αν λοιπόν, δοθεί ώθηση στην τοπική ζήτηση, ταυτόχρονα ενδυναμώνονται οι τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών και προσελκύονται νέες επενδύσεις.

Γενικότερα, όπως προκύπτει από το συγκεντρωτικό πίνακα των επιπτώσεων, η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου συνεπάγεται την αναβάθμιση της εικόνας και της διεθνούς θέσης της πόλης, τη βελτίωση των τεχνικών, οικονομικών και κοινωνικών υποδομών, την αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και άλλα. Οι αγώνες προσφέρουν στο ΠΣΒ μια μοναδική ευκαιρία να προβάλλει διεθνώς τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα και να βελτιώσει τη διεθνή αναγνωρισιμότητα και ελκυστικότητα ως τουριστικού προορισμού. Επίσης, η εμπλοκή των παραγωγικών επιχειρήσεων στους αγώνες και ειδικότερα, των ξενοδοχείων, ταξιδιωτικών γραφείων, ξεναγών, διαφήμισης, μεταφορών επικοινωνιών πληροφορικής, τροφοδοσίας, παραγωγής και πώλησης αναμνηστικών αλλά και των διοικητικών υπηρεσιών των πόλεων και των εθελοντών, αναμένεται να συμβάλλουν στην απόκτηση τεχνογνωσίας και εμπειριών σχετικών με τη διοργάνωση μεγάλων αθλητικών γεγονότων. Με άλλα λόγια βελτιώνεται σημαντικά η ποιότητα ζωής στην πόλη αφού για την ανάληψη της διοργάνωσης μεγάλων αθλητικών γεγονότων απαιτείται υψηλή ποιότητα

υποδομών, υπηρεσιών και αστικού περιβάλλοντος ώστε η πόλη να καταστεί ανταγωνιστική στη διεκδίκηση των γεγονότων. Με την αναβάθμιση των παραπάνω, λοιπόν, αυξάνεται η ανταγωνιστικότητα της πόλης και συνεπώς προσελκύονται ευκολότερα νέες επενδύσεις στην περιοχής.

Σύμφωνα με την Κρητικού (2003), ήδη, μεγάλο ρόλο στο επενδυτικό περιβάλλον του νομού αρχίζει να παίζει ο τουρισμός. Παρατηρείται πως οι περισσότερες νέες επιχειρήσεις για την τελευταία πενταετία προέρχονται από τον τομέα των υπηρεσιών, αλλά το μεγαλύτερο επενδυόμενο κεφάλαιο προέρχεται από τον τουρισμό. Η κατανομή αυτή καταδεικνύει την αυξανόμενη σημασία του τουρισμού για την περιοχή. Σε σχέση με την Περιφέρεια Θεσσαλίας, ο νομός Μαγνησίας καταλαμβάνει το σημαντικό ποσοστό του 31,5% των νέων επιχειρήσεων, ενώ το ποσοστό αυτό διαμορφώνεται, κυρίως από τον τουρισμό (64%) και τις υπηρεσίες (33%). Σε γενικές γραμμές βλέπουμε πως η οικονομία του νομού στρέφεται σε νέες μορφές ανάπτυξης αφήνοντας πίσω το καθαρά βιομηχανικό προφίλ που κατείχε εδώ και δεκαετίες. Κατά συνέπεια, η αύξηση του αθλητικού αποθέματος της πόλης, η βελτίωση του τουριστικού προφίλ της και η αναβάθμιση των υπηρεσιών και της εικόνας της γενικότερα ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την προσέλκυση νέων επενδύσεων του τριτογενούς τομέα με περισσότερη έμφαση στον τουρισμό.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου επιδρά σε μια ζώνη με έντονη κοινωνικοοικονομική διάσταση αφού οι χρήσεις της την αναδεικνύουν σε κυρίαρχο συναθροιστικό χώρο με οικονομικές και εμπορικές προεκτάσεις. Οι παρεμβάσεις προάγουν τη λειτουργικότητα του χώρου ως σταθμού ελλιμενισμού και διευκολύνουν την κυκλοφορία των επισκεπτών. Ταυτόχρονα, αναβαθμίζεται αισθητικά η παραλία με ειδικές κυκλοφοριακές και πολεοδομικές ρυθμίσεις. Η αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση δεν αγγίζει τις χρήσεις γης της περιοχής, όμως σαφώς ενισχύει το ρόλο της παραλίας ως δημόσιου χώρου της πόλης. Εντοπίζονται αρκετές ελλείψεις που έγκεινται στην θεώρηση της παραλίας ως ανεξάρτητο τμήμα – βιτρίνα της πόλης και όχι ως αναπόσπαστο κομμάτι του αστικού ιστού. Επίσης, αρκετά στοιχεία στο σχεδιασμό κρίνονται ασύμβατα με τη γενική ιδέα για λειτουργικότητα στο χώρο της προκυμαίας, που φιλοδοξεί να αποπνεύσει το έργο της αναβάθμισης. Το αμέσως επόμενο βήμα στο σχεδιασμό θα ήταν ο συνδυασμός της αναβάθμισης της προκυμαίας με ένα δίκτυο ενοποιημένων δημόσιων χώρων μέσα στην πόλη.

Οι αθλητικές υποδομές αυξάνουν το αθλητικό απόθεμα της πόλης και κυρίως δημιουργούν συνθήκες αξιοποίησης της αθλητικής κληρονομιάς με σκοπό την ανάδειξη του ΠΣΒ σε κέντρο αθλητικού τουρισμού μέσα από τη διοργάνωση αθλητικών γεγονότων. Τίθεται όμως το ζήτημα της βιωσιμότητας των υποδομών αυτών με κυρίαρχο μέλημα το μέλλον του Πανθεσσαλικού Σταδίου του οποίου οι προδιαγραφές απαιτούν τη φιλοξενία μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων. Το σημαντικό είναι ότι η αθλητική κληρονομιά στο ΠΣΒ μπορεί να αφήσει μακροπρόθεσμα κοινωνικοοικονομικά οφέλη με την προϋπόθεση να γίνει ορθολογική διαχείριση της μεταολυμπιακής χρήσης.

Από την άλλη, κάποιες άλλες σημαντικές υποδομές στην πόλη κατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται. Το νέο Νομαρχιακό Νοσοκομείο, αν και δεν προβλέπεται να ολοκληρωθεί, καλύπτει σημαντικό μέρος των κονδυλίων που απαιτούνται για τον εξοπλισμό του. Η αναβάθμιση του αερολιμένα Νέας Αγχιάλου δίνει νέα ώθηση στην τουριστική ζήτηση και εξυπηρέτηση των επισκεπτών. Το Συνεδριακό κέντρο δίνει τη δυνατότητα διοργάνωσης συνεδρίων και – γιατί όχι – το ξεκίνημα συνεδριακού τουρισμού στο ΠΣΒ. Το Μουσείο επεκτείνεται για να φιλοξενήσει περισσότερα ευρήματα από την

πλούσια προϊστορική και αρχαιολογική κληρονομιά της περιοχής. Όλα τα παραπάνω καλύπτουν βασικές ανάγκες της πόλης και αναβαθμίζουν το επίπεδο ζωής.

Στις υποδομές εντάσσεται και η βελτίωση του οδικού δικτύου κυρίως με την κατασκευή της περιφερειακής οδού, αλλά και τις υπόλοιπες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, που λύνουν αρκετά κυκλοφοριακά προβλήματα της πόλης και αναβαθμίζουν τις μεταφορές και συγκοινωνίες. Σε όλες τις παρεμβάσεις υπάρχει ένα αναπόφευκτο μικρό κόστος για το περιβάλλον που όμως αντισταθμίζεται με τα περιβαλλοντικά και γενικότερα οφέλη που θα αποκομιστούν με την ορθή διαχείριση αυτών.

Τα συγκεντρωτικά οφέλη των Ολυμπιακών παρεμβάσεων υπερβαίνουν το ενδεχόμενο κόστος και δημιουργούν πολύτιμη μεταολυμπιακή κληρονομιά για την πόλη η οποία μεταφράζεται σε βελτίωση της ποιότητας ζωής και προσέλκυση νέων επενδύσεων οι οποίες θα δώσουν ώθηση στην τοπική ανάπτυξη. Η πόλη αποκτά την ευκαιρία να αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και να γίνει ανταγωνιστική σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 5ΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Αραβαντινός Α. (1997): *Πολεοδομικός Σχεδιασμός – Για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη του Αστικού Χώρου.* Εκδόσεις Συμμετρίας: Αθήνα

Βλαστός, Θ. και Μπιρμπίλη, Τ. (2001): *Φτιάχνοντας πόλεις για ποδήλατο.* Ευρωπαϊκή Ένωση ΓΔ Περιβάλλοντος – Αναπτυξιακή Εταιρία Δήμου Αθηναίων – Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας, Αθήνα.

Botella, M. (1995): «The keys to success of the Barcelona games» http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/WP029_eng.pdf

Craig-Smith, S. and Fagence, M. (1995): *Recreation and Tourism as a catalyst for Urban Waterfront Redevelopment – An International Survey*, Praeger Publishers, London

Δασκαλάκης, Κ. και Τσακίρης, Σ. (1999): *Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Θεσσαλίας – Α΄ και Γ΄ Φάση.* ΥΠΕΧΩΔΕ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον», Αθήνα.

Δέφνερ, Α. (1999): «Πολιτιστικός Τουρισμός και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου: Η επίδραση στις λειτουργίες των πόλεων»: *Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων.* Επιμέλεια: Οικονόμου Δ. και Πετράκος Γ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας: Βόλος

Εργαστήριο Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων και Προβλέψεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2002): *Οι χωρικές και αναπτυξιακές επιπτώσεις του προγράμματος "ΕΛΛΑΔΑ 2004".* Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος.

Εφημερίδα «Η Θεσσαλία» (2003): «Με το έργο ανάπλασης της παραλίας θα ασχοληθεί η Δ.Ε. του ΤΕΕ Μαγνησίας», άρθρο της 12ης Ιουλίου 2003 στη στήλη Τοπικό Ρεπορτάζ, Βόλος

Εφημερίδα «Η Θεσσαλία» (2003): «ΤΕΕ:Δεν υπάρχει οριστική μελέτη εφαρμογής για το έργο στην παραλία», άρθρο της 17ης Ιουλίου 2003 στη στήλη Τοπικό Ρεπορτάζ, Βόλος

Κατσούλης, Χ. (2002): «Αγώνες και για το Περιβάλλον». Περιοδική έκδοση *The Games*, τεύχος 20. Ανεξάρτητη έκδοση *της* LIBERIS ATHENS, Αθήνα

Nello, O. (1997): «Η μετατροπή του παραλιακού μετώπου της Βαρκελώνης». Άρθρο από το Συνέδριο «Το Λιμάνι και η Πόλη», που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη το Δεκέμβρη του 1997. *Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ*, τεύχος 2008. www.tee.gr teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page08.htm

Παπαβασιλείου, Γ. και Μπίστης, Κ. και συνεργάτες (1999): *Γενική μελέτη μεταφορών και κυκλοφορίας της πόλης του Βόλου.* ΥΠΕΧΩΔΕ – Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων: Αθήνα.

Παρασκευόπουλος και Γεωργιάδης (1998): *Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Παράκαμψης και Εισόδου Πόλεως Βόλου (από Ε.Ο. Βόλου – Μικροθηβών)*

Σκάγιαννης, Π. (1994): *Πολιτική Προγραμματισμού των Υποδομών.* Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα

Χαστάογλου, Β. (2002): *Βόλος* - Π*ορτραίτο της πόλης το 19ο και τον 20ο αιώνα.* Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου Βόλος

Συνέντευξη με τον αντιδήμαρχο Νέας Ιωνίας και υπεύθυνο Ολυμπιακών Έργων κ. Μπαλή Μ., στις 2 Μαΐου 2003 στο Δημαρχείο Νέας Ιωνίας.

Συνέντευξη με τον Συντονιστή Λειτουργιών Ολυμπιακής Πόλης, κ. Δερβένη Δ. στις 5 Αυγούστου 2003 στο γραφείο της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων στο Βόλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΩΦΕΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

6.1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΠΟΛΗΣ

Το Μάρκετινγκ πόλης (City Marketing) είναι η διαδικασία μέσα από την οποία ενδυναμώνεται η ικανότητα των πόλεων να προσαρμόζονται στη συνεχώς εξελισσόμενη αγορά, να εκμεταλλεύονται ευκαιρίες και να διατηρούν τη ζωτικότητά τους (Τσεγενίδη, 2001). Πρόκειται για μια διαδικασία κατά την οποία οι αστικές λειτουργίες σχετίζονται όσο το δυνατόν περισσότερο με τις απαιτήσεις των πελατών – χρηστών της πόλης έτσι ώστε να μεγιστοποιείται η αποτελεσματική κοινωνική και οικονομική λειτουργία της περιοχής (Ashworth and Voogd, 1995).

Οι στρατηγικές Μάρκετινγκ πόλης που εφαρμόζονται, γενικώς, κινούνται γύρω από ένα συνδυασμό τριών κατευθύνσεων:

- Τον καθορισμό αναπτυξιακών στόχων
- Τον καθορισμό ενός πλαισίου οργανωτικών στόχων με σκοπό την ενσωμάτωση των αστικών πολιτικών που έχουν χωρικές συνέπειες
- Τον καθορισμό στόχων προβολής και προώθησης της πόλης μέσα από την παροχή επιλεγμένων πληροφοριών για το «προϊόν» πόλη στους μελλοντικούς χρήστες – καταναλωτές.

Με άλλα λόγια οι στρατηγικές για το Μάρκετινγκ πόλεων δε συνίστανται μόνο στην προβολή της πόλης αλλά συμπεριλαμβάνουν διαδικασίες με τη συνεργασία πολλών φορέων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, κατά τις οποίες ο πληθυσμός (κάτοικοι και τουρίστες) χωρίζεται σε ομάδες – στόχους (target groups) με διαφορετικές ανάγκες και απαιτήσεις τις οποίες καλείται να καλύψει το προϊόν «πόλη» ώστε να γίνει περισσότερο ανταγωνιστικό. Η πόλη, λοιπόν, προσπαθεί να εξασφαλίσει τις απαραίτητες υποδομές και να δημιουργήσει μια εικόνα που θα εναρμονίζεται με τη φυσιογνωμία της και θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των χρηστών του αστικού χώρου. Τέλος, η προβολή

έρχεται να κλείσει τη διαδικασία προωθώντας το «προϊόν» πόλη και δίνοντας έμφαση στα δυνατά του σημεία. (Ashworth and Voogd, 1995). Ένα από τα θετικά στοιχεία του Μάρκετινγκ πόλης είναι ότι η τοπική ανάπτυξη επιτυγχάνεται μέσα από τη δημιουργία συνεταιρισμών μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. (Γκιόσος, 2000).

Ο Γκιόσος (2000) διακρίνει τέσσερις στρατηγικές για την ανάπτυξη μιας πόλης:

1. Εκμετάλλευση ενός ιδιαίτερου χαρακτηριστικού της που της εξασφαλίζει πλεονεκτική θέση μέσα στο διεθνές περιβάλλον
2. Να γίνει το επίκεντρο των κυβερνητικών δραστηριοτήτων εξασφαλίζοντας κατ αυτόν τον τρόπο και τη μερίδα του λέοντος από τις κρατικές δαπάνες
3. Να προβληθεί ως κέντρο οικονομικής δραστηριότητας
4. Να εμφανιστεί ως τόπος καινοτομίας, διασκέδασης, δημιουργικότητας και ασφάλειας. Μια τέτοια στρατηγική δίνει έμφαση στην πολιτιστική, αθλητική και τουριστική υποδομή καθώς και στη γενικότερη βελτίωση της ποιότητας ζωής (Γκιόσος, 2000).

Η διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού του Μάρκετινγκ πόλης, σε γενικές γραμμές, έχει ως εξής: Αρχικά, στη φάση προσέλκυσης ενδιαφέροντος με την πρωτοβουλία ενός ή κάποιων φορέων, δραστηριοποιούνται οι ομάδες συμφερόντων. Ακολουθεί η φάση της ανάλυσης όπου εκτιμώνται (συνήθως με τη βοήθεια της ανάλυσης SWOT) τα θετικά και τα αρνητικά σημεία της πόλης. Στη συνέχεια διατυπώνονται εναλλακτικά σενάρια για την ανάπτυξη και προβολή της και προτείνονται μέτρα για την υλοποίηση των στόχων. Τέλος, γίνεται επανεκτίμηση των προτάσεων και υπάρχει συνεχής έλεγχος της αποδοτικότητας του εφαρμοζόμενου προγράμματος.

Η πόλη που αποφασίζει ένα τέτοιο εγχείρημα πρέπει να λάβει υπόψη της ορισμένους βασικούς παράγοντες που θα συντελέσουν στην επιτυχία του. Πρώτον, οφείλει να διασφαλίσει ότι παρέχονται οι βασικές υπηρεσίες και υποδομές που ικανοποιούν τις επιχειρήσεις, τους κατοίκους και τους επισκέπτες. Δεύτερον, κρίνεται σκόπιμο να εξετάσει την ανάγκη εξεύρεσης νέων πόλων έλξης αλλά και δράσεων και μέτρων για τη συγκράτηση των υπαρχόντων επιχειρήσεων και την προσέλκυση νέων επενδύσεων. Τρίτον, η πόλη έχει ανάγκη να προβάλει τα βελτιωμένα χαρακτηριστικά της και την προσφερόμενη ποιότητα ζωής μέσα από ένα πρόγραμμα παρουσίασης της εικόνας της. Τελευταίο και σημαντικότερο πρέπει να εξασφαλιστεί η υποστήριξη και η συνεργασία των πολιτών, της διοίκησης και των σχετικών φορέων (Τσεγενίδη, 2001).

Στην περίπτωση του Βόλου δίνεται η μοναδική ευκαιρία στην πόλη να θέσει τις βάσεις για μια στρατηγική Μάρκετινγκ πόλης μέσα από την προετοιμασία για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών. Το μάρκετινγκ, χάρη στην οργάνωση που διαθέτει, τη διαφάνεια αλλά και την προώθηση της συμμετοχικότητας, μπορεί να συμβάλλει θετικά στο σχεδιασμό και τη διεξαγωγή του Μεγάλου Γεγονότος. Επιπρόσθετα, τα αναμενόμενα οφέλη του Γεγονότος μπορούν να αποκτήσουν μακροχρόνιο χαρακτήρα με την υποστήριξη της διοργάνωσης μέσα από ένα Σχέδιο Μάρκετινγκ πόλης. Με βάση τις παραπάνω στρατηγικές, η περιοχή μπορεί να εκμεταλλευτεί και να προβάλλει τα ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά της και συνάμα να εμφανιστεί, μέσα από τις κατάλληλες δράσεις, ως τόπος διασκέδασης, δημιουργικότητας και ασφάλειας με έμφαση στις πολιτιστικές, τουριστικές και αθλητικές δραστηριότητες.

Μια τέτοια προσπάθεια δεν είναι μόνο επιθυμητή αλλά επιβεβλημένη καθώς η διοργάνωση των προκριματικών ποδοσφαίρου θα σταθεί αφορμή για την παγκόσμια προβολή της περιοχής. Οφείλουν λοιπόν οι αρμόδιοι φορείς να οργανώσουν την επιτυχημένη προώθηση της πόλης όχι απλά μέσα από μια συμβατική τουριστική διαφήμιση αλλά μέσα από τον προγραμματισμό δράσεων και την προβολή αυτών σύμφωνα με τις απαιτήσεις των ομάδων – στόχων (κατοίκων και κυρίως επισκεπτών).

6.2. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΠΟΛΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΟΛΟΥ

Ένα σχέδιο μάρκετινγκ μπορεί να αφορά τη συνολική ανάπτυξη της πόλης, αλλά και επιμέρους τομείς, όπως την οικονομία, τις μεταφορές, το κέντρο πόλης, τα τοπικά κέντρα και την οικιστική ανάπτυξη, τον ελεύθερο χρόνο, τον τουρισμό και τον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την εκπαίδευση, την κοινωνική ζωή, καθώς και το περιβάλλον. Με τη βοήθεια αυτού δημιουργείται η «ταυτότητα της πόλης» (city identity), η οποία αποτελείται από ένα σύνολο χαρακτηριστικών, τα οποία την αντιπροσωπεύουν, όπως η προσωπικότητα έναν άνθρωπο. Είναι άξιο να σημειωθεί ότι ταυτότητα δε διαθέτουν όλες οι πόλεις, παρά το γεγονός ότι διαθέτουν στοιχεία αναγνώρισης (city identification), όπως είναι *οι* γεωγραφικές συντεταγμένες ή το μέγεθος (Τσεγενίδη, 2002).

Στην παρούσα φάση, λοιπόν, η περιοχή του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου μπορεί να αξιοποιήσει και να προωθήσει την «Ολυμπιακή ταυτότητα» η οποία λειτουργεί, ως ένα βαθμό, ως τίτλος πιστοποίησης της ποιότητας ζωής στην πόλη με την έννοια ότι οι Ολυμπιακές πόλεις χαίρουν πλεονεκτημάτων που άλλες πόλεις δεν είχαν ποτέ την ευκαιρία να δημιουργήσουν. Στην περίπτωση του Βόλου τα πλεονεκτήματα αυτά οφείλονται στις Ολυμπιακές παρεμβάσεις και στην εμπειρία που αποκτά η πόλη από τη φιλοξενία ενός Μεγάλου Αθλητικού Γεγονότος. Η εμπειρία έγκειται κυρίως στην απόκτηση ικανότητας συντονισμού και οργάνωσης της πόλης καθώς και της ικανότητας υποδοχής και οργάνωσης μεγάλου ρεύματος επισκεπτών. Μέσα από την αξιοποίηση και προβολή των πλεονεκτημάτων αυτών η πόλη θα μπει στη διαδικασία του Μάρκετινγκ πόλης *και θα* υιοθετήσει το εργαλείο αυτό σε κάθε φάση της εξελικτικής πορείας της.

Για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου ο φορέας διαχείρισης Μάρκετινγκ πόλης *που* θα είναι υπεύθυνος, σε πρώτη φάση, για τα πρώτα βήματα μιας πολιτικής Μάρκετινγκ πόλης μπορεί να είναι το Συντονιστικό Όργανο των Ολυμπιακών Αγώνων για το Βόλο. Αυτό, όπως αναφέρεται σε προηγούμενο κεφάλαιο αποτελείται από τους Δημάρχους των Δήμων Βόλου και Νέας Ιωνίας και τον εκπρόσωπο του «Ελλάδα 2004». Αντικείμενο θα είναι το «Ολυμπιακό Μάρκετινγκ πόλης» με προεκτάσεις για μεταολυμπιακή εφαρμογή. Το Συντονιστικό Όργανο δύναται να προχωρήσει στη φάση προσέλκυσης ενδιαφέροντος των φορέων και να διεξάγει γόνιμες συζητήσεις στις οποίες οι Ολυμπιακές δράσεις θα αποκτούν την ευρύτερη έννοια της μεταολυμπιακής κληρονομιάς μέσα από το πρίσμα της βιωσιμότητας. Αργότερα, θα υπάρξει η δυνατότητα σύστασης αυτόνομου φορέα διαχείρισης ενός σχεδίου μάρκετινγκ για την πόλη.

Στη φάση προσέλκυσης ενδιαφέροντος κρίνεται σκόπιμη η γνωστοποίηση του εγχειρήματος σε όλους τους αρμόδιους φορείς καθώς και σε ομάδες συμφερόντων. Ενδεικτικά αναφέρονται φορείς που δεν πρέπει να λείψουν από την όλη προσπάθεια: ΤΕΕ, ΝΑΜ, ΑΝΕΜ, ΔΗΤΕΒ, ΕΟΤ, ΟΛΒ, Ένωση Ξενοδόχων Μαγνησίας, ΔΕΜΕΚΑΒ, ΚΕΚΑΝΑΜ, Καλλιτεχνικός Οργανισμός Δήμου Βόλου, Αθλητικός Οργανισμός Δήμου Βόλου, Περιβαλλοντικοί Σύλλογοι, Εφορείες Αρχαιοτήτων, Ενώσεις καταστηματαρχών και άλλοι.

Στο πλαίσιο των πρώτων επαφών των φορέων, γίνονται προτάσεις και δίνονται οι απαραίτητες κατευθύνσεις στους παρακάτω τομείς οι οποίοι θεωρείται ότι συνδέονται άμεσα με τις Ολυμπιακές παρεμβάσεις που θα γίνουν στο ΠΣΒ.

- Εκστρατεία Ολυμπιακής – Τουριστικής προβολής
- Μεταολυμπιακή Χρήση – Βιωσιμότητα Υποδομών
- Οργάνωση της κυκλοφορίας στην πόλη – αποσυμφόρηση
- Εικόνα της πόλης – δράσεις για την ενδυνάμωση της φυσιογνωμίας της
- Εθελοντισμός – Συμμετοχή στα κοινά

6.2.1. ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ

Από τη σύντομη ανάλυση σχετικά με τον τουρισμό της πόλης στο κεφάλαιο της φυσιογνωμίας του ΠΣΒ, συμπεραίνονται τα εξής: το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου χαρακτηρίζεται από μειωμένη τουριστική κίνηση με περαιτέρω τάσεις μείωσης (λόγω εξωγενών παραγόντων) τα τελευταία χρόνια. Ενδογενώς, αυτό οφείλεται κυρίως στην αδυναμία της πόλης να συγκρατήσει τον τουριστικό πληθυσμό εντός του ΠΣΒ με αποτέλεσμα να υπάρχουν διαρροές προς τους γύρω ενδιαφέροντες προορισμούς. Κατά δεύτερο λόγο οφείλεται στην ελλιπή προβολή των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της πόλης. Επίσης, το ΠΣΒ παρουσιάζει σοβαρές ελλείψεις ξενοδοχειακού δυναμικού σε ότι αφορά ποιότητα και χωρητικότητα. Τέλος, η συντριπτική πλειοψηφία των επισκεπτών του ΠΣΒ είναι Έλληνες, δηλαδή μέχρι στιγμής η τουριστική αγορά στην οποία απευθύνεται η πόλη ως προϊόν είναι κατά μεγάλο βαθμό η εγχώρια.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω προβλήματα, η πόλη κρίνεται σκόπιμο να κινηθεί με γνώμονα την εμπειρία του Σίντνεϊ ως προς την Αυστραλιανή Τουριστική Εκστρατεία. Όπως είδαμε στο κεφάλαιο της διεθνούς εμπειρίας, η Αυστραλιανή Επιτροπή Τουρισμού συνεργάστηκε με φορείς και εταιρείες με στόχο την ανάπτυξη ενός εκτεταμένου προγράμματος δημοσίων σχέσεων ώστε να μεγιστοποιηθεί κάθε δυνατότητα δημόσιας προβολής του τουριστικού προτύπου της χώρας. Τα πλεονεκτήματα της στρατηγικής αυτής έχουν χρονικό ορίζοντα δέκα έτη. Οι κατευθύνσεις στις οποίες κινήθηκε η αυστραλιανή εκστρατεία ήταν οι εξής:

- Οργανωμένη δράση με στόχο την ενθάρρυνση των επισκεπτών να δουν την Ολυμπιακή επίσκεψη ως ευκαιρία για τουρισμό.
- Σύναψη σχέσεων και συνεργασιών που θα ενισχύσουν την ικανότητα της χώρας να αναπτύξει τον τουριστικό τομέα.
- Χρησιμοποίηση των Ολυμπιακών ως μέσο κίνησης του ενδιαφέροντος των μελλοντικών τουριστών – αύξηση της ελκυστικότητας της χώρας ως γενικού προορισμού.

Με πρότυπο τις παραπάνω κατευθύνσεις, οι τουριστικοί φορείς του ΠΣΒ μπορούν να συνεργαστούν πλαισιώνοντας τη διοργάνωση με οργανωμένες δράσεις που θα κινούν το ενδιαφέρον των επισκεπτών αυξάνοντας την ελκυστικότητα της περιοχής και ως μελλοντικού προορισμού. Αυτό προϋποθέτει, φυσικά το σχεδιασμό διαφόρων υπηρεσιών, ευκολιών, πακέτων προσφορών και άλλων θέλγητρων που θα συγκρατήσουν τους τουρίστες και θα διαφημίσουν την περιοχή σε μελλοντικούς επισκέπτες.

Στο πλαίσιο αυτό, μερικοί από τους τρόπους που προτείνει ο Kotler (1999) για μια περαιτέρω αξιοποίηση ενός μεγάλου αθλητικού γεγονότος είναι:

- Η διοργάνωση γεγονότων – εκδηλώσεων δορυφόρων πριν, μετά και κατά τη διάρκεια του γεγονότος
- Μεταμόρφωση του γεγονότος από καθαρά αθλητικό σε πολιτιστικό ή εμπορικό όπως ακριβώς έχουν μετατρέψει τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης του Ολυμπιακούς Αγώνες.
- Αυξημένη συμμετοχή των ΜΜΕ
- Δημιουργία αξιοποιήσιμης κληρονομιάς όπως νομίσματα, τουριστικοί οδηγοί, ρούχα και άλλα.

Στην περίπτωση της Ολυμπιακής Πόλης του Βόλου ο φορέας εκπόνησης του σχεδίου ενός Ολυμπιακού Μάρκετινγκ πόλης μπορεί μέσα από τη διοργάνωση εκδηλώσεων - δορυφόρων, να μετατρέψει την Ολυμπιακή διοργάνωση σε μια μεγάλη γιορτή και να μεταμορφώσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες από καθαρά αθλητικό σε πολιτιστικό γεγονός.

Οι εκδηλώσεις αυτές μπορούν να έχουν θέμα τους Ολυμπιακούς Αγώνες ή την προβολή ηθών και εθίμων του τόπου ή τον αθλητισμό. Με τον τρόπο αυτό δίνεται η ευκαιρία να μετατραπεί αυτή η ολιγοήμερη διοργάνωση των προκριματικών ποδοσφαίρου σε αθλητικό – πολιτιστικό φεστιβάλ το οποίο έχει τις προοπτικές να συνεχιστεί και αργότερα σε ετήσια βάση.

Η αυξημένη συμμετοχή των ΜΜΕ είναι δεδομένη, όμως μπορεί να ενισχυθεί με την προετοιμασία φωτογραφικού και κινηματογραφικού υλικού, από τους αρμόδιους φορείς, το οποίο θα προβάλλει την περιοχή και τα δρώμενα και θα διανεμηθεί σε ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς και στον περιοδικό τύπο. Η πώληση των αυθεντικών αναμνηστικών διακινείται από την Οργανωτική Επιτροπή του «Ελλάδα 2004» όμως μπορεί κάλλιστα να εφαρμοστεί και σε τοπικό επίπεδο. Για παράδειγμα, όπως το προγραμματίζει ήδη ο Δήμος Νέας Ιωνίας, μπορεί να ανατεθεί σε πολιτιστικούς και άλλους συλλόγους, στέκια παιδιού, ΚΑΠΗ κτλ., η κατασκευή χειροποίητων αναμνηστικών τα οποία θα διατίθενται προς πώληση καθ' όλη τη διάρκεια των προκριματικών ποδοσφαίρου.

Ο Βόλος ως Ολυμπιακή Πόλη έχει την ευκαιρία να προσεγγίσει τη διεθνή τουριστική αγορά ξεφεύγοντας από τα μέχρι τώρα εγχώρια δεδομένα. Η πόλη θα προβληθεί, ούτως ή άλλως σε ολόκληρο τον κόσμο. Παράλληλα με αυτό, ο φορέας του σχεδίου Μάρκετινγκ πόλης για το Βόλο οφείλει να κινήσει διαδικασίες για την αύξηση των επισκέψεων και της αρθρογραφίας ξένων δημοσιογράφων με την εξασφάλιση στοιχείων, βίντεο, φωτογραφικού υλικού και κειμένων. Επίσης, κρίνεται σκόπιμη η εκστρατεία ενδυνάμωσης των σχέσεων της περιοχής με ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς μέσα από την αποστολή διαφημιστικού υλικού σε μορφή πρόσκλησης για τους Ολυμπιακούς του 2004. Οι αδελφοποιημένοι δήμοι, οι δήμοι που υπήρξαν ή είναι εταίροι σε ευρωπαϊκά προγράμματα, οι φορείς που έχουν επαφές με αντίστοιχους φορείς στο εξωτερικό οφείλουν να δραστηριοποιηθούν προς την κατεύθυνση της προβολής της Ολυμπιακής ταυτότητας της πόλης και διάδοσης της παράλληλης εξέλιξης ενός πολιτιστικού – αθλητικού φεστιβάλ.

Γενικότερα, για να μπορέσει η πόλη να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της διεθνούς τουριστικής αγοράς πρέπει να υπάρχουν οι απαραίτητες υποδομές και υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση των αλλοδαπών επισκεπτών. Επίσης, η πόλη οφείλει να προβλέψει αυτές τις υποδομές και υπηρεσίες για διαφορετικές κατηγορίες τουριστών και ηλικιακές ομάδες. Σε ότι αφορά το ξενοδοχειακό δυναμικό, εν όψει Ολυμπιακών Αγώνων προβλέπεται μόνο η κατασκευή ενός Ολυμπιακού Ξενοδοχείου υψηλών προδιαγραφών. Αργότερα, θα πρέπει να εξεταστεί η κατασκευή περισσότερων ξενοδοχειακών μονάδων αλλά και καταλυμάτων για νέους με προσιτές τιμές σε μορφή ξενώνων νεότητας (Youth Hostels). Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται και η συγκράτηση των επισκεπτών εντός του ΠΣΒ αφού η ύπαρξη ξενοδοχειακού δυναμικού για όλες τις κατηγορίες τουριστών θα επιτρέπει τη

διανυκτέρευση μεγάλου ποσοστού αυτών στο Βόλο οι οποίοι θα μπορούν εύκολα να επισκέπτονται τους γύρω προορισμούς (Πήλιο κτλ.) μέσω της περιφερειακής οδού με τη μορφή ημερήσιων εκδρομών.

Από την άλλη, όλες οι υπηρεσίες και κυρίως οι τουριστικές οφείλουν να αναβαθμιστούν αρχικά με τη δυνατότητα εξυπηρέτησης των επισκεπτών σε πολλές γλώσσες. Η δυνατότητα αυτή δίνεται στην πόλη με τη δημιουργία του Κέντρου Τουριστικής Προβολής το οποίο θα φιλοξενήσει τη ΔΗΤΕΒ και την Ένωση Ξενοδόχων Μαγνησίας. Στόχος του Κέντρου, όπως έχει ήδη αναφερθεί, είναι η οργανωμένη παροχή τουριστικών πληροφοριών σε πολλές γλώσσες για όλη τη Μαγνησία από ειδικά καταρτισμένους υπάλλήλους και η τροφοδότηση των τουριστικών γκρουπ με Συνοδούς Πολιτιστικού Τουρισμού. Το Κέντρο αυτό και στη μεταολυμπιακή του χρήση μπορεί να μετατραπεί σε οργανωμένο Κέντρο Τουριστικής Προβολής και από εκεί να συντονίζονται όλες οι τουριστικές δράσεις για την πόλη. Μέσα από αυτό μπορούν να οργανωθούν τουριστικά πακέτα για επισκέπτες όλων των εθνικοτήτων. Η τυπολογία των τουριστών πρέπει να αποτελέσει γνώμονα για τη δημιουργία συνδυασμένων τουριστικών διαδρομών και δραστηριοτήτων με ποίκιλλα ενδιαφέροντα. Επίσης, το Κέντρο Τουριστικής Προβολής σε συνεργασία με τους Δήμους μπορεί να διοργανώνει διάφορα φεστιβάλ όχι μόνο κατά τη θερινή περίοδο. Με τον τρόπο αυτό ο αστικός τουρισμός, με τη σωστή προβολή, $\theta\alpha$ μπορεί να επεκτείνεται και κατά τη χειμερινή περίοδο.

Το Κέντρο Τουριστικής Προβολής είναι πολύ σημαντικό να προωθήσει την προβολή της περιοχής και την εξυπηρέτηση των επισκεπτών μέσω του διαδικτύου. Η δημιουργία οργανωμένων ιστοσελίδων – πάντα με τη δυνατότητα εμφάνισης του κειμένου σε πολλές γλώσσες – πρέπει να αποτελέσει πρώτη προτεραιότητα για την προβολή της περιοχής. Επίσης, κρίνεται σκόπιμο να εισαχθεί η διαδικασία των on – line κρατήσεων σε ξενοδοχειακές κλίνες καθώς και σε τουριστικά πακέτα που θα διοργανώνει το Κέντρο. Αυτές οι πρόσθετες ευκολίες είναι σίγουρο ότι θα προσελκύσουν μεγάλο ποσοστό επισκεπτών οι οποίοι οργανώνουν τις διακοπές τους αποκλειστικά μέσω internet και μέχρι τώρα δεν είχαν τη δυνατότητα να εντάξουν το Βόλο στους τουριστικούς τους προορισμούς.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν μερικές πρώτες αλλά βασικές κατευθύνσεις για την προσέλκυση επισκεπτών στην περιοχή και την προβολή της πόλης. Η εφαρμογή πολλών από αυτές είναι άμεσα εφικτή μέχρι τη διοργάνωση των Ολυμπιακών του 2004. Η

μεταολυμπιακή τουριστική οργάνωση μπορεί να βασιστεί σε αυτές τις κατευθύνσεις και να ανασυγκροτείται σύμφωνα με τις τουριστικές εξελίξεις της περιοχής. Όμως η άμεση εκμετάλλευση της Ολυμπιακής διοργάνωσης κρίνεται απαραίτητη ώστε να δρομολογηθεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο τουριστικής προβολής μέσα στο πλαίσιο του Μάρκετινγκ πόλης.

6.2.2. ΜΕΤΑΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΧΡΗΣΗ – ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

6.2.2.1. Αθλητικές υποδομές

Η διοργάνωση των προκριματικών αγώνων ποδοσφαίρου στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου αφήνει μια σημαντική κληρονομιά αθλητικής υποδομής στην πόλη. Η αναβάθμιση και ο εξοπλισμός των υπαρχόντων εγκαταστάσεων και η δημιουργία νέων όπως του Πανθεσσαλικού σταδίου δημιουργούν ένα κεφάλαιο με αυξημένη κοινωνική σημασία καθώς αυτό συνδέεται με τον αθλητισμό, την ψυχαγωγία και την κοινωνικοποίηση σε μικρές ή μεγαλύτερες κοινωνίες. Από την άλλη αποτελούν ένα πόρο που μπορεί να αξιοποιηθεί για να βοηθήσει την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας.

Φυσικά, τίθεται το ζήτημα του κόστους συντήρησης και λειτουργίας των αθλητικών υποδομών που θα παίξει κύριο ρόλο στη μεταολυμπιακή βιωσιμότητά τους. Και στην περίπτωση αυτή απαιτείται η ανάληψη οργανωμένης δράσης από το φορέα διαχείρισης του μάρκετινγκ πόλης ώστε οι αθλητικές υποδομές να γίνουν κομμάτι της φυσιογνωμίας της πόλης και πηγή αθλητικής δραστηριότητας και όχι πρόσθετο φορολογικό βάρος για τη συντήρηση άδειων κελυφών.

Για να καταστούν βιώσιμες και αποδοτικές οι αθλητικές υποδομές της πόλης οφείλουν οι αρμόδιοι φορείς (Αθλητικός Οργανισμός και άλλοι) να προάγουν την αθλητική δραστηριότητα σε όλες τις μορφές της και να ενθαρρύνουν προγράμματα άθλησης για όλες τις ηλικίες. Η υποστήριξη στην άθληση και την αναψυχή πρέπει να ξεκινά στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής δραστηριότητας. Με άλλα λόγια, όλες οι βαθμίδες της εκπαίδευσης μπορούν να συνεργάζονται με τα αθλητικά σωματεία και τους φορείς διαχείρισης των αθλητικών εγκαταστάσεων με σκοπό την ενασχόληση των μαθητών και φοιτητών με τον

αθλητισμό μέσα από τη διοργάνωση μαθητικών και φοιτητικών αγώνων και άλλων αθλητικών εκδηλώσεων. Επίσης, οι Δήμοι του ΠΣΒ μπορούν να οργανώνουν προγράμματα δωρεάν ή αντί συμβολικού ποσού άθλησης για όλες τις ηλικίες. Με τον τρόπο αυτό οι κάτοικοι θα αποκτήσουν αθλητική παιδεία και θα εκτιμήσουν την αθλητική κληρονομιά της πόλης τους.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο δράσης, το σχέδιο Μάρκετινγκ πόλης για την πόλη του Βόλου οφείλει να συμπεριλάβει στις προτεραιότητές του τη διεκδίκηση της ανάληψης αθλητικών γεγονότων μικρής ή μεγαλύτερης εμβέλειας. Όπως αναφέρθηκε και στο κεφάλαιο των επιπτώσεων, η κατασκευή του Πανθεσσαλικού Σταδίου δημιουργεί δυνατότητες διεκδίκησης μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων τις οποίες η περιοχή αδυνατούσε να αναλάβει λόγω έλλειψης κατάλληλων υποδομών. Το στάδιο επίσης θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως συναυλίες, φεστιβάλ και άλλα δρώμενα. Στο πλαίσιο του σχεδίου για το τουριστικό – πολιτιστικό μάρκετινγκ της πόλης θα μπορούσαν να καθιερωθούν ετήσιες εκδηλώσεις αθλητικού – πολιτιστικού χαρακτήρα τέτοιας εμβέλειας, ώστε να προσελκύουν επισκέπτες από την υπόλοιπη Ελλάδα και το εξωτερικό. Επιπλέον, η ύπαρξη του σταδίου δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας μιας νέας ποδοσφαιρικής ομάδας για την περιοχή, με έδρα το Πανθεσσαλικό Στάδιο, που θα συσταθεί από τις δύο προγενέστερες (Ολυμπιακός Βόλου, Νίκη Βόλου).

6.2.2.2. Αξιοποίηση αρχαιολογικού μουσείου μέσα από τη δημιουργία «δικτύου αρχαιολογικών χώρων»

Η αναβάθμιση και επέκταση του αρχαιολογικού μουσείου ως έργο εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων κρίνεται σκόπιμο να συνδυαστεί με ένα συνολικό σχεδιασμό των αρχαιολογικών χώρων του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου ο οποίος θα στηρίζεται σε προσεκτικές επεμβάσεις που θα σέβονται τον ευρύτερο ιστορικό ιστό.

Προτείνεται, λοιπόν, η δημιουργία ενός αρχαιολογικού πάρκου στην περιοχή της αρχαίας Δημητριάδος στην περιοχή 1,5χλμ νοτιοδυτικά της πόλης του Βόλου. Ως αρχαιολογικό πάρκο ορίζεται μια αρχαία τοποθεσία που έχει διατηρηθεί αδόμητη και είναι

ανοικτή στο κοινό. Η διαχείριση των αρχαιολογικών πάρκων γίνεται συνήθως από δημόσιους οργανισμούς – φορείς, μουσεία και πανεπιστήμια (Καλτσογιάννη, 2001).

Προτείνεται επίσης, η ενοποίηση των κυριότερων μέχρι στιγμής ανασκαμμένων μνημείων και σημείων της αρχαίας πόλης όπως το Ανάκτορο, το αρχαίο θέατρο, η αρχαία αγορά, το ρωμαϊκό υδραγωγείο, τον προϊστορικό οικισμό στα Πευκάκια και κυρίως, τις σημαντικές προϊστορικές τοποθεσίες Σέσκλο και Διμήνι. Όλα τα παραπάνω θα ενοποιούνται με το αρχαιολογικό πάρκο και το Μουσείο.

Προχωρώντας ακόμη παρά πέρα, η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων μπορεί να είναι το τμήμα μιας διαδρομής στην ιστορία της περιοχής η οποία να περιλαμβάνει την περαιτέρω ενοποίηση τους με νεότερα μνημεία όπως διατηρητέα κτίρια, το Μουσείο Πόλης που προβλέπεται να ιδρυθεί στην περιοχή Παλαιά αλλά και το χώρο όπου θα ναυπηγείται η Αργώ, το μυθικό πλοίο. Όλοι οι παραπάνω χώροι μπορούν να συνθέσουν ένα «Δίκτυο ιστορίας της πόλης» μέσα από το οποίο θα αναδεικνύεται η ιστορική πορεία της περιοχής στο πέρασμα των αιώνων από τη νεολιθική εποχή ως τη σύγχρονη. Το δίκτυο θα έχει την έννοια της εύκολης πρόσβασης στα μνημεία για τον κάτοικο ή τον επισκέπτη αλλά και της οργάνωσης της μετάβασης των επισκεπτών με ειδικά μέσα μεταφοράς (για παράδειγμα, μικρά λεωφορεία) και ξενάγηση ή παροχή ηχογραφημένων πληροφοριών (audio guide) καθ' όλη τη διάρκεια της διαδρομής. Επίσης, κρίνεται απαραίτητη η τοποθέτηση πινακίδων με πληροφορίες και χάρτες των σημείων αρχαιολογικού και ιστορικού ενδιαφέροντος κατά μήκος ολόκληρης της διαδρομής.

Στο πλαίσιο της δημιουργίας «Δικτύου ιστορίας της πόλης» μπορεί να ενσωματωθεί και η περιήγηση στα 15 διατηρητέα κτίρια που έχει ορίσει το ΥΠΕΧΩΔΕ για την πόλη του Βόλου (Περιοδική Ενημερωτική Έκδοση ΤΕΕ Μαγνησίας, τεύχος 11), ως δείγμα της παλαιότερης αρχιτεκτονικής της περιοχής. Η περιήγηση μπορεί να συνοδεύεται μέσα από ξενάγηση, με πληροφορίες για την περίοδο ανέγερσης τους και τη χρήση τους.

Με τον τρόπο αυτό δίνεται μια ιδιαίτερη έμφαση στην ιστορική φυσιογνωμία της περιοχής και δίνεται η ευκαιρία να τεθούν οι βάσεις για την ανάπτυξη μιας νέας μορφής τουρισμού η οποία θα λειτουργήσει παράλληλα με τις υπάρχουσες μορφές. Με άλλα λόγια ο επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα να ξεναγηθεί σε όλες τις τοποθεσίες του «Δικτύου» ή σε ορισμένες επιλεκτικά (για παράδειγμα μόνο στις προϊστορικές). Οι εναλλακτικές διαδρομές και οι τρόποι προσέγγισης των χώρων και σημείων με ιστορικό ενδιαφέρον θα

παρουσιάζονται σε ειδικά φυλλάδια και χάρτες που θα διανέμονται στο Κέντρο Τουριστικής Προβολής και σε επιλεγμένα σημεία της πόλης (π.χ. λιμάνι).

Τέλος, όπως προτείνει και η ΔΗΤΕΒ, κρίνεται σκόπιμη η οργάνωση τουριστικών περιηγήσεων μέσω του Κέντρου είτε μέσα στην πόλη είτε έξω από αυτή, τμήμα των οποίων θα αποτελεί και το «Δίκτυο ιστορίας της πόλης». Οι περιηγήσεις αυτές θα έχουν τη μορφή εναλλακτικών πακέτων ώστε να ικανοποιούν τις απαιτήσεις κάθε επισκέπτη. Για παράδειγμα, Περιήγηση Αρχαιολογικών Χώρων ευρύτερης περιοχής ή εναλλακτικά, περιήγηση μουσείων – μπάνιο σε κάποια παραλία – επίσκεψη στις Ολυμπιακές Εγκαταστάσεις.

Η παραπάνω πρόταση συνδέεται με την όλη πολιτική του Μάρκετινγκ πόλης *στο* βαθμό που εμπλουτίζει το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν της περιοχής με ταυτόχρονη βελτίωση των υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η κατάλληλη προβολή θα καταστήσει το εγχείρημα επιτυχές και θα δώσει στους επισκέπτες έναυσμα για διαμονή στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου. Πρόκειται, λοιπόν, και για λύση στο πρόβλημα της συγκράτηση των επισκεπτών μέσα στην πόλη.

6.2.3. ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ – ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΑ ΚΟΙΝΑ

Η σημασία του εθελοντισμού σε μια Ολυμπιακή διοργάνωση γίνεται προφανής κυρίως μετά το πέρας της όταν οι υπεύθυνοι της εκάστοτε Οργανωτικής Επιτροπής συνειδητοποιούν το μέγεθος και την ποιότητα της εργασίας που διεξήχθη χωρίς αποδοχές. Στη Βαρκελώνη τα 102.000 άτομα που δούλεψαν ως εθελοντές αντιστοιχούν στα 3/4 του συνολικού αριθμού προσωπικού που χρησιμοποιήθηκε στους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς του 1992 (Brunet, 1995). Στο Σίντνεϊ η προσφορά των 62.000 εθελοντών των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων ήταν ανεκτίμητη και επηρέασε θετικά κατά ένα μεγάλο βαθμό τον τρόπο με τον οποίο βίωσαν το Ολυμπιακό γεγονός οι επισκέπτες (www.communitybuilders.nsw.gov.au).

Στην Αθήνα μέχρι στιγμής (Αύγουστος 2003) έχουν κατατεθεί 90.000 αιτήσεις υποψηφίων εθελοντών στη Γενική Διεύθυνση Εθελοντισμού της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων «Αθήνα 2004». Από αυτούς περίπου 16.000 έχουν ήδη περάσει από

προσωπική συνέντευξη μέσω της οποίας τοποθετείται ο κατάλληλος υποψήφιος στην κατάλληλη θέση με γνώμονα της ανάγκες των Αγώνων αλλά και τις προτιμήσεις και την ενδεχόμενη εμπειρία του σε κάποιο τομέα (www.athens2004.gr).

Ο εθελοντισμός έχει τις βάσεις του στις αξίες της συνεργασίας, της αλληλοκατανόησης και της ανιδιοτελούς προσφοράς και αποτελεί απαραίτητο συστατικό του Ολυμπισμού ως ιδέα. Οι διοργανωτές των εκάστοτε Ολυμπιακών Αγώνων προσφέρουν ποικίλα κίνητρα με στόχο την προσέλκυση μεγάλου αριθμού εθελοντών, όπως εκδήλωση ενδιαφέροντος ανάλογα με τις προσωπικές προτιμήσεις τους, συμμετοχή σε διάφορες εκδηλώσεις, δωρεάν μετακίνηση από και προς τις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις, δωρεάν σίτιση και άλλα (www.athens2004.gr).

Τα τελευταία χρόνια, η ιδέα του εθελοντισμού φαίνεται να ξεφεύγει από το στενό πλαίσιο των Ολυμπιακών Αγώνων και να διαχέεται σε πολλές πτυχές της κοινωνικής ζωής. Τα Ηνωμένα Έθνη ανακήρυξαν το 2001 ως Διεθνές Έτος Εθελοντισμού ενώ πολλές πολιτικές παρατάξεις, μη – κυβερνητικές οργανώσεις και επιχειρήσεις ανακαλύπτουν τα οφέλη του. Μετά τους Ολυμπιακούς του Σίντνεϊ ο εθελοντισμός έχει αναπτυχθεί ως φιλοσοφία και όπου χρησιμοποιείται απαιτεί σωστή διαχείριση και αντιμετώπιση των εθελοντών (www.communitybuilders.nsw.gov.au).

Στην περίπτωση των Ολυμπιακών της Αθήνας το 2004, ο εθελοντισμός μπορεί να προχωρήσει ένα βήμα πιο πέρα και να αποκτήσει άλλη διάσταση συμβάλλοντας στη βιωσιμότητα των Ολυμπιακών παρεμβάσεων σε κάθε πόλη. Ειδικότερα, στην πόλη του Βόλου, κρίνεται σκόπιμο να ενταχθεί ο εθελοντισμός - με την έννοια της αυξημένης συμμετοχής στα κοινά – στο προτεινόμενο σχέδιο Μάρκετινγκ πόλης που θα έχει τις βάσεις του, ούτως ή άλλως, στην Ολυμπιακή προετοιμασία και διοργάνωση. Για να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο θα μπορέσει να εφαρμοστεί αυτό αρκεί να μνημονεύσουμε το παράδειγμα του Δήμου Νέας Ιωνίας ο οποίος προχώρησε στη σύσταση Συντονιστικού Οργάνου αποτελούμενου από φορείς της περιοχής με σκοπό την οργάνωση δράσεων κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας της Ολυμπιακής διοργάνωσης. Τα μέλη του Συντονιστικού Οργάνου επιμερίζονται τις εργασίες ανάλογα με τις ικανότητές τους, τη διάθεση και το χρόνο που διαθέτουν. Έτσι, για παράδειγμα, το Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας ανέλαβε το σχεδιασμό Ολυμπιακής ιστοσελίδας του Δήμου στο διαδίκτυο ενώ τα

μέλη του Κέντρου Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων ανέλαβαν την κατασκευή αναμνηστικών για τους επισκέπτες των Ολυμπιακών.

Είναι φανερό ότι ο ενθουσιασμός εν όψει ενός κορυφαίου αθλητικού γεγονότος που πραγματοποιείται πρώτη φορά στη χώρα μας αποτελεί σημαντικό κίνητρο για τη συμμετοχή των πολιτών. Όμως, η εμπειρία της συμμετοχής των εθελοντών και η λάμψη που θα απομείνει μετά το πέρας των Ολυμπιακών μπορούν να σταθούν ικανές προϋποθέσεις ώστε ο εθελοντισμός να λειτουργήσει μακροπρόθεσμα προς όφελος της τοπικής κοινωνίας.

Αρχικά, μιλώντας πάντα σε επίπεδο ενός ολοκληρωμένου σχεδίου Μάρκετινγκ πόλης, ο φορέας διαχείρισης, παράλληλα με τη γνωστοποίηση του εγχειρήματος σε αρμόδιους φορείς της πόλης, οφείλει να περάσει στη φάση προσέλκυσης ενδιαφέροντος των απλών πολιτών οι οποίοι θα βιώσουν τον εθελοντισμό σε επίπεδο αστικής διαχείρισης. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα σε ενδιαφερόμενους πολίτες να συμμετάσχουν σε προγράμματα που καθορίζονται από το Σχέδιο του μάρκετινγκ. Για παράδειγμα, οι εθελοντές μπορούν να συμμετάσχουν στη τουριστική εκστρατεία που διοργανώνει η πόλη παίρνοντας μέρος στην οργάνωση εκδηλώσεων τοπικού χαρακτήρα ή αθλητικών εκδηλώσεων. Φυσικά, απαιτείται σωστή διαχείριση, συντονισμός και ίσως εκπαίδευση σε κάποιους τομείς ώστε να καταλάβουν υπεύθυνα και δημιουργικά άτομα τις κατάλληλες θέσεις ανάλογα με τις ικανότητές τους και τις ανάγκες του σχεδίου.

6.2.4. ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ – ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΣ ΤΗΣ

Οι παράγοντες που συνθέτουν την εικόνα της πόλης είναι πολυδιάστατοι και αλληλένδετοι μεταξύ τους. Οι διαδρομές, τα όρια, οι περιοχές, οι κόμβοι και τα τοπόσημα είναι επιμέρους στοιχεία τα οποία δομούν τη φυσιογνωμία της. Οι Ολυμπιακές παρεμβάσεις μεταβάλλουν ορισμένα από αυτά στηριζόμενες προς το παρόν στη βελτίωση αυτού που ονομάζουμε βιτρίνα της πόλης και όχι σε ουσιαστικές παρεμβάσεις.

Στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου οι δράσεις που έχουν προγραμματιστεί αφορούν σε σημεία της πόλης και όχι στο σύνολό της, κάτι το οποίο ίσως θα ήταν δύσκολο

δεδομένης της στενότητας πόρων και της χρονικής πίεσης. Στηριζόμενοι στην εμπειρία της Βαρκελώνης συμπεραίνουμε πως αυτό που χρειάζεται στην ουσία η πόλη δεν είναι μια διαδικασία μεταστάσεων που προκαλούνται από μεμονωμένες δράσεις αλλά μεγάλες και διαρθρωμένες παρεμβάσεις με την ενεργοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών κεφαλαίων. Η ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων μπορεί και πρέπει να αντιμετωπιστεί από δω και πέρα ως αποτελεσματικό εργαλείο πέρα από τη στενή έννοια της εκτέλεσης των έργων και της διοργάνωσης αθλητικών γεγονότων.

Ως παράδειγμα προς μίμηση για την πόλη του Βόλου αναφέρεται η περίπτωση μιας άλλης Ολυμπιακής Πόλης, *του* Ηρακλείου, η οποία εκμεταλλεύεται αλλιώς το γεγονός ότι την ξεχώρισαν ανάμεσα σε άλλες. Η πρωτεύουσα της Κρήτης, μέσα στα έργα που θεωρεί και προωθεί ως ολυμπιακά είναι και η αισθητική της. Ο Δήμος Ηρακλείου έκανε σύμβαση διάρκειας 60 ημερών με αρχιτέκτονες της πόλης. Μέσα σε αυτές τις 60 ημέρες έχουν την υποχρέωση να καταγράψουν αισθητικά ατοπήματα σε όψεις κτιρίων, επιγραφές, διαφημιστικές ταμπέλες και άλλα και να υποδείξουν σε ιδιοκτήτες ακινήτων και καταστημάτων τις διορθωτικές επεμβάσεις ώστε η πόλη να έχει ενιαίο ύφος, τέτοιο που να συνάδει με την ιστορία και την παράδοσή της. Το εγχείρημα συμπεριλαμβάνει ικανοποιητικές αμοιβές για τους αρχιτέκτονες και πρόστιμο για τους κατοίκους που δε συμμορφώνονται με τις υποδείξεις (Σταμούλη, 2003).

Για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου, αυτό που προγραμματίζεται ήδη είναι ένα πρόγραμμα συντήρησης και βελτίωσης των όψεων των κτιρίων κατά μήκος των Ολυμπιακών διαδρομών της πόλης. Δηλαδή από την είσοδο της πόλης μέχρι το ΠΑΚΘ και από τα δύο Ολυμπιακά ξενοδοχεία μέχρι το ΠΑΚΘ. Προχωρώντας ένα βήμα πιο πέρα, προτείνεται μια ανάλογη εκστρατεία βελτίωσης της αισθητικής η οποία θα βασίζεται στη συνεργασία μελετητών και πολιτών χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι πρώτοι θα υποδεικνύουν και οι δεύτεροι θα εκτελούν αλλά ότι και οι δύο ομάδες θα προτείνουν και θα συνεργάζονται αρμονικά. Ο Βόλος και η Ν. Ιωνίας εκμεταλλευόμενοι την ύπαρξη των Πολυτεχνικών Τμημάτων Αρχιτεκτονικής και Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης έχουν τη δυνατότητα να εγκαθιδρύσουν μια συνεχή γόνιμη συνεργασία με το δυναμικό των σχολών αυτών που θα έχει ως στόχο την διατύπωση και εφαρμογή προτάσεων σχετικά με την αισθητική της πόλης. Η δράση αυτή είναι δυνατό να ξεκινήσει στο πλαίσιο *μιας* εθελοντικής συνεργασίας, εν όψει της διοργάνωσης των

Ολυμπιακών Αγώνων, κατά την οποία οι Δήμοι και το Πανεπιστήμιο θα φροντίσουν για τη σύσταση ομάδων που θα προτείνουν παρεμβάσεις με στόχο την αισθητική αναβάθμιση των αστικών κελυφών και του αστικού ιστού γενικότερα. Επίσης, για την περαιτέρω διατήρηση αυτής της συνεργασίας προτείνεται η εκπόνηση εργασιών από τους φοιτητές με θέμα το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου οι οποίες θα παρουσιάζονται και θα αποτελούν θέμα συζήτησης σε επίπεδο Δημοτικών Συμβουλίων.

Όπως προτείνει και ο Συναδινός (2002), ο αστικός σχεδιασμός που πραγματοποιείται εν όψει της διεξαγωγής Ολυμπιακών Αγώνων κρίνεται απαραίτητο να υλοποιηθεί στο πλαίσιο της αειφορίας. Πρακτικά, αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τους παρακάτω τρόπους:

- Με τη βελτίωση των λειτουργικών ανισορροπιών που παρουσιάζει μια πόλη μέσα από παρεμβάσεις στο δίκτυο μαζικών μεταφορών, στις επικοινωνίες, στην αισθητική, στην ποιότητα του περιβάλλοντος
- Με τη βελτίωση οικολογικών ανισορροπιών με τη δημιουργία ζωνών πρασίνου και αναψυχής, με τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και τη χρησιμοποίηση υλικών φιλικών προς το περιβάλλον
- Με την ένταξη όλων των προγραμματιζόμενων για κατασκευή και επέκταση ή συντήρηση κτιρίων εν όψει Ολυμπιακών Αγώνων, σε ένα ελαστικό πρόγραμμα μεταολυμπιακής χρήσης που δε θα φροντίσει μόνο να ενσωματώσει τα κτίρια αυτά στις καθημερινές λειτουργίες αλλά επίσης θα εξασφαλίσει ότι η χρήση τους θα συμβάλλει στην εξυγίανση της περιοχής όπου κατασκευάζονται.
- Επίσης, σημαντικός θεωρείται ο συνολικός σχεδιασμός για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες ο οποίος θα περιλαμβάνει ρυθμίσεις που θα διατρέχουν όλο τον αστικό ιστό –όχι μόνο τις Ολυμπιακές διαδρομές - και κυρίως το δίκτυο κυκλοφορίας.

Επιτυχημένα παραδείγματα αυτής της μορφής συναντώνται σε έναν αριθμό Ολυμπιακών Πόλεων. Το Ολυμπιακό Πάρκο του Μονάχου (Ολυμπιακή Πόλη 1972) παραμένει μέχρι και σήμερα ψυχαγωγικό, αθλητικό κέντρο, καθώς και χώρος χαλάρωσης και ψυχαγωγίας για εκατομμύρια επισκέπτες. Ακόμη πιο εντυπωσιακή είναι η κληρονομιά των Ολυμπιακών της Βαρκελώνης που κυριολεκτικά μεταμόρφωσε την πόλη.

Τέτοιου είδους παραδείγματα καταδεικνύουν τη σπουδαιότητα του θεσμού των Ολυμπιακών για την εξέλιξη και την ανάπτυξη μιας σύγχρονης πόλης. Η σπουδαιότητα

αυτή αφορά κυρίως στη λεγόμενη μεταολυμπιακή χρήση της κληρονομιάς. Ακριβώς όπως ο Ολυμπισμός έγκειται στην αρμονική ανάπτυξη πνεύματος και σώματος έτσι και τα Ολυμπιακά σχέδια οφείλουν να εναρμονίζουν το φυσικό με το αστικό περιβάλλον.

5.3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο συνδυασμός της τοπικής διάστασης και της παγκοσμιότητας που είναι κύριο χαρακτηριστικό των Ολυμπιακών Αγώνων, αποτελεί μοναδική ευκαιρία για μια διαφορετική προσέγγιση της αστικής ανάπτυξης μέσα από το πρίσμα της Ολυμπιάδας. Οι ωφέλειες της Ολυμπιακής διοργάνωσης διαχέονται στον αστικό χώρο με τη μορφή Ολυμπιακών παρεμβάσεων. Η πόλη έχει τη δυνατότητα να θέσει νέες βάσεις για την περαιτέρω εξέλιξή της στηριζόμενη στα πρότυπα παλαιότερων Ολυμπιακών πόλεων και εκμεταλλευόμενη την ευκαιρία δημιουργίας μιας νέας εικόνας που θα προσεγγίζει περισσότερο τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Οι κοινωνικοοικονομικές και χωρικές επιπτώσεις της Ολυμπιακής διοργάνωσης θεωρούνται μέσα από τη διεθνή εμπειρία - πάντα όμως με χωρικό πλαίσιο το πολεοδομικό συγκρότημα Βόλου - και με βάση τα οικονομικά, κοινωνικά και πολεοδομικά δεδομένα της περιοχής. Η απαραίτητη ώθηση στην ανάπτυξη της πόλης περνά μέσα από τις επιταγές της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων, τα μέσα (οικονομικά και χρονικά) και τη διάθεση για συνεργασία των αρμόδιων φορέων και των κατοίκων. Η παγκόσμια προβολή για να καταστεί γόνιμη προϋποθέτει τη δημιουργία ισχυρής και ανταγωνιστικής εικόνας της πόλης, η οποία θα επιτευχθεί μέσα από την ενδογενή ανάπτυξη. Το ζήτημα δεν είναι οι μεμονωμένες Ολυμπιακές παρεμβάσεις αλλά οι συγκεντρωτικές ωφέλειες αυτών και οι δυνατότητες που διανοίγονται μέσα από αυτές. Έτσι, η Ολυμπιακή διοργάνωση κρίνεται σκόπιμο να θεωρηθεί ως ξεκίνημα μιας αναπτυξιακής πορείας σε νέο επίπεδο και όχι σαν κατάληξη της επιλογής του Βόλου ως Ολυμπιακής πόλης.

Η φιλοξενία των Ολυμπιακών προκριματικών ποδοσφαίρου στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου προσφέρει όλες τις ωφέλειες ενός Μεγάλου Αθλητικού Γεγονότος κατά το οποίο η προώθηση ενός αθλητικού θεάματος μετατρέπεται σε αποτελεσματικό μέσο οικονομικής ανάπτυξης. Με άλλα λόγια, δίνεται στην πόλη η μοναδική δυνατότητα

να «πουλήσει» με άμεσο τρόπο τον εαυτό της, την κουλτούρα της και τα ελκτικά της στοιχεία σε ένα ευρύ διεθνές κοινό. Είναι γεγονός ότι η πόλη δεν υιοθετεί συγκεκριμένη στρατηγική βασισμένη στη διοργάνωση του Αθλητικού Γεγονότος για τη διέγερση της τοπικής ανάπτυξης. Όμως, διαφαίνεται καθαρά μια τάση στροφής από το αναπτυξιακό πρότυπο των παραγωγικών δραστηριοτήτων στο καταναλωτικό πρότυπο αστικής ανάπτυξης που βασίζεται στις υπηρεσίες και κυρίως στη βιομηχανία του ελεύθερου χρόνου. Από την άλλη, η ανάπτυξη οργανωμένων αθλητικών δραστηριοτήτων σε μια πόλη κατά τη διοργάνωση Μεγάλων Αθλητικών Γεγονότων παίζει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία της ταυτότητάς της και στη συνειδητοποίηση αυτής της ταυτότητας από τους κατοίκους. Η αθλητική ανάπτυξη, και χωρίς περαιτέρω αναπτυξιακή στρατηγική, έχει τη δύναμη να κρατήσει ενωμένα τα στοιχεία που συνδράμουν στην περαιτέρω ανάπτυξη μιας πόλης. Έτσι, ο Βόλος καλείται να αφομοιώσει το αθλητικό γεγονός εντάσσοντάς το στα δικά του πρότυπα και να δημιουργήσει μέσα από αυτό μια ισχυρή ταυτότητα βασισμένη στα συγκριτικά του πλεονεκτήματα και στα νεωτεριστικά στοιχεία που εμφυτεύονται εν όψει Ολυμπιακών Αγώνων και τοποθετούν την πόλη ένα σκαλί ψηλότερα στην πανευρωπαϊκή και παγκόσμια κατάταξη.

Οι πόλεις που χρησιμοποιούνται ως παραδείγματα για την εμπειρία τους από τη φιλοξενία Ολυμπιακών διοργανώσεων απέχουν κατά πολύ από τα ελληνικά δεδομένα. Τα παραδείγματα αυτά παρουσιάζονται με κύριο σκοπό τη συνειδητοποίηση της διαφορετικότητας μεταξύ των πόλεων και το συμπέρασμα είναι ότι η κάθε πόλη χρησιμοποιεί το Ολυμπιακό γεγονός και κατευθύνει τις δράσεις της ανάλογα με την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της και τις ανάγκες της. Ο Βόλος λοιπόν οφείλει να μη μιμηθεί αλλά να προσαρμόσει και να κατευθύνει τις ενέργειες με γνώμονα την ενδυνάμωση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του και την αποκόμιση των μέγιστων ωφελειών. Η κληρονομιά του Ολυμπιακού γεγονότος στην πόλη καθίσταται πολύτιμη για την τοποθέτηση της αναπτυξιακής της πορείας σε νέες ισχυρές βάσεις.

Όπως υποστηρίζει η Χαστάογλου, η πολεοδομική πορεία του Βόλου μέσα στο χρόνο χαρακτηρίζεται από έντονες ανατροπές του χαρακτήρα και της μορφής της πόλης και σηματοδοτείται από την έλλειψη σχεδιασμού η οποία όμως αναπληρώνεται από την ιδιωτική πρωτοβουλία και τις σημειακές παρεμβάσεις.

Η πόλη αναγκάστηκε να προσαρμοστεί πολλές φορές στις κοινωνικοπολιτικές μεταρρυθμίσεις αλλά και σε ανατροπές που προκλήθηκαν από φυσικά και κοινωνικά φαινόμενα. Στις περιόδους αυτές όπου οι εξελίξεις δεν άφηναν περιθώρια για αφομοίωση της νέας κατάστασης και σχεδιασμό, οι πολιτικές και οι δράσεις που εφαρμόστηκαν καλύπτουν τις ανάγκες όπως αυτές προκύπτουν και δημιουργούν αυτή την πόλη των αποσπασματικών πολεοδομικών ρυθμίσεων όπως είναι σήμερα. Η ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων θεωρείται άλλη μια τέτοια περίπτωση καθώς είναι γεγονός ότι οι ραγδαίες εξελίξεις και οι μεγάλες απαιτήσεις σε συνδυασμό με τα στενά χρονικά πλαίσια για άλλη μια φορά δεν αφήνουν περιθώρια για αφομοίωση της κατάστασης και σωστό σχεδιασμό. Η αξιοποίηση των ευκαιριών που δίνονται θα βασιστεί σε έξυπνους και στρατηγικούς χειρισμούς και κυρίως στη συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και μεταξύ των δύο Δήμων.

Σε ότι αφορά τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις πολύ σημαντικός είναι *ο* παράγοντας χώρος με την έννοια ότι όσο μικρότερη είναι η περιφέρεια τόσο περισσότερα καθαρά έσοδα εισρέουν και τόσο μεγαλύτερη είναι η οικονομική επίπτωση. Από την άλλη, σε μια μικρή περιφέρεια το ποσοστό των εξαγωγών – εκροών είναι μεγαλύτερο και συνεπώς η αρχική οικονομική ώθηση χάνει γρήγορα τη δύναμή της. Το φαινόμενο αυτό ενισχύεται αν οι Αγώνες διοργανώνονται σε μια αναπτυσσόμενη χώρα. Είναι γεγονός ότι η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων επιφέρει αύξηση του ποσοστού του ΑΕΠ σε ολόκληρο το νομό και δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας επιφέροντας θετική επίπτωση στην απασχόληση. Όμως, τα αποτελέσματα αυτά οφείλουν να ξεφύγουν από τον βραχυχρόνιο χαρακτήρα τους και να διατηρηθούν συμβάλλοντας ουσιαστικά στην ανάπτυξη της περιοχής. Αυτό θα επιτευχθεί με την βελτίωση των υπηρεσιών, του επιπέδου ζωής και της ανταγωνιστικότητας της πόλης ώστε να καταστεί δυνατή η προσέλκυση νέων επενδύσεων στην περιοχή η οποία θα ενδυναμώσει την οικονομική βάση.

Δεδομένου ότι η σημαντικότερη επίπτωση είναι η άμεση και παρακινούμενη τουριστική ζήτηση που θα προκληθεί, η γένεση εσόδων για την τοπική κοινωνία είναι μεν πολύ σημαντική ωφέλεια αλλά λόγω του μεγέθους της περιφέρειας και της μικρής χρονικής διάρκειας του γεγονότος η πόλη δεν πρέπει να βασιστεί σε αυτή για την ανάπτυξή της. Οφείλει να παρατείνει τη δημιουργία ωφελειών ενδυναμώνοντας την τουριστική βιομηχανία ώστε η παγκόσμια προβολή και η έλευση επισκεπτών να κάνουν την περιοχή

γνωστή σε παγκόσμιο επίπεδο, κατά πρώτο λόγο, και κατά δεύτερο, οι προσφερόμενες υπηρεσίες και η ποιότητα ζωής να καταστήσουν την πόλη παγκοσμίως ανταγωνιστική ως τουριστικό προορισμό.

Σε ότι αφορά τις χωρικές επιπτώσεις, τα Ολυμπιακά έργα που αλλάζουν την εικόνα της πόλης του Βόλου, αποτελούν αντικείμενο σημαντικών προγενέστερων κυκλοφοριακών και πολεοδομικών μελετών. Πρόκειται λοιπόν για παρεμβάσεις των οποίων η υλοποίηση, τεκμηριωμένα, αποτελεί λύση σε πολλά από τα προβλήματα της πόλης. Η αποσπασματικότητά τους δεν αποτελεί κατ' ανάγκη αρνητικό στοιχείο με την προϋπόθεση όμως ότι οι εν λόγω μελέτες θα αποτελέσουν γνώμονα και για περαιτέρω δράσεις ώστε να ολοκληρωθούν οι αλλαγές στον πολεοδομικό ιστό. Ο κίνδυνος για την πόλη είναι ότι η προολυμπιακή κατασκευαστική έξαρση θα δώσει τη θέση της στη μεταολυμπιακή αδράνεια. Η λύση είναι η αξιοποίηση της Ολυμπιακής κληρονομιάς μέσα από ένα στρατηγικό σχέδιο για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου σημαντικό μέρος του οποίου θα αφιερώνεται σε μια στρατηγική Μάρκετινγκ πόλης. Το ουσιαστικό στοιχείο αυτής οφείλει να είναι η συνεργασία ιδιωτικών και δημόσιων φορέων, αρχών της πόλης και κατοίκων. Η αναμόρφωση του αστικού συστήματος θα επέλθει μόνο αν οι παρεμβάσεις ενταχθούν σε ένα πλαίσιο γενικότερης αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της πόλης και κληρονομιάς του Ολυμπιακού Γεγονότος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 6^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Γκιόσος, Ι. και άλλοι (2000): *Μεγάλες Διοργανώσεις: Η Περίπτωση των Ολυμπιακών Αγώνων*. Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τόμος ΣΤ. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

Brunet, F. (1995): «An economic analysis of the Barcelona '92 Olympic games». http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/OD006_eng.pdf

Kotler, P. et al (1999): *Marketing Places – Europe.* Pearson Education Limited, Financial Times, Prentice Hall, Great Britain.

Sinadinos, P. (2002): «Post Olympic Use: A picture of the future». http://www.olympic.org/upload/news/olympic.review/review_200219123748_uk.pdf

Ashworth, G. J. and Voogd, H. (1995): *Selling the City: Marketing Approaches in Public Sector Urban Planning.* Wiley Publications, Chichester, England.

Τσεγενίδη, Κ. (2001): *Marketing πόλεων: από τη γερμανική εμπειρία στην ελληνική πραγματικότητα.* Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.

Καλτσογιάννη, Κ. (2001): «Η πολιτισμική ανάπτυξη της περιοχής Δημητριάδος δια μέσου της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων και της δημιουργίας νέων μουσειακών χώρων στην περιοχή». Περιοδική Ενημερωτική Έκδοση ΤΕΕ Μαγνησίας, Τεύχος 11 – Σεπτέμβριος 2001, Βόλος.

Σταμούλη, Ε. (2003): Άρθρο *της* 10^{ης} Ιουλίου 2003 στη στήλη «Ένθεν και Ένθεν». Εφημερίδα «Η Θεσσαλία», Βόλος

Χαστάογλου, Β. (2002): *Βόλος - Πορτραίτο της πόλης το 19ο και τον 20ο αιώνα.* Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου Βόλος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αραβαντινός Α. (1997): *Πολεοδομικός Σχεδιασμός – Για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη του Αστικού Χώρου.* Εκδόσεις Συμμετρίας: Αθήνα

Βλαστός, Θ. και Μπιρμπίλη, Τ. (2001): *Φτιάχνοντας πόλεις για ποδήλατο.* Ευρωπαϊκή Ένωση ΓΔ Περιβάλλοντος – Αναπτυξιακή Εταιρία Δήμου Αθηναίων – Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας, Αθήνα.

Γκιόσος, Ι. και άλλοι (2000): *Μεγάλες Διοργανώσεις: Η Περίπτωση των Ολυμπιακών Αγώνων.* Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τόμος ΣΤ. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

Γοσποδίνη, Α. (1999): «Η σύνταξη του χώρου ως μηχανισμός διάρθρωσης των κεντρικών λειτουργιών της πόλης: η περίπτωση του Βόλου» *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων.* Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας: Βόλος

Γοσποδίνη, Α. (2000): «Ο ανταγωνισμός των Ευρωπαϊκών πόλεων και οι νέες "χρήσεις" του αστικού σχεδιασμού: Μια πρόκληση για τις ελληνικές πόλεις». *Δεκαεπτά κείμενα για το σχεδιασμό, τις πόλεις και την ανάπτυξη.* Συλλογικός Τόμος για τα δέκα χρόνια λειτουργίας του τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Επιμέλεια: Ψυχάρης Γ. και άλλοι. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας: Βόλος.

Δασκαλάκης, Κ. και Τσακίρης, Σ. (1999): *Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Θεσσαλίας – Α΄ και Γ΄ Φάση.* ΥΠΕΧΩΔΕ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον», Αθήνα.

Δέφνερ, Α. (1999): *Σχεδιασμός για τον Ελεύθερο Χρόνο - Πανεπιστημιακές Παραδόσεις,* Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας: Βόλος

Δέφνερ, Α. (1999): «Πολιτιστικός Τουρισμός και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου: Η επίδραση στις λειτουργίες των πόλεων»: *Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων*. Επιμέλεια: Οικονόμου Δ. και Πετράκος Γ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας: Βόλος

Έκδοση της εφημερίδας ΠΡΩΤΗ (2003): *Βόλος, Ολυμπιακή πόλη*, Εκδόσεις Επικοινωνία, Βόλος

Εργαστήριο Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων και Προβλέψεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2002): *Οι χωρικές και αναπτυξιακές επιπτώσεις του προγράμματος "ΕΛΛΑΔΑ 2004"*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος

Μαλούτας, Θ. και Συνεργάτες. (1995): *Βόλος - Αναζήτηση της κοινωνικής ταυτότητας*. Εκδόσεις Παρατηρητής: Αθήνα

Παπαβασιλείου, Γ. και Μπίστης, Κ. και συνεργάτες (1999): *Γενική μελέτη μεταφορών και κυκλοφορίας της πόλης του Βόλου*. ΥΠΕΧΩΔΕ – Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων: Αθήνα.

Παπανίκος, Γ. (1999): *Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 και οι Επιπτώσεις στον Ελληνικό Τουρισμό*. Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Αθήνα.

Παρασκευόπουλος και Γεωργιάδης (1998): *Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Παράκαμψης και Εισόδου Πόλεως Βόλου (από Ε.Ο. Βόλου – Μικροθηβών)*

Ροβολής, Α. και Ψυχάρης, Ι. (2003): Οι Οικονομικές Επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων (ανέκδοτο), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Σκάγιαννης, Π. (1994): *Πολιτική Προγραμματισμού των Υποδομών*. Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα

Στεφάνου, Ι. (2000): *Η φυσιογνωμία της ελληνικής πόλης*. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο: Αθήνα

Τριανταφυλλόπουλος, Ν. (2003): *Σημειώσεις Μαθήματος «Διαχείριση Έγγειας Ιδιοκτησίας»*, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.

Χαστάογλου, Β. (2002): *Βόλος - Πορτραίτο της πόλης το 19ο και τον 20ο αιώνα.* Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου Βόλος

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Andranovich, G. et al. (2001): «Olympic cities: Lessons learned from Mega-Event politics».
http://www.blackwellpublishers.co.uk/images/Journal_Samples/JUAFD735-2166~23~2~079/079.pdf

Ashworth, G. J. and Voogd, H. (1995): *Selling the City: Marketing Approaches in Public Sector Urban Planning.* Wiley Publications, Chichester, England.

Australian Tourist Commission (2001): «Olympic games tourism strategy». www.ausport.gov.au/fulltext/2001/atc/olympicreview.pdf

Botella, M. (1995): «The keys to success of the Barcelona games» http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/WP029_eng.pdf

Brunet, F. (1995): «An economic analysis of the Barcelona '92 Olympic games». http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/OD006_eng.pdf

Cashman, R. (2003): «Impact of the games on Olympic host cities». http://www.blues.uab.es/olympic.studies/lessons/fl8.htm

Chalip, L. (2000): «Leveraging the Sydney Olympics for tourism». http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/OD008_eng.pdf

Craig-Smith, S. and Fagence, M. (1995): *Recreation and Tourism as a catalyst for Urban Waterfront Redevelopment – An International Survey*, Praeger Publishers, London

Elias, N. and Dunning, E. (1998): *Αθλητισμός και ελεύθερος χρόνος στην εξέλιξη του πολιτισμού*. Εκδόσεις Δρομέας: Αθήνα.

Essex S.J. and Chalkley B. (1988): «The Olympic Games: Catalyst of Urban Change». http://www.geog.plym.ac.uk/research/groups/olympic_games.htm

Garcia Garcia, B. (2002): «The concept of Olympic cultural programmes: Origins, evolution and projection»

Haynes, J. (2001): «Socio-economic impact of the Sydney 2000 Olympic games». http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/OD013_eng.pdf

IOC (2002): Conclusions and Recommendations of the International Symposium on Legacy of the Olympic Games, 1984 – 2000. IOC Olympic Studies Center, Autonomous University of Barcelona.
http://multimedia.olympic.org/pdf/en.report_635.pdf

Kotler, P. et al (1999): *Marketing Places – Europe*. Pearson Education Limited, Financial Times, Prentice Hall, Great Britain.

Lynch, K. (1960): *The Image of the City*. The MIT Press: Massachusetts

McKay M. and Plumb C. (2001): «The Impact of the Olympic Games on Real Estate Market» *Global Insights*, Issue 1.
http://www.joneslanglasalle.com/publications/global_insights_0106/Reaching.pdf

Moragas Spà, M.de et al. (1995): «Television and the construction of identity». http://www.blues.uab.es/olympic.studies/pdf/OD005_eng.pdf

Page, S. (1995): *Urban Tourism*. Routledge: London

Preuss, H. (2002): «Economic dimension of the Olympic games». http://www.blues.uab.es/dir/fl.html

Simonis, D. (2003): *Βαρκελώνη*. National Geographic Traveler. Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε., Αθήνα

Sinadinos, P. (2002): «Post Olympic Use: A picture of the future». http://www.olympic.org/upload/news/olympic.review/review_200219123748_uk.pdf

Standeven, J. and De Knop, P.(1999): *Sport Tourism*. Human Kinetics, USA.

Swann, G. (2001): «When do Major Sports Events leave a lasting economic legacy?». http://www.mbs.ac.uk/research/innovative/assets/applets/legacy_sports_events.pdf

Toohey, K. and Veal, A.J. (2000): *The Olympic Games - A social science perspective*. CABI Publishing: Sydney.

Waitts, G.(2003): «Social Impact of the Sydney Olympics», Annals of Tourism Research, Vol. 30. Elsevier Science ltd.: Great Britain.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Bruttomesso, R. (1998): «Σίδνεϋ: η βιωσιμότητα μιας Ολυμπιάδας». *Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ*, τεύχος 2008. www.tee.gr

Δοξιάδης, Θ. (2003): «Η επίδραση των Ολυμπιακών Αγώνων στη μορφή και τη λειτουργία της Αθήνας» Περιοδικό «Αρχιτέκτονες», τεύχος 39 – περίοδος Β, Αθήνα.

Εφημερίδα «Η Θεσσαλία» (2003): «Με το έργο ανάπλασης της παραλίας θα ασχοληθεί η Δ.Ε. του ΤΕΕ Μαγνησίας», άρθρο της 12ης Ιουλίου 2003 στη στήλη Τοπικό Ρεπορτάζ, Βόλος

Εφημερίδα «Η Θεσσαλία» (2003): «ΤΕΕ:Δεν υπάρχει οριστική μελέτη εφαρμογής για το έργο στην παραλία», άρθρο της 17ης Ιουλίου 2003 στη στήλη Τοπικό Ρεπορτάζ, Βόλος

Καλτσογιάννη, Κ. (2001): «Η πολιτισμική ανάπτυξη της περιοχής Δημητριάδος δια μέσου της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων και της δημιουργίας νέων μουσειακών χώρων στην περιοχή». Περιοδική Ενημερωτική Έκδοση ΤΕΕ Μαγνησίας, Τεύχος 11 – Σεπτέμβριος 2001, Βόλος.

Κατσούλης, Χ. (2002): «Αγώνες και για το Περιβάλλον». Περιοδική έκδοση *The Games*, τεύχος 20. Ανεξάρτητη έκδοση της LIBERIS ATHENS, Αθήνα

Λαϊνά Ε. (2003): «Ολυμπιακές Πόλεις: Συγκριτική Ανάλυση στη διοργάνωση mega-events». Περιοδικό «Αρχιτέκτονες», τεύχος 39 – περίοδος Β, Αθήνα.

Nello, O. (1997): «Η μετατροπή του παραλιακού μετώπου της Βαρκελώνης». Άρθρο από το Συνέδριο «Το Λιμάνι και η Πόλη», που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη το Δεκέμβρη του 1997. *Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ*, τεύχος 2008. www.tee.gr

Πιπίνης, Κ. (2003): «Το στοίχημα των Ολυμπιακών υποδομών». Περιοδικό «Αρχιτέκτονες», τεύχος 39 – περίοδος Β, Αθήνα.

Σκύφτας, Φ. (2002): «Το όραμα που έγινε πραγματικότητα». Περιοδική έκδοση *The Games*, τεύχος 16. Ανεξάρτητη έκδοση της LIBERIS ATHENS. Αθήνα.

Σταμούλη, Ε. (2003): Άρθρο της 10ης Ιουλίου 2003 στη στήλη «Ένθεν και Ένθεν». Εφημερίδα «Η Θεσσαλία», Βόλος

The Games (2003): «Ζητείται...πρίζα!». Περιοδική έκδοση *The Games*, τεύχος 27. Ανεξάρτητη έκδοση της LIBERIS ATHENS, Αθήνα.

Περιοδική Ενημερωτική Έκδοση του ΤΕΕ Μαγνησίας, τεύχος 12 – Μάιος 2002

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Ανατολίτη, Ζ. και Πολυδωρόπουλος, Ι. (1997): *Πολυκριτιριακή αξιολόγηση του περιφερειακού αυτοκινητοδρόμου του Βόλου.* Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Θάκα, Ε. και Μαυρογόνατου, Α. (2002): *Μοντέλο Προσομοίωσης Επιπτώσεων Μεγάλης Πολεοδομικής Παρέμβασης στην Αγορά Κατοικίας: Η περίπτωση του Ελληνικού.* Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Καλογήρου, Α. και Σγούρας, Τ. (2002): *Παράκαμψη και είσοδος πόλεως Βόλου (από Ε.Ο. Βόλου – Μικροθηβών).* Εργασία στο πλαίσιο του μαθήματος Προγραμματισμός και Σχεδιασμός Υποδομών, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Κουτσιανά, Ε. (2001): *Αστικός Τουρισμός: μια δυναμικά αναπτυσσόμενη ειδική μορφή τουρισμού - Η περίπτωση του Βόλου - Ολυμπιακής πόλης 2004*, Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Κρητικού, Χ. (2003): *Στρατηγικά Σχέδια Ανάπτυξης σε Πόλεις Μεσαίου Μεγέθους: προκαταρκτική ανάλυση και Συμμετοχικός Σχεδιασμός στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου.* Διπλωματική Εργασία Μεταπτυχιακού Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.

Μελίδου, Π. και Τανισκίδη, Β. (2002): «Ολυμπιακοί αγώνες στη Barcelona, το Sydney και την Αθήνα-Αλλαγή αστικού τοπίου», Εργασία για το μάθημα Πολεοδομία V, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος

Τσεγενίδη, Κ. (2001): *Marketing πόλεων: από τη γερμανική εμπειρία στην ελληνική πραγματικότητα.* Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.

Τσεγενίδη, Κ. (2002): *Marketing Πόλεων και Ευρωπαϊκές Πολιτιστικές Πρωτεύουσες: Η περίπτωση της Πάτρας ως Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πρωτεύουσας του 2006.* Διπλωματική Εργασία Μεταπτυχιακού Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.

Ρέσσος, Ε. και Κηπουρός, Σ. (2002): Εργασία για τις Ολυμπιακές πόλεις στο πλαίσιο του μαθήματος Πολεοδομία V, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

Τεχνικό Τμήμα Οργανισμού Λιμένα Βόλου (2001): *Τεχνική Έκθεση Προκαταρκτικής Μελέτης για τη Διαμόρφωση και αξιοποίηση των Ανατολικών Αποθηκών του Κεντρικού Προβλήτα.* Βόλος

Ομιλία της Βίλμας Χαστάογλου με θέμα την «Πολεοδομική πορεία της πόλης του Βόλου» στις 8 Απριλίου 2003 στο κτίριο Παπαστράτου, στο Βόλο.

Συνέντευξη με τον υπάλληλο της ΔΗΤΕΒ κ. Κουτσοδημήτρη Δ., στις 15 Ιουλίου 2003 στο κτίριο της ΔΗ.ΤΕ.Β. στο Πεδίο Άρεως Βόλου.

Συνέντευξη με τον αντιδήμαρχο Νέας Ιωνίας και υπεύθυνο Ολυμπιακών Έργων κ. Μπαλή Μ., στις 2 Μαΐου 2003 στο Δημαρχείο Νέας Ιωνίας.

Συνέντευξη με την Τοπογράφο Μηχανικό - Πολεοδόμο, Τεχνική Σύμβουλο Δήμου Βόλου, κ. Μπακλατσή Γ., στις 17 Απριλίου 2003 στο Δημαρχείο Βόλου

Συνέντευξη με τον Συντονιστή Λειτουργιών Ολυμπιακής Πόλης, κ. Δερβένη Δ. στις 5 Αυγούστου 2003 στο γραφείο της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων στο Βόλο.

Υπουργείο Πολιτισμού, Ειδική Υπηρεσία Ολυμπιακών Έργων (2003): Ενημερωτικό φυλλάδιο για το Πανθεσσαλικό Στάδιο Βόλου

Αρχείο Τεχνικής Υπηρεσίας Δήμου Βόλου

Αρχείο Δημοτικής Επιχείρησης Μελετών και Καινοτομίας Βόλου

Αρχείο Ένωσης Ξενοδόχων Μαγνησίας

Αρχείο Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού Μαγνησίας

Αρχείο Δημοτικού Κέντρου Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου

Αρχείο ΕΣΥΕ

Αρχείο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΕ

Αρχείο Περιβαλλοντικής Πρωτοβουλίας Μαγνησίας

Αρχείο Ιεράς Μητρόπολης Δημητριάδος

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

www.culture.gr

www.athens2004.gr

http://teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page09.htm

http://teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page10.htm

http://teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page04.htm

http://teeserver.tee.gr/online/afieromata/1998/1998/page08.htm

www.odyssey.on.ca/~eurorprail/barccm.htm

http://edition.cnn.com/travel/city.guides/world/europe/spain/barcelona.html

http://geographyfieldwork.com/barcelona.htm

http://geographyfieldwork.com/BarcelonaUrbanDetails.htm

www.planum.net/4bie/main/m-4bie-barcelona.htm

www.volos-m.gr/cityguidenew/radio

www.bcn2000.es/eng/04-042/boletin03/pdf

http://forests.org/archive/spacific/ozolyp

www.nccnsw.org.au/member/ggw/about/evo

http://www.volos-m.gr/mun/athlitikos

www.volos-m.gr/volos2004/mnimonio.htm

www.travel.gr

www.communitybuilders.nsw.gov.au